

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinatorgroningen.nl

Datum
24 mei 2017

Kenmerk
NCG / 17079947

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Strategisch Overleg Schade NCG NAM CVW 29 mei 2017
Voorzitter	H. Alders (NCG)
Notulist	[redacted] (NCG)
Vergaderdatum en -tijd	29 mei 2017, 15.30 uur - 17.00 uur
Locatie	NCG

1. Opening en mededelingen
2. Verslag strategisch overleg NCG-NAM-CVW Schade 1 mei 2017 en 15 mei 2017
3. Verslag operationeel overleg NCG-CVW Schade 10 mei 2017
4. Schade - de stand van zaken
Mondelinge toelichting
5. [redacted]
6. [redacted]
7. Rondvraag en sluiting.

verslag

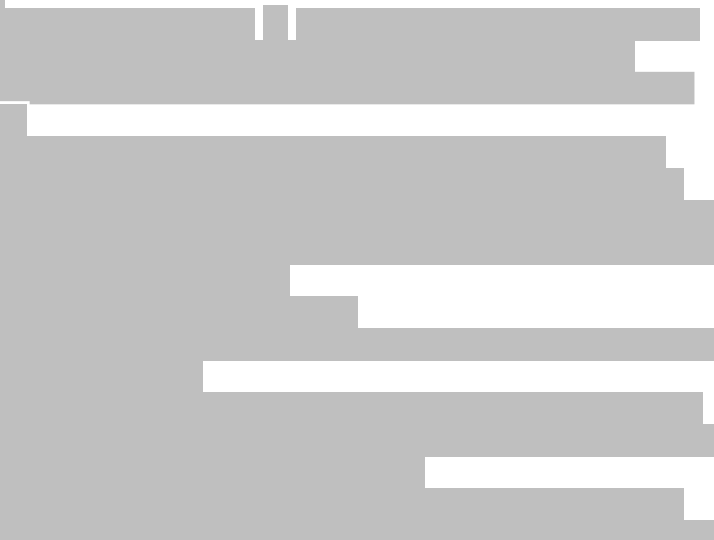
Omschrijving	Operationeel Overleg Schade
Voorzitter	
Vergaderdatum en -tijd	11 mei 2017, 9.00 – 10.00 uur
Locatie	NCG Groningen
Aanwezig	
Afwezig	Jeroen de Boer

Vergaderpunten

1. Welkom

2. Mededelingen

3.

-

4.

- _____

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

5. Schade 2.0:

- NCG heeft uitgangspunten uitgewerkt die vorige week zijn besproken met een afvaardiging van de maatschappelijke stuurgroep. Vanmiddag wordt die uitwerking besproken met een afvaardiging van beide stuurgroepen. Er is een eerste meeting geweest met de reflectiecommissie.
- Uitvoeringsplan CVW. CVW heeft behoefte aan apart moment om hierover te spreken. Volgende week wordt een halve dag ingepland.

6. [redacted]

- [redacted]

7. Rondvraag en sluiting

[redacted]

[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T [Redacted]
@nationaalcoördinato
rgroningen.nl

Datum
15 mei 2017

Kenmerk
NCG / 17082492

Kopie aan

Bijlage(n)

verslag

Omschrijving Verslag Strategisch overleg NCG NAM CVW Schade 15 mei 2017

Voorzitter Hans Alders (NCG)

Vergaderdatum en -tijd 15 mei 2017, 9.00 uur - 10.00 uur

Locatie NCG Groningen

Aanwezig [Redacted] (NAM), [Redacted] (NAM), [Redacted] (NAM), [Redacted] (CVW), [Redacted] (NAM), [Redacted] (NAM), [Redacted] (CVW), De Boer (NCG), [Redacted] (NCG), [Redacted] (NCG) en [Redacted] (NCG).

Afwezig -

	Agendapunt	Afspraak	Wie	Deadline
1.	[Redacted]			
2.	[Redacted]			
3.	[Redacted]			
4.	Schade – mondelinge stand van zaken NCG licht kort toe waar het proces t.a.v. de totstandkoming van het schadeprotocol is. [Redacted]			
5.	Bewijsvermoeden NCG: Het schadeprotocol wordt o.a. opgesteld o.b.v. het bewijsvermoeden. Er zijn gesprekken geweest met de Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroep over hoe het protocol er uit moet komen te zien. Dat heeft			

	geleid tot de notitie die nu voor ligt. Aan NAM worden drie vragen voorgelegd. Een daarvan is dat NAM recht heeft om onderzoek te doen. In welke gevallen wil NAM dat doen? NAM: • Wat is precies met de vraag in de notitie bedoeld. • Naar de mening van NAM is bewijsvermoeden te ver doorgevoerd. NCG: • Juridisch legt NCG het bewijsvermoeden zo uit als NAM weergeeft. De eerste vraag is of NAM in alle gevallen een beroep wil doen op het 2e lid of wil NAM daar in bepaalde gevallen van afzien? De tweede vraag is of er overigens omstandigheden zijn die een bewijsvermoeden schragen, feitelijke, technische gegevens die zodanig zijn dat die als een vast gegeven gezien kunnen worden. • Beide vragen zitten in de notitie. Nagedacht moet worden over de positie van NAM. NAM: • NCG: • Er wordt een principiële standpunt gevraagd dan bij kleine schades . Als een impactgebied aangewezen is dan dat een gegeven. Maar als bij bijvoorbeeld € 1000 schade geen onderzoek wordt gedaan waarom dan wel bij 2500 euro? Daar is argumentatie voor nodig. Vragen daarbij zijn, hoe gaan we om met het bewijsvermoeden, hoe wordt dat toegepast en wat betekent dat voor het proces en wat is de mate van onzekerheid die je accepteert NAM: • NCG: • Het document is verder nog niet gedeeld. Er zal nog een afspraak gemaakt worden om op werkniveau verder te spreken.			
6.				

Afspraak
plannen, NAM –
NCG over verder
uitwerken
bewijsvermoeden

z.s.m.

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T [Redacted]
[Redacted]@nationaalcoordinat
orgroningen.nl

Datum

23 mei 2017

Kenmerk

NCG / 17084074

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Operationeel Overleg Schade NCG CVW
Voorzitter	Dhr. [Redacted] (NCG)
Notulist	Mw. [Redacted]
Vergaderdatum en -tijd	1 juni 2017, 10.30 uur - 12.30 uur
Locatie	NCG, Paterswoldseweg 1 te Groningen (Kamer dhr. Alders)

1. Welkom
2. Mededelingen
3. Verslag d.d. 24 mei 2017
4. Schade 2.0:
 - Uitvoeringsplan CVW
5. Rondvraag en sluiting

Omschrijving	Vergaderverslag operationeel overleg Schade
Voorzitter	Dhr. [REDACTED]
Vergaderdatum en -tijd	24 mei 2017, 15.00 uur - 16.00 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Dhr. [REDACTED] (CVW), dhr. [REDACTED] (CVW), Mw. [REDACTED] (NCG), Mw. [REDACTED] (NCG), Mw. [REDACTED] (NCG)
Afwezig	-

Bijlage(n)

De voorzitter heet iedereen van harte welkom

The chart displays the percentage of respondents who believe the U.S. should take action to reduce greenhouse gas emissions. The data is organized into three main sections, each with multiple bars representing different groups or categories. The bars are gray and set against a white background with a light gray grid.

Section 2: This section contains four bars. The first bar is the shortest, followed by a bar that is nearly full, then a bar that is about three-quarters full, and finally a bar that is about half full.

Section 3: This section contains two bars. The first bar is about three-quarters full, and the second bar is about half full.

Section 4: This section contains a large number of bars, approximately 15 in total. The bars vary in length, with some being nearly full and others being about half full. The bars are grouped together, with a small gap between the first bar and the rest of the group.

4.

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

5. Schade 2.0

Memo schade zal voor het volgende overleg geagendeerd worden.

6. [Redacted]
[Redacted]

7. [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

- [Redacted]
[Redacted]

[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Behandeld door

T _____

@nationaalcoordinat
orgroningen.nl

Datum

6 juni 2017

Kenmerk

NCG / 17086202

Bijlage(n)

1

agenda

Omschrijving	Agenda operationeel overleg schade
Voorzitter	Dhr. _____
Vergaderdatum en -tijd	7 juni 2017, 15.00 uur - 16.00 uur
Locatie	NCG, Paterswoldseweg 1te Groningen (overlegkamer 0.7)

VERGADERPUNTEN

1. Welkom

2. Mededelingen

3. _____

4. _____

5. _____

a. _____

b. _____

c. _____

6. Schade 2.0:

- adviezen CVW
- impactgebieden vanaf 1 juli

7. _____

8. Rondvraag en sluiting

verslag

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinat
orgroningen.nl

Omschrijving	Vergaderverslag operationeel overleg Schade
Voorzitter	Dhr. [redacted]
Vergaderdatum en -tijd	1 juni 2017, 11.30 uur - 13.30 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Dhr. [redacted] (CVW), dhr. [redacted] (CVW), Mw. [redacted] (CVW), Mw. [redacted] (NCG), Dhr. [redacted] [redacted] (NCG), Mw. [redacted] (NCG)
Afwezig	[redacted] (NCG)

Datum
1 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17085834

Kopie aan

Bijlage(n)

1. Welkom

[redacted]

2. Mededelingen

[redacted]

[redacted]

3.

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

4. Schade 2.0

Aan de hand van twee documenten wordt gesproken over schade 2.0

- De opdrachtformulering van NCG aan CVW.
- De notitie van CVW met aandachtspunten

Afgesproken wordt:

CVW gaat aan de hand van de opdrachtformulering de verschillende adviesvragen beantwoorden. Volgorde wordt gebaseerd op prioriteit.

NCG geeft op basis van het voorliggende advies aan hoe zij adviezen graag wil ontvangen.

[Redacted] is beschikbaar als aanspreekpunt en/of bereid om aan te schuiven bij meetings in Appingedam.

CVW formeert een team voor schade 2.0

CVW agendaert wat zij nodig heeft voor de transitie ter bespreking met NAM en CVW (financiële/personele ruimte)

5. Rondvraag en sluiting

[Redacted text block]

[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	-
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T

[Redacted]

[Redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl

Datum

24 juli 2017

Kenmerk

NCG / 17088298

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Agenda intern afstemmingsoverleg 20170608
Voorzitter	[Redacted]
Notulist	[Redacted]
Vergaderdatum en -tijd	8 juni 2017, 08.00 uur - 09.00 uur
Locatie	

Vergaderpunten

1. Opening
2. Mededelingen
3. [Redacted]
4. [Redacted]
5. [Redacted]
6. Memo aan NAM
7. OCS notitie
8. [Redacted]
9. Rondvraag
10. Sluiting

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinato
rgroningen.nl

Datum
8 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17088910

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Strategisch Overleg Schade NCG NAM CVW 12 juni 2017
Voorzitter	H. Alders (NCG)
Notulist	[redacted] (NCG)
Vergaderdatum en -tijd	12 juni 2017, 15.00 uur - 16.30 uur
Locatie	NCG

1. Opening en mededelingen
2. Verslag strategisch overleg NCG-NAM-CVW Schade 29 mei 2017
3. Verslag operationeel overleg NCG-CVW Schade 17 mei en 24 mei 2017
4. Schade - de stand van zaken
Mondelinge toelichting
5. Mogelijke vormgeving schadeprotocol
6. [redacted]
7. Rondvraag en sluiting.

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinator
groningen.nl

Datum
31 mei 2017

Kenmerk
NCG / 17086761

Kopie aan

Bijlage(n)

verslag

Omschrijving Verslag Strategisch overleg NCG NAM CVW Schade 29 mei 2017

Voorzitter Hans Alders (NCG)

Vergaderdatum en -tijd 29 mei 2017, 15.00 uur - 16.30 uur

Locatie NCG Groningen

Aanwezig [redacted] (NAM), [redacted] (NAM), [redacted] (CVW), [redacted] (CVW), De Boer (NCG), [redacted] (NCG), en [redacted] (NCG).

Afwezig -

	Agendapunt	Afspraak	Wie	Deadline
1.	[redacted]			
2.	[redacted]			
3.	[redacted]			
4.	Schade – mondelinge stand van zaken NCG: - NCG licht kort toe waar het proces t.a.v. de totstandkoming van het schadeprotocol is. - Gesproken wordt over de toekomstige rol van het CVW. Mogelijk is dat CVW als een soort secretariaat voor de Commissie functioneert. Een andere mogelijkheid is dat NAM als partij optreedt en in beginsel onderzoek wil doen en dat CVW dat onderzoek uitvoert. Er moet helder gemaakt wat de positie van NAM is door deze twee posities uit te werken. - Van belang is hoe het bewijsvermoeden wordt gehanteerd. - Het is van belang dat CVW deze week duidelijk maakt wat van CVW verwacht kan worden. - Er is momenteel onvoldoende menskracht beschikbaar bij CVW om de operationele vragen i.h.k.v. schade 2.0 en de afhandeling van de schadeafhandeling voor 31			

	maart te waarborgen. NCG stelt voor volgende week een overleg daarover te plannen. Scherp formuleren wat nodig is. Analyse van knelpunten en mogelijke oplossingen bij schade 2.0. Ook stand van zaken proef buitengebied, overzicht schone lei en stand van zaken maatwerk moet dan aan de orde komen.	Afspraak plannen Analyses aanleveren	Secretariaat NCG NAM/CV W	z.s.m.
5.	[REDACTED]			
6.	[REDACTED]			
7.	[REDACTED]			

verslag

Omschrijving	Operationeel Overleg Schade
Voorzitter	
Vergaderdatum en -tijd	17 mei 2017, 16.00 – 17.00 uur
Locatie	NCG Groningen
Aanwezig	, , ,
Afwezig	Jeroen de Boer

Vergaderpunten

1. Welkom
2. Mededelingen
3.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

5. **Schade 2.0:**
CVW heeft nog geen nieuwe projectleider voor schade 2.0 en het team moet nog verder ingevuld worden.

6. [Redacted text block]

7. [REDACTED]

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30
31	32	33	34	35
36	37	38	39	40
41	42	43	44	45
46	47	48	49	50
51	52	53	54	55
56	57	58	59	60
61	62	63	64	65
66	67	68	69	70
71	72	73	74	75
76	77	78	79	80
81	82	83	84	85
86	87	88	89	90
91	92	93	94	95
96	97	98	99	100

Gespreksdocument

Mogelijke vormgeving van de elementen uit de memo 'Naar een nieuwe schadeafhandeling'.

Dd 7 juni 2017

De NCG heeft aangegeven dat de inbreng van de memo 'Naar een nieuwe schadeafhandeling' als uitgangspunt wordt genomen voor de uitwerking van het protocol. Het gaat daarbij om de pijlers en de uitwerking op hoofdlijnen.

De afspraak is gemaakt dat we via een aantal werksessies tot een nadere invulling komen. De NCG zal gespreksdocumenten opstellen die in beeld brengen op welke wijze de memo omgezet kan worden in een protocol, welke vraagstukken of knelpunten eventueel optreden en welke oplossingen mogelijk zijn. Op 8 juni willen we proberen een eerste versie daarvan met elkaar te bespreken.

Deze memo is een eerste gespreksdocument, gebaseerd op de memo van de regio en de toelichting daarop van 2 juni jl. De deelnemers van de werksessie worden gevraagd aan de hand van deze notitie mee te denken over de wijze waarop uitgangspunten vormgegeven kunnen worden en aan te geven of zij zich kunnen vinden in de voorstellen die zijn opgenomen, daar andere ideeën bij hebben of zaken missen. Het voorstel is in de bespreking van 8 juni te focussen op de mogelijke vormgeving.

1. Verantwoordelijke Staat

NAM is en blijft aansprakelijk, maar de Rijksoverheid staat garant voor de financiering. Daarmee wordt bedoeld dat de wijze van financiering niet van invloed mag zijn op de invulling van het protocol en de inwoner nooit het slachtoffer mag zijn van financiële discussies.

Mogelijke vormgeving

- De meest voor de hand liggende vorm voor hetgeen is aangegeven is een schadefonds. Het fonds wordt door NAM gevuld, de Staat staat garant.
- Een Onafhankelijke Commissie Schade (OCS, werktitel) zal besluiten over schades en uitkeringen uit het fonds. De aansprakelijkheid van NAM ziet niet alleen op hetgeen NAM zelf over deze aansprakelijkheid heeft besloten maar ook op de uitspraken van de arbiter en vanzelfsprekend de rechter. De OCS zal op basis van het protocol zonder last of ruggespraak tot oordelen komen.
- Het opnemen en beoordelen van de schade wordt onder verantwoordelijkheid van de OCS wordt uitgevoerd.
- De OCS heeft de beschikking over een secretariaat (CVW) die in opdracht van de OCS registreert, administreert, schade opneemt, adviseert en uitvoert.

Nodig

- Politieke besluitvorming van het nieuwe kabinet over de rol van de rijksoverheid en vormgeving daarvan.
- Een regeling tussen NAM en de staat en het inrichten van een fonds.
- Vormgeving van en bevoegdheden voor de OCS om te kunnen besluiten over aansprakelijkheid en uitkeringen uit het fonds.
- Een protocol dat beschrijft over welke schades, bijkomende kosten/gevolgschades de OCS kan oordelen.
- Inzicht in de doorwerking van het oordeel dat de rechtbank heeft gegeven over aansprakelijkheid van EBN als exploitant.
- Een werkwijze voor het behandelen van schademeldingen vanaf 1 juli tot bovenstaande is gerealiseerd. Inschatting is dat dat zeker een jaar in beslag zal nemen. De voorlopige werkwijze dient zo goed mogelijk aan te sluiten bij het eindbeeld.

Acties

- NCG heeft de kwestie onder de aandacht gebracht bij de lopende formatieonderhandelingen.
- Het protocol wordt uitgewerkt in lijn met dit uitgangspunt. Daarnaast wordt nagedacht over de wijze waarop schades moeten worden afgehandeld per 1 juli.
- Mogelijke vormgeving fonds moet worden uitgewerkt (bijv. Schadefonds Schiphol).
- Consequenties o.a. in relatie tot de vormgeving van de Onafhankelijke Commissie Schade (OCS), worden in beeld gebracht.
- Taakomschrijving OCS wordt aan gewerkt.
- Juridisch advies wordt gevraagd over onder andere de wijze waarop de OCS zo onafhankelijk mogelijk kan worden opgezet, maar ook de doorwerking van het bewijsvermoeden.

2. Rechtvaardige schadebepaling

Bóvenop de schade die door NAM moet worden vergoed kunnen mensen schade hebben die niet direct in verband kan worden gebracht met de gaswinning en de gevolgen daarvan, maar die zónder de gaswinning redelijkerwijs niet was ontstaan. Op het moment dat er een vermoeden is dat schade te maken heeft met de gaswinning dan dient de causaliteit ruim te worden toegepast.

Door gaswinning op grote schaal toe te staan, met onvoldoende oog voor de veiligheid van inwoners, heeft het Rijk de Groningers onrecht aangedaan¹. Het is in deze situatie niet meer dan billijk dat het Rijk aanvult wat boven de aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek nodig is, zodat inwoners verder met hun leven kunnen.

Dd 2 juni is toegelicht dat het gaat om fatsoen en oplossingen. Het gaat grotendeels om meer begrip voor de schademelder, betere uitleg en (actieve) begeleiding. De verwachting is dat als dit langs het gehele traject wordt vormgegeven, er minder mensen in de problemen komen. Vervolgens moet er aandacht zijn voor dossiers die volgens de criteria niet schrijnend genoeg zijn voor CBS, maar die in het reguliere proces niet voldoende worden geholpen.

Checkvraag: bij dit punt lijkt de rol van het Rijk verder te gaan dan bij pijler 1 en het lijkt te gaan om zorgplicht. Klopt het dat hierbij verder wordt gegaan dan bij pijler 1? En klopt het dat het met name om zorgplicht gaat, dat zich richt op hetgeen hierboven cursief beschreven?

Mogelijke vormgeving

- Relatie met hetgeen gesteld onder 1. Indien een schadefonds is opgezet en een OCS die kan besluiten over schade en uitkeringen uit het fonds kan dit worden vormgegeven.
- Het protocol wordt uitgewerkt in lijn met het Burgerlijk Wetboek. Het gaat dan om risicoaansprakelijkheid en het bewijsvermoeden (artikelen 6:177 en 6:177a). Deze artikelen hebben hun uitwerking niet alleen bij de besluitvorming over schades, maar ook in het proces daarvoor. Bijvoorbeeld als het gaat om de wijze waarop onderzoek plaatsvindt (wanneer wel, wanneer niet en hoe uitgebreid). Het artikel over het bewijsvermoeden ziet alleen op fysieke schade.
- In de opdracht aan de OCS wordt verwoord dat de bewoner door het proces moet worden begeleid en dat een oplossing centraal staat. Waar extra steun nodig is, moet dat worden georganiseerd, waar nodig ook in samenwerking met bijv. gemeenten (sociaal team).
- Bij complexe schade (conform criteria MJP) blijft bemiddeling door NCG aan de orde.

¹ Onderzoeksraad voor Veiligheid, Aardbevingsrisico's in Groningen, februari 2015.

Nodig

- Inzicht in de wijze waarop het bewijsvermoeden werkt en in hoeverre de uitspraken van de arbiter gezien kunnen worden als de wijze waarop dat kan.
- Omschrijving van de taken en opdracht van de OCS.
- Inzicht in de omvang van aansprakelijkheid en wat wordt verstaan onder zorgplicht.

Acties

- Diverse juristen zijn/worden hierop bevraagd, ook wordt een uitvraag uitgezet bij de Landsadvocaat. Deze adviezen worden (gekoppeld aan) het protocol aan de OCS meegegeven. Eveneens is uitgevraagd hoe de OCS zo onafhankelijk mogelijk vorm kan krijgen.
- In werksessie nader duiden wat onder (juridische en maatschappelijke zorgplicht wordt verstaan (zie ook 3).
- Een opdracht aan en taakomschrijving van de OCS wordt geformuleerd.

3. Menselijke maat

De gedupeerde is een slachtoffer, en moet dienovereenkomstig bejegend en behandeld worden. De ongelijkwaardige positie tussen de gedupeerde en de verantwoordelijken (NAM en EZ) die nu bestaat, moet worden opgeheven. Gedane beloften van NAM en EZ over ruimhartige vergoeding dienen nagekomen te worden. Een andere grondhouding is nodig van de verantwoordelijken (NAM, inclusief CVW en diens contractpartners, en EZ inclusief NCG). De rijksoverheid dient haar juridische- en maatschappelijke zorgplicht jegens de gedupeerden na te komen. Daarbij moet gewerkt worden vanuit vertrouwen naar de inwoner en volgens de regels van de procedurele rechtvaardigheid.

Dd 2 juni is toegelicht dat het onder andere gaat om een eerlijke kans voor mensen, maatwerk in begeleiding en mensen betrekken in het proces.

Ook is aangegeven dat iedere vorm van service aan bewoners, al dan niet in een bepaald gebied (impactgebied), niet mag leiden tot een nadeel voor deze bewoners in een later stadium danwel een nadeel voor andere bewoners.

Mogelijke vormgeving

- De NCG stelt een schadeprotocol vast waarbij vanuit de beleving van bewoners een duidelijke, toegankelijke en rechtmatige procedure wordt opgesteld die zo kort mogelijk duurt.
- Dit betekent bijvoorbeeld: het doen van een versneld aanbod aan bewoners waar mogelijk.
- De bewoner wordt ontzorgd en actief op de hoogte gehouden van de voortgang van het proces door een bewonersbegeleider van de uitvoeringsorganisatie. In de informatieverstrekking aan bewoner zal ook gewezen worden op aanvullende regelingen of mogelijkheden, zoals de waardevermeerderingsregeling.
- Er zal de mogelijkheid geboden worden tot zowel herstel als uitbetaling van het schadebedrag.
- In het schadebedrag zullen naast kosten voor herstel, actief bijkomende kosten in beeld worden gebracht.
- Door een OCS op te zetten die besluit over schade, compensatie en de aansprakelijkheid van NAM wordt de ongelijkheid tussen bewoner en NAM opgeheven. Door de introductie van het wettelijke bewijsvermoeden is de positie van de bewoner bij de rechter versterkt en het bewijsvermoeden (zie ook 2.) werkt ook door in de voorliggende procedure.
- De uitvoeringsorganisatie heeft straks op geen enkele manier besluitvormende bevoegdheden als het gaat om schade.
- De OCS licht haar besluiten toe, indien de bewoner dat wenst.

Nodig

- Advies over de vormgeving van de OCS en de wijze waarop de onafhankelijkheid het beste kan worden geborgd. Hierop worden diverse deskundigen bevestigd, inclusief de Landsadvocaat. Eventueel volgt definitieve besluitvorming over de vormgeving nadat het regeerakkoord is geformuleerd.
- Afspraken met NAM over bijkomende kosten. Op dit moment worden ook bijkomende kosten uitgekeerd. Zie B2 en bijlage 1.
- Uitwerking en uitvoering opzet OCS, inclusief een beschrijving van de taken.
- Bezetting van de OCS, met draagvlak.

Acties

- Taakomschrijving en opdracht OCS wordt beschreven.
- Uitwerken mogelijke bezetting OCS.
- Uitwerken voorstel bijkomen kosten.
- Uitvraag aan Landsadvocaat wordt uitgezet (al eerder geduid).

4. Onafhankelijk

De inrichting, het proces en de uitvoering van de schadeafhandeling worden geheel onafhankelijk van de verantwoordelijken voor de schade uitgevoerd. Het ontwerp, de inrichting en de uitvoering van het schadeprotocol mogen niet worden bepaald door de eisen die NAM stelt aan de afbakening van haar aansprakelijkheid. Dat geldt ook voor de benoeming/aanstelling van de verantwoordelijke functies.

Mogelijke vormgeving

- De NCG is verantwoordelijk voor het protocol, handboek en kwaliteitseisen. De stuurgroepen brengen advies uit aan de NCG en de NCG besluit tot een aanpak die kan rekenen op maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak.
- De onafhankelijkheid dient wettelijk verankerd te zijn.
- In het artikel over bewijsvermoeden (6:177a) is bepaald dat de bewoner aan NAM de benodigde stukken moet verstrekken en het recht heeft onderzoek te doen. Er zijn ook rechten voor de schadeveroorzaker daar waar het bewijsvermoeden niet (direct) van toepassing is. Volgens het BW is NAM dus partij in het proces. NAM neemt geen deel aan het proces door het vaststellen van het protocol of door het besluiten over schade maar heeft wel een rol als schadeveroorzakende partij. Met NAM kunnen wel afspraken worden gemaakt over het niet deelnemen aan het proces (zie ook onder 2.).

Nodig

- Afspraken met NAM over in hoeverre zij een beroep willen doen op hun recht.

A1. Reikwijdte van het schadeprotocol

In beginsel wordt ervan uitgegaan dat de uitgangspunten en de latere uitwerking van toepassing zijn op alle gebouwen en eigenaren, tenzij in gezamenlijkheid anders wordt bepaald. Zo zullen BRZO-bedrijven en andere grote bedrijven een dergelijke specifieke aanpak vergen dat die niet in te passen zijn in deze benadering. Weliswaar kunnen ook andere gebouwtypen dan woonhuizen (b.v. kleinere bedrijven, agro-gebouwen, publieke gebouwen, cultureel erfgoed) vragen om een specifieke aanpak maar deze zou in beginsel moeten passen binnen de uitgangspunten.

Mogelijke vormgeving

- Dit kan worden vormgegeven in het protocol, waarbij aandacht moet zijn voor de verschillende soorten expertise die ingezet moet kunnen worden. Dit sluit aan bij de huidige reikwijdte van het protocol.
- Aanvullend kan ook beroep worden gedaan op de deelprotocollen die er zijn voor bijvoorbeeld mestkelders, maar ook Schuren en Stallen.

A2. Ook het gebied waarbinnen het protocol van toepassing is moet nader worden bepaald.

Dd 2 juni is aangegeven dat het standpunt van de regionale partijen zal zijn dat het protocol ook toegepast zou moeten worden op gebieden/velden anders dan het Groningenveld. Dit zullen zij aan NAM meegeven.

Mogelijke vormgeving

- NCG zal een werkingsgebied van het protocol vaststellen, gekoppeld aan de effecten van winning uit het Groningenveld. Hierbij zal voldoende marge worden aangehouden.
- Een werkingsgebied zal dynamisch moeten zijn en op basis van gebeurtenissen (bevingen) bijgesteld moeten kunnen worden.
- Buiten het werkingsgebied worden meldingen geregistreerd en wordt periodiek advies gevraagd of er aanleiding is het werkingsgebied uit te breiden.
- Aanvullend kan worden gewerkt met shakemaps. Deze laten het werkingsgebied van een recente beving zien. In dit gebied kunnen:
 - Bewoners actief worden geattendeerd, zodat ze hun huis/pand kunnen controleren;
 - Mogelijk bewoners een versneld aanbod krijgen doordat de causaliteit (tot een bepaald bedrag) wordt aangenomen.

Nodig

- Duidelijkheid over de wijze waarop het gebied gedefinieerd zou kunnen worden en de marges die daarbij moeten worden gehanteerd.
- Duidelijkheid over de grenswaarden die gehanteerd kunnen of moeten worden bij een shakemap.
- Een attenderingssysteem.
- Afspraken met NAM over aangenomen causaliteit en een versneld aanbod.

Acties

- KNMI is een advies gevraagd over de wijze een werkingsgebied zou kunnen worden vastgesteld.
- KNMI is gevraagd aan te geven tot welke beving shakemaps kunnen worden uitgebracht (is nu 2.0 en hoger) en op welke wijze ermee moet worden gewerkt.

Schadebeoordeling

B1. Alle schade wordt integraal vergoed

Er wordt uitgegaan van een breed schadebegrip. Vertrekpunt - en ondergrens- bij de uitwerking van de schadebeoordeling is het wettelijk bewijsvermoeden, artikel 6:177a lid 1 BW. Hierbij wordt ook immateriële schade meegenomen. Dit omdat schadegevallen vanuit een menselijk en ruimhartig uitgangspunt moeten worden behandeld en er aandacht moet zijn voor het gegeven dat een huis voor de bewoner meer waarde heeft dan alleen het financiële aspect. Bovendien moet worden uitgegaan van vertrouwen in de betrokkenen.

Dit betekent voor het **schadeobject** dat alle schade wordt vastgesteld. *Niet langer beperkingen als: alleen zichtbaar op maaiveldniveau, alleen woonhuis, alleen materiële schade. Al bij de beoordeling door de (technisch) experts zal ten aanzien van de schade aan het schadeobject het wettelijk bewijsvermoeden worden gehanteerd.*

Mogelijke vormgeving

In het MJP 2017-2012 is opgenomen dat een schadeopname een integrale opname betreft van het object als geheel. Het is eveneens onderdeel van de huidige samenwerkingsafspraken waarbij specifiek een bepaling over onderzoek aan de fundering is opgenomen (als de expert funderingsschade vermoedt gerelateerd aan aardbevingen, wordt in overleg met CVW een nader onderzoek verricht door een deskundige).

- Het protocol zal hierin ook voorzien. Alle schades aan het gehele pand kunnen worden opgenomen en beoordeeld. Bewoner en expert kunnen vragen om aanvullend onderzoek indien zij vermoeden dat daartoe aanleiding door is (bijvoorbeeld als schades door lijken te lopen in de fundering). De OCS kan hier ook zelfstandig om vragen.
- Dit kan worden opgenomen in het protocol en de opdracht aan de OCS.

B2. Dit betekent voor de **schadevergoeding** dat naast de schade aan het schadeobject alle overige schadesoorten worden vergoed. Het betreft vergoeding van zowel materiële schade als immateriële schade waarbij ook rekening moet worden gehouden met zuivere vermogensschade.

Zonder uitputtend te (kunnen) zijn dient daarbij in voorkomende gevallen te worden gedacht aan beredderingskosten, kosten voor transport, opslag, beveiliging, schade in het kader van het nemen van schadebeperkende en -voorkomende maatregelen, vervangende woonruimte, schade als gevolg van gederfd woongenot, schoonmaakkosten, inboedel- en tuinschade, zorgkosten, letselschade, inkomstenderving, waardedaling, kosten ter vaststelling van schade, juridische of andere begeleidingskosten, smartegeld, etc.

Dd 2 juni is toegelicht dat het gaat om kosten, gekoppeld aan een melding van fysieke schade. Daarbij is aangegeven dat het gaat om het zoeken naar oplossingen voor de bewoner. En dat het voor iedereen helder moet zijn waar hij of zij recht op heeft (voorkomen dat alleen mensen die vragen iets krijgen), gezien zijn/haar situatie (redelijkheid, billijkheid).

Mogelijke vormgeving

- De aansprakelijkheid van NAM krijgt vorm binnen de kaders van het Burgerlijk Wetboek.
- Bijkomende kosten gekoppeld aan de schade worden, net als nu, meegenomen in het protocol als posten van bijkomende kosten. Zie bijlage 1 voor de genoemde soorten kosten en mogelijke vormgeving.
- Het geheel loopt via de OCS.
- Het bewijsvermoeden ziet alleen op fysieke schade. Voor overige schades moet worden bepaald hoe daarin moet of kan worden gehandeld, waarbij verder kan worden gewerkt op de afspraken die daar nu in het huidige protocol al over zijn.
- Schadebeperkende en –voorkomende maatregelen dienen, indien benodigd, onderdeel te zijn van de compensatie/het herstelvoorstel.
- Aan melder wordt actief gecommuniceerd waar hij/zij recht op heeft of beroep op kan doen.

Nodig

- Het secretariaat van de OCS moet in staat zijn de verschillende vormen van schade te bepalen (o.a. accountancy/financiële kennis).

- Inzicht in de wijze waarop bijkomende kosten/ gevolgschade binnen de huidige wettelijke kaders vorm kunnen krijgen, en/of welke zaken nodig zouden zijn om dit vorm te kunnen geven. Dit vraagstuk richt zich met name op de immateriële schade (gederfd woongenot, letselschade, waardedaling en smartegeld) gekoppeld aan de fysieke schade.
- Helderheid over wat onder het meerdere of zorgplicht wordt verstaan (zie ook 2).
- Posten die nu geen onderdeel zijn van bijkomende kosten zullen moeten worden besproken met NAM.

Acties

- Dit wordt meegenomen in de adviesuitvraag aan de Landsadvocaat

B3. Indien sprake is van constructieve problemen of herhalingschade wordt gekeken naar andere mogelijkheden dan het schadeherstel sec. Dit altijd vanuit het perspectief van de bewoner (bijvoorbeeld en onder meer naar de mogelijkheid van opkoop, versterken in combinatie met schadeafhandeling, inclusief sloop-nieuwbouw).

Mogelijke vormgeving

- Dit kan worden meegegeven in de opdracht aan de OCS. Constructieve schade en herhaalschade geeft aanleiding een uitgebreid gesprek met bewoner over de noodzaak tot intensievere begeleiding of diepgravender technisch onderzoek. Hierbij moet worden gekeken naar meer duurzame herstelmogelijkheden.
- In de opdracht naar de OCS kan worden meegenomen dat bij herhalingschade onderzocht moet worden of een andere wijze van herstel een betere werking heeft en hoe dat er uit ziet. Indien nodig of logisch wordt ook gesproken over andere oplossingen dan herstel, onder andere versterken.

Acties

- Aan NEN is een advies gevraagd over schade-preventie.

B4. Voor kleine schades wordt een eenvoudige procedure ontworpen die niet mag leiden tot ongelijke behandeling van inwoners. Daarom moet ook in geval van een melding van kleine schades een expert de schade beoordelen en opnemen. Het correct laten opnemen van de schade door een deskundige is een recht van de gedupeerde. Hij is als leek hier niet toe in staat.²

Voor alle gradaties van schade zijn de uitgangspunten en het latere schadeprotocol van toepassing. Dus zowel voor de kleinere, als voor de grotere en complexe gevallen. Laat onverlet dat de aanpak kan verschillen.

Dd 2 juni is hierop toegelicht dat bewoners het recht moeten hebben tot het laten opnemen van schade. En dat indien er in tweede instantie meer aan de hand leek dan de bewoner heeft gezien of gemeld, dit niet aan hem mag worden tegengeworpen. Daarbij

Mogelijke vormgeving

- Een vereenvoudiging van het schadeproces voor kleine schades is gewenst. Dit is in het MJP aangegeven. Schades kunnen met een mobiele telefoon op de foto worden gezet en worden gemaïld aan de uitvoeringsorganisatie. De meldingen worden deskundig beoordeeld. De bewoner kan de schade door de eigen aannemer laten herstellen. Vanzelfsprekend blijft ook het reguliere proces mogelijk.

² De methodiek van Witteveen & Bos is strijdig met de optelsom van de uitgangspunten in deze notitie. Meer concreet: de scheiding tussen schadeopname en schadebeoordeling, het werken met vaste teams voor alle beoordelingen en het uitsluiten van een autonome contra-expert.

- Laten opnemen (in plaats van zelf opnemen) van schade kan altijd.
- Pro-actieve benadering van bewoners na het optreden van een beving die mogelijk effect heeft gehad op zijn/haar woning/pand als service naar de bewoner. Mogelijk kan gekoppeld aan de recente beving een versneld aanbod voor herstel/compensatie worden gedaan.

B5. De gedupeerde wordt fair behandeld bij de schadebeoordeling

Leidend hiervoor is de ongelijkwaardige positie van de gedupeerde (slachtoffer, geen tijd, geen macht, geen geld, bevindt zich in afhankelijke positie) ten opzichte van de schadeveroorzaker (dader, tegengesteld belang, veel macht, veel geld, alle tijd). De *procedurele rechtvaardigheid* moet worden toegepast; Inwoners moeten serieus worden genomen en betrokken worden bij het proces. Wellicht bestaat de mogelijkheid dat de Onafhankelijk Raadsman dit kan monitoren.

Dd 2 juni is hier op toegelicht dat het goed zou zijn te verkennen of bijvoorbeeld de OR een rol zou kunnen vervullen in het monitoren of wat we met dit protocol beogen ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. En het signaleren van eventuele onbedoelde bijeffecten, of zaken die over het hoofd zijn gezien.

Acties

- Deze vraag zal worden besproken met de OR
- Zie ook de reactie bij punt 3.

B6. Daarbij geldt dat iedere inwoner andere behoeften heeft. Daar waar meer hulp en ondersteuning nodig is, dient die geleverd te worden.

Mogelijke vormgeving

- Eerder al behandeld. Dit kan in de opdracht aan de OCS. Maatwerk op proces is van belang. De rol van de bewonersbegeleider is het ondersteunen van bewoners bij het doorlopen van het proces.

B7. Gedupeerden moeten worden benaderd vanuit vertrouwen, dat past ook bij het bewijsvermoeden, onzekerheden worden naar redelijkheid en billijkheid in het voordeel van de inwoner uitgelegd.

Dit betekent dat gedupeerden vanuit een basis van vertrouwen worden benaderd. Conform het bewijsvermoeden wordt bij twijfel in het voordeel van de gedupeerde geoordeeld: de staande praktijk van C-schade-beoordeling eindigt daarmee.

Mogelijke vormgeving

- Bejegening van de bewoner kan vormkrijgen in de opdracht naar de OCS en met name mbt de inzet van de bewonersbegeleider.
- In de wijze waarop de OCS oordeelt zal het bewijsvermoeden een plek hebben.
- Het bewijsvermoeden werkt door in het protocol. Onderzocht wordt op welke wijze dit effect kan hebben (bijvoorbeeld in de mate van onderzoek).

B8. Voor de calculatie van de **materiële schade** aan het schadeobject wordt uitgegaan van een duurzame herstelmethode, met zo mogelijk preventieve werking, die tevens recht doet aan het karakteristiek en het materiaal van het object. *Dit betekent dat de bestaande praktijk (de goedkoopste methode eerst aanbieden) wordt beëindigd.*

Mogelijke vormgeving

- Dit kan vorm krijgen in de opdracht aan de OCS. De OCS besluit op de bedragen die gemoeid zijn met de compensatie en/of herstel.

Nodig

- Inzicht in de wijze waarop, indien mogelijk, schade voorkomen kan worden.

Acties

- De NEN commissie is gevraagd te adviseren over preventief herstel.

B9. Voor de calculatie van materiële schade dient het object “genomen te worden zoals het is” (Hoge Raad). *Bouwkundige gebreken en/of achterstallig onderhoud zullen niet aan de gedupeerde worden tegengeworpen.*

Dd 2 juni is hierop toegelicht dat redelijkheid en billijkheid hier een rol spelen.

Mogelijke vormgeving

- Schade waarvan de OCS oordeelt dat deze gaswinningsgerelateerd is, dient te worden hersteld. Bij onveiligheid moet de afweging plaatsvinden of (versneld) versterken aan de orde is (risico gestuurd en afhankelijk van wens bewoner).
- Een tussenvonnis van de rechtbank Noord-Nederland zegt iets over het nemen van het object zoals het is. Namelijk dat NAM de slachtoffers en de aan hen toebehorende onroerende goederen moet nemen zoals deze zijn. Dat wil zeggen dat schade die mede voortvloeit uit een bepaalde latente kwetsbaarheid van het slachtoffer en/of het onroerend goed in beginsel het causaal verband tussen de aardbeving en de schade niet doorbreekt en dus door de veroorzaker (volledig) moet worden vergoed.

Nodig

- Er dient juridisch advies ingewonnen te worden over hoe ver dit kan reiken en of dit stand houdt. Er is ook jurisprudentie m.b.t. een zeker eigen risico/eigen bijdrage.

C. Integrale juridische oplossing

Het schadeprotocol moet een *integrale* juridische oplossing vormen. Een melding van schade via dit protocol moet onder meer de verjaring stuiten zodat geen afzonderlijke aansprakelijkstelling en stuitingshandeling noodzakelijk is.

Dd 2 juni is toegelicht dat dit ook gaat om het voorkomen van (juridische) verrassingen voor bewoners. Stuiten is een voorbeeld daarvan.

Mogelijke vormgeving

- Mogelijk een afspraak met NAM die ziet op het afzien van het beroepen op verjaren. Dit zou een herenakkoord betreffen.
- Stuiting kan op zichzelf niet worden geregeld in protocol. Zie artikel 322 (dwingend recht):
 - De rechter mag niet ambtshalve het middel van verjaring toepassen.
 - Afstand van verjaring geschiedt door een verklaring van hem die de verjaring kan invoeren.
 - Voordat de verjaring voltooid is, kan geen afstand van verjaring worden gedaan.
- De OCS kan worden gevraagd betrokkenen te informeren wanneer bijv. verjaring aan de orde is en ondersteunen bij de uitvoering daarvan.

Nodig

- Juridisch advies over de mogelijkheden en/of gesprek met NAM.

D. Second opinion, arbitrage en rechtshulp

De gedupeerde heeft, na een schadebeoordeling waar hij zich niet in kan vinden, het recht een contra-expert in te schakelen op kosten van de nog op te richten onafhankelijke entiteit. Deze contra-expert heeft dezelfde taakopdracht als de eerstelijns-expert en wordt niet beperkt in uren. In situaties dat de gedupeerde het - na inschakeling van de contra-expert - nog niet eens kan worden met de onafhankelijke entiteit, kan de gedupeerde naast de mogelijkheden die de wetgeving biedt, kiezen voor een vorm van onafhankelijke arbitrage. Daarbij moeten alle beperkingen waar de arbiter op dit moment onder werkt worden opgeheven en zal een nieuw arbitragereglement moeten worden opgesteld. Daarnaast wordt er een voorziening ontworpen die kan voorzien in rechtshulp, zodat iedereen daar waar nodig kan beschikken over voldoende deskundige juridische ondersteuning.

Dd 2 juni is toegelicht dat onder 'beperkingen van de arbiter' wordt verstaan, bijvoorbeeld dat de arbiter nu niet over bijkomende kosten oordeelt. De arbiter zou over het geheel van het protocol moeten kunnen oordelen.

Over rechtshulp is besproken dat dit op andere plekken nu wordt uitgewerkt, dus dat dat voorlopig buiten de scope van de uitwerking van het protocol valt.

Mogelijke vormgeving contra

- Het rapport wordt na (technische) beoordeling van de opgenomen schades aangeboden aan de bewoner. De bewoner kan aan de OCS laten weten zich niet te kunnen vinden in het rapport. De OCS kan opdracht geven voor een aanvullend of nieuw rapport.
- Zowel het eerste onderzoek als eventuele vervolg- of nadere onderzoeken vinden plaats in opdracht van/met goedkeuring van de OCS. De OCS kan ook zelf verzoeken om nader onderzoek, andere wijze van herstel (en dus calculatie), etc. OCS besluit op basis van de onderzoeken en de zienswijze van de bewoner.

Mogelijke vormgeving arbitrage

- Optie 1. De OCS heft de ongelijkheid tussen de bewoner en de schadeveroorzaker op. Een (definitieve) uitspraak kan op twee manieren worden verkregen: ofwel door het voorleggen aan een rechter, ofwel door het voorleggen aan de arbiter. De bewoner dient hierin een keuze te maken. Het besluit van de arbiter wordt hiermee ook bindend voor de bewoner. De bewoner dient hiervoor dan vooraf mee akkoord te gaan. Overigens geldt hierbij dat nog steeds de gang naar de rechter mogelijk is, deze toetst dan enkel nog procedureel.
- Optie 2. Na de OCS kan de zaak aan de arbiter worden voorgelegd, zoals in de huidige werkwijze. De gang naar de rechter blijft mogelijk.

Nodig

- Advies over de wijze waarop schade beoordeeld zou moeten worden en waarop een contra of second opinion zou moeten zien.
- Advies over de mogelijkheden waarmee dit in een proces, in relatie tot de OCS, kan worden vormgegeven.

Acties

- TU Delft is gevraagd aan te geven op welke wijze schade beoordeeld zou moeten worden en op welke wijze een contra of second opinion ingezet zou kunnen of moeten worden/ waarop deze zou moeten zien.
- Juristen en arbiters zijn/worden gevraagd om input.

E. Transparant databeheer

Per adres dienen gegevens te worden verzameld die de staat van een woning vastleggen. Hierdoor wordt het vaststellen van nieuwe schades en een verband met de gaswinning eenvoudiger. De data moeten centraal worden verzameld en op eenvoudige wijze inzichtelijk en beschikbaar zijn voor de bewoner. Daarnaast dient bij de opneming van schade een (vorm van) nul-meting te worden uitgevoerd.

Mogelijke vormgeving

- Past in de opdracht aan de OCS.

Acties

- TU Delft is gevraagd te adviseren over de wijze van schade opnemen. Deze informatie (alle rapporten en onderzoeken) moet beschikbaar zijn voor de bewoner.

Bijlage 1. Soorten bijkomende kosten en mogelijke vormgeving in protocol

	Oude protocol	Nieuw protocol	Opmerking
Berrederingskosten	Niet opgenomen		Het zou hier gaan om te maken kosten om erger te voorkomen. Deze dienen voort te komen uit een zekere noodzaak. De vraag is of dit hier met het protocol AOS niet al voldoende in is voorzien.
Kosten voor transport	Niet expliciet opgenomen	Indien deze kosten voortkomen uit bijv. de noodzaak de woning te verlaten, lijkt dit reëel.	
Opslag	Niet expliciet opgenomen	Indien deze kosten voortkomen uit bijv. de noodzaak de woning te verlaten, lijkt dit reëel.	
Beveiliging	Niet opgenomen		Het is niet helder hoe dit aan de orde zou kunnen zijn.
Schade in het nemen van schadebeperkende en voorkomende maatregelen	Niet opgenomen		Indien hier noodzaak toe is, moet dit onderdeel zijn van het herstelplan.
Vervangende woonruimte/Elders overnachten	Is opgenomen	Kan worden opgenomen	
Schade als gevolg van gederfd woongenot	-		*
Schoonmaakkosten	Is opgenomen (in ordentelijke staat brengen)	Kan worden opgenomen	
Inboedel- en tuinschade	Is opgenomen (in ordentelijke staat brengen)	Kan worden opgenomen	
Zorgkosten	-	Indien hier wordt bedoeld: vervangende woonruimte moet passen bij de bewoner, ook indien zorg aan de orde is, lijkt dit reëel.	
Letselschade	-		Indien NAM letsel

			toebrengt is NAM aansprakelijk. Vraag is of dit vorm kan krijgen in een protocol.
Inkomstenderving	Is opgenomen in de vorm van gederfde uren tijdens schadeopname en werkzaamheden	Kan worden opgenomen	
Waardedaling	-		Over waardedaling lopen rechtzaken. Het is lastig vorm te geven aan de hand van een melding van fysieke schade.
Omzetderving/bedrijfsschade	Is opgenomen (als direct gevolg van de schade)	Kan worden opgenomen	
Vervangende kantoorruimte	Is opgenomen	Kan worden opgenomen	
Smartegeld	-		*
Kosten verbonden aan het inwinnen van advies door de eigenaar.	Is opgenomen	Kan worden opgenomen	

*Immateriële vormen van schade: aansprakelijkheid hiervan wordt door NAM erkend. De uitspraak hierover vindt men algemeen en te weinig specifiek. De vraag ligt voor of en hoe dit vormgegeven moet worden in de toekomst kan nog lastig worden beantwoord.

Voorlopig blijft het bedrijvenloket ondergebracht bij NAM. Omzetderving in bredere zin (dus los van de fysieke schade), maakt hier onderdeel van uit. Dit valt dus niet onder dit protocol.

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Behandeld door

T _____

_____@nationaalcoordinat
orgroningen.nl

Datum

8 juni 2017

Kenmerk

NCG / 17089659

Bijlage(n)

3

agenda

Omschrijving	Agenda operationeel overleg schade
Voorzitter	Mw. _____
Vergaderdatum en -tijd	14 juni 2017, 15.00 uur - 16.00 uur
Locatie	NCG, Paterswoldseweg 1te Groningen (overlegkamer 0.7)

VERGADERPUNTEN:

1. Welkom

2. Mededelingen

3. _____

4. _____

5. _____

6. Schade 2.0:

- adviezen CVW
- Nieuw schadeproces , Update invulling uitvoeringskaders (bijlage)

7. _____

8. _____

9. Rondvraag en sluiting

verslag

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinat
orgroningen.nl

Omschrijving	Vergaderverslag operationeel overleg Schade
Voorzitter	Mw. [redacted]
Vergaderdatum en -tijd	7 juni 2017, 14.30 uur - 15.30 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Dhr. [redacted] (CVW), dhr. [redacted] (CVW), Mw. [redacted] (CVW), Mw. [redacted] (NCG) en Mw. [redacted]
Afwezig	Dhr. [redacted]

Datum
7 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17088883

Kopie aan

Bijlage(n)

1. Welkom

De voorzitter heet iedereen van harte welkom.

2. Mededelingen

3.

4.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

5.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

6. **Schade 2.0**

NCG geeft een mondeling toelichting op de stand van zaken.

7.

[Redacted text block]

8. **Rondvraag en Sluiting**

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[illegible]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 13 juni 2017 20:36
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];
[redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];
[redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];
[redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];
[redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted];
Onderwerp: Concept schadeprotocol t.b.v. de werksessie van donderdag 15 juni
Bijlagen: Bespreeknotitie schadeprotocol.docx; Schadeprotocol.docx; Bijlage OCS_notitie
13062017.docx

Dag allen,

Ten behoeve van de werksessie van a.s. donderdag zend ik u hier bijgaand het concept-schadeprotocol en een bespreeknotitie.

Verder voeg ik hierbij zoals aangekondigd in de bespreeknotitie, een notitie die een eerste opzet van de OCS behelst.

De bijeenkomst vindt plaats van 8.30 tot 10.00 u bij de NCG, aan de Paterswoldseweg 1, overlegkamer 1.2.

Met vriendelijke groet

[redacted]
Secretaris Maatschappelijke Stuurgroep NCG

Nationaal Coördinator Groningen
Paterswoldseweg 1 | 97 Groningen |
Postbus 3006 | 9726 BA Groningen

T: [redacted]
E: [redacted] [@nationaalcoordinatorgroningen.nl](mailto:[redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl)
www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

De NCG is een samenwerking van twaalf Groninger gemeenten, de Provincie Groningen en het Rijk

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T [Redacted]
[Redacted]@nationaalcoördinatorgroningen.nl

Datum
13 juni 2017

Kenmerk
NCG /

Kopie aan

Bijlage(n)
2

BESPREEKNOTITIE

Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroep

Concept schadeprotocol

Hierbij leggen we het concept schadeprotocol aan u voor. Hierin is verwoord tot welke conclusies de NCG komt voor de meest optimale wijze van schadeafhandeling op basis van alle gevoerde gesprekken en ontvangen adviezen. Graag bespreken we dit concept met u.

Toelichting

Een aantal details moet nog worden aangevuld en een tekstschrijfstel kijkt nog nader naar de tekst. Ook loopt nog een aantal adviesuitvragen die tot resultaat zullen leiden en met u zullen worden besproken. Het gaat hierbij om de adviezen van TU Delft, KNMI en Nivre. Deze zaken moeten nog worden toegevoegd, daar waar nodig.

Het concept protocol wordt gelijktijdig voorgelegd aan diverse deskundigen en de NAM. Ook die gesprekken hebben invloed op het concept protocol.

OCS

Volledigheidshalve wijzen we u op de tijdelijke bijlage van het protocol. Hierin zijn twee andere opties voor de positionering van de OCS geschetst.

Tenslotte sturen we u een eerste opzet van de OCS. Eveneens ter bespreking.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding Belangrijkste veranderingen Vier pijlers
Hoofdstuk 2	Juridische uitgangspunten Risicoaansprakelijkheid Bewijsvermoeden Juridische causaliteit
Hoofdstuk 3	Algemeen
Hoofdstuk 4	Schade melden en procedure
Hoofdstuk 5	Complexe schade
Hoofdstuk 6	Erfgoed
Hoofdstuk 7	Bedrijven en agro
Hoofdstuk 8	Betrokken partijen
Hoofdstuk 9	Overige instanties
Hoofdstuk 10	Klachten
Hoofdstuk 11	Totstandkoming schadeprotocol

Hoofdstuk 1 Inleiding

De aardbevingen en de dreiging daarvan in het gebied van het Groningen gasveld zijn van grote invloed op het dagelijks leven van de mensen die hier wonen. Ongevraagd en zonder dat zij er invloed op hebben, worden ze geconfronteerd met schade aan hun woningen en andere gebouwen. Uit onderzoek van onder meer de Onderzoeksraad voor Veiligheid en de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat inwoners zich steeds minder veilig voelen. De afhandeling van schade, met name als dat vaker gebeurt, brengt stress met zich mee.

Dit schadeprotocol heeft als doel ervoor te zorgen dat er oplossingen worden gevonden voor de vervelende situatie waarin bewoners zich bevinden. Er wordt hierbij gehandeld vanuit vertrouwen in de bewoner. De NAM speelt geen rol meer in het beoordelen van de schade en beslist niet meer over haar eigen aansprakelijkheid. Die rol wordt overgenomen door de Onafhankelijke Commissie Schade (OCS).

Dit nieuwe schadeprotocol is vastgesteld door Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Het oude schadeprotocol is op 31 maart 2017 om 12 uur stopgezet. NCG heeft voor de totstandkoming van het nieuwe schadeprotocol veelvuldig gesproken met de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep en deskundigen op allerlei gebieden. Hun inbreng is betrokken in dit schadeprotocol. Meer informatie over wie dat zijn geweest kunt u vinden in hoofdstuk 11.

Al deze partijen hebben uitgangspunten meegegeven. De belangrijkste uitgangspunten en daarmee de pijlers van het protocol zijn:

- Verantwoordelijke Staat
- Rechtvaardige schadebepaling
- Menselijke maat
- Onafhankelijkheid

Het volledige document dat de regio (maatschappelijk en bestuurlijk) daarover heeft opgesteld, is te vinden op de website van NCG (www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/...).

De pijlers en de uitwerking daarvan in het protocol is hieronder weergegeven. Ook de overige input, waaronder die van bewoners, is zo goed mogelijk in het protocol verwerkt. Niet alles is te regelen met een protocol en hoe er uitvoering aan wordt gegeven is essentieel. Het protocol zal zich in de praktijk moeten bewijzen. Daarom zal na een half jaar worden geëvalueerd hoe het protocol wordt ervaren door de bewoners die er een beroep op hebben gedaan.

Belangrijkste veranderingen

Het nieuwe protocol brengt een aantal veranderingen met zich mee. Hieronder worden de belangrijkste veranderingen beschreven.

Onafhankelijke Commissie Schade

De belangrijkste verandering is dat de OCS oordeelt over de schade en de vergoeding. Zowel de afhandeling van de schade als de besluitvorming erover verloopt onafhankelijk. De OCS is onafhankelijk van alle partijen.

Protocol met draagvlak

De OCS doet dit op basis van een schadeprotocol dat vastgesteld is door de NCG en tot stand is gekomen in goede afstemming met de maatschappelijke en bestuurlijke partijen. De NCG en deze partijen hebben geprobeerd een protocol op te stellen dat zo goed mogelijk een antwoord probeert te bieden op het maatschappelijke probleem dat wordt veroorzaakt door schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld. NCG is zich ervan bewust dat het protocol nooit het gehele antwoord kan vormen.

Burgerlijk Wetboek

Het protocol is gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek (BW). Niet alleen bij het oordeel over de schade, maar ook bij de afhandeling van de schade speelt dit al een rol. Het bewijsvermoeden heeft hierop veel invloed. In hoofdstuk 2 wordt dit beter uitgelegd, maar de kern is dat bij fysieke schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld wordt gewerkt vanuit de aanname dat de schade is veroorzaakt door gaswinning. Dit kan ertoe leiden dat in veel gevallen uitgebreide beoordeling niet nodig is.

Immateriële schade

De OCS kan ook uitspraken doen over immateriële schade als gevolg van de gemelde fysieke schade. De manier waarop dit gebeurt is niet in het protocol vastgelegd, omdat nog uitspraken van de rechter nodig zijn voor de wijze waarop immateriële schade kan worden vastgesteld.

Schadefonds

Er wordt een schadefonds ingericht, waarbij de staat garant staat. Dit leidt ertoe dat de staat het financiële deel regelt met de NAM en de bewoner daar dus geen last van heeft.

Herstel van schade

De OCS bepaalt het bedrag dat gemoeid is met het herstel van de schade. Dit wordt gedaan op basis van een advies voor de wijze van herstel, waarbij het uitgangspunt is dat het als het mogelijk en nodig is de schade zo moet worden hersteld dat de constructie weer zo goed mogelijk functioneert en de kans op herhaalschade zo klein mogelijk is.

Werkwijze voor kleine schades

Voor schades tot xxx wordt zonder nader onderzoek aangenomen dat deze veroorzaakt zijn als gevolg van de gaswinning. De melders van de schade krijgen een versneld aanbod tot herstel. Hierdoor loopt het proces eenvoudig en efficiënt. Wanneer een beving optreedt worden bewoners daarover geïnformeerd zodat ze hun huis kunnen controleren. In veel gevallen kan de gemelde schade na een aardbeving versneld worden afgehandeld.

Handboek en kwaliteitseisen

Ook het handboek schade en kwaliteitseisen voor experts zijn door de NCG vastgesteld en meegegeven aan de OCS.

De vier pijlers van het schadeprotocol

Het protocol is uitgewerkt op vier pijlers. Deze pijlers worden hier toegelicht.

Verantwoordelijke staat

Nagenoeg alle partijen hebben aangegeven dat de staat haar verantwoordelijkheid moet nemen. De exploitant is en blijft aansprakelijk, maar de staat wordt geacht de financiering met de exploitant te regelen. Daarmee wordt onder andere beoogd dat de bewoner nooit het slachtoffer is van (financiële) discussies, maar ook dat de bewoner zo min mogelijk met de exploitant te maken heeft.

Dit kan bijvoorbeeld worden geregeld door het opzetten van een schadefonds. Een schadefonds en een verantwoordelijke staat is voor dit protocol de meest gewenste situatie. Beslissingen hierover worden door de staat genomen. Op dit moment kan hier gezien de formatie geen beslissing over worden genomen. De NCG zal zich ervoor inzetten om een schadefonds te realiseren.

Zolang dat nog niet is geregeld, werken we wel al op de gewenste manier, maar wordt de vergoeding nog zonder tussenkomst van een fonds door NAM gedaan.

Rechtvaardige schadebepaling

Doel van dit protocol is, zoals al eerder beschreven, te zorgen dat er oplossingen worden gevonden voor de vervelende situatie waarin bewoners zich bevinden door de schade die optreedt aan hun woning of andere panden. Het is belangrijk dat er meer begrip is voor de situatie waarin bewoners zich bevinden, dat er beter wordt uitgelegd, dat bewoners goed worden begeleid en goed op de hoogte worden gehouden. Er moet naar oplossingen worden gezocht. Dat valt niet goed te beschrijven in een protocol. Het is wel de uitdrukkelijke opdracht aan de organisatie die het protocol gaat uitvoeren.

Het Burgerlijk Wetboek (BW) is het uitgangspunt voor de schadeafhandeling. In het BW is opgenomen dat de mijnbouwexploitant aansprakelijk is voor de schade die ze veroorzaakt (risicoaansprakelijkheid). Het BW kent daarnaast het bewijsvermoeden. Dit vermoeden beoogt de rechtspositie van de bewoner te versterken.

Soms is het lastig schade in direct verband te brengen met de gaswinning. De OCS oordeelt over de schade en doet dat vanuit het bewijsvermoeden. Dit betekent dat in beginsel wordt aangenomen dat schade is veroorzaakt door gaswinning. Dit betekent niet dat alle schade wordt toegewezen, maar twijfel wordt in het voordeel van de bewoner uitgelegd.

De OCS besluit op basis van het bewijsvermoeden over schade, de aansprakelijkheid van NAM en de bijbehorende vergoeding en zal dit uitkeren uit het schadefonds.

Rechtvaardige schadebepaling ziet ook het op dezelfde wijze behandelen van schadegevallen. De OCS zal bij de beoordeling van de schade ook nabijgelegen en soortgelijke schadegevallen meewegen.

Menselijke maat

De bewoner wordt geconfronteerd met een situatie waar hij/zij niet om heeft gevraagd. Dat is ook de insteek waarmee de bewoner moet worden behandeld. Bij de afhandeling van zijn schademelding en de schade zelf staat de bewoner dan ook centraal. Dat betekent onder meer het volgende:

- ✓ De bewoner krijgt de gelegenheid zijn verhaal te doen en daar wordt serieus naar geluisterd.
- ✓ De bewoner geeft aan waar de schade zich bevindt en de schade-inspecteur neemt deze schade op. De schade-inspecteur kijkt ook of er nog meer schade is.
- ✓ De bewoner is degene die de beslissingen neemt die te maken hebben met zijn huis.
- ✓ Bij de afhandeling van de schademelding wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de persoonlijke situatie en wensen van de bewoner (ruimte voor maatwerk).
- ✓ De schade aan de woning wordt door een onafhankelijke partij afgehandeld. Dat gebeurt zo snel mogelijk en met minimale inspanning van de bewoner.

Doordat de OCS oordeelt over schade is de positie van de bewoner versterkt. De OCS werkt vanuit vertrouwen in de bewoner, geeft maatwerk in begeleiding en betreft de bewoner in het proces.

Natuurlijk kan het zijn dat er toch nog onbedoelde of onvoorziene bijeffecten zijn van het protocol. Daarom heeft de NCG de Onafhankelijk Raadsman gevraagd in zijn functie te monitoren of we datgene wat we beogen met het protocol ook bereiken. Hij kan daarbij ook aangeven waar nog verbeteringen of veranderingen moet worden doorgevoerd.

Onafhankelijkheid

Het doel van de NCG is een schadeprotocol te maken dat kan rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Er is veel informatie en input opgehaald bij deskundigen, bewoners en andere betrokkenen. Deze informatie is zo goed mogelijk verwerkt in het protocol. Het nieuwe schadeprotocol is na advisering door de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep van de NCG vastgesteld door de NCG. De NAM heeft hier geen invloed op gehad.

De OCS is opgezet om de onafhankelijkheid van de beoordeling van schade daarover onafhankelijk te laten plaatsvinden. De OCS is onafhankelijk van alle partijen. De bemensing van de OCS is met draagvlak vanuit de stuurgroepen tot stand gekomen.

Hoofdstuk 2

Juridische uitgangspunten bij de afwikkeling van schade

Dit schadeprotocol is gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek. De volgende uitgangspunten zijn daarbij van belang:

- risicoaansprakelijkheid
- bewijsvermoeden
- juridische causaliteit

Deze uitgangspunten worden bij de afwikkeling van een schade toegepast, zowel tijdens het proces, als bij het vormen van een oordeel.

Risicoaansprakelijkheid

Artikel 6:177 Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de exploitant van mijnbouwactiviteiten – in dit geval gaswinning – aansprakelijk is voor de risico's die deze activiteiten met zich meebrengen. Door de exploitatie van het Groningenveld ontstaat een risico op bodembeweging waardoor schade kan ontstaan. De exploitant is aansprakelijk voor deze schade. De schuld van de exploitant hoeft niet aangetoond te worden.

Bewijsvermoeden

Het bewijsvermoeden is een hulpmiddel voor de bewoner in de bewijslastverdeling. Het is sinds december 2016 opgenomen in het Burgerlijk Wetboek (artikel 6:177a BW).

In het overgrote deel van de schademeldingen blijkt dat fysieke schade aan gebouwen daadwerkelijk het gevolg is van bodembeweging door gaswinning uit het Groningenveld. Het bewijsvermoeden gaat ervan uit dat dit ook geldt voor soortgelijke schademeldingen. Met andere woorden: blijkt uit de aard van de schade dat die het gevolg zou kunnen zijn van bodembeweging? Dan wordt aangenomen dat dit komt door bodembeweging als gevolg van gaswinning. Bewoners hoeven dat dan niet meer aan te tonen.

Als de exploitant het hier niet mee eens is, moet hij aannemelijk maken dat de schade niet wordt veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning. De schademelder zorgt ervoor dat de exploitant de benodigde stukken (rapporten, taxaties) krijgt die hiervoor nodig zijn en biedt hem de gelegenheid om de schade te onderzoeken. Slaagt de exploitant erin om het vermoeden te ontzenuwen, dan gelden de normale regels van bewijslastverdeling. De bewoner moet dan aantonen dat de schade toch het gevolg is gaswinning.

De volgende voorwaarden zijn van belang voor het toepassen van het bewijsvermoeden:

- Het gaat om fysieke schade aan gebouwen
- als gevolg van winning uit het Groningenveld
- die naar de aard van de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten veroorzaakt kan zijn.
- De benadeelde (eigenaar van het pand met de schade) verstrekt de exploitant de stukken die hij nodig heeft om onderzoek te kunnen doen.

Als deze voorwaarden aangenomen worden, dan wordt het bewijsvermoeden toegepast. De OCS past het bewijsvermoeden toe. De wijze waarop wordt hieronder uitgelegd.

Let op! Het bewijsvermoeden is alleen van toepassing op fysieke schade aan woningen in het werkingsgebied van het Groningenveld. Als de schade daar niet onder valt, dan geldt het

wettelijke bewijsvermoeden niet. De procedure voor afwikkeling van de schade is hetzelfde, maar het verband tussen de schade en bodembeweging door gaswinning moet worden vastgesteld door de OCS. De rechter kan wel altijd een rechterlijk bewijsvermoeden toepassen.

OCS beoordeelt of bewijsvermoeden toereikend is

De OCS oordeelt op basis van het bewijsvermoeden. Zij beoordeelt de melding van de schade en bepaalt dan direct aan het begin van het proces of onderzoek noodzakelijk is, of dat op basis van het bewijsvermoeden aangenomen kan worden dat de schade veroorzaakt is door gaswinning uit het Groningenveld. Als onderzoek noodzakelijk is, dan wordt dit in opdracht van de OCS uitgevoerd. In het protocol is ervoor gekozen dat de OCS en niet de exploitant deze afweging maakt, zodat de bewoner zo min mogelijk met de exploitant wordt geconfronteerd.

Met de exploitant is afgesproken dat schades die voldoen aan de volgende kenmerken zij afziet van de mogelijkheid om onderzoek te doen:

- ...
- ...

Juridische causaliteit

Juridische causaliteit, ook wel predispositie, betekent dat een schadelijder moeten worden genomen zoals hij of zij is. Ook de schade die niet direct het gevolg is van de schadeveroorzakende gebeurtenis dient door de exploitant vergoed te worden. De term zal hieronder verder uitgewerkt worden.

De juridische causaliteit is een term die tot voor kort voornamelijk werd toegepast in letselschadezaken. Het ziet op het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade. Het gaat over de vergelijking tussen de situatie waarin de schadelijder daadwerkelijk verkeert na de schadeveroorzakende gebeurtenis (huidige situatie) en de situatie waarin de schadelijder zou hebben verkeerd als de schadeveroorzakende gebeurtenis niet zou hebben plaatsgevonden (hypothetische situatie). Moet de schadeveroorzakende partij ook deze 'extra' schade vergoeden of hoeft alleen de daadwerkelijk veroorzaakte schade vergoed te worden?

Als de juridische causaliteit wordt toegepast, betekent dit dat het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade in stand blijft. De schade moet volledig aan de schadelijder worden vergoed.

Let op! De juridische causaliteit ziet op het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade. Hier moet uit worden gegaan van de schadelijder zoals hij of zij is. De juridische causaliteit ziet niet op het vaststellen van de hoogte van de schade. Bij het vaststellen van de hoogte van de schade kan nog steeds rekening worden gehouden met bijvoorbeeld achterstallig onderhoud aan de woning.

Er is dus een verschil tussen zaken waar de bewoner niets aan kon doen (dit feit wordt meegenomen en het causaal verband wordt dan aangenomen) en zaken waar de bewoner wel iets aan kon doen. Die laatste zaken hebben invloed op de hoogte van de schade.

Hoofdstuk 3

Algemeen

Wie kan een beroep doen op het protocol?

Dit schadeprotocol is bedoeld voor eigenaren van gebouwen, te weten:

- woningen
- erfgoed
- gebouwen van ondernemers
- boerderijen en/of mestkelders
- kleine(re) gebouwen met een publieke functie, zoals een dorps huis of gemeentehuis

Huurders kunnen voor fysieke schade aan hun gebouw geen beroep doen op het protocol. Zij moeten zich tot hun verhuurder wenden. Voor gevolgschade (schade die indirect het gevolg is van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning (zie verderop in dit hoofdstuk) kunnen ze wel een beroep doen op het protocol.

Hiermee valt het overgrote deel van de gebouwen onder het protocol. Het streven is ook de andere gebouwen zo snel mogelijk onder het protocol te laten vallen. Kunt u voor uw gebouw nog geen beroep doen op het protocol, dan kunt u zich (voorlopig) bij NAM melden via bedrijvenloket@nam.nl.

Voor welk gebied geldt het protocol?

Dit schadeprotocol is van toepassing op schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning in het Groningenveld. Dat is een niet exact af te bakenen en bovendien veranderend gebied. Als u vermoedt dat uw schade een gevolg is van de gaswinning uit het Groningenveld, dan kunt u dat melden. De OCS bepaalt op basis van de meest recente gegevens welke wijze van afhandelen van schade op uw melding van toepassing is.

Welke schade valt onder dit protocol?

Dit protocol is bedoeld voor:

- fysieke schade aan eigendommen, waaronder gebouwen
- gevolgschade, zoals in de volgende paragraaf nader uitgewerkt
- wettelijke rente
- kosten (juridisch) advies

Als u kosten maakt om juridisch of technisch advies in te winnen, kunnen deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Daarbij gelden de volgende voorwaarden:

- ☐ er is sprake is van een complex schadegeval
- ☐ de maximale vergoeding is € 95,- per uur
- ☐ u krijgt maximaal 20 uren vergoed
- ☐ u krijgt de kosten niet al elders vergoed
- ☐ u heeft vooraf toestemming aan de OCS gevraagd voor het inwinnen van dit advies.

De OCS doet zo spoedig mogelijk ook uitspraken over onderstaande schades, maar alleen als deze direct verband houden met de melding van de fysieke schade.

- immateriële schade
- waardevermindering van het gebouw
- gederfd woongenot

NB. Aansprakelijkheid van immateriële schade en materiële schade in de zin van gederfd woongenot wordt door de exploitant erkend. De rechterlijke uitspraak hierover vond zij te weinig specifiek. Hoger beroep in deze zaak moet hierover meer helderheid bieden. Als de uitspraak in hoger beroep meer helderheid biedt, kan bekeken worden hoe deze schades kunnen worden betrokken in de beoordeling van de OCS. De vraag is of waardevermindering aan de hand van een fysieke schade kan worden vastgesteld. Ook hierover lopen rechtszaken.

Gevolgschade

Gevolgschade is onder meer de tijd en moeite die u het u kost om de schade af te handelen en de kosten die u daarvoor moet maken. Deze kosten worden vergoed. Om willekeur en ongelijkheid te voorkomen, hanteert de OCS hierbij zoveel mogelijk vaste bedragen. Het kan zijn dat u de hoogte van de vergoeding niet redelijk vindt. Als u duidelijk kunt maken waarom u dit vindt, is het mogelijk om van de standaardbedragen af te wijken.

Heeft u andere gevolgschade geleden, dan kunt u dit aangeven bij uw bewonersbegeleider of de schadeopnemer. De OCS bekijkt dan of deze schade voor vergoeding in aanmerking komt. Soms is het lastig om een vergoeding toe te wijzen, bijvoorbeeld omdat nog niet duidelijk is hoeveel nachten u ergens anders moet overnachten. In dat geval kunnen deze kosten later vergoed worden.

De volgende gevolgschade komt voor vergoeding in aanmerking:

Thuis blijven tijdens inspectie en/of schadeherstel

Soms moet u tijdens de inspectie en/of het schadeherstel thuis blijven. In dit geval krijgt u een onkostenvergoeding van € 95,- per dagdeel als compensatie. De OCS schat in hoeveel dagen nodig zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Schoonmaakkosten

Als u kiest voor herstel door aannemer via de OCS, dan wordt de schoonmaak voor u gedaan. Kiest u voor herstel door een eigen aannemer of uitbetaling van de schadevergoeding? Dan krijgt u een bedrag van € 150,- voor gemaakte schoonmaakkosten.

Overnachten

Moet u tijdens de herstelwerkzaamheden elders overnachten, dan wordt in opdracht van de OCS vervangende woonruimte voor u geregeld. Als dit niet nodig is, krijgt u een vergoeding:

- € 100,- per nacht voor één of twee personen
- € 200,- per nacht voor meer dan twee personen

Dient uw vervangende woonruimte in verband met een ziekte of handicap passend te zijn, geeft u dit dan aan. In overleg met u zal voor een passende oplossing worden gezorgd.

Advieskosten

Omzetting als gevolg van inspectie en/of schadeherstel

Als inspectie of herstel leidt tot tijdelijke staking van uw bedrijfsactiviteit, zijn er twee mogelijkheden om hiervoor vergoeding te verkrijgen:

1. U levert een onderbouwde inschatting van de gedeerde omzet (op basis van jaar- of weekomzetten zoals blijkt uit de boekhouding van het bedrijf);
2. U levert een onderbouwde inschatting van de gedeerde inkomsten op urenbasis. Daarbij dient redelijkheid en billijkheid in acht te worden genomen.

Verhuiskosten

Als u in verband met herstelwerkzaamheden tijdelijk elders moet verblijven, dan geeft de OCS opdracht voor de verhuizing van uw goederen. Kiest u ervoor de verhuizing zelf te regelen, dan ontvangt u hiervoor een vergoeding van € 500,- per verhuizing.

Vervangende kantoor- of bedrijfsruimte

Soms kunt u tijdens de inspectie en/of schadeherstel uw kantoor- of bedrijfsruimte niet gebruiken. In opdracht van de OCS wordt vervangende kantoor- of bedrijfsruimte voor u geregeld. Regelt u dit zelf, dan krijgt u de redelijke kosten vergoed.

Transportkosten

Het kan voorkomen dat u in verband met verblijf elders meer reisafstand heeft tussen uw woning en werk of naar de school van uw kinderen. Is dit het geval, dan ontvangt u hiervoor een vergoeding van € 20,- per week.

Opslag

Het is mogelijk dat uw goederen tijdens uw verblijf elders opgeslagen moeten worden. De OCS zal opdracht geven om de opslag van uw goederen te laten verzorgen. Kiest u ervoor de goederen zelf op te slaan, dan ontvangt u een vergoeding van € 40,- per week.

Beveiliging

Als u tijdens het uitvoeren van de herstelwerkzaamheden elders verblijft, is uw woning onbewoond. Uw gemeente is wettelijk verplicht de benodigde veiligheidsmaatregelen te nemen.

Inboedel- en tuinschade

Tijdens de inspectie of het schadeherstel moeten inspecteurs en aannemers in uw woning aan het werk. Zij zullen uiteraard zorgvuldig te werk gaan en proberen geen schade aan te richten aan uw tuin of inboedel. De in opdracht van de OCS ingeschakelde aannemer zal proberen de tuin en inboedel netjes achter te laten. Toch zal dit soms toch nodig zijn of gebeuren. Is er toch schade aangericht, dan zal deze schade worden vergoed.

Hoofdstuk 4 Schade melden en procedure

Deze paragraaf beschrijft stapsgewijs de procedure voor de afhandeling van fysieke schade aan uw huis en andere gebouwen als gevolg van bodembeweging door gaswinning uit het Groningenveld.

In het kort

In de nieuwe procedure is de OCS verantwoordelijk voor de afhandeling van de schademeldingen. Het CVW is het secretariaat van de OCS. Een gekwalificeerde schade-inspecteur doet de eerste opname. Blijkt hieruit dat het gaat om schade door gaswinning uit het Groningenveld van maximaal € **X000,-**, dan wordt de schade niet verder onderzocht. De **OCS** stelt ook de kosten van herstel vast. U beslist of de schade direct wordt hersteld of dat het schadebedrag naar u wordt overgemaakt.

Gaat het om grotere schade, dan volgt nader onderzoek. Uiteindelijk komt de OCS tot een oordeel dat gebaseerd is op:

- het verslag van een gekwalificeerde schade-inspecteur
- de ingevulde vragenlijst van de bewoner
- het technisch oordeel
- de mening van de bewoner over het technisch oordeel

Beschrijving van de procedure in 10 stappen

Stap 1: U constateert schade aan uw huis

Stap 2: U meldt de schade bij OCS

Dit kan op de volgende manieren:

1. Via het online schadeformulier op website van de OCS
2. Via de app
3. Per brief, gericht aan de OCS,
4. Telefonisch bij OCS via het gratis telefoonnummer 0800 – 2896636 (elke dag, ook in het weekeinde, van 08.00 tot 20.00 uur)
5. Op het kantoor van de OCS

Uitgangspunt is dat de schade aan uw woning altijd opgenomen wordt door een schade-inspecteur. U kunt er, in plaats daarvan, ook voor kiezen om tegelijk met de schademelding foto's van de schade en een offerte van een aannemer mee te sturen. Dan kan de OCS meteen bekijken of de schade op eenvoudige wijze afgehandeld kan worden en zal hiertoe overgegaan worden. Indien nodig volgt alsnog een opname voor een inspecteur.

Na elke aardbeving wordt aan de hand van technische inzichten het impactgebied van een aardbeving vastgesteld. De OCS meldt dit bij de bewoners van het impactgebied, zodat zij hun woning kunnen controleren op eventuele schade. Als het mogelijk is, volgt een versneld een aanbod tot herstel.

Deze extra service betekent niet dat mensen die buiten het impactgebied wonen, geen schade kunnen melden of dat later geconstateerde schade niet in behandeling worden genomen.

Termijnen

Op het moment dat de schade is gemeld bij OCS, begint de schadeafhandelingsprocedure. Hieraan zijn vaste termijnen voor u en voor OCS verbonden. Van de OCS en van u wordt verwacht deze termijnen zoveel mogelijk te respecteren. Afwijken van deze termijnen is mogelijk als er sprake is van aanvullend onderzoek en/of overmacht, bijvoorbeeld door ziekte of familieomstandigheden. Is dit het geval, dan geeft u of OCS dit zo spoedig mogelijk aan elkaar door.

Acuut onveilige situatie

Als u het gevoel heeft dat er sprake is van een acuut onveilige situatie, dan kunt u een beroep doen op de 'rode knop procedure'. U kunt dit aangeven op de website van CVW (www.cvw.nl/....). Op dat moment wordt het protocol voor acuut onveilige situaties gevolgd.

Stap 3: Eerste contact met OCS

Nadat de schade is gemeld, neemt de OCS zo snel mogelijk (**uiterlijk binnen**) contact met u op om een afspraak te maken voor een bezoek van de schade-inspecteur. Ook krijgt u een vast contactpersoon toegewezen: de bewonersbegeleider. Hij/zij kan u bij alle stappen van de procedure ondersteunen. U kunt zelf aangeven hoe u het liefst contact heeft met de bewonersbegeleider: telefonisch, via email of via de post. De OCS reageert binnen x uur (tijdens werkdagen) op een terugbelverzoek en binnen x uur (tijdens werkdagen) op een email.

Hoe het gaat met de afhandeling van uw melding, kunt u volgen via het online schadedossier: www.cvw.nl/login. Na de melding krijgt u een persoonlijke toegangscode voor het online schadedossier (tegelijk met de gegevens over uw bewonersbegeleider).

Stap 4: De schade-inspecteur komt bij u langs

De schade-inspecteur inventariseert de schade en legt details vast op fotos en in een rapport, ongeacht waar de schade aan het pand zich bevindt.

De schade-inspecteurs zijn aangewezen door de OCS. Zij hebben ervaring met schade aan gebouwen en inzicht in kosten die met herstel verbonden zijn. De schade-inspecteurs voldoen aan kwaliteitseisen die in overleg met TU Delft zijn opgesteld. De kwaliteitseisen kunt u vinden op de website van de Nationaal Coördinator Groningen.

De schade-inspecteur geeft u ook een vragenlijst die u als schademelder in kunt vullen (dat kan ook online). Op deze lijst kunt u extra informatie geven die van belang is voor de schademelding, bijvoorbeeld over de historie van uw woning, wanneer u de schade heeft ontdekt, welke oorzaak u denkt dat de schade heeft of over uw persoonlijke omstandigheden. De bewonersbegeleider kan u helpen bij het invullen van de lijst.

Tijdsduur: ...

Stap 5: U controleert het verslag, verslag en vragenlijst gaan terug naar OCS

De schade-inspecteur maakt een verslag met daarin een beschrijving – geen beoordeling! – van alle geconstateerde schades. Dit verslag wordt aan u toegestuurd (per post of per e-mail) zodat u het kunt controleren. Het verslag van de schade-inspecteur en de door u ingevulde vragenlijst gaan terug naar de OCS. Dan zijn er twee mogelijkheden: de schade wordt toegekend of er volgt nader technisch onderzoek. Nader onderzoek kan ook een onderzoek aan de fundering inhouden. U kunt op een lijst uw voorkeur aangeven voor een partij die de technische beoordeling uitvoert.

Tijdsduur: ...

Stap 6a: De schade wordt toegekend, de procedure stopt

Versnelde afwikkeling

Als het tijdens de eerste schadeopname lijkt te gaan om schade door gaswinning uit het Groningenveld van maximaal € X000,-, dan wordt de schade niet verder onderzocht en versneld afgewikkeld. In deze gevallen beslist de OCS dat verder onderzoek niet noodzakelijk is en zal de OCS de schade zonder meer toekennen. De OCS stelt de hoogte van de schade vast op basis van de berekening van de schade-inspecteur of de foto's van de bewoner en de bijbehorende offerte van een aannemer. De gevolgschade wordt hierin meegenomen. Dit wordt in een voorstel aan u voorgelegd. Indien u instemt met het voorstel, eindigt daarmee de procedure.

U beslist vervolgens of de schade hersteld wordt of dat het schadebedrag aan u wordt uitgekeerd wordt (zie opties onder stap 9). Daarmee is uw dossier afgerond. U kunt uw zaak niet meer aan de Arbiter Bodembeweging voorleggen.

Tijdsduur: ...

Stap 6b. Technisch oordeel

Als meer technisch onderzoek nodig is om tot een goede beoordeling te komen, wordt op basis van het verslag van de schade-inspecteur, aanvullende gegevens over bijvoorbeeld de ondergrond en waterhuishouding en de vragenlijst uw schade beoordeeld. Indien nodig wordt aanvullend onderzoek gedaan. Op grond hiervan wordt uw schade technisch beoordeeld.

Ook worden bijkomende kosten berekend en het bedrag dat gemoeid is met het herstel van de schade.

Tijdsduur: ...

Stap 7: Zienswijze bewoner

Als bewoner geeft u uw mening over de beoordeling van de technisch deskundigen. U kunt bijvoorbeeld aangeven dat u vindt dat iets over het hoofd is gezien. U kunt ook aangeven dat u een nieuwe beoordeling wilt (voorheen contra). Als u het lastig vindt uw zienswijze te verwoorden, kan uw bewonersbegeleider u hierbij helpen. Uw zienswijze wordt bij het dossier gevoegd. Het hele dossier wordt vervolgens voor definitieve beoordeling naar de OCS gestuurd.

Tijdsduur: ...

Stap 8: Beoordeling door de OCS

De OCS gaat de schademelding definitief beoordelen. Deze beoordeling is gebaseerd op:

- het verslag van de schade-inspecteur
- de door u ingevulde vragenlijst
- de technische beoordeling
- uw mening (zienswijze) hierover

De OCS geeft een definitieve beoordeling. Zij kan de schade toekennen of afwijzen. De conclusie kan ook zijn dat het technische rapport onvolledig is en dat er meer onderzoek nodig is om tot een juiste beslissing te komen. Of dat eerst invulling gegeven moet worden aan uw wens voor een nieuwe beoordeling of ander onderzoek. In dat geval volgt vervolgonderzoek. U gaat dan weer naar stap 6b. Dan volgt daarna de definitieve beoordeling.

Tijdsduur: ...

Stap 9: Schadeherstel of uitbetaling

U heeft drie keuzes:

1. u kiest voor herstel in opdracht door CVW
2. u kiest een eigen aannemer en stuurt de factuur van het herstel naar CVW
3. u laat het schadebedrag uitbetalen

Zodra CVW uw keuzeformulier ingevuld en getekend heeft ontvangen, gaat CVW over tot schadeherstel of uitbetaling.

Tijdsduur: Als u kiest voor herstel via CVW, beginnen de herstelwerkzaamheden zo snel mogelijk, afhankelijk van (onder meer) de complexiteit van de schade, uw beschikbaarheid en de beschikbaarheid van de aannemer.

Stap 10: Arbiter bodembeweging of rechter

Als u het niet eens bent met de beslissing van de OCS, kunt u uw zaak voorleggen aan de Arbiter Bodembeweging of de rechter. U dient daarin een keuze te maken. U heeft daarvoor zes weken na de definitieve beoordeling door de OCS. De exploitant heeft twee weken na de uitspraak de tijd om aan te geven of zij de zaak voor wil leggen aan de Arbiter of de rechter.

VERTROUWELIJK

Hoofdstuk 5 Complexe schade

Soms is er veel meer aan de hand dan 'alleen' schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Er kan sprake zijn van een samenloop van verschillende soorten schade of van een combinatie van materiele en immateriële schade. Ook komt het voor dat gaandeweg de afhandeling van de schade steeds meer factoren mee gaan spelen, waardoor het dossier alsnog complex wordt. Bij complexe schade schiet de reguliere procedure tekort en bemiddelt NCG.

Wat is complexe schade?

Het gaat om complexe schade als een schademelding aan een of meerdere van onderstaande criteria voldoet:

- Er zijn meerdere oorzaken van schade (buiten bodembeweging door gaswinning), zoals bouwkundige problemen en/of zettingsschades
- Persoonlijke omstandigheden van de bewoner zijn van invloed op de schadeafhandeling (sociale, medische, psychische en/of economische problemen)
- Er zijn meerdere partijen nodig om tot een oplossing te komen
- Er is onvoldoende financiële draagkracht of bereidheid bij een van de betrokken partijen (exclusief de aansprakelijke instantie) om de schade of problemen aan te pakken
- Het gaat om monumenten met vergunningplicht
- Er zit asbest in het gebouw
- Er is een redelijk vermoeden dat het gaat om zowel schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning als schade door bodemdaling
- Het gebouw bevat gevaarlijke gebouwelementen (HRBE's) die tot risicovolle situaties kunnen leiden
- Voor het gebouw zijn in het verleden al eens inspecties uitgevoerd naar bouwkundig versterken

Hoe komt een complexe schade bij NCG terecht?

Een complexe schade-dossier kan op verschillende manieren bij NCG terecht komen:

- Op verzoek van een bewoner
- Op verzoek van een schade-inspecteur
- Via het CVW
- Via de Onafhankelijke Raadsman of de gemeente

Werkwijze complexe schade

Voor het afhandelen van de schade als gevolg van gaswinning wordt dezelfde procedure gevolgd als bij alle schades. Een casemanager van de NCG kijkt mee bij de afhandeling en bepaalt welke acties of onderzoeken aanvullend nodig zijn om tot een oplossing te komen. Als bovenop het oordeel van de OCS meer nodig is om tot een oplossing te komen, bijvoorbeeld van andere partijen, dan bemiddelt NCG.

Dat betekent dat de NCG op basis van gesprekken met partijen een bemiddelingsvoorstel opstelt die acceptabel is voor alle betrokken partijen. Dit voorstel wordt aan alle partijen voorgelegd. Vervolgens volgt een definitief bemiddelingsvoorstel. Het oordeel van de OCS vormt hierbij de basis voor het deel dat verband houdt met de gaswinning.

Arbiter Bodembeweging

Het kan zijn dat u het niet eens bent met de definitieve beoordeling van de OCS of dat het tijdens de bemiddeling door NCG niet lukt om tot een voor alle partijen acceptabele oplossing te komen. In dat geval kunt zich wenden tot de Arbiter Bodembeweging. Tijdens deze procedure luistert de Arbiter zowel naar uw verhaal als naar het verhaal van de casemanager NCG. Ook de zienswijze van de exploitant wordt meegewogen. De Arbiter geeft een oordeel over de bijdrage die alle betrokken partijen moeten leveren op basis van juridische verplichtingen. Voorwaarde is dat deze partijen zijn aangesloten bij geschillenregeling van de Nationaal Coördinator Groningen. De Arbiter geeft een oordeel, maar kan andere partijen niet verplichten schade te vergoeden.

Meer informatie over de afhandeling van complexe schade vindt u op www.nationaalcoördinatorgroningen.nl.

Hoofdstuk 6 Erfgoed

Erfgoed – en dat is meer dan de officieel geregistreerde monumenten – is belangrijk voor de herkenning van het landschap en draagt bij aan het ‘thuisgevoel’ in uw woonomgeving. Bij schadeherstel van erfgoed moet rekening worden gehouden met vergunningverlening en met speciale herstelmethoden om het monumentale karakter te behouden.

Categorieën monumenten

1. Rijksmonumenten (Erfgoedwet)
Dit zijn gebouwen of andere objecten die om hun nationale cultuurhistorische waarde door de rijksoverheid zijn aangewezen als beschermd monument. Ze zijn te vinden in het monumentenregister. Voor bepaalde werkzaamheden (noodmaatregelen, herstel, sloop) aan een rijksmonument is een vergunning vereist. In dat geval is een advies van de gemeentelijke monumentencommissie en soms zelf van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed nodig.
2. Gemeentelijke monumenten (gemeentelijke verordening)
Een gemeente kan een pand met plaatselijke of regionale cultuurhistorische waarde op de gemeentelijke monumentenlijst zetten. Voor bepaalde werkzaamheden (noodmaatregelen, herstel, sloop) aan gemeentelijke monument is een vergunning vereist. In dat geval is een advies van de gemeentelijke monumentencommissie nodig.
3. Beschermd stads- en dorpsgezicht (Monumentenwet en bestemmingsplan)
Dit is een gebied in een stad of dorp met een bijzonder cultuurhistorisch karakter dat door rijksoverheid of gemeente is aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht. Voor bepaalde werkzaamheden is een vergunning nodig, maar de regels zijn minder strikt dan die voor Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten. De gemeente kan u hier meer over vertellen.
4. Karakteristieke panden (bestemmingsplan)
Dit zijn gebouwen die worden beschouwd als een onderdeel van het cultureel erfgoed. Ze spelen een belangrijke rol in het historische straat-, dorps- of stadsbeeld, bijvoorbeeld vanwege hun cultuurhistorische of architectonische waarde, herkenbaarheid of zeldzaamheid. Werkzaamheden aan karakteristieke panden moeten getoetst worden aan de beschermende voorschriften volgens de Provinciale Omgevingsverordening en/of het bestemmingsplan.
5. Beeldbepalende gebouwen (bestemmingsplan)
Een beeldbepalend gebouw of object heeft kenmerken die een straat, dorp, stad of landschap een eigen gezicht geven. De gemeente wijst dit aan. Vaak zijn in bestemmingsplannen en welstandsnota beschermende maatregelen opgenomen. De gemeente kan u hier meer over vertellen.

Werkwijze monumenten

Als u zelf niet weet of om erfgoed gaat, kan de OCS dit navragen bij de gemeente. Ook verzamelt de OCS alle informatie die nodig is voor een goede schadeafhandeling, zoals inspectierapporten van Monumentenwacht, informatie over de archeologische waarden van

de ondergrond en overheidsregels en vergunningseisen (die per gemeente en per soort monument kunnen verschillen). In de vragenlijst die u krijgt (stap 4) wordt ook aan u gevraagd of u weet of uw woning in één van de genoemde categorieën valt en of u de bijbehorende documentatie wilt meegeven voor de beoordeling.

Deskundigheid opname

- De schade aan een rijksmonument, gemeentelijk monument of een pand in een beschermd dorps- of stadsgezicht, wordt opgenomen door een deskundig schadeopnemer die gespecialiseerd is op het gebied van monumenten. Als onderzoek naar de fundering of archeologisch onderzoek nodig is, hoort dat ook bij de opname.
- Schade aan een karakteristiek of beeldbepalend pand wordt opgenomen door een schadeopnemer met bouwkundige kennis van erfgoed.

De OCS beoordeelt aan de hand van het rapport van de schade-inspecteur of er sprake is van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Als dat zo is, dan wordt een herstelplan opgesteld en beoordeeld door de OCS. Daarbij wordt een monumentenarchitect geraadpleegd en vindt overleg plaats tussen de gemeente en adviserende instanties, zoals de monumentenwacht en Rijksdienst Cultureel Erfgoed (in geval van rijksmonumenten). De herstelmethode houdt rekening met de bijzondere status van het pand.

Blijkt tijdens de beoordeling dat een vergunning nodig is voor de werkzaamheden, dan gaat het om complexe schade en neemt NCG de behandeling van het dossier op zich. Is er geen vergunning nodig, dan volgt het normale proces.

Ook bedrijven en agrarische ondernemingen hebben te maken met schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. In principe volgt dan het normale proces van schadeafhandeling, maar soms is dit niet voldoende. Dat is bijvoorbeeld het geval als specifiek nader onderzoek noodzakelijk is of specifieke herstelmethode gevraagd zijn. Andere voorbeelden zijn situaties waarin schade wordt geleden door noodzakelijke inspecties of herstelwerkzaamheden of als er maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat een bedrijf of agrarische onderneming moet sluiten. In dat soort gevallen voldoet het standaardproces niet en zorgt de OCS voor een maatwerkoplossing. Als het nodig is, schakelt de OCS hiervoor (financiële) experts in met kennis van bedrijven of agrarische ondernemingen.

Specifieke regelingen voor agrarische ondernemingen:

Programma Groninger Schuren en Stallen

Het programma Groninger Schuren en Stallen is er op gericht de agrariër in staat te stellen om af te wegen of de schuur of stal waar het om gaat hersteld zou moeten worden, of dat hij/zij de vergoeding liever zou gebruiken voor herbouw. Omdat bij nieuwbouw herhaling van schade niet mogelijk is, kan de vergoeding hoger liggen dan bij herstel van de schade. Deze vergoeding, in combinatie met eventuele andere uitkeringen of subsidies en een substantiële eigen bijdrage van de agrariër, kunnen nieuwbouw van een schuur of stal mogelijk maken. [Zie voor meer informatie **www.nl**](#)

Mestkelders

Ook aan mestkelders kan schade worden geconstateerd. Dit leidt ertoe dat water de mestkelder instroomt en de agrariër de mestkelder vaker moet legen. Het protocol mestkelders berekent op basis van een vastgestelde hoeveelheid extra instroom een compensatie voor het extra uitrijden. [Zie voor meer informatie **www.... nl**](#)

Hoofdstuk 8

Betrokken partijen en rollen

Nationaal Coördinator Groningen

Op 1 juni 2015 is Hans Alders voor vijf jaar benoemd tot Nationaal Coördinator Groningen. In deze functie geeft hij leiding aan de medewerkers van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). De NCG heeft de regie op het schadeherstel en het aardbevingsbestendig maken van de huizen en gebouwen en infrastructuur (zoals wegen en dijken) in het aardbevingsgebied in de provincie. In de organisatie werken de twaalf betrokken gemeenten, de provincie Groningen en het Rijk samen. De aanpak van deze opgave is vastgelegd in het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen.

Onafhankelijke Commissie Schade

De Onafhankelijke Commissie Schade is verantwoordelijk voor de afhandeling van de schademeldingen. De commissie beoordeelt schade, besluit over de aansprakelijkheid van de exploitant en stelt het bedrag vast dat daarmee is gemoeid.

Arbiter Bodembeweging

De Arbiter Bodembeweging is in mei 2016 benoemd. De onafhankelijke Arbiters (allen oud-rechters) beslissen over geschillen die betrekking hebben op aardbevingsschade in het gaswinningsgebied in de provincie Groningen.

Voor wie is Arbiter Bodembeweging?

Als u het niet eens bent met het definitieve oordeel van de OCS, kunt u uw zaak voorleggen aan de Arbiter. U beschrijft het geschil en legt dit met de bijbehorende documentatie voor aan de arbiter. Dit kan ook als er sprake is van een complexe schadezaak.

Wat doet Arbiter Bodembeweging?

De Arbiter bepaalt volgens het reglement of uw zaak voor behandeling in aanmerking komt. Zo ja, dan beoordeelt de arbiter indien nodig de zaak ter plaatse. De arbiter kan ook oordelen dat het niet nodig is ter plaatse te gaan. Of juist dat aanvullend onderzoek nodig is. De arbiter doet op grond van het geheel een uitspraak. De uitspraak van de Arbiter is in beginsel bindend.

Rechtsbijstand

Bewoners kunnen de schadeafhandelingsprocedure en het traject bij de Arbiter eenvoudig zelf doorlopen. Uiteraard staat het u vrij om alsnog rechtsbijstand in te schakelen.

Meer informatie over de Arbiters Bodembeweging vindt u op www.arbiterbodembeweging.nl.

Staat der Nederlanden

NAM

NAM mag op basis van een bij Koninklijk Besluit verleende concessie (vergunning) gas winnen uit het Groningenveld. Als mijnbouwexploitant is NAM wettelijk aansprakelijk voor schade die veroorzaakt wordt door bodembeweging als gevolg van de gaswinning. Dit gaat om schadeherstel, schadepreventie, versterken (het aardbevingsbestendig maken van

huizen, gebouwen en infrastructuur) en bijkomende kosten. De aansprakelijkheid van NAM is geregeld in artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en artikel 33 van de Mijnbouwwet.

Centrum Veilig Wonen

Centrum Veilig Wonen (CVW) is de uitvoeringsorganisatie die het secretariaat vormt van de OCS. Het CVW zorgt voor de administratie en uitbetalingen en coördineert in opdracht de OCS de bewonersbegeleiding, eventuele onderzoeken en uitbetaling en herstel.

VERTROUWELIJK

Steunpunt 'Stut-en-Steun' voor burgers

De onafhankelijke stichting Steunpunt Stut en Steun kwam in mei 2016 tot stand op initiatief van de GBB en het Gasberaad. Het steunpunt wordt beheerd door deze maatschappelijke organisaties.

Wat doet het Steunpunt Stut en Steun?

De ondersteuning van het steunpunt bestaat onder andere uit het informeren, begeleiden en doorverwijzen van burgers met vragen over bijvoorbeeld schademeldingen, schadeafhandeling, bouwkundig versterken en regelingen.

Voor wie is het Steunpunt Stut en Steun?

Voor iedere burger met vragen over de schadelijke gevolgen van mijnbouwactiviteiten in Groningen.

Hoe kunt u zich melden bij het Steunpunt Stut en Steun?

U kunt het steunpunt bellen, mailen of bezoeken (maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur):

Steunpunt Stut-en-Steun

Spoorbaan 1

9901 DD Appingedam.

Telefoon: 050 - 2112044

E-mail: welkom@stutensteun.nl

Meer informatie vindt u op www.stutensteun.nl.

Commissie Bijzondere Situaties

De onafhankelijke Commissie Bijzondere Situaties is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling Bijzondere Situaties. Deze regeling is bedoeld voor bijzondere, individuele situaties waar mensen zelf niet uit komen. Vier onafhankelijke deskundigen vormen de commissie.

Wat doet de Commissie Bijzondere Situaties?

De commissie biedt een vangnet voor bijzondere individuele situaties waarin de bestaande regelingen geen of onvoldoende oplossingen bieden. De commissie beoordeelt de aanvragen en besluit welke extra hulp kan worden geboden. Dit kan variëren van het inschakelen van praktische hulp tot het toekennen van een financiële vergoeding. De aansprakelijke instantie volgt de adviezen van de CBS in principe op.

Voor wie is de Commissie Bijzondere Situaties?

Het vangnet van de commissie is bedoeld voor mensen die te maken hebben met een opeenstapeling van problemen. Naast schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning, zijn er bijvoorbeeld ook nog aantoonbare sociale, medische, psychische of financiële moeilijkheden, waardoor mensen niet in staat zijn om (dringende) problemen zelf op te lossen. In deze bijzondere individuele situaties is niet alleen herstel van de schade

nodig, maar ook andere dringende hulp, bijvoorbeeld bij het snel vinden van andere huisvesting of het voorkomen van ernstige financiële problemen.

Hoe kunt u de Commissie Bijzondere Situaties inschakelen?

U kunt de commissie inschakelen via de burgemeester van uw woonplaats (na een afspraak op het gemeentehuis) of via het meldpunt van de Onafhankelijke Raadsman.

Wie heeft de Commissie Bijzondere Situaties ingesteld?

De Commissie is ingesteld door de minister van EZ en functioneert onafhankelijk van de NCG. Het secretariaat van de Commissie Bijzondere Situaties is ondergebracht bij NCG.

Meer informatie vindt u op www.vangnetbijzondere situaties.nl

Technische Commissie Bodembeweging (Tcbb)

De instelling van de onafhankelijke Technische commissie bodembeweging (Tcbb) is voorgeschreven in de Mijnbouwwet. Leden zijn deskundig op vakgebieden als delfstofwinning, geologie, seismologie, grondmechanica, hydrologie, constructieleer en juridische aangelegenheden.

Wat doet de Tcbb?

De commissie adviseert over het verband tussen opsporing/winning van delfstoffen en bodembeweging. Onder bepaalde voorwaarden adviseert de commissie ook over schade en schadevergoeding. De Tcbb kan dan een technisch onderzoek instellen naar de vraag of, en zo ja in hoeverre, de schade is veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning in het Groninger veld.

Voor wie is de Tcbb?

U kunt zich melden bij de Tcbb als het CVW uw schadeclaim heeft afgewezen.

Hoe meldt u zich bij de Tcbb?

U kunt uw zaak schriftelijk aan de Tcbb melden binnen een maand nadat u de afwijzing van het CVW heeft ontvangen. Als uw zaak wordt behandeld door de casemanager complexe schade van de NCG, kan de casemanager dit voor u doen.

Meer informatie vindt u op www.tcbb.nl.

Commissie Bodemdaling

Door gaswinning daalt de bodem in een groot deel van de provincie Groningen. Als u vermoedt dat schade aan uw woning het gevolg is van bodemdaling door gaswinning, kunt u advies vragen bij de Commissie Bodemdaling.

De Commissie Bodemdaling is in 1984 ingesteld op grond van de bodemdalingsovereenkomst tussen NAM en de provincie Groningen en NAM en het Rijk. De Commissie bestaat uit zes deskundigen. De provincie en het Rijk benoemen drie leden en NAM benoemt drie leden.

Wat doet de Commissie Bodemdaling?

De Commissie Bodemdaling stelt vast welke maatregelen nodig zijn om schade als gevolg van bodemdaling door gaswinning te voorkomen of te compenseren. Ook stelt de commissie vast welke kosten NAM volgens de bodemdalingsovereenkomst zou moeten betalen.

De Commissie Bodemdaling geeft op haar website aan dat schade aan gebouwen door bodemdaling niet te verwachten is. Dit komt doordat de bodem in een groot gebied langzaam en geleidelijk daalt en de waterpeilen worden aangepast aan de bodemdaling.

Voor wie is de Commissie Bodemdaling?

Voor inwoners die vermoeden dat schade aan hun gebouw veroorzaakt wordt door bodemdaling als gevolg van gaswinning.

Hoe kunt u uw klacht melden bij de Commissie Bodemdaling?

- U kunt zich telefonisch of per e-mail melden bij de Commissie Bodemdaling. Een medewerker van het secretariaat van de Commissie inspecteert de situatie ter plaatse. Als uw zaak wordt behandeld door de casemanager complexe schade van de NCG, kan de casemanager dit voor u doen.
- Daarna kunt u een schriftelijke klacht indienen bij de Commissie. De Commissie doet op grond van de schriftelijke klacht en na een onderzoek ter plaatse een *voorlopige* uitspraak.
- Wijst de Commissie Bodemdaling uw klacht af, dan kunt u uw klacht voorleggen aan de Technische Commissie Bodembeweging of de rechter.
- Wilt u na een voorlopige uitspraak een *definitieve* uitspraak van de Commissie, dan moet u tot de Bodemdalingsovereenkomst toetreden. Let op! Toetreding betekent dat u afstand doet van de mogelijkheid om op een andere manier een vergoeding van NAM te verlangen.

Meer informatie vindt u op www.commissiebodemdaling.nl.

OCS**Centrum Veilig Wonen**

www.centrumveiligwonen.nl

Als u niet tevreden bent over de dienstverlening van CVW, kunt u een klacht indienen via het klachtenformulier van CVW. Binnen twee dagen nadat CVW uw formulier heeft ontvangen, krijgt u een reactie.

Hoe meldt u uw klacht?

U meldt uw klacht door het invullen van het klachtenformulier. Dat kan op verschillende manieren.

- Het klachtenformulier kunt u via de website (www.centrumveiligwonen.nl) invullen en opsturen.
- Heeft u geen internet of vindt u dit lastig, dan kunt u het klachtenformulier aanvragen via het gratis telefoonnummer 0800 – 289 66 36.
- Een andere mogelijkheid is dat u het afhaalt bij de balie van het Bewonerscontactcentrum, Buxzijlweg 1, 9902 SB Appingedam (op werkdagen van 08.00 - 17.00 uur).

Niet tevreden?

Heeft u ons klachtenproces doorlopen en bent u niet tevreden over de afhandeling van uw klacht? Dan kunt u zich wenden tot de Onafhankelijke Raadsman.

Onafhankelijke Raadsman

www.onafhankelijkeradsman.nl

Het Centraal Meldpunt Onafhankelijke Raadsman houdt zich uitsluitend bezig met claims die gaan om schade door bodembeweging als gevolg van gaswinning in Groningen. De Onafhankelijke Raadsman bekijkt individuele klachten en probeert waar mogelijk te bemiddelen.

U kunt u bij de Onafhankelijke Raadsman terecht:

- als u al een schadeclaim bij de OCS heeft ingediend (u heeft hiervan een registratienummer), maar niet tevreden bent over de afhandeling
- als u klachten heeft over bouwkundige versterking
- als u klachten heeft over de afwikkeling van complexe schade door NCG.

Hoe meldt u uw klacht?

U kunt uw klacht op verschillende manieren indienen bij de Onafhankelijke Raadsman:

1. via telefoonnummer 088 – 223 44 55 (lokaal tarief)
 2. via het inloopsprek uur in het gemeentehuis in Loppersum, Molenweg 12
 3. via e-mail info@onafhankelijkeradsman.nl
 4. door het contactformulier op de website www.onafhankelijkeradsman.nl in te vullen.
- De Onafhankelijke Raadsman neemt dan zo snel mogelijk contact met u op.

Boven de partijen

Het Centraal Meldpunt Onafhankelijke Raadsman is een initiatief van de minister van Economische Zaken. De Onafhankelijke Raadsman is een onafhankelijke instantie die zich over uw klacht buigt en opkomt voor uw belangen. Hij staat nadrukkelijk boven de partijen en heeft allereerst een adviserende rol. Waar het kan, is hij vraagbaak en bemiddelaar voor iedereen die zich benadeeld voelt. De Raadsman kan (zwaarwegende) aanbevelingen doen.

XXX

Deze partij ziet toe op de kwaliteit van de experts die schade opnemen en beoordelen. Indien u een klacht heeft over een expert, dan kunt u deze indienen bij XXX.

Nationaal Coördinator Groningen

www.nationaalcoördinatorgroningen.nl

Als u niet tevreden bent over de dienstverlening van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), dan kunt u daarover mondeling of schriftelijk een klacht indienen. Klachten over andere organisaties in het aardbevingsgebied, zoals CVW of NAM, kunt u indienen bij de organisatie zelf.

Hoe meldt u uw klacht?

U kunt op drie manieren een klacht over NCG melden:

- Telefonisch via gratis telefoonnummer 088 - 041 44 44.
- Per e-mail via het contactformulier op de website www.nationaalcoördinatorgroningen.nl.
- Schriftelijk via een zogeheten klaagschrift. In deze brief vermeldt u:
 - wat de klacht is
 - uw naam en adres
 - plaats en datum (dagtekening)
 - handtekening van degene die de klacht indient

U kunt uw brief sturen naar: Nationaal Coördinator Groningen, Antwoordnummer 700 (postzegel is niet nodig), 9700 WB Groningen.

Bij een schriftelijke klacht per mail of brief vragen wij u om uw telefoonnummer te vermelden. Dit is niet verplicht, maar dan kunnen we eventueel nadere informatie bij u inwinnen of onduidelijkheden wegnemen.

Wanneer kunt u niet bij de NCG terecht?

U kunt geen klachten over schadeafhandeling bij NCG indienen als u al de mogelijkheid heeft gehad om bezwaar of beroep aan te tekenen of als de oorzaak van de klacht langer dan één jaar geleden is ontstaan. Ook als u een klacht heeft over een zaak die bij de burgerlijke rechter in behandeling is, kunt u hiermee niet bij de NCG terecht.

Behandeling van uw klacht: informele en formele procedure

Als de NCG de klacht naar uw tevredenheid telefonisch of schriftelijk heeft afgehandeld, dan is geen formele procedure nodig. Is dit niet het geval of is uw klaagschrift niet geschikt voor

zo'n informele afhandeling? Dan volgt de formele procedure van de Rijksoverheid. Meer informatie hierover vindt u op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kwaliteit-en-integriteit-overheidsinstanties/inhoud/klacht-over-de-overheid.

Niet tevreden?

Bent u niet tevreden met de manier waarop de NCG uw klacht heeft behandeld is, dan kunt u de Nationale ombudsman vragen uw klacht te onderzoeken. U moet dan wel eerst de formele NCG-klachtenprocedure hebben doorlopen.

Nationale ombudsman

www.nationaleombudsman.nl

De Nationale ombudsman is onafhankelijk en onpartijdig en staat voor u klaar als het misgaat tussen u en de overheid. De Nationale ombudsman werkt volgens een vaste procedure. U kunt bij de Nationale ombudsman terecht als u een klacht heeft over overheidsinstantie en u er via de klachtenregeling van die instantie niet uit komt (dat moet u wel eerst geprobeerd hebben). Bij problemen of klachten kan de Nationale ombudsman een onderzoek starten.

De Nationale ombudsman behandelt klachten over gedragingen, dus over de manier waarop instanties hun overheidstaken uitvoeren. U kunt niet terecht bij de Nationale ombudsman met klachten over het beleid van de regering of over de inhoud van wetten.

Hoe meldt u uw klacht?

Dat kan op verschillende manieren:

- telefonisch via (gratis) 0800 - 33 55 555
- via het digitale klachtenformulier op de website www.nationaleombudsman.nl
- per post naar Nationale ombudsman, Antwoordnummer 10870, 2501 WB Den Haag (postzegel is niet nodig).

U hoort binnen drie weken of de Nationale Ombudsman uw klacht in behandeling neemt en op welke manier. Dat kan bijvoorbeeld zijn door (als het nodig is) snel in te grijpen, door een bemiddelingsgesprek of door een onderzoek, gevolgd door een brief of rapportage.

Het oordeel van de Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman doet zorgvuldig onderzoek naar de feiten en levert een goed onderbouwde rapportage. Dit oordeel is echter niet bindend, de Nationale Ombudsman is geen rechter. De overheidsinstantie waarover de klacht gaat, bepaalt zelf wat er gebeurt met het oordeel van de Nationale ombudsman.

Inleiding

In het oude schadeproces speelde NAM een grote rol. Omdat NAM de schadeveroorzakende partij is, was daar veel kritiek op ('de slager keurt zijn eigen vlees'). Vanwege deze kritiek trok NAM zich terug uit de schadeafhandeling en is het oude schadeprotocol per 31 maart stopgezet.

Zoals is vastgelegd in het Meerjarenprogramma 2017-2021, heeft de NCG een nieuw schadeprotocol, schadehandboek en kwaliteitseisen vastgesteld. Dit hoofdstuk vat kort samen hoe dit protocol tot stand kwam. In het logboek over de totstandkoming van het schadeprotocol leest u er meer over. Dit logboek is te vinden op de website (www.nationaalcoordinatorgroningen.nl).

Maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep

Bij het opstellen van het nieuwe protocol heeft NCG veel overlegd met (een afvaardiging van) de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep. Beide stuurgroepen hebben aangegeven welke uitgangspunten zij belangrijk vinden voor het nieuwe schadeprotocol. We hebben met elkaar gesproken over hoe deze uitgangspunten in het nieuwe schadeprotocol kunnen worden ingevuld. Uiteindelijk heeft NCG aan zowel de maatschappelijke als de bestuurlijke stuurgroep om advies gevraagd over het nieuwe schadeprotocol.

Enquête

Het Sociaal Planbureau heeft het Gronings Panel vragen gesteld over het nieuwe schadeprotocol. In dat panel zitten ruim 4000 mensen. Ongeveer 2400 daarvan hebben gereageerd. Respondenten konden naast de vragen die waren gesteld ook zelf onderwerpen aandragen. De antwoorden van 859 respondenten zijn te vatten in de woorden 'onafhankelijk en geloofwaardig', 'tempo' en 'eenvoudig en praktisch'. Het schadeprotocol en de afhandeling moet volgens hen worden uitgevoerd door een onafhankelijke partij, zonder tussenkomst van NAM en/of Economische Zaken. Het schadeprotocol moet vooral eenvoudig en praktisch zijn, niet te protocollair. Het rapport met de uitkomsten is te vinden op de site van de NCG.

Bestudeerde rapporten

Bij het opstellen van het nieuwe schadeprotocol heeft NCG gebruik gemaakt van rapporten van betrokken instanties. Het gaat om rapporten van:

- Nationale Ombudsman
- Onafhankelijke Raadsman
- Onderzoeksraad voor de Veiligheid

Proef buitengebied

Bij de proef 'afhandeling schade buitengebied' is de wetenschappelijke kennis ingezet die op dit moment beschikbaar en ook bruikbaar is. De proef leverde zowel verbeterpunten als positieve punten op (wat moet anders, wat werkt goed). De ervaringen die zijn opgedaan, zijn in het nieuwe schadeprotocol verwerkt.

Deskundigen

NCG heeft tijdens het opstellen van het nieuwe schadeprotocol gesproken met verschillende deskundigen. Soms spraken we met hen afzonderlijk, soms als leden van een reflectiecommissie onder leiding van de heer E. Groot. Daarnaast heeft een aantal deskundigen schriftelijk gereageerd.

We hebben gesproken met de volgende deskundigen:

- Onafhankelijk Raadsman (mr. L. Klaassen)
- Nationale ombudsman
- De heer J. Rietveld, directeur GGD
- Prof. dr. T.T. Postmes, hoogleraar sociale psychologie aan Rijksuniversiteit Groningen
- De heer M. Van Baalen, directeur Univé Schade (namens Verbond van Verzekeraars)
- Prof. mr. dr. H.E. Bröring, hoogleraar integrale rechtsbeoefening aan Rijksuniversiteit Groningen
- Mr. J. Spier (onder voorbehoud)
- Mr. W. Asser (onder voorbehoud)
- Mr. G. Visser, voormalig raadsheer Gerechtshof Amsterdam
- Mr. E. Van den Emster (onder voorbehoud)
- Arbiters Bodembeweging
- Landsadvocaat
- Prof. ir. S.N.M. Wijte, hoogleraar aan de TU Eindhoven
- Prof. dr. L.G. Evers van KNMI en TU Delft
- De heer O. Wassenaar (bouwkundig expert)
- Prof. dr. ir. J.G. Rots, afdelingsvoorzitter Bouw & Infra van de TU Delft
- Prof. dr. H.G. Sol van de Tcbb

Meer informatie over deze mensen en over welke rollen ze vervullen of hebben vervuld in relatie tot het gaswinningsdossier is terug te vinden in het logboek dat te vinden is op de site van de NCG.

Uitgezette opdrachten

Er is een aantal opdrachten uitgezet om ook op die wijze informatie in te winnen. De volgende opdrachten zijn uitgezet:

- Opdracht aan TU Delft over de beoordelingsmethodiek
Aan TU Delft is gevraagd een beoordelingsmethodiek alsmede een werkwijze waarmee deze beoordelingsmethodiek werkend wordt en garanties biedt voor continue verbetering op te stellen. De grondversnelling, de maximale snelheid, het gebruik van shake maps en de kans dat een scheur bij een bepaalde grenswaarde veroorzaakt kan zijn door bodembeweging komen hier onder meer aan de orde.
- Opdracht aan NIVRE over kwaliteitseisen van schade-experts
Aan NIVRE is gevraagd een kader op te stellen, waarbinnen schade-experts (opname en beoordelaars) en bewonersbegeleiders invulling kunnen geven aan hun onafhankelijkheid, professionaliteit en communicatievaardigheid. Tevens is NIVRE

gevraagd in hoeverre zij deze kwaliteitseisen kunnen naleven en controleren en eventuele klachten kunnen oppakken.

- Opdracht aan KNMI over de vraag op welke wijze een grens bepaald zou moeten worden voor de werking van het protocol en welke zekerheidsmarge en -maatregelen daarbij aangehouden moet worden. Ook is KNMI gevraagd voor welke sterkte van bevingen een shakemap (effectgebied) gemaakt zou kunnen worden.

Ook deze uitvragen en rapporten zijn te vinden op de site van de NCG.

VERTROUWELIJK

Bijlage 1

Naast de in het concept protocol voorgestelde vormgeving is ook een aantal andere opties overwogen. Die hebben met name betrekking op het schadefonds en de positionering van de OCS.

De afgevaardigden van de stuurgroepen hebben aangegeven dat NAM geen enkele rol zou moeten spelen bij de schade-afhandeling. De wet kent de aansprakelijke partij bepaalde rechten toe. Bijvoorbeeld geldt bij het toepassen van het bewijsvermoeden voor de exploitant het recht tot het ontvangen van informatie en het doen van onderzoek. Deze zoektocht, in combinatie met de wens van de afgevaardigden heeft ertoe geleid dat de NCG de optie waarbij de OCS voor de exploitant besluit of onderzoek al dan niet aan de orde is als voorkeursoptie heeft opgenomen. Andere opties waren:

OCS tussen partijen

Als de NAM het niet eens is met het uitgangspunt dat er sprake is van schade door gaswinning, moet de NAM aannemelijk maken dat de schade niet wordt veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning. De schademelder geeft toestemming zodat de NAM de benodigde stukken (rapporten, taxaties) krijgt die hiervoor nodig zijn en biedt de NAM de gelegenheid om de schade te onderzoeken. Slaagt de NAM erin om het vermoeden te ontzenuwen, dan gelden de normale regels van bewijslastverdeling. De lat voor het ontzenuwen ligt hoog, omdat de bedoeling van de wet is dat de bewoner wordt geholpen. Als het vermoeden wel ontzenuwd is, dan moet de bewoner aantonen dat de schade toch het gevolg is gaswinning.

De bewoner heeft in deze situatie niet rechtstreeks met de NAM te maken, omdat de OCS dit zal coördineren. Ook worden de onderzoeken niet in opdracht van de exploitant maar in opdracht van de OCS uitgevoerd.

Met NAM zou afgesproken kunnen worden dat schades die voldoen aan een aantal kenmerken zij afziet van de mogelijkheid om onderzoek te doen.

De staat neemt de aansprakelijkheid van NAM over

Deze optie gaat veel verder. De staat neemt de aansprakelijkheid van de NAM over. De staat regelt met NAM achter de schermen de financiën. De schademelder heeft dan op geen enkele wijze iets met de NAM van doen. De staat is dan aansprakelijke partij en ook daar zijn vervolgens afspraken nodig. De schade-afhandeling zou kunnen lopen via een protocol. De voorwaarden waaronder zouden moeten worden gezien. Deze optie is niet nader uitgewerkt.

Taken en inrichting Onafhankelijk Commissie Schade (OCS)

Deze notitie is een eerste schets van de taken, inrichting en werkwijze van de Onafhankelijke Commissie Schadeafhandeling (OCS).

1. Taken onafhankelijke Commissie schadeafhandeling: (wordt aangepast)

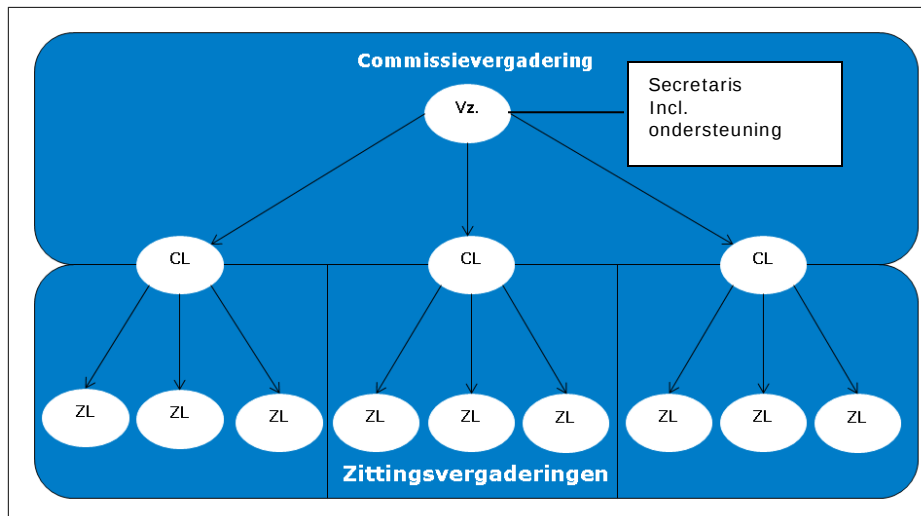
Het doel van de OCS is om onafhankelijk een oordeel te vellen over de oorzaken van schade en de vraag of de NAM aansprakelijk is voor de schade, en het vaststellen van de hoogte van de schadevergoeding. Om invulling te geven aan deze doelstelling voert de OCS de volgende taken uit:

- De OCS beoordeelt per melding of een uitgebreide procedure (incl. onderzoek naar de oorzaak van alle schades aan een object) nodig is of dat een korte procedure volstaat;
- De OCS beoordeelt wat de oorzaken van de geconstateerde schades aan objecten;
- De OCS beoordeelt op basis van de financiële uitwerking door de uitvoeringsorganisatie welke schadevergoeding moet worden geboden incl. direct bijkomende kosten voor herstel van schade;
- De OCS toetst of rapporten waar zij haar oordeel op baseert zijn opgesteld in lijn met wat hierover in het schadeprotocol en bijbehorende documenten is opgesteld;
- De OCS kan aanvullend onderzoek aanvragen t.b.v. oordeelsvorming;
- De OCS beantwoordt vragen over de oordelen van de commissie;
- De OCS rapporteert periodiek aan de NCG over eventuele afwijkingen van het schadeprotocol.
- De uitvoeringsorganisatie (zie de opdrachtformulering aan de uitvoeringsorganisatie) is het secretariaat van de OCS en opereert namens de OCS. Direct contact over de dagelijkse aansturing tussen uitvoeringsorganisatie en OCS behoort ook tot de taken van de OCS.

De NCG stelt het schadeprotocol en bijbehorende documenten vast en houdt toezicht op de schadeafhandeling. De OCS werkt volgens het schadeprotocol en bijbehorende documentatie, maar kan daarbinnen nadere uitwerking doen en haar eigen werkwijze en oordeelswijze bepalen. Vervolgens oefent de OCS zonder last of ruggespraak haar taak uit.

2. Inrichting van de OCS

De Commissie moet in staat zijn om gemiddeld 100 tot 200 meldingen per week te kunnen behandelen. Om dit te bewerkstelligen moet een structuur worden gevonden waarmee dit mogelijk is. Met dit aantal meldingen zal in ieder geval gewerkt moeten worden met parallelle (sub)commissies om te voorkomen dat er ophopingen van schademeldingen ontstaan in de procedure. Voor de personen die werkzaam zijn voor de OCS zullen plaatsvervangers worden benoemd. Onderstaande vormgeving is een voorstel voor hoe de commissie kan opereren.

In deze structuur worden de volgende rollen onderscheiden:

- **Commissievoorzitter (Vz.):** Deze heer/mevrouw is het boegbeeld van de OCS en is (meewerkend) voorzitter van de Commissievergaderingen (samengesteld uit Voorzitter en Commissieleden), bepaalt, samen met de secretaris en de vergadering, de koers van de OCS, is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de interne procedures en de periodieke rapportages aan derden.
- **Commissieleden (CL):** Deze personen zijn technisch voorzitter van de zittingscommissies waarin de beoordeling van de opname- en schaderapporten en beoordeling van de schadebedragen plaatsvindt. De Commissieleden kijken steekproefsgewijs naar de beoordelingen uit andere zittingsvergaderingen als intercollegiale toets en check op uniformiteit.
- **Zittingsleden (ZL):** samenstelling van de zittingsleden is 1/3 juridisch en 2/3 technische kennis (ondergrond en bovengrond). De zittingsleden bepalen op basis van hetgeen per zaak is aangeleverd de schadeoorzaak en hoogte van het schadebedrag.
- **Secretaris:** De secretaris ondersteunt de Commissievoorzitter bij zijn/haar taken, is liaison met de uitvoeringsorganisatie en stuurt de overige medewerkers aan (administratief medewerkers etc.).
- **Ondersteuning:** De OCS wordt ondersteund door de uitvoeringsorganisatie, maar een aantal taken blijven voorbehouden aan de OCS: verslaglegging van vergaderingen, uitleg aan bewoners van de beoordelingen, etc.

De uitwerking van de beoordelingen per melding (na bespreking in de zittingsvergaderingen) wordt gedaan op basis van het verslag van de zittingsvergaderingen. De uitvoeringsorganisatie verstuurt de beoordelingen naar bewoners. Vragen van bewoners over de beoordelingen door de OCS, worden door de OCS gedaan.

Commissievergadering

- Deze bestaat uit de Commissievoorzitter en Commissieleden, secretaris en een notulist voor de verslaglegging.
- Deze vergadering komt maandelijks bijeen.
- In commissievergaderingen wordt de werkwijze en oordeelswijze van de OCS opgesteld en vastgesteld. De werkwijze en oordeelswijze van de OCS zijn openbare documenten die op de site van de OCS worden gepubliceerd.
- Daarnaast is de commissievergadering verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging en rapportage hierover aan de NCG. Dit wordt o.a. gedaan door steekproeven op het werk van zittingsvergaderingen te nemen (bij wijze van steekproef dossiers trekken die in

zittingscommissies zijn behandeld). Hier wordt getoetst op: uniformiteit van beoordeling en volledigheid en kwaliteit van dossiers aangeleverd door de uitvoeringsorganisatie.

Zittingsvergadering

- Deze bestaat uit de Commissieleden en ten minste 3 zittingsleden.
- Deze vergadering komt wekelijks bijeen. Er zijn wekelijks ten minste 3 parallele commissies.
- Aantal zittingsvergaderingen (minimaal 3 per week).

3. Functieprofielen (PM)

Ten behoeve van de personele invulling van de commissie zijn functieprofielen opgesteld. De functieprofielen van commissievoorzitter, commissielid, zittingslid (juridisch, ondergrond, bovengrond) en secretaris zijn in de bijlage opgenomen.

Bijlages PM

Bijlage 1. Profiel commissievoorzitter

Bijlage 2. Profiel Commissielid (tevens plv. voorzitter)

Bijlage 3. Profiel Commissielid (2 maal)

Bijlage 4. Profiel Zittingslid – Juridische expertise (minimaal 3)

Bijlage 5. Profiel Zittingslid – Technische expertise bovengrond (minimaal 3)

Bijlage 6. Profiel Zittingslid – Technische expertise ondergrond (minimaal 3)

Bijlage 7. Secretaris

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 19 juni 2017 15:08
Aan: [redacted]@shell.com'
CC: [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@ [redacted]
Onderwerp: Bijeenkomst schadeprotocol 21 juni 2017
Bijlagen: Schadeprotocol aangepast 18.6.docx; Voorstel voor Beoordelingsmethodiek Schadeprotocol NCG - draft versie 3....docx; Kaart_bevingslochten27mei2017__DossiersTm13Juni2017__AlleAdressen (003....pdf; DOMUS-#17098332-v1-Verslag_gesprek_NAM_schadeprotocol_14_06_2017.DOCX

Geachte heer [redacted],

Bijgaand zend ik u de stukken voor het overleg van a.s. woensdag over het schadeprotocol. Het betreft concepten die nog aan verandering onderhevig zijn.

- Aangepast schadeprotocol (nog in bewerking)
- Eerste concept TU Delft over methodiek
- Kaartjes Slochteren kaart met gebouwen en meldingen vanaf de beving,
- Notulen van het gesprek van 14 juni 2017

Het verzoek is de stukken vertrouwelijk te behandelen .

Met vriendelijke groet

[redacted]
 Secretaris Maatschappelijke Stuurgroep NCG

Nationaal Coördinator Groningen
 Paterswoldseweg 1 | 97 Groningen |
 Postbus 3006 | 9726 BA Groningen

T: [redacted]
 E: [redacted][@nationaalcoordinatorgroningen.nl](mailto:[redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl)
www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

De NCG is een samenwerking van twaalf Groninger gemeenten, de Provincie Groningen en het Rijk

Preamble

De aardbevingen en de dreiging daarvan in het gebied van het Groningen gasveld zijn van grote invloed op het dagelijks leven van de mensen die hier wonen. Ongevraagd en zonder dat zij er invloed op hebben, worden ze geconfronteerd met schade aan hun woningen en andere gebouwen. Uit onderzoek van onder meer de Onderzoeksraad voor Veiligheid en de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat inwoners zich steeds minder veilig voelen. De afhandeling van schade, met name als dat vaker gebeurt, brengt stress met zich mee.

Dit schadeprotocol heeft als doel ervoor te zorgen dat er oplossingen worden gevonden voor de vervelende situatie waarin bewoners zich bevinden. Er wordt hierbij gehandeld vanuit vertrouwen in de bewoner. NAM speelt geen rol meer in het beoordelen van de schade en beslist niet meer over haar eigen aansprakelijkheid. Die rol wordt overgenomen door de Onafhankelijke Commissie Schade (OCS).

Dit nieuwe schadeprotocol is vastgesteld door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Het oude schadeprotocol is op 31 maart 2017 om 12 uur stopgezet. NCG heeft voor de totstandkoming van het nieuwe schadeprotocol veelvuldig gesproken met de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep en deskundigen op allerlei gebieden. Hun inbreng is verwerkt in dit schadeprotocol. Meer informatie over wie dat zijn geweest kunt u vinden in hoofdstuk 8.

Deze partijen hebben de NCG uitgangspunten meegegeven voor het nieuwe schadeprotocol. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Verantwoordelijke Staat
- Rechtvaardige schadebepaling
- Menselijke maat
- Onafhankelijkheid

Het volledige document dat de regio (maatschappelijk en bestuurlijk) daarover opstelde, is te vinden op de website van NCG (www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/...).

De uitgangspunten vormen de pijlers waarop het protocol is gebaseerd. Verderop in deze paragraaf lichten we toe hoe deze pijlers zijn toegepast in het nieuwe schadeprotocol. Naast de inbreng van de stuurgroepen en de deskundigen hebben we ook de inbreng van bewoners en andere partijen zo goed mogelijk in het protocol verwerkt. Niet alles is te vatten in een schadeprotocol. De manier waarop het protocol wordt uitgevoerd, is essentieel voor een goede schadeafhandeling. Daarom gaan we na een half jaar evalueren wat schademelders vinden van het protocol.

Belangrijkste veranderingen

Het nieuwe protocol brengt een aantal veranderingen met zich mee. Hieronder worden de belangrijkste veranderingen beschreven.

Onafhankelijke Commissie Schade

De belangrijkste verandering is de instelling van een onafhankelijke commissie die oordeelt over de schade en de vergoeding. De OCS is onafhankelijk van alle partijen. De OCS zorgt ervoor dat zowel de afhandeling van de schade als de besluitvorming erover onafhankelijk loopt. De NCG stelt een secretaris-directeur beschikbaar aan de OCS om de OCS te ondersteunen en leiding te geven aan het secretariaat van de OCS (de uitvoeringsorganisatie).

Protocol met draagvlak

De OCS doet dit op basis van een schadeprotocol dat is vastgesteld door de NCG en tot stand kwam in goed overleg met de stuurgroepen. Samen hebben we geprobeerd een protocol op te stellen dat een zo goed mogelijk antwoord biedt op het maatschappelijke probleem dat wordt veroorzaakt door schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld. Daarbij is de NCG zich ervan bewust dat het protocol nooit het gehele antwoord kan vormen.

Burgerlijk Wetboek

De basis van dit protocol is het Burgerlijk Wetboek (BW). Zowel bij het oordeel over de schade als bij de afhandeling van de schade speelt dit een rol. Het bewijsvermoeden is hierbij vertrekpunt. In hoofdstuk 2 leggen we dit beter uit, maar dit is de kern: bij melding van fysieke schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld wordt vermoed dat de schade is veroorzaakt door gaswinning. Dit kan ertoe leiden dat in veel gevallen uitgebreide beoordeling niet nodig is.

Immateriële schade

De OCS kan ook uitspraken doen over immateriële schade die ontstaat als gevolg van de gemelde fysieke schade. Om preciezer te bepalen hoe het geheel van immateriële schade en waardedaling kan worden vastgesteld, moeten de lopende rechtszaken worden afgewacht. In dit protocol wordt immateriële schade vormgegeven op basis van de huidige jurisprudentie. Dit betekent dat als met een verklaring van een deskundige kan worden aangetoond dat er sprake is van immateriële schade, de OCS deze schade kan toewijzen.

Schadefonds

Er wordt een schadefonds ingericht, waarbij de staat garant staat. De staat regelt het financiële deel met NAM. De schademelder heeft op geen enkele manier meer iets te maken met NAM.

Herstel van schade

De OCS bepaalt het bedrag dat nodig is om de schade te herstellen. Dit doet de OCS op basis van een advies van technisch deskundigen over de wijze van herstel. Als het kan, wordt de schade zo hersteld dat de constructie weer goed functioneert en de kans op herhaalschade zo klein mogelijk is.

Werkwijze voor kleine schades

Bij schades tot xxx doet de OCS geen onderzoek naar de oorzaak. De schademelders krijgen een versneld aanbod tot herstel. Het afhandelingsproces verloopt hierdoor eenvoudig en efficiënt.

Handboek en kwaliteitseisen

NCG heeft een Handboek Schade en kwaliteitseisen voor experts vastgesteld en meegegeven aan de OCS.

De vier pijlers van het schadeprotocol

Het protocol is uitgewerkt op vier pijlers. Deze pijlers worden hier toegelicht.

Verantwoordelijke staat

Nagenoeg alle partijen hebben aangegeven dat de staat haar verantwoordelijkheid moet nemen. De exploitant is en blijft aansprakelijk, maar de staat staat garant voor uitbetaling. Het doel hiervan is onder andere dat de bewoner nooit het slachtoffer is van (financiële) discussies, maar ook dat de bewoner zo min mogelijk met de exploitant te maken heeft.

Een manier om dit te regelen is het opzetten van een schadefonds. Een schadefonds en een verantwoordelijke staat is voor dit protocol de meest gewenste situatie. NCG zal zich ervoor inzetten om dit voor elkaar te krijgen. Beslissingen hierover worden echter door de staat genomen.

Zolang het schadefonds nog niet bestaat, werkt het protocol wel al op de gewenste manier, maar vergoedt NAM de schade zonder tussenkomst van een fonds.

Rechtvaardige schadebepaling

Dit protocol wil oplossingen bieden voor de situatie waarin bewoners zich bevinden als er schade optreedt aan hun woning of andere panden. Het is belangrijk dat er begrip is voor deze situatie, dat er duidelijk wordt uitgelegd hoe de schadeafhandeling verloopt, dat bewoners hier goed bij worden begeleid en dat ze goed op de hoogte worden gehouden over alle stappen in het proces. Het zoeken naar oplossingen staat centraal in dit protocol. Dat valt niet goed te beschrijven in een protocol maar is de uitdrukkelijke opdracht aan de organisatie die het protocol gaat uitvoeren.

Het Burgerlijk Wetboek (BW) is het uitgangspunt voor de schadeafhandeling. In het BW is opgenomen dat de mijnbouwexploitant aansprakelijk is voor de schade die hij veroorzaakt (risicoaansprakelijkheid). Het BW kent daarnaast het bewijsvermoeden waarmee de rechtspositie van de bewoner wordt versterkt.

Soms is het lastig om te bepalen of schade een direct gevolg is van gaswinning. Als het aannemelijk is dat die schade *niet* zou zijn ontstaan of verergerd zonder de gaswinning, dan gaat de OCS er vanuit dat het verband – de causaliteit – er is. Met andere woorden: het vermoeden van een verband tussen schade en gaswinning is dan voldoende bewijs. De OCS oordeelt over de schade met het bewijsvermoeden in de hand. Dit betekent dat de OCS in beginsel aanneemt dat de schade is veroorzaakt door gaswinning. Dit betekent niet dat alle schade wordt toegewezen, maar wel dat OCS bij twijfel in het voordeel van de bewoner beslist.

De OCS beslist over schade, de aansprakelijkheid van de exploitant en de bijbehorende vergoeding. De OCS zal dit bedrag uitkeren.

Rechtvaardige schadebepaling ziet ook op het op dezelfde wijze behandelen van dezelfde soort schadegevallen. De OCS zal bij de beoordeling van de schade ook nabijgelegen en soortgelijke schadegevallen meewegen.

Menselijke maat

De bewoner wordt geconfronteerd met een situatie waar hij/zij niet om heeft gevraagd. Bij de afhandeling van de schademelding en de schade zelf staat de bewoner dan ook centraal. Dat betekent onder meer het volgende:

- ✓ De bewoner krijgt de gelegenheid zijn verhaal te doen en daar wordt serieus naar geluisterd.
- ✓ De bewoner geeft aan waar de schade zich bevindt en de schade-inspecteur neemt deze schade op. De schade-inspecteur kijkt ook of er nog meer schade is.
- ✓ De bewoner is degene die de beslissingen neemt die te maken hebben met zijn huis.
- ✓ Bij de afhandeling van de schademelding wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de persoonlijke situatie en wensen van de bewoner (ruimte voor maatwerk).
- ✓ De schade aan de woning wordt door een onafhankelijke partij afgehandeld. Dat gebeurt zo snel mogelijk en met minimale inspanning van de bewoner.

Doordat een onafhankelijke commissie, de OCS, oordeelt over de schade met het bewijsvermoeden in de hand, is de positie van de bewoner versterkt. De OCS werkt vanuit vertrouwen in de bewoner, zorgt voor de begeleiding die nodig is (maatwerk) en betreft de bewoner in het proces. Het komen tot of bijdragen aan een oplossing voor de bewoner is het doel van het protocol.

Het kan zijn dat het protocol leidt tot onbedoelde of onvoorziene effecten. Daarom heeft de NCG de Onafhankelijk Raadsman gevraagd om in de gaten te houden of we met het protocol het gewenste doel bereiken zoals beschreven in de vier pijlers. Hij kan ook aangeven waar nog verbeteringen of veranderingen kunnen worden doorgevoerd.

Onafhankelijkheid

De NCG wilde een schadeprotocol maken dat kan rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Er is veel informatie ingewonnen bij deskundigen, bewoners en andere betrokkenen. Deze informatie is zo goed mogelijk verwerkt in het protocol. Het nieuwe schadeprotocol is na advisering door de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep van de NCG vastgesteld door de NCG. De NAM heeft hier geen invloed op gehad. Wel zijn met de NAM afspraken gemaakt over onder welke voorwaarden zij bereid is af te zien van onderzoek en is afgesproken dat de NAM zich committeert aan de uitspraken van de OCS.

De OCS is opgezet om te zorgen voor een onafhankelijke beoordeling van schade. De OCS is onafhankelijk van alle partijen. De bemensing van de OCS is met draagvlak vanuit de stuurgroepen tot stand gekomen.

Juridische uitgangspunten bij de afwikkeling van schade

Dit schadeprotocol is gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek. De volgende uitgangspunten zijn daarbij van belang:

- risicoaansprakelijkheid
- bewijsvermoeden
- juridische causaliteit

De OCS past deze uitgangspunten toe bij de beoordeling van schadeoorzaak, de vaststelling van de aansprakelijkheid en het schadebedrag.

Risicoaansprakelijkheid

Artikel 6:177 Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de exploitant van mijnbouwactiviteiten – in dit geval gaswinning – aansprakelijk is voor de risico's die deze activiteiten met zich meebrengen. Door de exploitatie van het Groningenveld ontstaat een risico op bodembeweging waardoor schade kan ontstaan. De exploitant is aansprakelijk voor deze schade. De schuld van de exploitant hoeft niet aangetoond te worden.

Bewijsvermoeden

Het bewijsvermoeden is een hulpmiddel voor de bewoner in de bewijslastverdeling. Het is sinds december 2016 opgenomen in het Burgerlijk Wetboek (artikel 6:177a BW). Het artikel luidt:

1. "Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk te behoeve van het wonen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk."
2. De benadeelde kan zich slechts beroepen op het vermoeden, bedoeld in het eerste lid, indien hij de exploitant, bedoeld in artikel 177, op diens verzoek de relevante bescheiden betreffende het gebouw of werk ter inzage geeft indien hij daarover beschikt, en de exploitant genoegzaam gelegenheid geeft de schade te onderzoeken.

De wetgever heeft geschreven bij het invoeren van dit artikel: *Nu de fysieke schade aan gebouwen en werken die gemeld worden in Groningen in het merendeel ook daadwerkelijk het gevolg is van bodembeweging door gaswinning, kan worden vermoed dat ook de overige gevallen aan bodembeweging door gaswinning kunnen worden toegeschreven.* De wetgever wilde de positie van de benadeelden versterken, omdat zij -anders dan NAM- niet beschikken over specifieke juridische of technische kennis.

Met andere woorden: blijkt uit de aard van de schade dat die het gevolg zou kunnen zijn van bodembeweging? En bevindt het pand zich in het winningsgebied van het Groningenveld? Dan wordt in beginsel aangenomen dat dit komt door bodembeweging als gevolg van gaswinning. Bewoners hoeven dat dan niet meer aan te tonen. Het enkel melden van de schade bij de OCS volstaat.

Als de exploitant het hier niet mee eens is, moet hij aannemelijk maken dat de schade niet wordt veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning. De schademelder zorgt ervoor dat de exploitant de benodigde stukken (rapporten, taxaties) krijgt die hiervoor nodig zijn en biedt hem de gelegenheid om de schade te onderzoeken. Slaagt de exploitant erin om het vermoeden te ontzenuwen, dan gelden de normale regels van bewijslastverdeling. De bewoner moet dan aantonen dat de schade toch het gevolg is gaswinning. De uitspraken van de Arbitrer Bodembeweging kunnen worden beschouwd als 'jurisprudentie' over de wijze waarop het bewijsvermoeden kan worden toegepast. De arbiters stellen bij het ontzenuwen aan NAM als professionele partij hoge eisen. Zij achten het noemen van meerdere andere mogelijke oorzaken onvoldoende.

De volgende voorwaarden uit het artikel over bewijsvermoeden zijn van belang voor het toepassen van het bewijsvermoeden:

- Het gaat om fysieke schade aan gebouwen;
- als gevolg van winning uit het Groningenveld;
- die naar de aard van de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten veroorzaakt kan zijn.
- De benadeelde (eigenaar van het pand met de schade) verstrekt de exploitant als deze dat wil de stukken die hij nodig heeft om onderzoek te kunnen doen.

Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan past de OCS het bewijsvermoeden toe. Hoe dat in zijn werk gaat, wordt hieronder uitgelegd.

Let op! Het bewijsvermoeden is alleen van toepassing op fysieke schade aan woningen in het effectgebied van het Groningenveld. Als de schade daar niet onder valt, dan geldt het wettelijke bewijsvermoeden niet. De procedure voor afwikkeling van de schade is hetzelfde, maar het verband tussen de schade en bodembeweging door gaswinning moet worden vastgesteld door de OCS. De rechter kan wel altijd een rechterlijk bewijsvermoeden toepassen.

OCS beoordeelt of bewijsvermoeden toereikend is

De OCS beoordeelt op basis van de opname van de schade of het nodig is om nader onderzoek te doen of dat kan worden aangenomen dat het gaat om schade door gaswinning uit het Groningenveld (bewijsvermoeden) en de causaliteit wordt verondersteld. Zij kan aannemen dat het om schade als gevolg van gaswinning gaat, onder andere op basis van eerdere uitspraken in gelijksoortige gevallen. Als onderzoek nodig is omdat dat niet geldt, dan geeft OCS hiervoor opdracht.

Redenen voor het doen van onderzoek, zijn:

- ...

- ...

In het protocol is ervoor gekozen dat de OCS en niet de exploitant deze afweging maakt, zodat de bewoner zo min mogelijk met de exploitant wordt geconfronteerd.

Bij bepaalde schades ziet NAM af van de mogelijkheid om nader onderzoek te doen. Het gaat om schades met de volgende kenmerken:

- ...
- ...

Juridische causaliteit

Soms kan worden bepaald dat ook de schade die niet direct het gevolg is van de schadeveroorzakende gebeurtenis, maar die zonder de gebeurtenis niet zou zijn ontstaan door de exploitant vergoed dient te worden. Daarbij wordt ook gekeken naar hoever het gevolg verwijderd is van de oorzaak. Bij juridische causaliteit geldt dat een benadeelde moeten worden genomen zoals hij of zij is. De term is hieronder verder uitgelegd.

De juridische causaliteit is een term die tot voor kort voornamelijk werd toegepast in letselschadezaken. Het ziet op het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade. Het gaat over de vergelijking tussen de situatie waarin de benadeelde daadwerkelijk verkeert na de schadeveroorzakende gebeurtenis (huidige situatie) en de situatie waarin de benadeelde zou hebben verkeerd als de schadeveroorzakende gebeurtenis niet zou hebben plaatsgevonden (hypothetische situatie). Moet de schadeveroorzakende partij ook deze 'extra' schade vergoeden of hoeft alleen de daadwerkelijk veroorzaakte schade vergoed te worden? Daarbij moet het gevolg niet te ver verwijderd zijn van de oorzaak van de schade. Ofwel, het moet enigszins redelijk zijn dat het een aan het ander wordt verbonden.

Als de juridische causaliteit wordt toegepast, betekent dit dat het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade in stand blijft. De schade moet volledig aan de benadeelde worden vergoed.

Let op! De juridische causaliteit ziet op het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade. Hierbij moet uit worden gegaan van de benadeelde zoals hij of zij is. De juridische causaliteit ziet niet op het vaststellen van de hoogte van de schade. Bij het vaststellen van de hoogte van de schade kan nog steeds rekening worden gehouden met bijvoorbeeld achterstallig onderhoud aan de woning.

Er is dus een verschil tussen zaken waar de bewoner niets aan kon doen (dit feit wordt meegenomen en het causaal verband wordt dan aangenomen) en zaken waar de bewoner wel iets aan kon doen. Die laatste zaken hebben invloed op de hoogte van de schade.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Algemeen
Hoofdstuk 2	Schade melden en procedure
Hoofdstuk 3	Complexe schade
Hoofdstuk 4	Erfgoed
Hoofdstuk 5	Bedrijven en agro
Hoofdstuk 6	Overige instanties
Hoofdstuk 7	Klachten
Hoofdstuk 8	Totstandkoming schadeprotocol

Hoofdstuk 1

Algemeen

Wie kan een beroep doen op het protocol?

Dit schadeprotocol is bedoeld voor eigenaren van gebouwen, te weten:

- woningen
- erfgoed
- gebouwen van ondernemers
- boerderijen en/of mestkelders
- kleine(re) gebouwen met een publieke functie, zoals een dorpshuis of gemeentehuis

Huurders kunnen voor fysieke schade aan hun gebouw geen beroep doen op het protocol. Zij moeten zich tot hun verhuurder wenden. Voor gevolgschade (schade die indirect het gevolg is van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning (zie verderop in dit hoofdstuk) kunnen ze wel een beroep doen op het protocol.

Hiermee valt het overgrote deel van de gebouwen onder het protocol. Het streven is ook de andere gebouwen zo snel mogelijk onder het protocol te laten vallen. Kunt u voor uw gebouw nog geen beroep doen op het protocol, dan kunt u zich (voorlopig) bij NAM melden via bedrijvenloket@nam.nl.

Voor welk gebied geldt het protocol?

Dit schadeprotocol is van toepassing op schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning in het Groningenveld. Het gebied waar de schade optreedt, is het impactgebied. Dit gebied is niet exact af te bakenen en kan steeds veranderen. Als u vermoedt dat uw schade een gevolg is van de gaswinning uit het Groningenveld, dan kunt u dat melden. De OCS bepaalt op basis van de meest recente gegevens of uw melding onder het protocol valt of niet.

Welke schade valt onder dit protocol?

Dit protocol is bedoeld voor:

- fysieke schade aan eigendommen, waaronder gebouwen
- gevolgschade, zoals in de volgende paragraaf nader uitgewerkt
- wettelijke rente
- kosten (juridisch) advies

De OCS doet ook uitspraken over immateriële schade en gederfd woongenot (materieel en immaterieel), op basis van beschikbare jurisprudentie. Dit betekent op dit moment dat als met een verklaring van een deskundige kan worden aangetoond dat er sprake is van immateriële schade, de OCS deze schade kan toewijzen. Dit moet nog verder worden uitgewerkt, voordat de OCS daadwerkelijk uitspraken kan gaan doen.

Over waardevermindering van het gebouw worden voorlopig nog geen uitspraken gedaan. Dat kan in een later stadium nog volgen.

NB. Aansprakelijkheid van immateriële schade en materiële schade in de zin van gederfd woongenot wordt door de exploitant erkend. De rechterlijke uitspraak hierover vond zij te weinig specifiek. Hoger beroep in deze zaak moet hierover meer helderheid bieden. Als de uitspraak in hoger beroep meer helderheid biedt, kan bekeken worden hoe deze schades kunnen worden betrokken in de beoordeling van de OCS. Op dit moment kan de OCS oordelen op basis van beschikbare jurisprudentie.

NB2. Voor waardevermindering geldt ook dat er nog een rechtzaak loopt. Ook hier is aansprakelijkheid niet het vraagstuk. De zaak zal duidelijkheid geven over op welk moment waardevermindering moet worden verrekend, namelijk bij vaststelling of bij transactie.

Gevolgschade

Gevolgschade is onder meer de tijd en moeite die u het u kost om de schade af te handelen en de kosten die u daarvoor moet maken. Deze kosten worden vergoed. Om willekeur en ongelijkheid te voorkomen, hanteert de OCS hierbij zoveel mogelijk vaste bedragen. Het kan zijn dat u de hoogte van de vergoeding niet redelijk vindt. Als u aannemelijk kunt maken waarom u vindt dat het in uw geval anders moet, is het mogelijk om van de standaardbedragen af te wijken. Eens per twee jaar zal worden beoordeeld of de bedragen moeten worden bijgesteld.

Heeft u andere gevolgschade geleden, dan kunt u dit aangeven bij uw bewonersbegeleider of de schadeopnemer. De OCS bekijkt dan of deze schade voor vergoeding in aanmerking komt. Soms is het lastig om een vergoeding toe te wijzen, bijvoorbeeld omdat nog niet duidelijk is hoeveel nachten u ergens anders moet overnachten. In dat geval kunnen deze kosten later vergoed worden.

De volgende gevolgschade komt voor vergoeding in aanmerking:

Thuis blijven tijdens inspectie en/of schadeherstel

Soms moet u tijdens de inspectie en/of het schadeherstel thuis blijven. In dit geval krijgt u een onkostenvergoeding van € 95,- per dagdeel als compensatie. De OCS schat in hoeveel dagen nodig zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Schoonmaakkosten

Als u kiest voor herstel door aannemer via de OCS, dan wordt de schoonmaak voor u gedaan. Kiest u voor herstel door een eigen aannemer of uitbetaling van de schadevergoeding? Dan krijgt u een bedrag van € 150,- voor gemaakte schoonmaakkosten.

Overnachten

Moet u tijdens de herstelwerkzaamheden elders overnachten, dan wordt in opdracht van de OCS vervangende woonruimte voor u geregeld. Als dit niet nodig is, krijgt u een vergoeding:

- € 100,- per nacht voor één of twee personen
- € 200,- per nacht voor meer dan twee personen

Dient uw vervangende woonruimte in verband met een ziekte of handicap passend te zijn, geeft u dit dan aan. In overleg met u zal voor een passende oplossing worden gezorgd.

Advieskosten

Als u kosten maakt om juridisch of technisch advies in te winnen, kunnen deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Daarbij gelden de volgende voorwaarden:

- o er is sprake is van een complex schadegeval
- o de maximale vergoeding is € 95,- per uur
- o u krijgt maximaal 20 uren vergoed
- o u krijgt de kosten niet al elders vergoed
- o u heeft vooraf toestemming aan de OCS gevraagd voor het inwinnen van dit advies.

Omzetderving als gevolg van inspectie en/of schadeherstel

Als inspectie of herstel leidt tot tijdelijke staking van uw bedrijfsactiviteit, zijn er twee mogelijkheden om hiervoor vergoeding te verkrijgen:

1. U levert een onderbouwde inschatting van de gederfde omzet (op basis van jaar- of weekomzetten zoals blijkt uit de boekhouding van het bedrijf);
2. U levert een onderbouwde inschatting van de gederfde inkomsten op urenbasis. Daarbij dient redelijkheid en billijkheid in acht te worden genomen.

Verhuiskosten

Als u in verband met herstelwerkzaamheden tijdelijk elders moet verblijven, dan geeft de OCS opdracht voor de verhuizing van uw goederen. Kiest u ervoor de verhuizing zelf te regelen, dan ontvangt u hiervoor een vergoeding van € 500,- per verhuizing.

Vervangende kantoor- of bedrijfsruimte

Soms kunt u tijdens de inspectie en/of schadeherstel uw kantoor- of bedrijfsruimte niet gebruiken. In opdracht van de OCS wordt vervangende kantoor- of bedrijfsruimte voor u geregeld. Regelt u dit zelf, dan krijgt u de redelijke kosten vergoed.

Transportkosten

Het kan voorkomen dat u in verband met verblijf elders meer reisafstand heeft tussen uw woning en werk of naar de school van uw kinderen. Is dit het geval, dan ontvangt u hiervoor een vergoeding van € 20,- per week.

Opslag

Het is mogelijk dat uw goederen tijdens uw verblijf elders opgeslagen moeten worden. De OCS zal opdracht geven om de opslag van uw goederen te laten verzorgen. Kiest u ervoor de goederen zelf op te slaan, dan ontvangt u een vergoeding van € 40,- per week.

Beveiliging

Als u tijdens het uitvoeren van de herstelwerkzaamheden elders verblijft, is uw woning onbewoond. Uw gemeente is wettelijk verplicht de benodigde veiligheidsmaatregelen te nemen.

Inboedel- en tuinschade

Tijdens de inspectie of het schadeherstel moeten inspecteurs en aannemers in uw woning aan het werk. Zij zullen uiteraard zorgvuldig te werk gaan en proberen geen schade aan te richten aan uw tuin of inboedel. De in opdracht van de OCS ingeschakelde aannemer zal proberen de tuin en inboedel netjes achter te laten. Toch zal dit soms toch nodig zijn of gebeuren. Is er toch schade aangericht, dan zal deze schade worden vergoed.

Hoofdstuk 2 Schade melden en procedure

Deze paragraaf beschrijft stapsgewijs de procedure voor de afhandeling van fysieke schade aan uw huis en andere gebouwen als gevolg van bodembeweging door gaswinning uit het Groningenveld.

In het kort

In de nieuwe procedure is de OCS verantwoordelijk voor de afhandeling van de schademeldingen. Het CVW is het secretariaat van de OCS. Een gekwalificeerde schade-inspecteur doet de eerste opname. Blijkt hieruit dat het gaat om schade door gaswinning uit het Groningenveld van maximaal € **X000,-**, dan wordt de schade niet verder onderzocht. De OCS stelt ook de kosten van herstel vast. U beslist of de schade direct wordt hersteld of dat het schadebedrag naar u wordt overgemaakt.

Gaat het om grotere schade, dan volgt nader onderzoek. Uiteindelijk komt de OCS tot een oordeel dat gebaseerd is op:

- het verslag van een gekwalificeerde schade-inspecteur
- de ingevulde vragenlijst van de bewoner
- het technisch onderzoek en oordeel
- de mening van de bewoner over het technisch oordeel

Onafhankelijke Commissie Schade

De Onafhankelijke Commissie Schade is verantwoordelijk voor de afhandeling van de schademeldingen. De commissie beoordeelt schade, besluit over de aansprakelijkheid van de exploitant en stelt het bedrag vast dat daarmee is gemoeid.

Beschrijving van de procedure in 10 stappen

Stap 1: U constateert schade aan uw huis

Stap 2: U meldt de schade bij OCS

Dit kan op de volgende manieren:

1. Via het online schadeformulier op website van de OCS
2. Via de app
3. Per brief, gericht aan de OCS,
4. Telefonisch bij OCS via het gratis telefoonnummer 0800 – 2896636 (elke dag, ook in het weekeinde, van 08.00 tot 20.00 uur)
5. Op het kantoor van de OCS

Uitgangspunt is dat de schade aan uw woning altijd opgenomen wordt door een schade-inspecteur. U kunt er, in plaats daarvan, ook voor kiezen om tegelijk met de schademelding foto's van de schade en een offerte van een aannemer mee te sturen. Dan kan de OCS meteen bekijken of de schade op eenvoudige wijze afgehandeld kan worden en zal hiertoe overgegaan worden. Indien nodig volgt alsnog een opname voor een inspecteur.

Termijnen

Op het moment dat de schade is gemeld bij OCS, begint de schadeafhandelingsprocedure. Hieraan zijn vaste termijnen voor u en voor OCS verbonden. Van de OCS en van u wordt verwacht deze termijnen zoveel mogelijk te respecteren. Afwijken van deze termijnen is mogelijk als er sprake is van aanvullend onderzoek en/of overmacht, bijvoorbeeld door ziekte of familieomstandigheden. Is dit het geval, dan geeft u of OCS dit zo spoedig mogelijk aan elkaar door.

Acuut onveilige situatie

Als u het gevoel heeft dat er sprake is van een acuut onveilige situatie, dan kunt u een beroep doen op de 'rode knop procedure'. U kunt dit aangeven op de website van CVW (www.cvw.nl/.....). Op dat moment wordt het protocol voor acuut onveilige situaties gevolgd.

Stap 3: Eerste contact met OCS

Nadat de schade is gemeld, neemt de OCS zo snel mogelijk (**uiterlijk binnen**) contact met u op om een afspraak te maken voor een bezoek van de schade-inspecteur. Ook krijgt u een vast contactpersoon toegewezen: de bewonersbegeleider. Hij/zij kan u bij alle stappen van de procedure ondersteunen. U kunt zelf aangeven hoe u het liefst contact heeft met de bewonersbegeleider: telefonisch, via email of via de post. De OCS reageert binnen x uur (tijdens werkdagen) op een terugbelverzoek en binnen x uur (tijdens werkdagen) op een email.

Hoe het gaat met de afhandeling van uw melding, kunt u volgen via het online schadedossier: www. /login. Na de melding krijgt u een persoonlijke toegangscode voor het online schadedossier (tegelijk met de gegevens over uw bewonersbegeleider).

Stap 4: De schade-inspecteur komt bij u langs

De schade-inspecteur inventariseert de schade en legt details vast op fotos en in een rapport, ongeacht waar de schade aan het pand zich bevindt.

De schade-inspecteurs zijn aangewezen door de OCS. Zij hebben ervaring met schade aan gebouwen en inzicht in kosten die met herstel verbonden zijn. De schade-inspecteurs voldoen aan kwaliteitseisen die in overleg met TU Delft zijn opgesteld. De kwaliteitseisen kunt u vinden op de website van de Nationaal Coördinator Groningen.

De schade-inspecteur geeft u ook een vragenlijst die u als schademelder in kunt vullen (dat kan ook online). Op deze lijst kunt u extra informatie geven die van belang is voor de schademelding, bijvoorbeeld over de historie van uw woning, wanneer u de schade heeft ontdekt, welke oorzaak u denkt dat de schade heeft of over uw persoonlijke omstandigheden. De bewonersbegeleider kan u helpen bij het invullen van de lijst.

Tijdsduur: ...

Stap 5: U controleert het verslag, verslag en vragenlijst gaan terug naar OCS

De schade-inspecteur maakt een verslag met daarin een beschrijving – geen beoordeling! – van alle geconstateerde schades. Dit verslag wordt aan u toegestuurd (per post of per e-mail) zodat u het kunt controleren. Het verslag van de schade-inspecteur en de door u ingevulde vragenlijst gaan terug naar de OCS. Dan zijn er twee mogelijkheden: de schade wordt toegekend of er volgt nader technisch onderzoek. Dat kan ook een onderzoek aan de fundering zijn. U kunt op een lijst uw voorkeur aangeven voor een partij die de technische beoordeling uitvoert.

Tijdsduur: ...

Stap 6a: De schade wordt toegekend, de procedure stopt

Versnelde afwikkeling

Als het tijdens de eerste schadeopname lijkt te gaan om schade door gaswinning uit het Groningenveld van maximaal € X000,-, dan wordt de schade niet verder onderzocht en versneld afgewikkeld. In deze gevallen beslist de OCS dat verder onderzoek niet noodzakelijk is en zal de OCS de schade zonder meer toekennen. De OCS stelt de hoogte van de schade (inclusief gevolgschade) vast op basis van de berekening van de schade-inspecteur of de foto's van de bewoner en de bijbehorende offerte van een aannemer. U krijgt een voorstel van de OCS waar dit in staat. Of u al dan niet instemt met het voorstel, maakt u kenbaar aan de OCS (stap 7).

U beslist vervolgens of de schade hersteld wordt of dat het schadebedrag aan u wordt uitgekeerd wordt (zie opties onder stap 9). Daarmee is uw dossier afgerond. U kunt uw zaak niet meer aan de Arbiter Bodembeweging voorleggen.

Tijdsduur: ...

Stap 6b. Technisch onderzoek en oordeel

Als meer technisch onderzoek nodig is om tot een goede beoordeling te komen, wordt op basis van het verslag van de schade-inspecteur, aanvullende gegevens over bijvoorbeeld de ondergrond en waterhuishouding en de vragenlijst uw schade beoordeeld. Indien nodig wordt aanvullend onderzoek gedaan. Op grond hiervan wordt uw schade technisch beoordeeld.

Ook worden bijkomende kosten berekend en het bedrag dat gemoeid is met het herstel van de schade.

Tijdsduur: ...

Stap 7: Mening bewoner

Als bewoner geeft u uw mening over de beoordeling van de technisch deskundigen. U kunt bijvoorbeeld aangeven dat u vindt dat iets over het hoofd is gezien. U kunt ook aangeven dat u een nieuwe beoordeling wilt (voorheen contra). Als u het lastig vindt uw mening of zienswijze te verwoorden, kan uw bewonersbegeleider u hierbij helpen. Uw mening wordt bij het dossier gevoegd. Het hele dossier wordt vervolgens voor definitieve beoordeling naar de OCS gestuurd.

Tijdsduur: ...

Stap 8: Beoordeling door de OCS

De OCS gaat de schademelding definitief beoordelen. Deze beoordeling is gebaseerd op:

- het verslag van de schade-inspecteur
- de door u ingevulde vragenlijst
- de technische beoordeling
- uw mening (zienswijze) hierover

De OCS geeft een definitieve beoordeling. Zij kan de schade toekennen of afwijzen. Het kan ook zijn dat de OCS concludeert dat het technische rapport onvolledig is of dat u heeft gevraagd om een nieuwe beoordeling of ander onderzoek. In dat geval kan vervolgonderzoek volgen. U gaat dan weer naar stap 6b. Dan volgt daarna de definitieve beoordeling.

Tijdsduur: ...

Stap 9: Schadeherstel of uitbetaling

U heeft drie keuzes:

1. u kiest voor herstel in opdracht door CVW
2. u kiest een eigen aannemer en stuurt de factuur van het herstel naar CVW
3. u laat het schadebedrag uitbetalen

Zodra CVW uw keuzeformulier ingevuld en getekend heeft ontvangen, gaat CVW over tot schadeherstel of uitbetaling.

Tijdsduur: Als u kiest voor herstel via CVW, beginnen de herstelwerkzaamheden zo snel mogelijk, afhankelijk van (onder meer) de complexiteit van de schade, uw beschikbaarheid en de beschikbaarheid van de aannemer.

Stap 10: Arbiter bodembeweging of rechter

Als u het niet eens bent met de beslissing van de OCS, kunt u uw zaak voorleggen aan de Arbiter Bodembeweging of de rechter. U dient daarin een keuze te maken en af te zien van een van de andere optie. U heeft daarvoor zes weken na de definitieve beoordeling door de OCS. De exploitant heeft twee weken na de uitspraak de tijd om aan te geven of zij de zaak voor wil leggen aan de Arbiter of de rechter.

Als u al een uitspraak heeft van de Arbiter, toetst een rechter slechts nog procedureel. Aan de gang naar de rechter zijn kosten verbonden.

De Arbiter kan een oordeel geven over het geheel van alle zaken zoals beschreven in het protocol en de aansprakelijkheid van partijen die zich hebben aangesloten bij de Arbiter. De rechter kan altijd oordelen over het geheel.

Arbiter Bodembeweging

De Arbiter Bodembeweging is in mei 2016 benoemd. De onafhankelijke Arbiters (allen oud-rechters) beslissen over geschillen die betrekking hebben op aardbevingsschade in het gaswinningsgebied in de provincie Groningen.

Voor wie is Arbiter Bodembeweging?

Als u het niet eens bent met het definitieve oordeel van de OCS, kunt u uw zaak voorleggen aan de Arbiter. U beschrijft het geschil en legt dit met de bijbehorende documentatie voor aan de arbiter. Dit kan ook als er sprake is van een complexe schadezaak.

Wat doet Arbiter Bodembeweging?

De Arbiter bepaalt volgens het reglement of uw zaak voor behandeling in aanmerking komt. Zo ja, dan beoordeelt de arbiter indien nodig de zaak ter plaatse. De arbiter kan ook oordelen dat

het niet nodig is ter plaatse te gaan. Of juist dat aanvullend onderzoek nodig is. De arbiter doet op grond van het geheel een uitspraak. De uitspraak van de Arbiter is in beginsel bindend.

Rechtsbijstand

Bewoners kunnen de schadeafhandelingsprocedure en het traject bij de Arbiter eenvoudig zelf doorlopen. Uiteraard staat het u vrij om alsnog rechtsbijstand in te schakelen.

Meer informatie over de Arbiters Bodembeweging vindt u op www.arbiterbodembeweging.nl.

VERTROUWELIJK

Hoofdstuk 3 Complexe schade

Soms is er veel meer aan de hand dan 'alleen' schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Er kan sprake zijn van een samenloop van verschillende soorten schade of van een combinatie van materiele en immateriële schade. Ook komt het voor dat gaandeweg de afhandeling van de schade steeds meer factoren mee gaan spelen, waardoor het dossier alsnog complex wordt. Bij complexe schade schiet de reguliere procedure tekort en bemiddelt NCG.

Wat is complexe schade?

Het gaat om complexe schade als een schademelding aan een of meerdere van onderstaande criteria voldoet:

- Er zijn meerdere oorzaken van schade (buiten bodembeweging door gaswinning), zoals bouwkundige problemen en/of zettingsschades
- Persoonlijke omstandigheden van de bewoner zijn van invloed op de schadeafhandeling (sociale, medische, psychische en/of economische problemen)
- Er zijn meerdere partijen nodig om tot een oplossing te komen
- Er is onvoldoende financiële draagkracht of bereidheid bij een van de betrokken partijen (exclusief de aansprakelijke instantie) om de schade of problemen aan te pakken
- Het gaat om monumenten met vergunningplicht
- Er zit asbest in het gebouw
- Er is een redelijk vermoeden dat het gaat om zowel schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning als schade door bodemdaling
- Het gebouw bevat gevaarlijke gebouwelementen (HRBE's) die tot risicovolle situaties kunnen leiden
- Voor het gebouw zijn in het verleden al eens inspecties uitgevoerd naar bouwkundig versterken

Hoe komt een complexe schade bij NCG terecht?

Een complexe schade-dossier kan op verschillende manieren bij NCG terecht komen:

- Op verzoek van een bewoner
- Op verzoek van een schade-inspecteur
- Via het CVW
- Via de Onafhankelijke Raadsman of de gemeente

Werkwijze complexe schade

Voor het afhandelen van de complexe schade wordt dezelfde procedure gevolgd als bij alle andere schades. Wel kijkt Een casemanager van NCG mee bij de afhandeling. De casemanager bepaalt welke acties of onderzoeken nodig zijn om tot een oplossing te komen. Als naast het oordeel van de OCS nog meer nodig is om tot een oplossing te komen, bijvoorbeeld van andere partijen, dan bemiddelt NCG.

Dat betekent dat NCG op basis van gesprekken met partijen een voorstel doet voor een oplossing die acceptabel is voor alle betrokken partijen. Het oordeel van de OCS vormt hierbij

de basis. Dit bemiddelingsvoorstel van NCG wordt aan alle partijen voorgelegd. Vervolgens komt NCG met een definitief bemiddelingsvoorstel.

Arbiter Bodembeweging

Het kan zijn dat u het niet eens bent met de definitieve beoordeling van de OCS of dat het tijdens de bemiddeling door NCG niet lukt om tot een voor alle partijen acceptabele oplossing te komen. In dat geval kunt zich wenden tot de Arbiter Bodembeweging. Tijdens deze procedure luistert de Arbiter zowel naar uw verhaal als naar het verhaal van de casemanager NCG. Ook de zienswijze van de exploitant wordt meegewogen. De Arbiter geeft een oordeel over de bijdrage die alle betrokken partijen moeten leveren op basis van hun juridische verplichtingen. Voorwaarde is dat deze partijen zijn aangesloten bij geschillenregeling van de Nationaal Coördinator Groningen. De Arbiter geeft een oordeel, maar kan andere partijen niet verplichten schade te vergoeden.

Meer informatie over de afhandeling van complexe schade vindt u op www.nationaalcoordinatorgroningen.nl.

Hoofdstuk 4 Erfgoed

Erfgoed – en dat is meer dan de officieel geregistreerde monumenten – is belangrijk voor de herkenning van het landschap en draagt bij aan het ‘thuisgevoel’ in uw woonomgeving. Bij schadeherstel van erfgoed moet rekening worden gehouden met vergunningverlening en met speciale herstelmethoden om het monumentale karakter te behouden.

Categorieën erfgoed

1. Rijksmonumenten (Erfgoedwet)
Dit zijn gebouwen of andere objecten die om hun nationale cultuurhistorische waarde door de rijksoverheid zijn aangewezen als beschermd monument. Ze zijn te vinden in het monumentenregister. Kleine en reguliere onderhoudswerkzaamheden waarbij de materiaalsoort, kleur, vorm, detaillering en profilering niet anders worden, kunnen zonder vergoeding uitgevoerd worden. Voor de meeste andere werkzaamheden (noodmaatregelen, herstel, sloop) aan een rijksmonument is een vergunning vereist. In dat geval is een advies van de gemeentelijke monumentencommissie en soms zelf van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed nodig.
2. Gemeentelijke monumenten (gemeentelijke verordening)
Een gemeente kan een pand met plaatselijke of regionale cultuurhistorische waarde op de gemeentelijke monumentenlijst zetten. Voor bepaalde werkzaamheden (noodmaatregelen, herstel, sloop) aan gemeentelijke monument is een vergunning vereist. In dat geval is een advies van de gemeentelijke monumentencommissie nodig.
3. Beschermd stads- en dorpsgezicht (Monumentenwet en bestemmingsplan)
Dit is een gebied in een stad of dorp met een bijzonder cultuurhistorisch karakter dat door rijksoverheid of gemeente is aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht. Deze bijzondere waarden zijn geborgd in het bestemmingsplan.
Voor bepaalde werkzaamheden is een vergunning nodig, maar de regels zijn minder strikt dan die voor Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten. De gemeente kan u hier meer over vertellen.
4. Karakteristieke panden (bestemmingsplan)
Dit zijn gebouwen die worden beschouwd als een onderdeel van het cultureel erfgoed. Ze spelen een belangrijke rol in het historische straat-, dorps- of stadsbeeld, bijvoorbeeld vanwege hun cultuurhistorische of architectonische waarde, herkenbaarheid of zeldzaamheid. Werkzaamheden aan karakteristieke panden moeten getoetst worden aan de beschermende voorschriften volgens de Provinciale Omgevingsverordening en/of het bestemmingsplan.
5. Beeldbepalende gebouwen (bestemmingsplan)
Een beeldbepalend gebouw of object heeft kenmerken die een straat, dorp, stad of landschap een eigen gezicht geven. De gemeente wijst dit aan. Vaak zijn in

bestemmingsplannen en welstandsnota beschermende maatregelen opgenomen. De gemeente kan u hier meer over vertellen.

Werkwijze erfgoed

Als u zelf niet weet of het bij u om erfgoed gaat, kan de OCS dit navragen bij de gemeente. Ook verzamelt de OCS alle informatie die nodig is voor een goede schadeafhandeling, zoals inspectierapporten van Monumentenwacht, informatie over de archeologische waarden van de ondergrond en overheidsregels en vergunningseisen (die per gemeente en per soort monument kunnen verschillen). In de vragenlijst die u krijgt (stap 4) wordt ook aan u gevraagd of u weet of uw woning in één van de genoemde categorieën valt en of u de bijbehorende documentatie wilt meegeven voor de beoordeling.

Deskundigheid opname

- De schade aan een rijksmonument, gemeentelijk monument of een pand in een beschermd dorps- of stadsgezicht, wordt opgenomen door een deskundig schade-inspecteur die gespecialiseerd is op het gebied van monumenten. Als onderzoek naar de fundering of archeologisch onderzoek nodig is, hoort dat ook bij de opname.
- Schade aan een karakteristiek of beeldbepalend pand wordt opgenomen door een schade-inspecteur met bouwkundige kennis van erfgoed.

Herstel bij Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

De OCS beoordeelt aan de hand van het rapport van de schade-inspecteur of er sprake is van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Als dat zo is, dan wordt een herstelplan opgesteld en beoordeeld door de OCS. Daarbij wordt een monumentenarchitect geraadpleegd en vindt overleg plaats tussen de gemeente en adviserende instanties, zoals de monumentenwacht en Rijksdienst Cultureel Erfgoed (in geval van rijksmonumenten). De herstelmethode houdt rekening met de bijzondere status van het pand.

Blijkt tijdens de beoordeling dat een vergunning nodig is voor de werkzaamheden, dan gaat het om complexe schade en neemt NCG de behandeling van het dossier op zich. Is er geen vergunning nodig, dan volgt het normale proces.

Ook bedrijven en agrarische ondernemingen hebben te maken met schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. In principe volgt dan het normale proces van schadeafhandeling, maar soms is dit niet voldoende. Dat is bijvoorbeeld het geval als specifiek nader onderzoek noodzakelijk is of specifieke herstelmethoden gevraagd zijn. Andere voorbeelden zijn situaties waarin schade wordt geleden door noodzakelijke inspecties of herstelwerkzaamheden of als er maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat een bedrijf of agrarische onderneming moet sluiten. In dat soort gevallen voldoet het standaardproces niet en zorgt de OCS voor een maatwerkoplossing. Als het nodig is, schakelt de OCS hiervoor (financiële) experts in met kennis van bedrijven of agrarische ondernemingen.

Specifieke regelingen voor agrarische ondernemingen:

Programma Groninger Schuren en Stallen

Het programma Groninger Schuren en Stallen is er op gericht de agrariër in staat te stellen om af te wegen of de schuur of stal waar het om gaat hersteld zou moeten worden, of dat hij/zij de vergoeding liever zou gebruiken voor herbouw. Omdat bij nieuwbouw herhaling van schade niet mogelijk is, kan de vergoeding hoger liggen dan bij herstel van de schade. Deze vergoeding, in combinatie met eventuele andere uitkeringen of subsidies en een substantiële eigen bijdrage van de agrariër, kunnen nieuwbouw van een schuur of stal mogelijk maken. [Zie voor meer informatie **www.nl**](#)

Mestkelders

Ook aan mestkelders kan schade worden geconstateerd. Dit leidt ertoe dat water de mestkelder instroomt en de agrariër de mestkelder vaker moet legen. Het protocol mestkelders berekent op basis van een vastgestelde hoeveelheid extra instroom een compensatie voor het extra uitrijden. [Zie voor meer informatie **www.... nl**](#)

Steunpunt 'Stut-en-Steun' voor burgers

De onafhankelijke stichting Steunpunt Stut en Steun kwam in mei 2016 tot stand op initiatief van de GBB en het Gasberaad. Het steunpunt wordt beheerd door deze maatschappelijke organisaties.

Wat doet het Steunpunt Stut en Steun?

De ondersteuning van het steunpunt bestaat onder andere uit het informeren, begeleiden en doorverwijzen van burgers met vragen over bijvoorbeeld schademeldingen, schadeafhandeling, bouwkundig versterken en regelingen.

Voor wie is het Steunpunt Stut en Steun?

Voor iedere burger met vragen over de schadelijke gevolgen van mijnbouwactiviteiten in Groningen.

Hoe kunt u zich melden bij het Steunpunt Stut en Steun?

U kunt het steunpunt bellen, mailen of bezoeken (maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur):

Steunpunt Stut-en-Steun

Spoorbaan 1

9901 DD Appingedam.

Telefoon: 050 - 2112044

E-mail: welkom@stutensteun.nl

Meer informatie vindt u op www.stutensteun.nl.

Commissie Bijzondere Situaties

De onafhankelijke Commissie Bijzondere Situaties is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling Bijzondere Situaties. Deze regeling is bedoeld voor bijzondere, individuele situaties waar mensen zelf niet uit komen. Vier onafhankelijke deskundigen vormen de commissie.

Wat doet de Commissie Bijzondere Situaties?

De commissie biedt een vangnet voor bijzondere individuele situaties waarin de bestaande regelingen geen of onvoldoende oplossingen bieden. De commissie beoordeelt de aanvragen en besluit welke extra hulp kan worden geboden. Dit kan variëren van het inschakelen van praktische hulp tot het toekennen van een financiële vergoeding. De aansprakelijke instantie volgt de adviezen van de CBS in principe op.

Voor wie is de Commissie Bijzondere Situaties?

Het vangnet van de commissie is bedoeld voor mensen die te maken hebben met een opeenstapeling van problemen. Naast schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning, zijn er bijvoorbeeld ook nog aantoonbare sociale, medische, psychische of financiële moeilijkheden, waardoor mensen niet in staat zijn om (dringende) problemen zelf op te lossen.

In deze bijzondere individuele situaties is niet alleen herstel van de schade nodig, maar ook andere dringende hulp, bijvoorbeeld bij het snel vinden van andere huisvesting of het voorkomen van ernstige financiële problemen.

Hoe kunt u de Commissie Bijzondere Situaties inschakelen?

U kunt de commissie inschakelen via de burgemeester van uw woonplaats (na een afspraak op het gemeentehuis) of via het meldpunt van de Onafhankelijke Raadsman.

Wie heeft de Commissie Bijzondere Situaties ingesteld?

De Commissie is ingesteld door de minister van EZ en functioneert onafhankelijk van de NCG. Het secretariaat van de Commissie Bijzondere Situaties is ondergebracht bij NCG.

Meer informatie vindt u op www.vangnetbijzondere situaties.nl

Technische Commissie Bodembeweging (Tcbb)

De instelling van de onafhankelijke Technische commissie bodembeweging (Tcbb) is voorgeschreven in de Mijnbouwwet. Leden zijn deskundig op vakgebieden als delfstofwinning, geologie, seismologie, grondmechanica, hydrologie, constructieleer en juridische aangelegenheden.

Wat doet de Tcbb?

De commissie adviseert over het verband tussen opsporing/winning van delfstoffen en bodembeweging. Onder bepaalde voorwaarden adviseert de commissie ook over schade en schadevergoeding. De Tcbb kan dan een technisch onderzoek instellen naar de vraag of , en zo ja in hoeverre, de schade is veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning in het Groninger veld.

Voor wie is de Tcbb?

U kunt zich melden bij de Tcbb als het CVW uw schadeclaim heeft afgewezen.

Hoe meldt u zich bij de Tcbb?

U kunt uw zaak schriftelijk aan de Tcbb melden binnen een maand nadat u de afwijzing van het CVW heeft ontvangen. Als uw zaak wordt behandeld door de casemanager complexe schade van de NCG, kan de casemanager dit voor u doen.

Meer informatie vindt u op www.tcbb.nl.

Commissie Bodemdaling

Door gaswinning daalt de bodem in een groot deel van de provincie Groningen. Als u vermoedt dat schade aan uw woning het gevolg is van bodemdaling door gaswinning, kunt u advies vragen bij de Commissie Bodemdaling.

De Commissie Bodemdaling is in 1984 ingesteld op grond van de bodemdalingsovereenkomst tussen NAM en de provincie Groningen en NAM en het Rijk. De Commissie bestaat uit zes deskundigen. De provincie en het Rijk benoemen drie leden en NAM benoemt drie leden.

Wat doet de Commissie Bodemdaling?

De Commissie Bodemdaling stelt vast welke maatregelen nodig zijn om schade als gevolg van bodemdaling door gaswinning te voorkomen of te compenseren. Ook stelt de commissie vast welke kosten NAM volgens de bodemdalingsovereenkomst zou moeten betalen.

De Commissie Bodemdaling geeft op haar website aan dat schade aan gebouwen door bodemdaling niet te verwachten is. Dit komt doordat de bodem in een groot gebied langzaam en geleidelijk daalt en de waterpeilen worden aangepast aan de bodemdaling.

Voor wie is de Commissie Bodemdaling?

Voor inwoners die vermoeden dat schade aan hun gebouw veroorzaakt wordt door bodemdaling als gevolg van gaswinning.

Hoe kunt u uw klacht melden bij de Commissie Bodemdaling?

- U kunt zich telefonisch of per e-mail melden bij de Commissie Bodemdaling. Een medewerker van het secretariaat van de Commissie inspecteert de situatie ter plaatse. Als uw zaak wordt behandeld door de casemanager complexe schade van de NCG, kan de casemanager dit voor u doen.
- Daarna kunt u een schriftelijke klacht indienen bij de Commissie. De Commissie doet op grond van de schriftelijke klacht en na een onderzoek ter plaatse een *voorlopige* uitspraak.
- Wijst de Commissie Bodemdaling uw klacht af, dan kunt u uw klacht voorleggen aan de Technische Commissie Bodembeweging of de rechter.
- Wilt u na een voorlopige uitspraak een *definitieve* uitspraak van de Commissie, dan moet u tot de Bodemdalingsovereenkomst toetreden. Let op! Toetreding betekent dat u afstand doet van de mogelijkheid om op een andere manier een vergoeding van NAM te verlangen.

Meer informatie vindt u op www.commissiebodemdaling.nl.

OCS**aanvullen**

Als u niet tevreden bent over de dienstverlening van de OCS, kunt u een klacht indienen via het klachtenformulier van de OCS. Binnen twee dagen nadat de OCS uw formulier heeft ontvangen, krijgt u een reactie.

Hoe meldt u uw klacht?

U meldt uw klacht door het invullen van het klachtenformulier. Dat kan op verschillende manieren.

- Het klachtenformulier kunt u via de website (www.ocs.nl) invullen en opsturen.
- Heeft u geen internet of vindt u dit lastig, dan kunt u het klachtenformulier aanvragen via het gratis telefoonnummer 0800 – 289 66 36.
- Een andere mogelijkheid is dat u het afhaalt bij de balie van het Bewonerscontactcentrum, Buxzijlweg 1, 9902 SB Appingedam (op werkdagen van 08.00 - 17.00 uur).

Niet tevreden?

Heeft u ons klachtenproces doorlopen en bent u niet tevreden over de afhandeling van uw klacht? Dan kunt u zich wenden tot de Onafhankelijke Raadsman.

Onafhankelijke Raadsman

www.onafhankelijkeraadsman.nl

Het Centraal Meldpunt Onafhankelijke Raadsman houdt zich uitsluitend bezig met claims die gaan om schade door bodembeweging als gevolg van gaswinning in Groningen. De Onafhankelijke Raadsman bekijkt individuele klachten en probeert waar mogelijk te bemiddelen.

U kunt u bij de Onafhankelijke Raadsman terecht:

- als u al een schadeclaim bij de OCS heeft ingediend (u heeft hiervan een registratienummer), maar niet tevreden bent over de afhandeling
- als u klachten heeft over bouwkundige versterking
- als u klachten heeft over de afwikkeling van complexe schade door NCG.

Hoe meldt u uw klacht?

U kunt uw klacht op verschillende manieren indienen bij de Onafhankelijke Raadsman:

1. via telefoonnummer 088 – 223 44 55 (lokaal tarief)
2. via het inloopspreekuur in het gemeentehuis in Loppersum, Molenweg 12
3. via e-mail info@onafhankelijkeraadsman.nl
4. door het contactformulier op de website www.onafhankelijkeraadsman.nl in te vullen. De Onafhankelijke Raadsman neemt dan zo snel mogelijk contact met u op.

Boven de partijen

Het Centraal Meldpunt Onafhankelijke Raadsman is een initiatief van de minister van Economische Zaken. De Onafhankelijke Raadsman is een onafhankelijke instantie die zich over uw klacht buigt en opkomt voor uw belangen. Hij staat nadrukkelijk boven de partijen en heeft allereerst een adviserende rol. Waar het kan, is hij vraagbaak en bemiddelaar voor iedereen die zich benadeeld voelt. De Raadsman kan (zwaarwegende) aanbevelingen doen.

XXX

Deze partij ziet toe op de kwaliteit van de experts die schade opnemen en beoordelen. Indien u een klacht heeft over een expert, dan kunt u deze indienen bij XXX.

Nationaal Coördinator Groningen

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

Als u niet tevreden bent over de dienstverlening van NCG, dan kunt u daarover mondeling of schriftelijk een klacht indienen. Klachten over andere organisaties in het aardbevingsgebied, zoals CVW of NAM, kunt u indienen bij de organisatie zelf.

Hoe meldt u uw klacht?

U kunt op drie manieren een klacht over NCG melden:

- Telefonisch via gratis telefoonnummer 088 - 041 44 44.
- Per e-mail via het contactformulier op de website www.nationaalcoordinatorgroningen.nl.
- Schriftelijk via een zogeheten klaagschrift. In deze brief vermeldt u:
 - wat de klacht is
 - uw naam en adres
 - plaats en datum (dagtekening)
 - handtekening van degene die de klacht indient

U kunt uw brief sturen naar: Nationaal Coördinator Groningen, Antwoordnummer 700 (postzegel is niet nodig), 9700 WB Groningen.

Bij een schriftelijke klacht per mail of brief vragen wij u om uw telefoonnummer te vermelden. Dit is niet verplicht, maar dan kunnen we eventueel nadere informatie bij u inwinnen of onduidelijkheden wegnemen.

Wanneer kunt u niet bij de NCG terecht?

U kunt geen klachten over schadeafhandeling bij NCG indienen als u al de mogelijkheid heeft gehad om bezwaar of beroep aan te tekenen of als de oorzaak van de klacht langer dan één jaar geleden is ontstaan. Ook als u een klacht heeft over een zaak die bij de burgerlijke rechter in behandeling is, kunt u hiermee niet bij de NCG terecht.

Behandeling van uw klacht: informele en formele procedure

Als de NCG de klacht naar uw tevredenheid telefonisch of schriftelijk heeft afgehandeld, dan is geen formele procedure nodig. Is dit niet het geval of is uw klaagschrift niet geschikt voor zo'n informele afhandeling? Dan volgt de formele procedure van de Rijksoverheid. Meer informatie hierover vindt u op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kwaliteit-en-integriteit-overheidsinstanties/inhoud/klacht-over-de-overheid.

Niet tevreden?

Bent u niet tevreden met de manier waarop de NCG uw klacht heeft behandeld is, dan kunt u de Nationale ombudsman vragen uw klacht te onderzoeken. U moet dan wel eerst de formele NCG-klachtenprocedure hebben doorlopen.

Nationale ombudsman

www.nationaleombudsman.nl

De Nationale ombudsman is onafhankelijk en onpartijdig en staat voor u klaar als het misgaat tussen u en de overheid. De Nationale ombudsman werkt volgens een vaste procedure. U kunt bij de Nationale ombudsman terecht als u een klacht heeft over overheidsinstantie en u er via de klachtenregeling van die instantie niet uit komt (dat moet u wel eerst geprobeerd hebben). Bij problemen of klachten kan de Nationale ombudsman een onderzoek starten.

De Nationale ombudsman behandelt klachten over gedragingen, dus over de manier waarop instanties hun overheidstaken uitvoeren. U kunt niet terecht bij de Nationale ombudsman met klachten over het beleid van de regering of over de inhoud van wetten.

Hoe meldt u uw klacht?

Dat kan op verschillende manieren:

- telefonisch via (gratis) 0800 - 33 55 555
- via het digitale klachtenformulier op de website www.nationaleombudsman.nl
- per post naar Nationale ombudsman, Antwoordnummer 10870, 2501 WB Den Haag (postzegel is niet nodig).

U hoort binnen drie weken of de Nationale Ombudsman uw klacht in behandeling neemt en op welke manier. Dat kan bijvoorbeeld zijn door (als het nodig is) snel in te grijpen, door een bemiddelingsgesprek of door een onderzoek, gevolgd door een brief of rapportage.

Het oordeel van de Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman doet zorgvuldig onderzoek naar de feiten en levert een goed onderbouwde rapportage. Dit oordeel is echter niet bindend, de Nationale Ombudsman is geen rechter. De overheidsinstantie waarover de klacht gaat, bepaalt zelf wat er gebeurt met het oordeel van de Nationale ombudsman.

Hoofdstuk 8

Totstandkoming schadeprotocol

Inleiding

In het oude schadeproces speelde NAM een grote rol. Omdat NAM de schadeveroorzakende partij is, was daar veel kritiek op ('de slager keurt zijn eigen vlees'). Vanwege deze kritiek trok NAM zich terug uit de schadeafhandeling en is het oude schadeprotocol per 31 maart stopgezet.

Zoals is vastgelegd in het Meerjarenprogramma 2017-2021, heeft de NCG een nieuw schadeprotocol, schadehandboek en kwaliteitseisen vastgesteld. Dit hoofdstuk vat kort samen hoe dit protocol tot stand kwam. In het logboek over de totstandkoming van het schadeprotocol leest u er meer over. Dit logboek is te vinden op de website (www.nationaalcoordinatorgroningen.nl).

Maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep

Bij het opstellen van het nieuwe protocol heeft NCG veel overlegd met (een afvaardiging van) de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep. Beide stuurgroepen hebben aangegeven welke uitgangspunten zij belangrijk vinden voor het nieuwe schadeprotocol. We hebben met elkaar gesproken over hoe deze uitgangspunten in het nieuwe schadeprotocol kunnen worden ingevuld. Uiteindelijk heeft NCG aan zowel de maatschappelijke als de bestuurlijke stuurgroep om advies gevraagd over het nieuwe schadeprotocol.

Enquête

Het Sociaal Planbureau heeft het Gronings Panel vragen gesteld over het nieuwe schadeprotocol. In dat panel zitten ruim 4000 mensen. Ongeveer 2400 daarvan hebben gereageerd. Respondenten konden naast de vragen die waren gesteld ook zelf onderwerpen aandragen. De antwoorden van 859 respondenten zijn te vatten in de woorden 'onafhankelijk en geloofwaardig', 'tempo' en 'eenvoudig en praktisch'. Het schadeprotocol en de afhandeling moet volgens hen worden uitgevoerd door een onafhankelijke partij, zonder tussenkomst van NAM en/of Economische Zaken. Het schadeprotocol moet vooral eenvoudig en praktisch zijn, niet te protocollair. Het rapport met de uitkomsten is te vinden op de site van de NCG.

Bestudeerde rapporten

Bij het opstellen van het nieuwe schadeprotocol heeft NCG gebruik gemaakt van rapporten van betrokken instanties. Het gaat om rapporten van:

- Nationale Ombudsman
- Onafhankelijke Raadsman
- Onderzoeksraad voor de Veiligheid

Proef buitengebied

Bij de proef 'afhandeling schade buitengebied' is de wetenschappelijke kennis ingezet die op dit moment beschikbaar en ook bruikbaar is. De proef leverde zowel verbeterpunten als positieve punten op (wat moet anders, wat werkt goed). De ervaringen die zijn opgedaan, zijn in het nieuwe schadeprotocol verwerkt.

Deskundigen

NCG heeft tijdens het opstellen van het nieuwe schadeprotocol gesproken met verschillende deskundigen. Soms spraken we met hen afzonderlijk, soms als leden van een reflectiecommissie onder leiding van de heer E. Groot. Daarnaast heeft een aantal deskundigen schriftelijk gereageerd.

We hebben gesproken met de volgende deskundigen:

- Onafhankelijk Raadsman (mr. L. Klaassen)
- Nationale ombudsman
- De heer J. Rietveld, directeur GGD
- Prof. dr. T.T. Postmes, hoogleraar sociale psychologie aan Rijksuniversiteit Groningen
- De heer M. Van Baalen, directeur Univé Schade (namens Verbond van Verzekeraars)
- Prof. mr. dr. H.E. Bröring, hoogleraar integrale rechtsbeoefening aan Rijksuniversiteit Groningen
- Mr. J. Spier (onder voorbehoud)
- Prof. mr. W.D.H. Asser, hoogleraar burgerlijk procesrecht aan de Universiteit Leiden (onder voorbehoud)
- Mr. G. Visser, voormalig vice-president Gerechtshof Amsterdam
- Mr. E. Van den Emster (onder voorbehoud)
- Arbiters Bodembeweging
- Landsadvocaat
- Prof. ir. S.N.M. Wijte, hoogleraar aan de TU Eindhoven
- Prof. dr. L.G. Evers van KNMI en TU Delft
- De heer O. Wassenaar (bouwkundig expert)
- Prof. dr. ir. J.G. Rots, afdelingsvoorzitter Bouw & Infra van de TU Delft
- Prof. dr. H.G. Sol van de Tcbb
- Mr. E. Lich, Harveybloom (betrokken bij afhandeling DSB)
- Mr. P. Huitema, De Haan advocaten

Meer informatie over deze mensen en over welke rollen ze vervullen of hebben vervuld in relatie tot het gaswinningsdossier is terug te vinden in het logboek dat te vinden is op de site van de NCG.

Uitgezette opdrachten

Er is een aantal opdrachten uitgezet om ook op die wijze informatie in te winnen. De volgende opdrachten zijn uitgezet:

- Opdracht aan TU Delft over de beoordelingsmethodiek
Aan TU Delft is gevraagd een beoordelingsmethodiek alsmede een werkwijze waarmee deze beoordelingsmethodiek werkend wordt en garanties biedt voor continue verbetering op te stellen. De grondversnelling, de maximale snelheid, het gebruik van

shake maps en de kans dat een scheur bij een bepaalde grenswaarde veroorzaakt kan zijn door bodembeweging komen hier onder meer aan de orde.

- Opdracht aan NIVRE over kwaliteitseisen van schade-experts
Aan NIVRE is gevraagd een kader op te stellen, waarbinnen schade-experts (opname en beoordelaars) en bewonersbegeleiders invulling kunnen geven aan hun onafhankelijkheid, professionaliteit en communicatievaardigheid. Tevens is NIVRE gevraagd in hoeverre zij deze kwaliteitseisen kunnen naleven en controleren en eventuele klachten kunnen oppakken.
- Opdracht aan KNMI over de vraag op welke wijze een grens bepaald zou moeten worden voor de werking van het protocol en welke zekerheidsmarge en -maatregelen daarbij aangehouden moet worden. Ook is KNMI gevraagd voor welke sterkte van bevingen een shakemap (effectgebied) gemaakt zou kunnen worden.

Ook deze uitvragen en rapporten zijn te vinden op de site van de NCG.

Omschrijving	Gesprek concept-schadeprotocol
Vergaderdatum en -tijd	15 juni 2017, 16.00 uur - 17.30 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Dhr. [REDACTED] (NAM), dhr [REDACTED] (NAM), dhr. H. Alders, mw. [REDACTED] (NCG), mw. [REDACTED], mw. [REDACTED] (NCG).
Afwezig	[REDACTED]

Datum
15 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17098332

Kopie aan

Bijlage(n)

Aanleiding van het gesprek is de mogelijke vormgeving van het schadeprotocol. NAM heeft ten behoeve van het strategisch overleg schade van 12 juni 2017 twee documenten ontvangen, te weten "NAM memo besluitvormend" en de memo "uitgangspunten Regio en mogelijke vormgeving". Daarnaast is ten behoeven van dit gesprek het concept-schadeprotocol toegezonden alsmede een notitie van [REDACTED] over het bewijsvermoeden.

Doel van het gesprek is dat NAM toelicht hoe met name het schadeprotocol en het besluitvormend memo wordt geïnterpreteerd en zoveel mogelijk vragen kan stellen. De NCG zal zoveel mogelijk de vragen beantwoorden een toelichting en visie op de totstandkoming en de uitgangspunten van het protocol geven.

Government	Percentage
Current government	85%
Previous government	15%

Reactie regio op eerste concept schadeprotocol - 20 juni 2017

Het Gasberaad, de Groninger Bodem Beweging, de Provincie Groningen en de 12 betrokken gemeenten hebben op 23 mei 2017 de door hen geformuleerde uitgangspunten ten aanzien van de schadeafhandeling aan de NCG gezonden.

1. Verantwoordelijke Staat

NAM is en blijft aansprakelijk, maar de Rijksoverheid staat garant voor de financiering. Daarmee wordt bedoeld dat de wijze van financiering niet van invloed mag zijn op de invulling van het protocol en de inwoner nooit het slachtoffer mag zijn van financiële discussies. En dat het Rijk aanvult wat nodig is, zodat inwoners verder met hun leven kunnen.

2. Rechtvaardige schadebepaling

Bóvenop de schade die door NAM moet worden vergoed kunnen mensen schade hebben die niet direct in verband kan worden gebracht met de gaswinning en de gevolgen daarvan, maar die zónder de gaswinning redelijkerwijs niet was ontstaan. Op het moment dat er een vermoeden is dat schade te maken heeft met de gaswinning dan dient de causaliteit ruim te worden toegepast. En wel aan de voorkant van het proces, niet pas achteraf, zoals nu het geval, in de geschilbeslechting. Door gaswinning op grote schaal toe te staan, met onvoldoende oog voor de veiligheid van inwoners, heeft het Rijk de Groningers onrecht aangedaan. Het is in deze situatie niet meer dan billijk dat het Rijk aanvult wat boven de aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek nodig is, zodat inwoners verder met hun leven kunnen.

3. Menselijke maat

Iedereen met schade door gaswinning is een gedupeerde, en moet dienovereenkomstig bejegend en behandeld worden.

De ongelijkwaardige positie tussen de gedupeerde en de verantwoordelijken (NAM en EZ) die nu bestaat, moet worden opgeheven. Gedane beloften van NAM en EZ over ruimhartige vergoeding dienen nagekomen te worden. Een andere grondhouding is nodig van de verantwoordelijken (NAM, inclusief CVW en diens contractpartners, en EZ inclusief NCG). De rijksoverheid dient haar juridische en maatschappelijke zorgplicht jegens de gedupeerden na te komen. Daarbij moet gewerkt worden vanuit vertrouwen naar de inwoner en volgens de regels van de procedurele rechtvaardigheid.

4. Onafhankelijk

De inrichting, het proces en de uitvoering van de schadeafhandeling worden geheel onafhankelijk van NAM en EZ, de verantwoordelijken voor de schade, uitgevoerd. Het ontwerp, de inrichting en de uitvoering van het schadeprotocol mogen niet worden bepaald door de eisen die NAM stelt aan de

Deze uitgangspunten zijn op 24 mei 2017 besproken met de NCG.

Regionale partijen hebben in hun conclusies naar aanleiding van dat gesprek aangegeven dat zij: "toe willen naar een uitgewerkte schade afhandelingsprocedure volgens de aangegeven uitgangspunten. Daarnaast wordt een actielijst opgeleverd waarin de benodigde politieke besluiten zijn opgenomen en eventueel andere benodigde acties/maatregelen. M.a.w. er ligt dan een uitgewerkt protocol met draagvlak, inclusief de randvoorwaarden die ingevuld moeten worden om dit protocol te kunnen implementeren."

De NCG heeft in de vergadering aangegeven dat de inbreng van de memo als uitgangspunt wordt genomen voor de uitwerking van het protocol. En dat het daarbij gaat om de integrale memo, namelijk de pijlers en de uitwerking op hoofdlijnen.

Het Rijk heeft haar opvatting in de vergadering kenbaar gemaakt. Daaruit kon worden opgemaakt dat verdere uitwerking kon worden opgepakt.

Op 8 juni 2017 zijn de uitgangspunten en de mogelijke vormgeving besproken waarna op 15 juni 2017 een eerste concept is besproken.

Zonder uitputtend te willen zijn volgen hier onder de algemene opmerkingen ten aanzien van het concept. Daarnaast zijn op bladzijde 3 t/m 6 opmerkingen ten aanzien van met name het schadeproces opgenomen.

1. In het concept is de keuze gemaakt om het uitgangspunt van de verantwoordelijke staat niet verder uit te werken. Dit is **niet** conform afspraak. Er moet een gewerkt worden naar een uitgewerkte schade afhandelingsprocedure volgens de aangegeven uitgangspunten met daarnaast een actielijst waarin de benodigde politieke besluiten zijn opgenomen en eventueel andere benodigde acties/maatregelen. Zo moet in ieder geval worden uitgewerkt hoe het Rijk kan voorkomen dat het recht dat NAM heeft op grond van artikel 6:177a lid 2 BW wordt tegengeworpen aan de bewoner.
2. De Staat moet niet alleen garant staan voor de financiering maar ook vanuit haar zorgplicht en het profijtbeginsel de schade op zich nemen die niet te verhalen is op NAM. De bedoelde zorgplicht gaat verder van de dan juridische causaliteit. Uitgangspunt moet zijn dat iemand weer verder kan met zijn leven.
3. Het is onduidelijk vanuit welke adviezen het protocol is opgesteld. De lijst met gesprekspartners geeft geen inzicht in de wijze waarop zij geadviseerd hebben. Om de verschillende adviezen goed te kunnen wegen moeten de beschouwingen van de verschillende adviseurs ter beschikking worden gesteld aan alle partijen. De adviezen van alleen de Landsadvocaat zijn voor deze ingewikkelde juridische materie te mager. Het voorliggende concept zou integraal juridisch moeten worden getoetst. Wellicht kan de Raad van State ook nog een adviserende rol vervullen.
4. Wat betreft de immateriële schade moet niet gewacht worden op een uitspraak van de rechter. Naar aanleiding van bestaande jurisprudentie kan nu al gewerkt worden met immateriële schade. Ook is er ervaring met het uitkeren van immateriële schade in Enschede en Volendam. Naar aanleiding van de uiteindelijke uitspraken in de zaak van NAM kan de werkwijze te zijner tijd worden aangepast.
5. Zowel de mogelijkheid van contra-expertise als de rol van de Arbiter hebben nog onvoldoende vorm gekregen in het protocol. Daarbij dienen de voorwaarden zoals verwoord in de uitgangspuntennotitie in acht te worden genomen.

Commentaar op concept-schadeprotocol vanaf hoofdstuk 4
Hoofdstuk 4 Schade melden en procedure (werkwijze)

Procesbeschrijving

De huidige procesbeschrijving is fragmentarisch en nog niet helder. Ook krijgt de bewoner er in het huidige schema maar druk mee (vragenlijst + mening over technisch oordeel + zienswijze).

Wij stellen ons het volgende proces voor (staccato verwoord, maar geen stroomschema getekend).
We horen graag of de NCG dat ook zo ziet.

Bewoner doet schademelding (ongeacht wijze van melding) => expert komt langs.

Fase A

Expert maakt rapport, wordt door OCS beoordeeld

Bewijsvermoeden + niks bijzonders + onder grensbedrag?

Ja, klaar => beslissing OCS

Nee, dan is het of een afwijzing (bijvoorbeeld bij duidelijk andere oorzaak), of nader onderzoek + vragenlijst bewoner. Beoordeling daarvan => beslissing OCS

NB Beslissing OCS = besluit inz. schadevaststelling + aanbod herstel/vergoeding (= stap 9 schema)

Fase B

Bewoner niet eens met beslissing A?

Dan verzoekt bewoner om second opinion (contra-expert).

OCS (andere “zittingskamer” dan bij A) beoordeelt verzoek:

Of OCS wijst verzoek af (te weinig aanknopingspunten) => beslissing OCS

Of OCS kent verzoek toe. Dan kiest bewoner contra-expert uit lijst. Contra-expert doet nader onderzoek + vragenlijst bewoner (indien niet eerder afgenomen).

OCS beoordeelt rapport => beslissing OCS

Fase C

Bewoner niet eens met beslissing B?

Voorleggen aan de arbiter. Het oordeel van de arbiter is gratis + bindend voor OCS.

NB De bewoner kan altijd afzien van schademelding bij OCS, of halverwege uit het proces stappen. Dan kan de bewoner zelf de aansprakelijke partij (NAM, e/o Staat via EBN) aanspreken, en zo nodig gerechtelijke stappen ondernemen, voor eigen kosten.

Naamgeving

De naam OCS, Onafhankelijke Commissie Schade, is ongewenst. Groningers hebben inmiddels een forse aversie tegen (weer) een commissie. In de eerste notitie van GBB + Gasberaad is gesproken over de Onafhankelijke Autoriteit Mijnbouwschade.

CVW

Eveneens vanuit de bewoner geredeneerd is een rol van het CVW bij de schadeafwikkeling ongewenst. Het CVW heeft zich laten kennen als de loopjongen van de NAM.

Met die erfenis moet het nieuwe schadeprotocol niet belast worden.

Hoofdstuk 6

Categorieën erfgoed

Naast karakteristieke panden wijst de gemeente Loppersum ook karakteristieke gebieden aan (bescherming via bestemmingsplan). De verwachting is dat meer gemeenten dat zullen volgen.

Enkele opmerkingen nav concept Schadeprotocol

Werkwijze kleine schades p. 3

Hier wordt al een koppeling gemaakt met de zogenaamde 'impact' of 'effect'gebieden. Maar omdat de relatie tussen bewegingen ondergronds en schade effecten bovengronds niet éénduidig kan worden vastgesteld is dit (voorlopig) niet mogelijk.

Bewijsvermoeden p. 6/7

Het wettelijk bewijsvermoeden kan alleen worden toegepast in het Groninger veld, daarbuiten moet het OCS het causaalverband vast stellen. De rechter kan wel altijd een rechterlijk bewijsvermoeden toepassen.

Opnieuw hier de discussie over de reikwijdte/contourgrenzen van het protocol. Ook kleine velden, zo hebben we betoogd. En moet het de OCS zijn die causaal verband 'vast stelt'? Gaan ze dat zelf doen? En zijn zij dan (tegen)partij in een eventuele arbitrage of rechtbank zaak?

OCS beoordeelt of bewijsvermoeden toereikend is p.7

Er wordt eerst gesteld dat OCS en niet de exploitant de afweging maakt of bewijsvermoeden toereikend is. Maar vervolgens wordt aangegeven dat met de exploitant afspraken (zijn? Worden?) gemaakt over de kenmerken waarbij zij afzien van onderzoek (lees: wanneer zij het bewijsvermoeden accepteren). Dus de OCS maakt de afweging *binnen de kaders die de NAM daarvoor bepaald heeft?*

Wie kan een beroep doen op het protocol p. 8

Huurders: de fysieke schade verloopt via de verhuurder, gevolgschade valt onder protocol. Is dit handig? Kan dat ook niet via de verhuurder in lijn met protocol worden geregeld? Ihkv één-loket. Is uitwerking, maar toch.

Alle gebouwen vallen onder het protocol. Of toch niet? 'Het overgrote deel van de gebouwen', welk deel dan niet? Wie bepaalt dat? Waarom misschien niet? En waarom moeten die zich dan melden bij het bedrijvenloket van de NAM? En hoe gaat het dan verder?

Welke schade valt onder het protocol? P.8

(juridisch of technisch) advies is mogelijk onder voorwaarden. Er moet sprake zijn van complexe schadegeval (wie bepaalt dat, en hoezo moet OCS dan toestemming geven voor het inwinnen terwijl verderop blijkt dat OCS volgens dit concept protocol helemaal geen rol speelt bij de complexe schades?!?)

Waarom een maximum van 20 uur? Waar is dat op gebaseerd? En is dat een totaal per geval of per advies?

Gevolgschade p.9

"Soms is het lastig om een vergoeding toe te wijzen, bijvoorbeeld omdat niet duidelijk hoeveel nachten u elders ondergebracht moet worden. Deze kosten kunnen dan later worden vergoed."

Hm. De vergoeding kan in dit of soortgelijke gevallen wel toegewezen worden, hooguit is vooraf onduidelijk om welk uiteindelijk bedrag het dan gaat. Het (laten) doorsturen van facturen lijkt een comfortabelere oplossing voor de bewoner dan achteraf vergoeden aan de bewoner.

Beschrijving procedure

De stap van melding naar inspectie bezoek gaat te snel. Een goede intake is het halve werk! Een korte, adequate vragenlijst zou juist bij de melding moeten horen. Zo snel mogelijk een grove schets van de situatie. De situatie is hier: soort gebouw, soort schade, soort eigenaar. Gaat het om een

agrarisch ondernemer? Alleenstaande oudere? Monument? Herhalingschade? Dit kan al medebepalend zijn voor het verder verloop van de procedure. Gespecialiseerde begeleider? Waarbij naast telefonisch of mail contact bijvoorbeeld persoonlijk bezoek mogelijk is?

De vragenlijst die het protocol vervolgens opvoert heeft heel andere achtergrond: welke mogelijke andere oorzaken kunnen we mede op basis daarvan aantonen? In het geval er gewerkt wordt met bewijsvermoeden kan deze stap gevoeglijk worden overgeslagen! Voor het bepalen van de omvang van de schade en bijbehorend schadebedrag zijn de gevraagde gegevens niet relevant! (persoonlijke omstandigheden? Welke oorzaak u denkt dat de schade heeft?!? Historie van de woning?).

Stap 5:

U controleert verslag. Dan zijn er twee mogelijkheden: schade wordt toegekend of er volgt nader technisch onderzoek, bv. Onderzoek naar fundering. U mag een voorkeur aangeven voor een bureau wat dat onderzoek doet. Tja. Nog even los van de vraag hoe een willekeurige bewoner nou zo'n voorkeur kan bepalen.. Hier wordt het lastig en onduidelijk. Je zou willen dat OCS sowieso eerst haar huiswerk doet en een volledig rapport aflevert. Als daar funderingsonderzoek bij hoort, dan wordt dat gedaan. Pas een volledig rapport, inclusief eventueel aanbod voor schadevergoeding gaat naar bewoner. In het concept protocol wordt impliciet het 'technisch beoordelen' deel en het aanbod uit elkaar gehaald. Dat is lastig. Veel mensen kunnen de implicaties van een technisch rapport niet overzien, "het zal wel zo zijn" en vervolgens geconfronteerd worden met een aanbod wat ze totaal niet herkennen. "Maar u was het eens met de technische beoordeling!"

Stap 6

De schade inspecteur maakt, in één of twee stappen een uiteindelijk rapport waar de OCS een oordeel over velt. Dit rapport bevat óók de bijkomende kosten. Wat is hier de rol van de bewonersbegeleider? Waar in het tienpunten plan zit een generieke beoordeling van de situatie (gebouw, schade, bewoner) in zijn totaliteit? Waar zit de mogelijkheid om oplossingen te zoeken voor die specifieke situatie?

Stap 7/8

Hieruit blijkt duidelijk dat de nadruk ligt op de technische beoordeling. Het toekennen of afwijzen van de schade is hier uitsluitend afhankelijk van de beoordeling of het technisch rapport volledig is of niet. Het OCS oordeel zou afhankelijk moeten zijn van de vraag: kunnen deze mensen met dit aanbod redelijkerwijs weer door met hun leven? *Hebben wij ze hiermee weer perspectief geboden?*

Algemeen:

het protocol is geschreven vanuit een standaardisatie gedachte die hier juist zoveel mogelijk uit zou moeten. In dit protocol probeert men zowel alle kleine haarscheur gevallen t/m complexe schades gestandaardiseerd te regelen. Standaardiseren doen we met kleine schades. Het protocol zou uit twee delen moeten bestaan, een protocol voor kleine schades onder de 5000 (die komt in de buurt van dit protocol) en een werkproces voor alle andere gevallen. Dat is veel lastiger te standaardiseren en veelal ook onwenselijk. Zelfs bij zoiets als de reactietermijnen. Bij grotere gevallen zou je daar onderlinge 'afspraken' over moeten maken, toegespitst op de situatie. Als het ware een "individueel protocolconvenant". Daar kunnen betrokken partijen voor akkoord tekenen en doet op die manier ook meer recht aan de status van een 'protocol', dat zou hier immers ook alleen maar met tweezijdig goedvinden kunnen werken.

Tot slot: voor een goed, duidelijk en zichtbaar afrekenen met het verleden moeten we er vooral niet wéér een nieuwe instantie erbij zetten maar ook wat zaken gaan integreren. In het nieuwe model vervalt het CVW formeel als frontoffice (in de praktijk?) maar zijn er nog steeds te veel instanties betrokken. Het OCS zou minimaal de commissie 'Bijzondere Situaties' moeten kunnen integreren in

het eigen werk. Juist als het concept van de 'Verantwoordelijke Staat' wordt doorgevoerd en het OCS als afwegingskader heeft: 'kan deze persoon op deze manier weer verder?' Ook de complexe schadeafhandeling van de NCG moet geïntegreerd worden binnen de OCS. Grenzen zijn dun. Mensen moeten een oplossing, OCS zorgt daarvoor. Eventuele bemiddeling tussen betrokken partijen is vervolgens voor de backoffice en/of juristen. Onafhankelijk Raadsman blijft voorlopig bestaan, wordt in de praktijk klachtenfunctionaris OCS. Arbitrage blijft.

Uiteindelijk zou OCS uit moeten groeien tot het enige loket voor alles wat met schadelijke gevolgen gaswinning te maken heeft. Dus ook uitkoopregeling en waardedalingsregeling. Dan komt er weer helderheid in het dossier.

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 28 juni 2017 15:02
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Vertrouwelijk - Observaties schadeprotocol etc .docx
Bijlagen: 20170620 Observaties schadeprotocol etc fin .docx; ATT00001.htm

Met vriendelijke groet,

[redacted]
 Juridisch adviseur Nationaal Coördinator Groningen

Nationaal Coördinator Groningen
 Paterwoldseweg 1 | 9726 BA Groningen
 Postbus 3006 | 9701 DA Groningen

M: [redacted]
E: [redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl
www.nationaalcoordinatorgroningen.nl
 Aanwezig op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 20 juni 2017 15:43
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fwd: Vertrouwelijk - Observaties schadeprotocol etc .docx
 Hartelijke groet,

[redacted]
 Team Beleid & Programmering
 Nationaal Coordinator Groningen
 NCG is een samenwerking tussen 12 Groninger gemeenten, provincie Groningen en het rijk.
 Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [redacted]@shell.com>
Datum: 20 juni 2017 15:05:57 CEST
Aan: [redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl>,
 [redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl>
Kopie: [redacted]@shell.com>, [redacted]@shell.com>, [redacted]@shell.com>
Onderwerp: Vertrouwelijk - Observaties schadeprotocol etc .docx

Beste [redacted] en [redacted],
 Bijgaand wat punten voor onze call later vanmiddag,

Groet,
 [redacted]

Datum
22 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17101727

Kopie aan

Bijlage(n)

Omschrijving	Gesprek concept-schadeprotocol
Vergaderdatum en -tijd	21 juni 2017, 13.30 uur - 17.30 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Dhr. [REDACTED] (NAM), dhr [REDACTED] (NAM), de heer [REDACTED], dhr. [REDACTED], dhr. H. Alders, mw. [REDACTED] (NCG), de heer J. de Boer, mw. [REDACTED], mw. [REDACTED] (NCG).

De heer Alders heet allen welkom. Dit gesprek is een vervolg op het gesprek van 15 juni over de mogelijke vormgeving van het schadeprotocol. NAM zal voor zover mogelijk haar visie geven op het concept-protocol.

Verkorte weergave van het gesprek

Category	Percentage of respondents
Current government	~80%
Previous governments	~20%

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoordinato
rgroningen.nl

Datum
19 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17097847

Bijlage(n)
1

agenda

Omschrijving	Agenda operationeel overleg schade
Voorzitter	[redacted]
Vergaderdatum en -tijd	21 juni 2017, 15.30 uur - 16.30 uur
Locatie	NCG, Paterswoldseweg 1te Groningen (overlegkamer 1.2)

VERGADERPUNTEN

1. Welkom

2. Mededelingen

3. Verslag d.d. 14 juni 2017

4.

5. Schade 2.0

- a) Adviezen CVW (door CVW)
- b) Concept methodiek
- c) Toekomstige rol CVW irt nieuwe protocol

6.

7.

8.

9. Rondvraag en sluiting

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Ons kenmerk
NCG / 17086202

verslag

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinat
org groningen.nl

Omschrijving	Vergaderverslag operationeel overleg Schade
Voorzitter	Mw. [redacted]
Vergaderdatum en -tijd	14 juni 2017, 14.30 uur - 15.30 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Dhr. [redacted] (CVW), dhr. [redacted] (CVW), Mw. [redacted] (NCG) en Mw. [redacted]
Afwezig	Dhr. [redacted] (NCG), Mw. [redacted] (CVW)

Datum
14 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17093445

Kopie aan

Bijlage(n)

1. Welkom

De voorzitter heet iedereen van harte welkom.

2. Mededelingen

3. Verslag d.d. 1 juni 2017

4.

5.

- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

6. Schade 2.0

NCG geeft een mondeling toelichting op de stand van zaken.

Het concept-schadeprotocol is vandaag verzonden aan partijen. Deze is nog zeer vertrouwelijk en dynamisch. De NCG vraagt aan het CVW om het document goed door te lezen om te kijken hoe dit effect zou hebben op de organisatie.

7. [REDACTED]

8. [REDACTED]

9. Rondvraag en Sluiting

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

verslag

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T 06

@nationaalcoordinato
rgroningen.nl

Omschrijving	Vergaderverslag operationeel overleg Schade
Voorzitter	Mw. [REDACTED]
Vergaderdatum en -tijd	22 juni 2017, 15.30 uur - 16.30 uur
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1
Aanwezig	Mw. [REDACTED] (NCG), dhr. [REDACTED] (CVW), Mw. [REDACTED] (CVW), dhr. [REDACTED], en mw. [REDACTED]
Afwezig	Dhr. [REDACTED] (NCG), Dhr. [REDACTED] (CVW),

Datum
22 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17101641

Kopie aan

Bijlage(n)

1. Welkom

De voorzitter heet iedereen van harte welkom.

2. Mededelingen

3. Verslag d.d. 14 juni 2017

4.

5. Schade 2.0

Gesproken wordt over de OCS. Vraag is of er een voorstel voor een huisstijl moet worden gemaakt. CVW neemt daartoe contact op met de NCG, mevrouw [REDACTED].

Hoe gaat CVW dit proces begeleiden van het inrichten van de OCS. CVW heeft nog contract met NAM. Dit punt meenemen. Next steps ook daarin meenemen. CVW zal de houtskoolschets aanpassen. Die kan daarna door naar het strategisch overleg van maandag, waarbij vooral van belang is dat helder wordt aangegeven wat nodig is van NAM.

Bewonersbegeleider moet bij de opname al aanwezig zijn. Kwalitatieve criteria voor inspecteurs wordt aan gewerkt. CVW zal input geven.

CVW vraagt of er voor AGRO ook nog specifiek vereiste kennis in het protocol wordt opgenomen. Voor erfgoed is dat wel het geval. Het is aan te bevelen dat naar specialisten naar dergelijke schademeldingen gaan.

CVW vraagt hoe het komt met de template voor het de opname.
NCG vraagt dit na bij TUD.

CVW vraagt of het instemmen van de bewoners met de opname ook inclusief schadecalculatie is.
NCG bevestigt dat dat het geval is.

6. [Redacted]

[Redacted]

7. [Redacted]

8. [Redacted]

9. Rondvraag en sluiting

[Redacted]

[Redacted]		[Redacted]		[Redacted]		[Redacted]	
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]

Voorstel voor Beoordelingsmethodiek Schadeprotocol NCG 2.0

TU Delft – 19 juni 2017 (versie 3) / [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

A. INLEIDING

In Groningen wordt sinds 31 maart 2017 de schadeafhandeling aangestuurd door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Op 1 juli 2017 zal een nieuw schadeprotocol van de NCG in werking treden. Ten einde de uitvoeringsorganisatie vanaf die datum een duidelijke basis voor die activiteiten te bieden, heeft NCG aan TU Delft gevraagd in de vorm van een notitie een voorstel tot het opstellen van een nieuwe NCG schadebeoordelingsmethodiek versie 2.0, die beschikbaar moet zijn uiterlijk 1 juli 2017. De methodiek zal onderdeel uitmaken van het nieuwe protocol. Deze rapportage bevat het inhoudelijk voorstel voor de methodiek, alsmede de overwegingen daarbij.

B. UITGANGSPUNTEN

De hierna gepresenteerde beoordelingsmethodiek is inhoudelijk gebaseerd op de stand van wetenschap en techniek wat betreft:

1. het opnemen en vastleggen van de schade,
2. het verzamelen van aanvullende gegevens van schade en context (gebouw, omgeving)
3. de beoordeling van de schade in termen van de oorzaak of oorzaken

Ter toelichting op deze aandachtspunten

1. De **schade opname methodiek** besteedt aandacht aan de (met het oog) waarneembare schade; het nieuwe schade protocol moet hiervoor minimale vereisten bevatten. Uitgangspunt is dat er altijd een gedocumenteerde schade opname plaatsvindt door een deskundige. Dit is niet alleen van belang voor een eerste beoordeling, maar ook voor een second opinion of contra-expertise. Alleen in bijzondere gevallen zou overwogen kunnen worden hiervan af te zien, bijvoorbeeld bij kleine schades en in objecten op heel korte afstand tot een epicentrum van een (voldoende zware) beving. Snelheid van afhandelen en het beperken van de kosten die verbonden zijn aan een uitgebreidere opname en beoordeling kunnen in zo'n geval de doorslag geven. Voor de opname methodiek is in belangrijke mate gesteund op de opname methodiek die wordt ontwikkeld ten behoeve van het Onderzoek Oorzaken Schade Groningen en op recente inzichten uit wetenschappelijk onderzoek.
2. Een methodiek voor (verzamelen en hanteren van) aanvullende informatie over **de context van de schade**, met name over het gebouw en de omgeving. Deze informatie is van belang bij de beoordeling van de schade. Aspecten die hiertoe behoren zijn onder meer een feitenrelaas van schademelder, achtergronden over gebruik en wijzigingen in of het pand, achtergrondgegevens omtrent constructiewijze van het pand, omgevingsomstandigheden inclusief gegevens over de beving(en), funderings- en bodemomstandigheden, grondwaterstanden, kwantitatieve vaststelling van stand, scheefstand en/of zettingen etc. De beoordelingsmethodiek bevat een overzicht van relevante aanvullende informatie in relatie tot aard en mate van de met het oog waarneembare schade. Afhankelijk van aard van de schade en omstandigheden, zullen niet alle onderdelen van de aanvullende informatie bij de beoordeling van de schade noodzakelijk zijn, zeker niet in eerste instantie.

3. In de methodiek voor **de beoordeling van de (meest waarschijnlijke) oorzaak of oorzaken** worden bovenstaande elementen in samenhang beoordeeld. Een belangrijk onderdeel van de beoordelingsmethodiek vormen scenario's en de criteria op basis waarvan bepaalde scenario's met oorzaken kunnen worden uitgesloten of juist aannemelijk worden gemaakt. De beoordelingsmethodiek moet leiden tot uitspraken over de waarschijnlijkheid dat bepaalde scenario's voor het ontstaan van de schade aan de orde zijn. De methodiek moet ook duidelijkheid geven over de betrouwbaarheid van het oordeel.

De schade beoordelingsmethodiek zal van bovengenoemde drie onderdelen in samenhang gebruik maken, waardoor in de beoordeling de *mate van toerekening* en de *waarschijnlijkheid* van een causale relatie tussen schade en bodembewegingen door mijnbouwactiviteiten kan worden gelegd. De methodiek is in principe breder toepasbaar dan alleen voor geïnduceerde bevingen. Het advies over de methodiek zal aansluiting zoeken bij het nieuwe schadeprotocol in wording, inclusief het daarbij behorende juridische kader.

De voorgestelde methodiek moet **toekomstbestendig** zijn. Dat houdt in dat de methodiek robuust moet zijn, aanpasbaar en economisch efficiënt. De aanpasbaarheid is noodzakelijk om ervaring met het hanteren van de methodiek op termijn te kunnen opnemen in een verbeterde versie alsmede van inzichten uit lopend of toekomstig onderzoek. De economische efficiëntie is van belang omdat de kosten en inspanningen van het hanteren van de methodiek in redelijke verhouding moeten staan tot de omvang van de schade en de kosten van herstel. Beperkte schades met beperkte herstelkosten, zullen bij voorkeur een beperktere beoordeling krijgen en een snellere afhandeling.

Tenslotte moet de methodiek **valide uitspraken** doen en moet deze **betrouwbaar** zijn. Validiteit betekent dat er daadwerkelijk wordt bepaald wat was bedoeld. Hieraan zal worden voldaan door een inhoudelijk systematische opzet (dit maakt de toepassing verifieerbaar en traceerbaar), door een toetsbare compleetheid van de verzamelde schadegegevens, de aanvullende informatie over de context en de opgestelde scenario's, en een objectieve en correcte doorloop van het onderzoek- en beoordelingsproces. Een betrouwbaar onderzoek betekent dat wanneer dit onderzoek wordt herhaald onder dezelfde omstandigheden, dat dit tot vergelijkbare uitkomsten leidt. Hiertoe zullen suggesties worden gedaan over de kwaliteitsborging in de essentiële elementen van het beoordelingsproces.

Specifieke aandacht voor de oorzaak 'geïnduceerde bevingen'.

Om de noodzakelijke inspanning in en diepgang in het beoordelingsproces te kunnen afstemmen op de omvang van de schade en de aannemelijkheid van de oorzaak 'geïnduceerde beving' zal de potentiële invloed van geïnduceerde bevingen als eerste stap in het verkrijgen en beoordelen van aanvullende gegevens worden opgenomen.

De beoordelingsmethodiek wordt voor wat betreft de aanvullende gegevens gebaseerd op kwantitatieve interpretatie van de gemeten trillingen door het sensornetwerk van zowel TNO als KNMI. Gelet op de status van het onderzoek hiernaar, zullen dit waarden *aan de veilige kant* zijn als het gaat om de *uitsluiting* van een oorzakelijke relatie met trillingen door een 'geïnduceerde beving' en *onderbouwde waarden* voor het *accepteren* van een oorzakelijke relatie tussen deze trillingen en de schade. Mogelijk zullen op dit aspect de komende periode verdere aanscherpingen nodig zijn en indien de inzichten op basis van verder onderzoek wijzigen.

Deze eerste stap in de beoordelingsmethodiek maakt het mogelijk om in de volgende gevallen snel duidelijkheid te kunnen bieden:

- 1) **Uitsluiting van een oorzakelijke relatie**, indien de trillingswaarden zo ver onder veilige grenzen liggen, dat vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen en bevingen in redelijkheid kan worden uitgesloten. Het gaat dan over een zeer kleine waarschijnlijkheid op overschrijden van de vastgestelde veilige (lage) trillingswaarden. Zowel voor kansen als voor de kritische waarden bevat de methodiek voorstellen. Deze situatie doet zich bijvoorbeeld voor indien een schade object op zeer grote afstand van de bevingen is gelegen.
- 2) **Voldoende waarschijnlijkheid** van een oorzakelijke relatie bij een kleine schade omvang, waarbij vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen eenvoudige schades (geringe schade omvang, omvang nader te bepalen) kan worden aangenomen wegens een voldoende grote waarschijnlijkheid op het overschrijden van kritische trillingswaarden. Zowel voor kansen en de kritische waarden zullen nog voorstellen worden gedaan. Hierbij kan het principe van vermoeden van bewijs worden gehanteerd. De omvang en aard van de schade zal zodanig beperkt moeten zijn dat duiding van andere mogelijke oorzaken vanuit technisch perspectief geen/weinig toegevoegde waarde heeft in de relatie tot de kosten van die nadere duiding.

Voor schades die niet aan deze criteria voldoen zal de uitgebreidere versie van de methodiek moeten worden gevolgd om tot een oordeel te komen. De beoordelingsmethodiek bevat daartoe mogelijkheden tot uitbreiding, zodanig dat afhankelijk van aard en ernst van de schade ook resultaten van aanvullend onderzoek mede in het oordeel moeten worden betrokken (denk aan lintvoegwaterpassingen, funderingsinspectie, grondwaterstanden, stand- en zettingsmetingen, etc.). Daarmee kan de methodiek ook inzicht bieden in andere mogelijke oorzaken van de schade.

C. OVERWEGINGEN

Om voldoende invulling te kunnen geven aan de hierboven genoemde uitgangspunten en aandachtspunten, is bij het opstellen van een voorstel voor een beoordelingsmethodiek is nagegaan op welke aspecten het huidige schadeprotocol [1] verbeterd zou kunnen worden. Daarbij is ook het handboek Aardbevingschade [2] beschouwd. Voorts is rekening gehouden met de onderzoeksmethoden en reviews in referenties [3-9].

In onze optiek betreffen de belangrijkste punten van verbetering of aanpassing:

- 1) Het expliciet gebruiken van gegevens uit meetnetwerken van KNMI en/of TNO voor het vaststellen van de sterkte van bevingen en een relatie te leggen met de beoordeling van de schade. Deze gegevens kunnen bruikbaar zijn voor het bevestigen van een oorzakelijke relatie maar ook voor *het uitsluiten* van een oorzakelijke relatie. De onderbouwing van de KNMI-shakemaps die nu per beving beschikbaar zijn, is echter op dit moment onvoldoende om de waarschijnlijkheid van schade op een zekere locatie op basis van een shakemap met een voldoende betrouwbaarheid uit te sluiten. De (bewerkte) data van het TNO sensornetwerk [23] zijn daarvoor beter bruikbaar, deze zijn echter niet van alle bevingen beschikbaar. In het geval van uitsluiten van een oorzakelijke relatie moet wel rekening gehouden worden met de invloed van meerdere bevingen op een schade of met de omstandigheid dat de schade pas later wordt opgemerkt. Dit maakt een beoordeling per beving dus minder geschikt. Andersom is het wel mogelijk om op basis van concrete registraties uit het meetnetwerk van het KNMI of op basis van een statistische verwerking van de data uit het sensornetwerk van TNO de waarschijnlijkheid van een oorzakelijke relatie *te ondersteunen*. Wij verwachten dat de sensordata in de toekomst beter gevalideerd, ruimer en sneller beschikbaar zullen komen. Mogelijk leidt dat tot aanpassingen van de beoordelingsmethodiek of van gehanteerde grenswaarden in de toekomst.

- 2) Het expliciet maken van de gegevens die in de beoordeling moeten worden betrokken. Dit betreft zowel gegevens over de schade zelf, als over de context van gebouw en omgeving, inclusief de wijze van vastlegging daarvan. Het voldoen aan eisen van compleetheid van deze gegevens en aan de wijze van vastlegging, is een belangrijk element in de noodzakelijke de kwaliteitsborging.
- 3) Het expliciet maken van de systematiek waarmee een oorzakelijke relatie wordt vastgesteld tussen een waargenomen schade en een beving, in de vorm van het opstellen mogelijke scenario's en afwegen van de waarschijnlijkheid dat die scenario's, die tot de waargenomen schade aanleiding zouden kunnen geven. Het zichtbaar en toetsbaar maken van de gehanteerde scenario's en de beoordeling van de waarschijnlijkheid maakt de oordeelsvorming transparanter en biedt een beter aanknopingspunt in geval van beoordeling door derden of bij een second opinion. Het traceerbaar hanteren van de systematiek is eveneens een belangrijk element in de kwaliteitsborging.
- 4) Het expliciet duiden van de aard van de schade, in termen van constructieve of niet constructieve schade en classificatie in termen van de invloed op esthetica, gebruikswaarde en levensduur. Dit zal van belang zijn indien de wens is het afhandelingsproces of herstelproces te versnellen voor specifieke soorten 'lichte' schade of voor schade met beperkte herstelkosten.
- 5) Het expliciet maken van de betrouwbaarheid van het oordeel, met andere woorden in welke mate wijzen alle bevindingen en aanvullende gegevens in dezelfde richting of is er op aspecten toch onduidelijkheid? Onder meer het hanteren van het principe van vermoeden van bewijs is er bij gebaat onduidelijkheden (voor zover die er zijn en relevant zijn) zichtbaar te maken.
- 6) Het splitsen van het oordeel over de oorzakelijke relatie tussen de schade en bevingen en van het oordeel over de toerekenbaarheid. In het huidige protocol wordt voor de toerekening en de causaliteit van de schade één classificatie (A, B of C-schade) gehanteerd. A-schade is volledig toerekenbaar, B-schade gedeeltelijk en C-schade niet, omdat in dat laatste geval geen oorzakelijke relatie is vastgesteld. Indien eerst een oorzakelijke relatie is vastgesteld, zijn er vervolgens slechts twee mogelijkheden: de schade is volledig toerekenbaar of gedeeltelijk toerekenbaar. De mate waarin schade toerekenbaar is, moet op logische wijze volgen uit de aard en omvang van de schade en de aard van het scenario, dat de oorzakelijke relatie tussen schade en de beving (en mogelijk andere oorzaken) beschrijft.

Opmerking: Het voorstel bevat geen suggesties om de procesgang van in het protocol aan te passen. Indien nodig zal bezien worden op welke wijze het voorstel bij de inhoud van het nieuwe protocol van NCG passend gemaakt kan worden. Dat nieuwe protocol was ten tijde van het opstellen van deze versie van de beoordelingsmethodiek nog niet beschikbaar.

D. HET VOORSTEL

Algemeen

Keuzes met betrekking tot de scope en toepassingsgebied

De voorgestelde methodiek is breed en algemeen toepasbaar. Met betrekking tot de scope en het toepassingsgebied moeten in het protocol keuzes worden gemaakt ten aanzien van de (vermoedelijke) bron van de schade. Dit kan beperkt zijn en blijven tot schades afkomstig van het Groningen gasveld, maar kan ook uitgebreid worden tot andere gasvelden van dezelfde operator (NAM) of ook tot andere mijnbouwactiviteiten van eventuele andere operators. Deze keuzes zijn aan de NCG.

De begrippen schade en bouwwerken

In het Burgerlijk Wetboek (art. 6:177 BW) wordt gesproken over schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk. Dit omvat zowel schade door aardbevingen als gevolg van gaswinning als schade door bodemdaling of andere aspecten als gevolg van gaswinning.

Met betrekking tot schade aan onroerende goederen (gebouwen, bouwwerken) heeft dit voorstel een focus op schade aan bouwwerken, waarbij schade kan optreden in zowel de bouwconstructie als in de afwerking. Met bouwwerk is onder andere een gebouw bedoeld, maar onder het begrip vallen ook bouwwerken geen gebouw zijnde, zoals kademuren, tuinafscheidingen, wegverhardingen, open kelderconstructies etc. Specifiek bij gebouwen kan schade zowel aan de binnenzijde als aan de buitenzijde worden waargenomen.

Het voorstel heeft betrekking op alle (combinaties van) met het blote oog waarneembare schade aan bouwwerken [12, 13, 14]

1. Scheuren (duidend op een blijvend verlies aan samenhang)
2. Blijvende vervormingen (zonder verlies aan samenhang)
3. Blijvende positie veranderingen (zoals scheefstand of (ongelijkmatige) zetting)

Er zijn waarneembare vormen van schade, zoals verkleuringen of waterdoorslag die doorgaans geen relatie hebben met bodembewegingen. Alleen indien er concrete aanwijzingen zijn dat dit wordt veroorzaakt door scheuren, blijvende vervormingen of blijvende positieveranderingen behoren ook deze (afgeleide) vormen van schade tot het begrip schade in dit voorstel.

Classificatie van schade

Schade aan een bouwwerk kan zowel constructieve als niet-constructieve schade zijn. Onder *constructieve schade* wordt verstaan een schade die invloed heeft op de dragende functie, waardoor de constructieve veiligheid en daarmee de veiligheid van personen in het geding kan komen. Constructieve schade heeft uitsluitend betrekking op de onderdelen van een bouwwerk met een dragende functie, dus alleen op de bouwconstructie.

Opmerking 1: Behalve bij zeer zware schade, is het beoordelen of er sprake is van constructieve schade niet mogelijk op basis van uitsluitend de schadekenmerken, zoals scheurwijdtes. Een scheur van 5 mm breedte kan toch een onveilige situatie inhouden en een scheur van 15 mm breedte hoeft niet per se onveilig te zijn. In de regel vergt het vaststellen van constructieve schade ook een constructieve veiligheidsanalyse.

Opmerking 2: Waarneembare schade in de bouwconstructie hoeft niet noodzakelijk een tekort aan veiligheid te impliceren. Wanneer er een scheur in muur bestaande uit metselwerk zit, is lokaal de treksterkte van het metselwerk overschreden. Dit laat onverlet dat het totale bouwwerk mogelijk nog ruimschoots kan voldoen aan veiligheidsnormen, bijvoorbeeld door herverdeling van krachten. Als het risico op bezwijken van het totale, beschadigde bouwwerk binnen een acceptabel niveau blijft kan het bouwwerk als veilig worden beschouwd. De kwalificatie 'veilig' staat hierbij overigens los van de toerekenbaarheid van de schade aan een bepaalde oorzaak.

Niet-constructieve schade betreft schade die (alleen) gepaard gaat met een vermindering van de gebruikswaarde of een verlies van een andere functie, dus zonder dat de veiligheid van personen in het geding komt. Niet-constructieve schade kan verder onderverdeeld worden in schade met consequentie voor esthetica, voor de gebruikswaarde en voor de levensduur. Voorbeelden zijn:

- **Esthetisch:** de schade is met het blote oog zichtbaar en geeft een verstoring van het aanzicht van het desbetreffende onderdeel van een bouwwerk, zoals scheurvorming in een natuurstenen vloer in een woonkamer.
- **Gebruikswaarde:** de schade resulteert in functieverlies van het desbetreffende onderdeel, zoals bijvoorbeeld de scheurvorming in een kelderwand, waardoor de kelder niet meer waterdicht is of het vochtig worden van spouwmuurisolatie, waardoor de isolerende functie achteruitgaat.
- **Levensduur:** de schade resulteert in een (versnelde) aantasting van onderdelen van een bouwwerk, zoals bijvoorbeeld scheurvorming in een gevel waardoor achterliggende onderdelen nat kunnen worden en bijvoorbeeld corrosie van ankers of wapening kan optreden.

Damage States

Schade aan gebouwen kan worden aangeven in de vorm van verschillende schadeniveaus (damage states, DS). Tabel 1 geeft een kwalitatieve beschrijving.

Tabel 1 – kwalitatieve omschrijving van Damage States

Schade	Kwalificatie	Omschrijving
DS0	Geen	Geen met het blote oog waarneembare schade
DS1	Licht	Uitsluitend niet-constructieve schade
DS2	Beperkt	Uitgebreide niet-constructieve schade, beperkte constructieve schade *)
DS3	Matig	Omvangrijke constructieve *) en niet-constructieve schade
DS4	Ernstig	Zeer omvangrijke constructieve schade *), herstel niet mogelijk
DS5	Instorting	Geheel of gedeeltelijke instorting

*) voor de vaststelling van constructieve schade wordt verwezen naar opmerking 1 in de tekst.

Schade kan ook worden geclassificeerd in termen van scheurwijdte en andere zichtbare verschijnselen, in combinatie met een mogelijkheid tot reparatie en herstel. Zie hiervoor tabel 2.

Tabel 2 – Kwalitatieve en kwantitatieve omschrijving van schadeniveaus [20]

Schadeniveau	Kwalificatie	Omschrijving	Scheurwijdte maximaal	Invloed op
0 (DS1)	Verwaarloosbaar	Haarscheuren	0,1 mm	Esthetica
1 (DS1)	Zeer licht	Kleine scheuren, meestal beperkt	1 mm	Esthetica,

		tot pleisterwerk, die eenvoudig kunnen worden weggewerkt. Enige scheurvorming in metselwerk.		gebruikswaarde
2 (DS1)	Licht	Geringe scheurvorming, kan eenvoudig hersteld worden. Scheuren kunnen aan de buitenzijde zichtbaar zijn en kunnen tot vochtdoorslag leiden. Deuren en ramen kunnen licht klemmen.	5 mm	Esthetica, gebruikswaarde en/of levensduur
3 (DS2)	Matig	Scheuren zijn zodanig, dat metselwerk dient te worden hersteld. Deuren en ramen klemmen. Mogelijke schade aan nutsaansluitingen. Vochtdoorslag mogelijk.	5-15 mm of een aantal scheuren groter dan 3 mm	Gebruikswaarde en/of levensduur
4 (DS3)	Ernstig	Herstel vergt vervanging van muurdelen en andere constructieve elementen. Bruikbaarheid en toegankelijkheid ernstig aangetast. Voelbare scheefstand. Scheurwijdten van 15 tot 25 mm.	15-25 mm	Veiligheid, gebruikswaarde en/of levensduur
5 (DS3/4)	Zeer ernstig	Volledige renovatie noodzakelijk. Instortingsgevaar.	Groter dan 25 mm	veiligheid

Basis van de beoordelingsmethodiek

De methodiek is gebaseerd op [23]:

- A. het verzamelen van gegevens over de schade, het gebouw en de omgeving
- B. een analyse van scenario's van mogelijke oorzaken
- C. de beoordeling van de waarschijnlijkheid van scenario's

In verband met het primaire doel van het schadeprotocol en de relatie met de mijnbouwactiviteiten moeten oorzaken die relatie hebben met de mijnbouwactiviteiten in de scenario's worden meegenomen. Dit zijn altijd:

- a. Overbelasting door trillingen als gevolg van geïnduceerde bevingen
- b. Ongelijkmatige zettingen in de fundering en/of ondergrond door veranderingen in de ondergrond. Hierbij komen aspecten als diepe bodembeweging en ondiepe bodembeweging aan de orde, welke laatste ook kunnen zijn gerelateerd aan wijzigingen van oppervlaktepeilen en grondwaterpeilen als gevolg van de diepe bodembeweging.

De methodiek bestaat uit een vereenvoudigde procedure, die in deel I is omschreven. Indien deze niet van toepassing is, moet de procedure uit deel II worden toegepast. Aan de vereisten van kwaliteitsborging zoals omschreven in deel III moet worden voldaan. Indien onveilige situaties worden geconstateerd is deel IV van toepassing. Deel V (informatief) geeft achtergronden bij de mogelijke wijzen van herstel.

Deel I – Beperkte procedure voor beoordeling van schade met geïnduceerde bevingen als vermoedelijke oorzaak

Indien *geïnduceerde bevingen* een vermoedelijke oorzaak van schade zijn, biedt de beoordelingsmethodiek een vereenvoudigde procedure, die in dit deel wordt beschreven.

Het is daarvoor van belang in een vroeg stadium van het onderzoek na te kunnen gaan welke grootte van de trillingen met welke waarschijnlijkheid zich op de locatie van de schademelding heeft voorgedaan. In combinatie met een verwachte/geschatte omvang van de schade kan met dit gegeven relatief snel worden beslist of dit scenario zeer onwaarschijnlijk is of juist (zeer) waarschijnlijk.

Mocht deze vereenvoudigde procedure geen uitsluitsel bieden, dan is de volledige procedure van toepassing, die in deel II wordt beschreven.

De Gegevensverzameling

Kenmerken van de beving(en)

Na een melding van schade zal worden nagegaan welke sterkte van een beving op de locatie van de schademelding met welke waarschijnlijkheid heeft plaatsgevonden. Dit gebeurt op basis van de beschikbare registratie van de sensornetwerken van KNMI en/of TNO. Dit is het startpunt van het proces. Op basis hiervan onderscheiden we vier situaties.

Opmerking: mochten de data uit de sensornetwerken van KNMI en TNO met betrekking tot de data die gebruikt worden in de beoordeling van de situaties een wezenlijk verschillende uitkomst bieden, dan is de voor de schademelder gunstigste uitkomst van toepassing.

Situatie 1 - Een oorzakelijke relatie met bevingen is onmogelijk en/of zeer onwaarschijnlijk

Bij voldoende lage trillingswaarden kan vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen een eenvoudige schade (geringe schade omvang) in redelijkheid worden uitgesloten. Duiding van andere mogelijke oorzaken heeft vanuit technisch perspectief geen/weinig toegevoegde waarde in de relatie tot de onwaarschijnlijkheid van de oorzaak en de hoogte van de kosten van die nadere duiding.

Omdat niet uitgesloten is dat schade door eerdere bevingen is ontstaan en pas later wordt opgemerkt en omdat evenmin kan worden uitgesloten dat de invloed van meerdere bevingen van belang is bij het ontstaan van schade, kan deze grens alleen worden aangehouden indien deze grens voor alle (historische) bevingen geldt. De huidige inzichten geven aan dat bij een beving met een magnitude kleiner of gelijk aan 3,6 deze grens op 47,5 km [23] vanaf het epicentrum is gelegen¹. De magnitude 3,6 omvat (op dit moment) alle historische bevingen in of nabij het Groningen veld.

De oorzakelijke relatie wordt in dit geval als onmogelijk en ten minste zeer onwaarschijnlijk gekwalificeerd en het technische advies uit deze beoordelingsmethodiek is om de oorzakelijke relatie tussen de schade en de trillingen door de beving af te wijzen en derhalve het herstel van de schade niet te vergoeden. Er behoeft – in afwijking van het algemene principe – in dit geval geen opname van de schade plaats te vinden.

Verantwoording van de veilige afstandsgrens

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als onmogelijke en/of zeer onwaarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van grootste component van de trillingsnelheid als gevolg van de beving gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 0,5 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 25 % overschrijdt en de waarde 1,0 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

¹ Gelet op de mogelijke invloed van meerdere bevingen in het Groningen veld zal deze afstand vanaf de rand van het Groningen veld in acht genomen moeten worden.

Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als onmogelijke of zeer onwaarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 16 mm/s^2 met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 25 % overschrijdt en de waarde 32 mm/s^2 met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

Deze veilige waarden zijn gebaseerd op de overweging dat trillingen met een sterkte kleiner dan 0,5 à 1 mm/s relatief vaak in gebouwen voorkomen als gevolg van normaal gebruik. De grenzen in termen van kansen zijn gesteld om te voorkomen dat de kans op hogere waarden (als gevolg van onzekerheid en spreiding in de gebruikte data) toch voldoende klein blijft. De kans op het ontstaan van schade (in DS 1 of hoger) is volgens de huidige inzichten zeer veel kleiner dan 1 %. De grens van 47,5 km is afgeleid van de beving Huizinge ($M = 3,6$) [23] waarbij het strengste van de bovenstaande criteria is aangehouden.

Situatie 2 – Een oorzakelijke relatie met bevingen waarschijnlijk

Bij voldoende hoge trillingswaarden kan vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen eenvoudige schades (geringe schade omvang) worden aangenomen wegens een voldoende grote waarschijnlijkheid op het overschrijden van kritische trillingswaarden. Hierbij wordt rekening gehouden met het principe van vermoeden van bewijs.

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 5 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde van 10 mm/s een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan indien de bedoelde topwaarde het niveau 5 mm/s heeft overschreden in enig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km tot het schade-object.

Opmerking: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 250 mm/s^2 (0,025 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde 500 mm/s^2 (0,05 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan, indien de bedoelde topwaarde het niveau 250 mm/s^2 (0,025 g) heeft overschreden in enig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km.

De schade moet in dit geval beperkt zijn tot esthetische schade en/of schade die invloed heeft op de gebruikswaarde en/of de levensduur. De scheurwijdte is beperkt tot maximaal 5 mm. De schade mag geen invloed hebben op de veiligheid van de bouwconstructie.

De oorzakelijke relatie wordt in dit geval als waarschijnlijk gekwalificeerd en het technische advies uit deze beoordelingsmethodiek is om de oorzakelijke relatie tussen de schade en de trillingen door de beving als waarschijnlijk aan te nemen en derhalve het herstel van de schade te vergoeden. De opname van de schade (zie hierna) heeft tot doel om een kader te bieden voor de herstel- en reparatiewerkzaamheden en voor een kostenschatting hiervan. Op basis van deze kostenschatting kan alsnog blijken dat niet aan de voorwaarden van deze situatie wordt voldaan.

Noot 2: De waarden voor een waarschijnlijke relatie tussen de oorzaak trillingen en schade overschrijden de grenswaarden van SBR Richtlijn A [15]. Deze schade behoort tot DS1. De

waarschijnlijkheid van optreden bedraagt volgens de huidige inzichten aanzienlijk meer dan 1 % per geval [17, 18, 22]

Situatie 3 – Een oorzakelijke relatie met bevingen zeer waarschijnlijk

Bij zeer hoge waarden van de trillingen zal vanuit technisch perspectief met grote waarschijnlijkheid een oorzakelijke relatie tussen de schade en de trillingen door beving kunnen worden aangenomen. Die hoge waarden zijn dan zodanig, dat naar de algemeen geaccepteerde inzichten (bijv. SBR Richtlijn A) schade zou kunnen ontstaan.

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als zeer waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 10 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde van 20 mm/s een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan indien de bedoelde topwaarde het niveau 10 mm/s heeft overschreden in enig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km.

Opmerking: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als zeer waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde $0,5 \text{ m/s}^2$ (0,05 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde $1,0 \text{ m/s}^2$ (0,1 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan, indien de bedoelde topwaarde het niveau 500 mm/s^2 (0,05 g) heeft overschreden in enig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km.

De schade kan betrekking hebben op esthetische schade en/of schade die invloed heeft op de gebruikswaarde en/of de levensduur en/of de veiligheid.

De oorzakelijke relatie wordt in dit geval als zeer waarschijnlijk gekwalificeerd en het technische advies uit deze beoordelingsmethodiek is om de oorzakelijke relatie tussen schade en de trillingen door de beving als zeer waarschijnlijk aan te nemen en derhalve het herstel van de schade te vergoeden. De opname van de schade kan zich dan richten om een kader te bieden voor de herstel- en reparatiewerkzaamheden en voor een kostenschatting hiervan. Ook wordt aandacht gevraagd voor mogelijke veiligheidsissues.

Noot 3: Deze waarden voor een zeer waarschijnlijke relatie tussen de oorzaak trillingen en schade overschrijden de grenswaarden van SBR Richtlijn A [15] zeer ruim. Schade binnen klasse DS1 is aannemelijk. De waarschijnlijkheid dat deze schade tot DS2 behoort, bedraagt volgens de huidige inzichten aanzienlijk meer dan 1 % per geval [17, 18, 22]

Situatie 4 – Een oorzakelijke relatie met bevingen is onduidelijk

Deze situatie is van toepassing, indien de situaties 1 tot en met 3 niet op de schademelding van toepassing zijn. In dit geval zal de volledige procedure doorlopen moeten worden, die in deel II is beschreven.

Deel II – Volledige procedure voor beoordeling van schade

In dit deel is de volledige procedure voor de beoordeling van schade beschreven. Deze is van toepassing op de beoordeling alle gemelde schades, tenzij de omstandigheden voldoen aan de voorwaarden die zijn beschreven in situatie 1, 2 of 3 van deel I van de vereenvoudigde procedure.

De procedure omvat de volgende onderdelen:

1. Gegevensverzameling
 - 1a. Schade en schadekenmerken
 - 1b. Gebouw en gebouwkenmerken
 - 1c. Omgevingskenmerken
2. Analyse van Scenario's
 - 2a. Schadepatronen
 - 2b. Mogelijke oorzaken
 - 2c. Relevante mogelijke oorzaken
 - 2d. Opstellen scenario's
 - 2e. Beoordelen waarschijnlijkheid scenario's
3. Eindoordeel

Deze onderdelen zijn hieronder toegelicht.

1. De Gegevensverzameling

Na een melding van schade die na toetsing aan actuele of bewerkte registratiegegevens van de beving niet in de categorie 'onmogelijk' of 'zeer onwaarschijnlijk' behoort, zal een deskundige altijd de gemelde schade opmaken en documenteren. Een goede documentatie van de schade is niet alleen van belang voor een eerste beoordeling, maar ook voor een latere eventuele second opinion of contra-expertise. Ook zullen een aantal algemene kenmerken van het gebouw of bouwwerk en een aantal algemene kernmerken van de omgeving moeten worden opgenomen.

In onderstaande opname van schade/schadekenmerken en gebouw/gebouwkenmerken zijn de volgende middelen van vastlegging met een lettercode aangeduid:

A – kwalitatieve beschrijving van waarnemingen of relevante achtergrondinformatie van eigenaar/bewoner/beheerder.

F - vastleggen door middel van foto

K – vastleggen door middel van kwalitatieve beschrijving

M – vastleggen op basis van meting

T – vastleggen op plattegrond of tekening of in schets van bijv. gevelaanzichten

1a Schade en schadekenmerken

- Feitenrelaas van de eigenaar, bewoner of beheerder met betrekking tot het ontstaan en/of de eerste waarneming van de schade – A
- Herleidbare en identificeerbare positie van de schade (plaats in gebouw, bouwdeel, bouwelement, positie in bouwelement, in afwerking of door en door, scheur in voeg of steen) – F, T
- Bij scheuren:

- o verplaatsing in de scheur (in of uit het vlak) – K, M
 - o Symmetrisch of niet - K
 - o Lengte, breedte en diepte van de scheur - M
 - o Scheurwijdte over de lengte: constant of verbredend naar een of beide uiteinden, etc) - M
 - o Het scheurpatroon - F, K
 - o Vervuiling in de scheur – K, F
 - o Erosie van scheurranden – K, F
 - o Kleur van het scheurvlak – K, F
 - o Verschillen over de lengte die verschillen in ouderdom indiceren – K, F
 - o Aangebrachte afwerking over de scheuren – K, F
 - o Uitgevoerde reparaties – K, F
- Met het blote oog waarneembare vervorming in het vlak (afwijking van horizontaal of verticaal) – K, eventueel M
 - Met het blote oog waarneembare vervorming uit het vlak (boven/midden/onderin gebouw), naar binnen of naar buiten – K, eventueel M
 - Met het blote oog waarneembare verschilzakkingen in het gebouw of over de lengte van het gebouw (scheefstand vloer) – K, eventueel M
 - Met het blote oog waarneembare scheefstand van een bouwwerk of verschillen in scheefstand – K, eventueel M

Identificatie van schade door trillingen [1]

Schade en schadepatronen door trillingen als gevolg van bevingen laat zich in de regel moeilijk onderscheiden van schade en schadepatronen die ook door andere oorzaken zouden kunnen zijn ontstaan. De belangrijkste kenmerken van schade in de vorm van scheuren in steenachtige materialen, die duiden op de oorzaak trillingen als gevolg van bevingen in de Groningse context zijn:

- 1) Scheuren zijn recent, dit blijkt uit de omstandigheid dat er zijn geen vuil-/ ouderdomskenmerken waarneembaar zijn en het breukvlak van de verse scheur schoon is en scherpe randen heeft;
- 2) Vaak zijn de scheurwijdtes gering (orde 1-5 mm)

Reeds aanwezige schade in de vorm van scheuren in steenachtige materialen kunnen ook sporen vertonen van verergering en/of toename. Dit kan zich uiten in een met het blote oog waarneembare toename van scheurwijdte, scheurlengte, aanwezige vervorming of toename van loszittende delen.

Of er sprake is van een toename van de schade kan worden afgeleid uit:

- a. Scheuren hebben sporen van recente toename zoals:
 - Schone en scherpe breuklijnen van de uitbreiding van de scheur
 - Steen- /mortelgruis in het breukvlak of in de nabijheid (bijv. op de grond)
 - Schone, recent blootliggende vlakken bij vervormingen
- b. Informatie / feiten van de schademelder

Identificatie van schade door (ongelijkmatige) zettingen

Schade en schadepatronen door ongelijkmatige zettingen laten zich in de regel niet eenduidig onderscheiden van schade en schadepatronen die ook door andere oorzaken zouden kunnen zijn ontstaan. Ondersteunende/aanvullende gegevens zijn dus nodig. De belangrijkste kenmerken van deze schade zijn scheefstanden van wanden en/of vloeren, zichtbaar ongelijkmatig verloop van oorspronkelijk horizontaal verlopende voeglijnen, scheuren in steenachtige materialen met een verticaal of diagonaal verloop, openstand van scheuren of een verloop van scheurwijdte. Het verdient derhalve aanbeveling bij visuele waarneming van dergelijke schadekenmerken de scheefstanden, het zettingsverloop en de scheurwijdtes

door meting vast te stellen.

1b Gebouw en gebouwkenmerken

Voor de gebouwkenmerken wordt het volgende geïnventariseerd:

- Feitenrelaas van de eigenaar, bewoner of beheerder met betrekking tot het gebruik, inrichting van het gebouw of bouwwerk en eventuele fysieke wijzigingen in of aan het gebouw of bouwwerk - A
- Bouwjaar - K
- Functies - K
- algemeen overzicht van het gebouw (afmetingen, type gevel, type dak, aanwezigheid kelder, etc.) – K, F
- materialen (fundering, dragende muren, balken, spantconstructie, afwerking en kleur hiervan, etc.) K, F
- beschrijving van de constructie (incl. aanwezigheid van dilataties) – K, F
- staat van onderhoud (metselwerk, spanten, verbindingen, etc.) – K, F
- mogelijkheden voor accumulatie sneeuw/regenwater – K, F
- zichtbare aanwijzingen voor lekkages hemelwaterafvoer/goot (verkleuring/vochtig metselwerk, uitgespoelde grond) – K, F
- veranderingen/verbouwingen – K, F
- overige specifieke kenmerken die mogelijk relevant kunnen zijn - K

1c Omgeving en omgevingskenmerken

Voor de omgevingskenmerken wordt het volgende geïnventariseerd:

- Feitenrelaas van de eigenaar, bewoner of beheerder met betrekking tot de omgevingsomstandigheden nabij het gebouw of bouwwerk en eventuele wijzigingen daarin.
- Bodemopbouw
- Fluctuaties en aanpassingen grondwaterstand (historisch overzicht, voor zover beschikbaar)
- Aanwezigheid bomen en wortelgroei (afstand bouwwerk en type)
- Opgetreden autonome zettingen / (diepe) bodemdaling
- Aanwezigheid wegverkeer (afstand/snelheid/type wegdek, aanwezigheid verkeersdrempels)
- Aanwezigheid treinverkeer binnen 100 m
- Aanwezigheid bouwactiviteiten (0, 20, 100m), ook in het verleden (ophoging wegdek, dijklichaam, graafwerkzaamheden, riolering, enz.)
- Aanwezigheid industriële activiteiten (binnen 100 m)
- Opgetreden calamiteiten (zoals aanrijding, explosie, bliksem, brand)
- Opgetreden trillingen veroorzaakt door bevingen

Het gebruik van ondersteunende data uit sensornetwerk of shakemaps

Op basis van een analyse van de registraties van de sensornetwerken van KNMI en/of TNO kan worden nagegaan welke grootte van de trillingen met welke waarschijnlijkheid zich op de locatie van de schademelding heeft voorgedaan. In combinatie met kenmerken van de schade kan met dit gegeven bijdragen aan de beoordeling van dit scenario.

Opmerking: mochten de data uit de sensornetwerken van KNMI en TNO met betrekking tot de data die gebruikt worden in de beoordeling van de situaties een wezenlijk verschillende uitkomst bieden,

dan is de voor de schademelder gunstigste uitkomst van toepassing.

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als **onmogelijke of zeer onwaarschijnlijke oorzaak** (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 0,5 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 10 % overschrijdt en de waarde 1,0 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

Opmerking: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als onwaarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 16 mm/s^2 met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 10 % overschrijdt en de waarde 32 mm/s^2 met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

Op basis van de huidige inzichten worden de waarschijnlijkheid dat trillingen door bevingen een (mede) oorzaak zijn als **onwaarschijnlijk** gekwalificeerd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 2 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

Opmerking: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als onwaarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 100 mm/s^2 (0,01 g) met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als **waarschijnlijke oorzaak** (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 5 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde van 10 mm/s een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt.

Opmerking: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 250 mm/s^2 (0,025 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde 500 mm/s^2 (0,05 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt.

De schade zal in de regel zijn tot esthetische schade en/of schade die invloed heeft op de gebruikswaarde en/of de levensduur. De scheurwijdtes zijn doorgaans beperkt tot 5 mm. De schade heeft alleen in bijzondere gevallen invloed op de constructieve veiligheid,

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als **zeer waarschijnlijke oorzaak** (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 10 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde van 20 mm/s een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt.

Opmerking: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde $0,5 \text{ m/s}^2$ (0,05 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde $1,0 \text{ m/s}^2$ (0,1 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt.

De schade kan betrekking hebben op esthetische schade en/of schade die invloed heeft op de gebruikswaarde en/of de levensduur. Ook schade in onderdelen van de bouwconstructie kan in zodanige mate optreden, dat deze veiligheid beïnvloedt.

Op basis van de huidige inzichten worden de waarschijnlijkheid dat trillingen door bevingen een (mede)

oorzaak zijn als **niet duidelijk** gekwalificeerd, indien de bovenstaande kwalificaties niet van toepassing zijn.

2. Analyse van scenario's

Een scenario is een omschrijving van gebeurtenissen gedurende de tijd die een verklaring geven voor het optreden van de waargenomen schade. In de volgende paragrafen wordt aangegeven hoe de mogelijke scenario's worden bepaald nadat eerst mogelijke individuele oorzaken in kaart worden gebracht [24].

2a Schadepatronen

Een schadepatroon is een combinatie van verschillende schadekenmerken zoals positie, oriëntatie en afmeting van een scheur of van meerdere scheuren en van een vervormingspatroon. Het is belangrijk te beseffen dat door het definiëren van een schadepatroon aan de hand van schadekenmerken bepaalde oorzaken in beeld zullen komen en bepaalde oorzaken kunnen worden uitgesloten. Mogelijk kunnen verschillende schadekenmerken (bijv. een aantal verschillende scheuren en een vervormingspatroon) ook gegroepeerd worden in andere schadepatronen; deze verschillende schadepatronen dienen dan in ogenschouw te worden genomen. Als voorbeeld: een woning vertoont op meerdere plaatsen vergelijkbare verticale scheuren bij de uiteinden van lateien boven raamopeningen. Dit kan door de beoordelaar als één schadepatroon worden gegroepeerd en behandeld. Diagonale scheuren die bij andere ramen zitten, zouden in zo'n geval als een tweede schadepatroon kunnen worden gegroepeerd en behandeld.

2b Mogelijke oorzaken

Voor mogelijke oorzaken wordt de volgende categorisering aangehouden:

- ontstaan door externe belastingen
 - onvoldoende sterkte
 - overbelasting vanuit gebruik,
 - overbelasting door trillingen,
 - incidentele overbelasting door bijzondere belastingen
- ontstaan door opgelegde of verhinderde vervormingen
 - verhinderde vervormingen (= 'constructie wil vervormen maar kan het niet', bijv. uitzetting en verkorting door temperatuurwisselingen)
 - opgelegde vervormingen (= 'constructie moet vervormen, maar wil het niet'; bijv. door corrosie of wortelgroei bomen)
- ontstaan door ongelijkmatige zettingen in de fundering en/of ondergrond
 - autonome zettingen (bijv. door onvoldoende draagvermogen fundering of bodemdaling)
 - verandering van de belastingen op de ondergrond
 - verandering in de ondergrond
 - wortelgroei bomen
- overig

2c Relevante mogelijke oorzaken

Het analyseren van de waargenomen schadepatronen in combinatie met de gebouw en omgevingskenmerken geeft essentiële informatie over waarschijnlijke en niet-waarschijnlijke oorzaken. Er moet gestructureerd gewerkt worden om geen relevante mogelijke schadeoorzaken

over het hoofd te zien, bijvoorbeeld door een checklist van mogelijke oorzaken en bijbehorende schadepatronen te hanteren.

Een aantal potentiële oorzaken zijn niet relevant omdat ze niet passen bij het schadepatroon of bij gebouw/omgevingskenmerken. Daarmee kunnen die scenario's worden gefalsificeerd en dus buiten de verdere beoordeling blijven. Niet relevante oorzaken zijn:

- oorzaken die geen enkele relatie met het schadepatroon hebben.
- oorzaken die op basis van toetsing aan de geïnventariseerde gebouwenkenmerken en de omgevingskenmerken niet aan de orde (kunnen) zijn.

Voor de overgebleven individuele mogelijke oorzaken wordt per schadepatroon beoordeeld in hoeverre deze een bijdrage kunnen hebben geleverd aan de schade. Op basis van analyse, eventueel gebruik makend van eenvoudige berekeningen, wordt nagegaan of de oorzaak een verklaring kan zijn voor de waargenomen schade (bepalen causaliteit). Hierbij wordt onderscheid gemaakt in 3 categorieën:

1. Hoogstwaarschijnlijk een veroorzaker
2. Mogelijk een veroorzaker, mogelijk niet. Het is hier ook mogelijk dat de oorzaak in zich zelf niet voldoende is om de schade te veroorzaken, maar dat het wel een bijdrage kan leveren aan verergering van schade
3. Hoogstwaarschijnlijk geen veroorzaker

2d Opstellen scenario's

Van de overgebleven mogelijke oorzaken moeten mogelijke scenario's worden opgesteld. Een scenario kan bestaan uit een of meerdere mogelijke oorzaken. Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek is het van belang dat er meerdere scenario's worden opgesteld die tegen elkaar afgewogen kunnen worden.

Eerst worden scenario's opgesteld met maar één oorzaak. Vervolgens worden de verschillende mogelijke oorzaken samengesteld in scenario's. Bij meerdere mogelijke oorzaken kan dit leiden tot een grote hoeveelheid combinaties en dus tot grote aantallen scenario's. Ingeschat moet worden of al deze combinaties een logische verklaring geven voor de opgetreden schade, zodat er al in een eerder stadium scenario's kunnen worden geschrapt. Daarnaast moet ook nog worden bepaald of er naast de combinaties van mogelijke oorzaken toch ook nog scenario's kunnen bestaan waarbij eerder afgewezen mogelijke oorzaken een (kleine) bijdrage hebben geleverd. Er wordt bijvoorbeeld vanuit gegaan dat trillingen van lage intensiteit niet zelfstandig de oorzaak kunnen zijn van een schade, maar wel kunnen meewerken aan het verergeren van met name schade in de vorm van uitbreiding van scheuren.

2e Het beoordelen van de waarschijnlijkheid van scenario's

De scenario's per schadepatroon worden vervolgens getoetst. Dit dient eerst analytisch, met behulp van redenering, te gebeuren (in hoeverre sluit het aan bij het opgetreden schadepatroon, is de volgorde van mogelijke bijdragende oorzaken in overeenstemming met de waarnemingen, zou bij het afwezig zijn van de specifieke oorzaak de schade niet optreden, is het scenario voldoende om de schade te kunnen verklaren?). Voor het toetsen van scenario's is kennis over de ouderdom van de scheur zeer gewenst (op basis van uiterlijk scheur en informatie door bewoner).

Indien nodig moet rekenkundig worden bepaald of de scenario's een verklaring kunnen zijn voor de opgetreden schade (bijvoorbeeld door middel van piekspanningsberekeningen, zettingsberekeningen

of temperatuur berekeningen). Hierbij dient de betrouwbaarheid van de modellen in acht te worden genomen. Bij scenario's met meerdere oorzaken, die mogelijk in een verschillende volgorde hun inwerking hebben gehad, moeten wellicht sequentiële berekeningen te worden uitgevoerd. Hiermee kan een inschatting van toerekenbaarheid van diverse oorzaken worden gedaan.

Wanneer er meerdere scenario's een verklaring zijn voor de opgetreden schade, dient na te worden gegaan of er nog aanvullende informatie kan worden verkregen om deze scenario's nader te toetsen. Indien dit niet meer mogelijk is, is het van belang om de waarschijnlijkheid van de diverse scenario's op basis van expert judgement vast te stellen. Om hierbij zo veel mogelijk inzichten samen te brengen heeft een multidisciplinair team van deskundigen met verschillende vakdisciplines (geotechniek, funderingstechniek, bouwtechniek) de voorkeur.

De waarschijnlijkheid wordt bepaald door de mate waarin een scenario met één of meerdere oorzaken een adequate verklaring biedt voor de waargenomen schadepatronen, gegeven de gebouw- en omgevingskenmerken.

Tabel 3: Toe te passen waarschijnlijkheidsschalen [24]

0	Onmogelijk	Het is op basis van de gegevens nagenoeg uitgesloten dat een scenario op is getreden
1	Zeër onwaarschijnlijk	Vrijwel alle gegevens passen niet bij het scenario
2	Onwaarschijnlijk	Een groot deel van de gegevens past niet bij het scenario
3	Niet duidelijk	Op basis van de gegevens is het niet duidelijk of het scenario waarschijnlijk is
4	Waarschijnlijk	Een groot deel van de gegevens past bij het scenario
5	Zeër waarschijnlijk	Vrijwel alle gegevens passen bij het scenario

Tenslotte moet voor de eindconclusie worden bepaald in hoeverre de uitspraak betrouwbaar is. Een methode kan betrouwbaar worden geacht, wanneer deze geschikt is voor zijn doel en wanneer er consistente resultaten optreden bij herhaald gebruik. Vertaald naar dit voorstel betekent het dat de uitspraken betrouwbaar zijn, als er bij herhaald onderzoek zelfde resultaten uit zouden komen. De betrouwbaarheid wordt bepaald door volledigheid en correctheid van de gegevens, volledigheid van de beschouwde mogelijke scenario's en correctheid van de toetsing van de scenario's. Tabel 3 geeft de te hanteren schaal aan. Per scenario moet in de beoordeling een classificatie van de betrouwbaarheid en een motivatie hiervan worden aangegeven.

Tabel 4: Toe te passen betrouwbaarheidsschalen [24]

1	Zeër onbetrouwbaar	Er mist een groot deel van de gegevens of de gegevens lijken niet te kloppen
2	Onbetrouwbaar	Er mist een klein deel van de gegevens, en/of een deel van de gegevens vertoont inconsistenties
3	Neutraal	Het is onduidelijk of de gegevens volledig en betrouwbaar zijn
4	Betrouwbaar	Een groot deel van de benodigde gegevens is verzameld en de gegevens vertonen vrijwel geen inconsistenties
5	Zeër betrouwbaar	Vrijwel alle benodigde gegevens zijn verzameld en de gegevens vertonen geen inconsistenties

3 Eindoordeel over het oorzakelijk verband tussen schade en beving

Het eindoordeel van de beoordelingsmethodiek bestaat uit de volgende mogelijkheden:

- Er is geen oorzakelijk verband
- Er is met redelijke waarschijnlijkheid een oorzakelijk verband
- Er is met grote of zeer grote waarschijnlijkheid een oorzakelijk verband
- Er is geen oordeel mogelijk, aanvullende gegevens zijn noodzakelijk

Het eindoordeel volgt uit de waarschijnlijkheid van het scenario in combinatie met de betrouwbaarheid van het oordeel, zoals aangegeven in tabel 5.

Tabel 5: Eindoordeel op basis van waarschijnlijkheid van het scenario en de betrouwbaarheid van de beoordeling.

	betrouwbaarheid				
waarschijnlijkheid	1	2	3	4	5
0	-	-	X	X	X
1	-	-	X	X	X
2	-	-	X	X	X
3	-	-	V*	V*	V*
4	-	-	V	V	O
5	-	V	V	O	O

- X geen oorzakelijk verband
V met redelijke waarschijnlijkheid een oorzakelijk verband
V* idem, waarbij het voordeel van twijfel is meegenomen
O oorzakelijk verband
- geen oordeel mogelijk, aanvullende gegevens zijn noodzakelijk.

Eindoordeel over toerekenbaarheid van de schade

In gevallen waar een oorzakelijk verband is vastgesteld, of met redelijke waarschijnlijkheid een oorzakelijk verband is vastgesteld, moet ook een oordeel volgen over de toerekenbaarheid van de schade. De mate waarin schade toerekenbaar is, moet op logische en verklaarbare wijze volgen uit de aard en omvang van de schade en de aard van het scenario, dat de oorzakelijke relatie tussen schade en de beving (en mogelijk andere oorzaken) beschrijft.

Opmerking: in de toerekening van de schade mag niet de mate van waarschijnlijkheid van het oorzakelijk verband (alsnog) worden verwerkt.

Het kan hier gaan over een scenario waarin de beving als enige oorzaak of als belangrijkste oorzaak een rol speelt. In dat geval zal de schade volledig toerekenbaar zijn. Maar het kan ook gaan over scenario's waarin de beving als mede oorzaak een rol speelt. Dit laatste kan het geval zijn indien reeds aanwezig schade (ontstaan door andere oorzaken) is vergroot of verergerd. In dit laatste geval is er sprake van gedeeltelijke toerekenbaarheid van de schade aan de beving en zal ook de mate van toerekenbaarheid moeten worden vastgesteld.

Indien een oorzakelijke relatie (met redelijke waarschijnlijkheid) is vastgesteld, zijn er dus twee mogelijkheden:

Schade is volledig toerekenbaar (voorheen A-schade)

Er is een oorzakelijke relatie vastgesteld. De aardbeving heeft geleid tot het ontstaan van de schade. Het kan ook gebeuren dat door andere oorzaken spanning in een constructie aanwezig was en dat de aardbeving net het zetje is geweest om de schade (vaak scheurvorming) te laten ontstaan. Ook in dat geval is ook sprake van volledige toerekenbaarheid.

Schade is gedeeltelijk toerekenbaar (voorheen B-schade)

De aangetroffen schade was ten dele al aanwezig voor de beving én is door een aardbeving verergerd. De aangetroffen schade heeft primair een andere oorzaak dan aardbevingen en is bijvoorbeeld in de eerste plaats het gevolg van veroudering van het gebouw, verbouwingswerkzaamheden, bouwactiviteiten in de omgeving, wijzigingen in de grondwaterstand of verkeerstrillingen. Deze schade wordt afhankelijk van het aandeel van de beving in de verergering van de schade vergoed.

Deel III – Kwaliteitsborging

De kwaliteitsborging van deze beoordelingsmethodiek voor schade is gebaseerd op de uitgangspunten dat de methodiek **valide** en **betrouwbaar** moet. Een betrouwbaar onderzoek betekent dat wanneer dit onderzoek wordt herhaald onder dezelfde omstandigheden, dat dit tot vergelijkbare uitkomsten leidt. Validiteit betekent dat er daadwerkelijk wordt bepaald wat was bedoeld.

Hieraan zal worden voldaan indien aan de volgende eisen wordt voldaan

- De methodiek leidt tot traceerbare en verifieerbare resultaten
- De methodiek wordt toegepast met een complete set aan gegevens en gebruikt een complete set scenario's
- De methodiek wordt correct toegepast

Deze aspecten vormen daarmee ook de *centrale ankers* in de kwaliteitsborging en toetsing. Onderstaand is een toelichting gegeven.

Traceerbaar en verifieerbaar

Door het systematisch en volledig toepassen van de gepresenteerde methodiek en het systematisch en volledig vastleggen daarvan zijn de handelingen, overwegingen en afwegingen verifieerbaar en traceerbaar. Dit houdt in dat de methodiek systematisch wordt gevolgd en basisprincipes van logica en natuurwetten worden gehanteerd. Voorts is de systematische toepassing van het beginsel van het opstellen en afwegen (verifiëren en falsificeren) van scenario's, alsmede voor een kritische en goed gemotiveerde (eigen) beoordeling van de waarschijnlijkheid van de scenario's en van de (eigen) beoordeling van de betrouwbaarheid van het oordeel. De motivatie dient zodanig omschreven te zijn, dat externe toetsing van dit oordeel mogelijk is.

Compleetheid

Dit betreft met name de compleetheid van de documentatie (informatie met betrekking tot de schade opname en vastlegging daarvan, het vastleggen van relevante achtergrondinformatie). In de gepresenteerde beoordelingsmethodiek zijn de aandachtspunten al uitgebreid weergegeven, waarmee de compleetheid op basis van een rapportage of dossier extern toetsbaar is. Daarnaast is het van belang een complete set scenario's te gebruiken, waarbij bijvoorbeeld gebruik gemaakt kan worden van een checklist met mogelijke oorzaken en bijbehorende schadepatronen.

Correctheid

De correcte toepassing van de methodiek is met name afhankelijk van de competentie en ervaring van de deskundige(n).

Opmerking: Overwogen kan worden opleidingsvereisten, ervaringsvereisten en/of relevante minimale beroepskwalificaties nader te specificeren. Eventueel kan aan een erkenningsregeling worden gedacht.

(bijv <https://www.centrumveiligwonen.nl/erkenningsregeling>).

De correcte toepassing van de methodiek moet blijken uit een kritische en goed gemotiveerde (eigen) beoordeling van de waarschijnlijkheid van de scenario's en van de (eigen) beoordeling van de betrouwbaarheid daarvan. De motivatie dient zodanig omschreven te zijn, dat toetsing van de oordeelsvorming mogelijk is. Opmerking: Overwogen kan worden deze toetsing (door een mede-beoordelaar) onderdeel te maken van de methodiek..

Deel IV - Veiligheidsrisico's

Onder een veiligheidsrisico wordt verstaan:

Een onacceptabel risico voor mens en/of dier op instorten van een reeds beschadigd gebouwdeel door toedoen van een beving (magnitude groter dan 3,6) of een zware storm.

Of sprake is van een acuut veiligheidsrisico moet door een schade-expert worden vastgesteld. Ongeacht van de beoordeling van de oorzaak van de schade, kan een schade leiden tot acuut gevaar voor mens en/of dier. In dat geval zal direct ingegrepen moeten worden om de onveilige situatie zo spoedig mogelijk veilig te stellen. Het nemen van maatregelen gebeurt altijd in overleg met de NCG contactpersoon.

E. REFERENCES

Bronnen

A stylized illustration of a spiral-bound notebook. The notebook has a light gray cover and a white page. The page is filled with horizontal lines, some of which are highlighted in a darker gray. The spiral binding is visible on the left side. The overall style is minimalist and modern.

verslag

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T 06

@nationaalcoordinato
rgroningen.nl

Omschrijving	Gesprek concept-schadeprotocol	Datum 26 juni 2017
Vergaderdatum en -tijd	23 juni 2017, 11.00 uur - 13.00 uur	Kenmerk NCG / 17102803
Locatie	NCG Groningen, Paterswoldseweg 1	Kopie aan
Aanwezig	Dhr. (NAM), dhr. (NAM), de heer , dhr. , dhr. H. Alders, mw. (NCG), de heer J. de Boer, mw. (NCG).	Bijlage(n)

De heer Alders heet allen welkom. Dit gesprek is een vervolg op het gesprek van 21 juni over de aansprakelijkheid van Nam irt het schadeprotocol. NAM heeft hierover opmerkingen gemaakt die nu worden besproken. Verder ligt voor ter bespreking de concept- beoordelingsmethodiek schadeafhandeling van TU Delft.

Afspraken

-

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
[redacted]@nationaalcoördinatorgroningen.nl

Datum
21 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17098928

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Strategisch Overleg Schade NCG NAM CVW 26 juni 2017
Voorzitter	H. Alders (NCG)
Notulist	[redacted] (NCG)
Vergaderdatum en -tijd	26 juni 2017, 15.45 uur – 17.15 uur
Locatie	NCG

1. **Opening en mededelingen**
2. **Verslag strategisch overleg Schade NCG-NAM-CVW 12 juni 2017**
3. [redacted]
4. **Schade - de stand van zaken**
Mondelinge toelichting
5. **Schadeprotocol**
 - Bijgevoegd is een nieuwe versie van het schadeprotocol
 - Werkwijze kleine schades
 - Commitment OCS
6. [redacted]
7. [redacted]
8. [redacted]
9. [redacted]
10. [redacted]
11. [redacted]
12. **Rondvraag en sluiting**

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T [Redacted]
@nationaalcoördinato
rgroningen.nl

Datum

13 juni 2017 2017

Kenmerk

NCG / 17091931

Kopie aan

Bijlage(n)

verslag

Omschrijving Verslag Strategisch overleg NCG NAM CVW Schade 12
juni 2017
Voorzitter Hans Alders (NCG)
Vergaderdatum en -tijd 12 juni 2017, 15.00 uur - 16.30 uur
Locatie NCG Groningen
Aanwezig [Redacted] (NAM), [Redacted] (NAM), [Redacted] (CVW), De
Boer (NCG), [Redacted] (NCG), en [Redacted] (NCG).
Afwezig [Redacted] (CVW), [Redacted] (NAM)

	Agendapunt	Afspraak	Wie	Deadline
1.	[Redacted]			
2.	[Redacted]			
3.	[Redacted]			
Extra agend apunt	[Redacted]			
	[Redacted]	[Redacted]		[Redacted]

Extra agend apunt	[REDACTED]			
Extra agend apunt	[REDACTED]			
4.	Schade – mondelinge stand van zaken NCG: NCG geeft een toelichting op de stand van zaken van totstandkoming van het schadeprotocol. NCG is nog met een afvaardiging van de stuurgroepen in gesprek over de mogelijke vormgeving van het schadeprotocol. Het is de bedoeling in de week van 26 juni het concept-protocol te bespreken in de complete stuurgroepen.			
5.	Mogelijke vormgeving schadeprotocol NAM: - NAM kan nog niet reageren op de bespreeknotitie over omvang aansprakelijkheid en de bijlage bij die notitie. NAM: - Vooruitlopend op meer completere antwoorden gaat de meeste aandacht uit naar de volgende punten. NAM leest het document alsof 1^e lijns, contra en arbiter terugkomen. [REDACTED] [REDACTED] Tenslotte gaat de aandacht uit naar de rol van de OCS. Lijkt nu meer een bestuurlijk			

	instituut in plaats van een aanvankelijk meer technische organisatie. • Er is ook al veel onderzoek gedaan. Komt niet in dit stuk terug. • Graag ook vervolg schetsen. NCG: • Goed om daar op korte termijn met NAM over door te spreken. Indien er van te voren vragen zijn dan hoort de NCG dat graag. Voorgesteld wordt woensdag 14 juni met elkaar te spreken. • Concept protocol gaat gelijktijdig naar afvaardiging stuurgroep, deskundigen en NAM.	Plannen afspraak	Secretariaat NCG	12 juni
6.	[Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
7.	[Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted] [Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]

CC:

Geachte leden van de Bestuurlijke Stuurgroep,

De bespreeknotitie bij het schadeprotocol bij agendapunt 3 wordt nagezonden.

1

[REDACTED]

[REDACTED]

Secretaris Maatschappelijke Stuurgroep NCG

Nationaal Coördinator Groningen
Paterswoldseweg 1 | 97 Groningen |
Postbus 3006 | 9726 BA Groningen

T: [REDACTED]
E: [REDACTED] [@nationaalcoordinatorgroningen.nl](mailto:[REDACTED]@nationaalcoordinatorgroningen.nl)
www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

De NCG is een samenwerking van twaalf Groninger gemeenten, de Provincie Groningen en het Rijk

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

mw. [redacted]

T [redacted]

secretariaatms@nationaalcoördinatorgroningen.nl

Datum

23 juni 2017

Kenmerk

NGC / 17102613

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Bestuurlijke Stuurgroep
Voorzitter	Dhr. H. Alders
Notulist	Mw. [redacted]
Vergaderdatum en -tijd	27 juni 2017, 16.30 uur - 18.30 uur
Locatie	Hotel Hampshire Plaza, Laan Corpus den Hoorn 300 te Groningen

1. Opening

2. [redacted]

3. Schade 2.0

a. Schadeprotocol

Bijgevoegd is het concept-schadeprotocol met een bespreeknotitie van de NCG.

b. Methodiek beoordeling schade

Bijgevoegd is voorstel voor schadebeoordelingsmethodiek van de TU Delft.

c. Beschrijving constructie Onafhankelijke Commissie Schadebeoordeling (OCS)

Bijgaand treft u aan een notitie ter bespreking.

d. Logboek bij het schadeprotocol

Ter informatie is bijgevoegd een logboek van de NCG. Het logboek behelst een overzicht van adviezen en uitvragen en gesprekken die gevoerd zijn bij de totstandkoming van het schadeprotocol.

4. Voorbereiding NBO

a. [redacted]

b. Brief schadeafhandeling Groningen

Ter bespreking is bijgevoegd een brief van de NCG aan de deelnemers aan het Nationaal Bestuurlijk Overleg

5. [redacted]

6. Rondvraag en sluiting

Nationaal Coördinator Groningen

> Retouradres Postbus 3006 9701 DA Groningen

Nationaal Bestuurlijk Overleg aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Bezoekadres

Paterswoldseweg 1
9726 BA Groningen

Postadres

Postbus 3006
9701 DA Groningen

Ons kenmerk

NCG / 17101263

Uw kenmerk

23 juni 2017

Schadeafhandeling Groningen

Bijlage(n)

Geachte deelnemers aan het Nationaal Bestuurlijk Overleg,

Middels deze brief wil Nationaal Coördinator Groningen (NCG) het verschil in behandeling tussen Groningen en schades naar aanleiding van bodembeweging door gaswinning in kleinere velden agenderen. Ter bespreking voor het NBO d.d. 29 juni aanstaande.

Frequent wordt het verschil in behandeling bij schadeafhandeling tussen inwoners binnen en buiten Groningen geagendeerd door lokale overheden in de regio bij NCG, ook op aangeven van hun inwoners. De aanleiding daarvoor is tweeledig:

1. Ten eerste geldt dat hoewel er geen "schade-contour" wordt gehanteerd, er gemeenten zijn die op dit moment niet betrokken zijn bij het schadeprotocol en andere zaken rondom schade, maar waar zich wel schadegevallen voordoen;
2. Daarnaast kunnen bevingen in het Groningenveld effect hebben in Drenthe. Omgekeerd kan ook gaswinning in de Drentse velden schade veroorzaken in Groningen. Ook beslissingen over gebruik van de velden hebben effect op andere velden of plaatsen. Er is gekozen voor een stabiel winningsniveau in het Groningenveld. Gevolg hiervan is dat in de opslagen (Langelo of Gripskerk) sprake is van volatielere winning. Gaswinning in het Groningenveld en daarbuiten kunnen daarom alleen in samenhang worden gezien.

De regio dringt dan ook aan op het van toepassing verklaren van dezelfde werkwijze op alle schades. Ongeacht of de schade voortkomt door bodembeweging als gevolg van de gaswinning uit Groningen of uit velden buiten de provincie Groningen. NCG wordt hiermee voortdurend geconfronteerd en vraagt het NBO advies over mogelijke oplossingen.

De eerste werpt de vraag op of gedacht moet worden aan het uitbreiden van de stuurgroep, mogelijk alleen met gemeenten waar daadwerkelijk schade door winning uit het Groningenveld aan de orde is. Hierbij kan worden gezien of dat alleen gebeurt wanneer schade aan de orde is.

Indien het wenselijk wordt geacht om rekening te houden met grensoverschrijdende effecten zou het "Groningenregime" van toepassing verklaard kunnen worden in andere gebieden. Bestuurders uit deze gebieden worden dan betrokken indien schade aan de orde is in de stuurgroep.

Het van toepassing verklaren van het schadeprotocol voor velden buiten Groningen valt niet onder de bevoegdheid van NCG, evenals het uitbreiden van zijn eigen werkingsgebied en het uitbreiden van de stuurgroepen. Zoals omschreven in het Instellingsbesluit Nationaal Coördinator Groningen, beperkt het programma van NCG zich tot de opgaven in Groningen (Art.1h):

*"Programma Aardbevingbestendig en Kansrijk Groningen:
programma met maatregelen en voorzieningen om de opgaven in Groningen op het gebied van bescherming tegen veiligheidsrisico's als gevolg van aardbevingen en het voorkomen en afhandelen van schade als gevolg van aardbevingen te realiseren en in samenhang de leefbaarheid, duurzaamheid en de economie van het aardbevingsgebied te bevorderen."*

In Art.1c van het instellingsbesluit staat dat het Programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen betrekking heeft op de betrokken gemeenten. In de toelichting bij het instellingsbesluit is vermeld dat het aardbevingsgebied vooralsnog de volgende gemeenten omvat:

"Het aardbevingsgebied omvat vooralsnog de gemeenten Delfzijl, Appingedam, Eemsum, Loppersum, Bedum, De Marne, Winsum, Slochteren, Ten Boer, Groningen, Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde"

In de huidige situatie kunnen bewoners zich voor schade veroorzaakt door bodembeweging buiten Groningen, richten tot het Landelijk Loket Mijnbouwschade. Dit loket verwijst dan bij meldingen in Drenthe en Friesland naar NAM. Mensen ervaren dit als onrechtvaardig.

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Ons kenmerk
NCG / 17101263

Deze kwestie wordt zoals gezegd veelvuldig onder de aandacht gebracht van NCG, met het verzoek dezelfde behandeling toe te passen op het gebied buiten de opdracht die NCG van haar moederorganisaties heeft meegekregen. Het spreekt voor zich dat het niet aan NCG maar de moederorganisaties en ondertekenaars van het bestuursakkoord is om al dan niet gehoor te geven aan deze oproep. Daarom brengt NCG deze kwestie onder de aandacht en gaat NCG hierover graag in gesprek met de bestuurders uit de regio en de minister van Economische Zaken op 29 juni.

Met vriendelijke groeten,

Hans Alders
Nationaal Coördinator Groningen

Van: Secretariaat Maatschappelijke Stuurgroep NCG
Verzonden: maandag 26 juni 2017 9:04
Aan: [redacted]; [redacted]; [redacted];
 [redacted]
Onderwerp: FW: Nazending bijeenkomst schadeprotocol 27/06
Bijlagen: Bespreeknotitie bij schadeprotocol (agendapunt 3).pdf

Dag allen,
 Dit is nog een nazending, is ook naar de bestuurlijk stuurgroep gegaan voor morgen.
 Groet [redacted]

Van: Secretariaat Maatschappelijke Stuurgroep NCG
Verzonden: zondag 25 juni 2017 21:42
Aan: Alders, J.G.M. (Hans); Boer, J. de (Jeroen); CNV ([redacted]); FNV ([redacted]); Groninger Bodem Beweging ([redacted]); Groninger Bodem Beweging ([redacted]); Groninger Bodem Beweging ([redacted]); Groninger Bodem Beweging ([redacted]); Groninger Dorpen ([redacted]); Groninger Dorpen ([redacted]); Huurdersplatform Aardbevingen Groningen ([redacted]); Huurdersplatform Aardbevingen Groningen ([redacted]); [redacted] ([redacted]); Libau ([redacted]); Libau ([redacted]) LTO ([redacted]); Natuur- en Milieu Federatie Groningen ([redacted]); Platform Kerk en Aardbevingen ([redacted]); Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta ([redacted]); Samenwerking MijnbouwSchade ([redacted]); VNO-NCW ([redacted]); Voorzitter Maatschappelijke Stuurgroep ([redacted])
CC: [redacted]

Onderwerp: Nazending bijeenkomst schadeprotocol 27/06

Geachte leden van de Maatschappelijke Stuurgroep,
 Zoals aangekondigd in de mail van 23 juni, ontvangt u hierbij de bespreeknotitie bij het schadeprotocol (behorend bij agendapunt 3) ten behoeve van de bijeenkomst schadeprotocol op 27 juni.
 Daarnaast wil ik u erop wijzen dat de bijeenkomst niet zal plaatsvinden in Hotel Hampshire Plaza.
 De bijeenkomst is verplaatst naar **Hotel Van Der Valk Groningen- Hoogkerk, Borgsingel 53, 9766 PP Eelderwolde**.

Het adres 'Borchsingel 53' wordt nog niet door alle navigatiesystemen herkend. Mocht dit het geval zijn op uw navigatiesysteem dan kunt u het beste '**Hoogkerkerplein (P+R Hoogkerk)**' opgeven in uw navigatie
 Met vriendelijke groet,

[redacted]
 Ondersteuner Kabinet

Team Kabinet

Nationaal Coördinator Groningen
 Paterswoldseweg 1 | 9726 BA Groningen
 Postbus 3006 | 9701 DA Groningen

M [redacted]
[\[redacted\]@nationaalcoordinatorgroningen.nl](mailto:[redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl)
www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

Aanwezig op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag
 De NCG is een samenwerking van twaalf Groninger gemeenten, provincie Groningen en Rijk

Aan

De leden van de Maatschappelijke en de Bestuurlijke Stuurgroep

**Nationaal Coördinator
Groningen**

Behandeld door

T _____
_____@natonaalcoördinatorgroningen.nl

Datum
25 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17102664

Kopie aan

Bijlage(n)

BESPREEKNOTITIE Bijeenkomst Schadeprotocol

Bespreekpunten

1. **Ligt er met de voorliggende stukken een voldoende basis om de verwachting uit te spreken dat een nieuw schadeprotocol tot stand kan komen.**
2. **Kan worden ingestemd met het tijdsschema om na het NBO met nog een tussentijdse werkbijeenkomst op 30 juni en een extra vergadering van de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep op 5 juli over te gaan tot instelling van de Onafhankelijke Commissie Schade op 7 of 14 juli en dat schademelders over dit tijdsschema worden geïnformeerd.**
3. **Kan er een advies worden gegeven over de vraag of immateriële schade op basis van staande jurisprudentie onderdeel moet uitmaken van het schadeprotocol, dan wel dat gewacht moet worden op het lopende hoger beroep.**
4. **Kan worden ingestemd met het wachten op de uitspraak in hoger beroep over de toepassing van de waardevermindering in het schadeprotocol.**
5. **Kan worden ingestemd met een stapsgewijze aanpak die ertoe moet leiden dat op termijn alle schadegeïmpliceerde activiteiten worden ondergebracht bij de Onafhankelijke Commissie Schade en deze activiteiten wettelijk worden geborgd.**

1. Proces afgelopen maanden

De afgelopen weken hebben een aantal werkbijeenkomsten plaats gevonden over het nieuwe schadeprotocol. De regionale maatschappelijke en bestuurlijke partijen hebben uitgangspunten geformuleerd voor het nieuwe schadeprotocol. Het rijk heeft laten weten daarin voldoende aanknopingspunten te zien om tot een nieuw schadeprotocol te komen. Vervolgens is in een aantal werkbijeenkomsten gesproken over de vertaling van de uitgangspunten in een nieuw schadeprotocol. De afgelopen week is ook kennis genomen van het concept/voorstel voor beoordelingsmethodiek Schadeprotocol NCG 2.0. zoals opgesteld door de TU Delft.

In de besprekingen is de rol van de "staat" en in het verlengde daarvan de inrichting van een "schadefonds" een centraal thema geweest. De afgelopen week is gebleken dat het Rijk zich beraadt op de wens van de regio van een schadefonds. In een brief aan de Tweede Kamer betreffende een verzoek van het lid Roemer tijdens de regeling van werkzaamheden d.d. 20 juni 2017 schrijft minister Kamp: "De gesprekken gaan onder andere over de rol van de staat en de rol van de NAM bij de schadeafhandeling. In dat kader ligt de optie van een schadefonds op tafel. Het kabinet begrijpt deze wens en bestudeert die." en

“Daarom richt het Rijk zich erop met de regio op constructieve wijze verder te praten over het bedoelde schadeprotocol, waarbij het belangrijk is om tempo te houden. Alleen op die wijze kan het nieuwe schadeprotocol snel operationeel zijn.”.

Op 31 maart 12.00 uur is het toenmalige schadeprotocol gesloten. Vanaf dat moment is gestart met de voorbereidingen van een nieuw schadeprotocol door de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep en de NCG met de beoogde ingangsdatum van 1 juli 2017. In dit nieuwe schadeprotocol is er geen rol meer voor NAM in de beoordeling en toekenning van schades. 1 juli nadert nu met rasse schreden en derhalve is het van belang de “balans” op te maken.

De NCG heeft zich tot taak gesteld om een nieuw schadeprotocol te ontwikkelen, dat kan rekenen op maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak. De voorliggende voorstellen zijn tot stand gekomen in intensief overleg met een afvaardiging van de beide stuurgroepen. Daarnaast zijn diverse deskundigen betrokken. Een beschrijving van dit proces is te vinden in het logboek.

De werkbesprekingen hebben inzicht geboden in ieders positie en de besprekingen hebben zicht geboden op de nadere invulling. Het is nu zaak om met elkaar te bepalen of er een voldoende basis is om te veronderstellen dat er tot overeenstemming kan worden gekomen over een nieuw schadeprotocol.

Bespreekpunt 1. De vraag die voorligt in de stuurgroep vergaderingen van 27 juni of er voldoende basis is om de verwachting uit te spreken dat een nieuw schadeprotocol tot stand kan komen.

Indien deze vraag door alle delegaties met ja beantwoord kan worden, dient de vervolgvraag onder ogen te worden gezien van de afronding en invoering van het nieuwe schadeprotocol.

2. Fasering om te komen tot een compleet nieuw schadeprotocol

Het zal duidelijk zijn dat niet alle invullingen van het nieuwe schadeprotocol op korte termijn gereed kunnen zijn. Indien het kabinet besluit tot de instelling van een schadefonds, betekent dit nog niet dat een dergelijk fonds al op korte termijn operationeel kan zijn.

Dat brengt ons ook bij de vraag hoe een gefaseerde invoering zou kunnen plaats vinden. Indien overeenstemming zou bestaan over het nieuwe schadeprotocol, inclusief de beoordelingsmethodiek, is de eerste stap de instelling van de Onafhankelijke Commissie Schade (werktitel). Daarvoor is het noodzakelijk dat de ministerraad een instellingsbesluit neemt.

Daarnaast is noodzakelijk dat NAM uitspreekt dat zij de uitspraken van de Onafhankelijke Commissie zal accepteren en mogelijk maakt.¹ In de huidige samenwerkingsovereenkomst is enkel geregeld dat NAM de uitspraken van de Arbiter Bodembeweging in beginsel accepteert en dat NCG bemiddelt bij complexe schades. Bij bespreking van het nieuwe schadeprotocol zal definitief helder worden wat de visie van NAM is over de weerspiegeling van haar aansprakelijkheid in het schadeprotocol.

De volgende fasen moeten dus worden doorlopen

1. afronden van de besprekingen over het protocol en de beoordelingsmethodiek en vaststelling daarvan;
2. aanpassen van de samenwerkingsovereenkomst NAM-EZ-NCG op basis van het nieuwe schadeprotocol;
3. instelling van de Onafhankelijke Commissie Schade.

Ad. 1. Na de bespreking in de stuurgroepvergaderingen d.d. 27 juni zullen de uitkomsten van het beraad over het schadeprotocol worden geagendeerd voor het Nationaal Bestuurlijk Overleg d.d. 29 juni met de minister van EZ. Bij een uitkomst die het mogelijk maakt het proces verder te doorlopen is het dan gewenst om op 30 juni in een werkbespreking het protocol en de beoordelingsmethodiek te bespreken. In een extravergadering van de stuurgroepen d.d. 5 juli zal vervolgens het concept schadeprotocol + beoordelingsmethodiek voor advies worden voorgelegd.

Ad. 2. Op basis daarvan zal de samenwerkingsovereenkomst NAM-EZ-NCG worden aangepast.

Ad. 3. Op 7 of 14 juli zal de ministerraad vervolgens overgaan tot de instelling van de Onafhankelijke Commissie Schade. Vanzelfsprekend zal het instellingsbesluit worden getoetst bij de verschillende geledingen, waarbij ook wordt vastgesteld – conform de toezegging van de SG EZ – dat vastgesteld kan worden of er geen overwegende bezwaren bestaan tegen de te benoemen leden.

Bespreekpunt 2. Aan de stuurgroepen wordt gevraagd in te stemmen met deze aanpak en tijdschema. Indien dat het geval is, is het gewenst om dit bekend te maken, zodat Groningen hiervan op de hoogte is en de schademelders sinds 31 maart 12.00 uur weten waar ze aan toe zijn.

4. Immateriële schade en waardevermindering

Naast de discussies over de rol van de staat en het schadefonds staat ook de vraag van de breedte van het begrip schade nog op de agenda. De regio heeft de wens uitgesproken immateriële schade en waardevermindering, gekoppeld aan de fysieke schade, mee te nemen in het protocol. Over deze zaken lopen nog diverse rechtszaken. Die vragen zich niet zo zeer op de vraag “of” er sprake is van aansprakelijkheid, maar op de vraag “wanneer wel en niet” en “op welke wijze”.

¹ Juridisch gezien adviseert de OCS de NAM. Als de NAM zich committeert aan de uitspraken van de OCS, werkt het in de praktijk als bij de arbiter, waarbij de NAM zich in beginsel neerlegt bij de uitspraken en uitvoering daaraan geeft.

Immateriële schade/gederfd woongenot.

Aansprakelijkheid van immateriële schade en materiële schade in de zin van gederfd woongenot wordt door de NAM erkend. De recente rechtelijke uitspraak hierover vond zij te weinig specifiek. Hoger beroep in deze zaak moet hierover meer helderheid bieden. Als die uitspraak in hoger beroep meer helderheid biedt, kan bekeken worden hoe deze schades kunnen worden betrokken in de beoordeling van de OCS. Oordelen op dit moment kunnen alleen plaats vinden op grond van bestaande jurisprudentie.

Hier is een keuze aan de orde:

1. immateriële schade wordt op dit moment geen onderdeel van het protocol in afwachting van de uitspraak in hoger beroep. Indien die uitspraak heeft plaats gevonden zal ook immateriële schade aan het protocol worden toegevoegd;
2. Immateriële schade wordt nu reeds onderdeel van het protocol, maar dit beperkt zich tot de liggende jurisprudentie.

Hierbij moet worden opgemerkt dat vooruitlopen op de uitspraak in hoger beroep nadelig kan zijn voor de betrokken bewoner, omdat immers vooralsnog "uitspraken" gedaan moeten worden met de staande jurisprudentie als achtergrond.

Waardevermindering.

Voor waardevermindering geldt dat er nog een hoger beroep loopt. Ook hier is aansprakelijkheid niet het vraagstuk. Het gaat om de vraag van het moment waarop waardevermindering moet worden verrekend, te weten bij vaststelling of bij transactie.

Gelet op het karakter van de vraag in hoger beroep is het niet mogelijk om nu reeds de waardevermindering in het protocol te betrekken. Nadat hierover helderheid bestaat, zal ook dit aspect onderdeel gaan vormen van het protocol.

Bespreekpunt 3. De vraag aan de stuurgroepen is om te adviseren over de vraag of immateriële schade op basis van staande jurisprudentie onderdeel moet uitmaken van het protocol, dan wel dat gewacht moet worden op het lopende hoger beroep, zodat er geen verwachtingen teniet moeten worden gedaan als gevolg van een vonnis in hoger beroep.
Bespreekpunt 4. Of ingestemd kan worden met het wachten op de uitspraak in hoger beroep over de toepassing van de waardevermindering.

In alle gevallen is het voornemen om, zodra duidelijkheid ter zake is ontstaan, deze toe te voegen aan het protocol.

5. Stapsgewijs schadegerelateerde activiteiten onderbrengen bij OCS

In het voorliggende voorstel gaat de NCG er van uit dat er een schadefonds tot stand zal komen. De brief van de minister van EZ aan de 2^e Kamer en de mededeling van de vertegenwoordiger van het rijk in de werkbijeenkomsten geeft daaraan verdere voeding.

Definitieve uitspraken zijn er nog niet gedaan. De uitkomst van het beraad door het kabinet over een schadefonds en daarmee samenhangende verantwoordelijkheid is mede bepalend voor het tempo dat kan worden gemaakt. Dat geldt evenzeer voor de bereidheid van de NAM om te komen tot een aanpassing van de samenwerkingsovereenkomst.

Een uitwerking op hoofdlijnen van een schadefonds kan op zijn vroegst medio augustus beschikbaar zijn. Dan ook zou in werkbijeenkomsten daaraan aandacht kunnen worden besteed en zouden de stuurgroepen kunnen worden gevraagd daarover een advies uit te brengen.

Op zichzelf verandert de invoering van het schadefonds niets aan het schadeprotocol, maar deze stap is wel van groot belang omdat dan de aansprakelijkheid van de NAM verder een zaak zal zijn van de "staat". De "staat" neemt daarmee de gehele verantwoording van het schadeprotocol op zich. De eerste stap is derhalve een schadeprotocol dat rechtstreeks gekoppeld is aan de aansprakelijkheid van de NAM, de tweede stap impliceert dat de "staat" die verantwoordelijkheid over neemt en de samenhang aanbrengt met de invulling van haar huidige (bv waardevermeerdering, verduurzaming, onderwijsprogramma) en eventuele toekomstige zorgplicht.

Vanzelfsprekend zal dan ook de vraag onder ogen moeten worden gezien of het schadefonds alleen ziet op de "schade" of dat gekozen wordt voor een bredere opzet waarbij ook "versterken" daarvan onderdeel gaat vormen.

Daarnaast zal in dit kader ook de vraag moeten worden beantwoord van de governance en de verdere organisatorische opzet (bv. integratie van de Commissie Bijzondere Situaties de complexe schadeafhandeling e.d.). Vanuit het oogpunt van de bewoners is een vermindering van het aantal "loketten" gewenst.

Een en ander kan derhalve betekenen een aanzienlijke uitbreiding van de afspraken uit fase 1.

Besprekspunt 5. Kan worden ingestemd met een stapsgewijze aanpak die ertoe moet leiden dat op termijn alle schadegerelateerde activiteiten worden ondergebracht bij de Onafhankelijke Commissie Schade en deze activiteiten wettelijk worden geborgd.

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

T [redacted]
secretariaatms@nationaalcoordi
natorgroningen.nl

Datum
23 juni 2017

Kenmerk
NCG / 17102614

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Maatschappelijke Stuurgroep
Voorzitter	Dhr. [redacted]
Notulist	Mw. [redacted]
Vergaderdatum en -tijd	27 juni 2017, 14.00 uur - 16.00 uur
Locatie	Hotel Hampshire Plaza, Laan Corpus den Hoorn 300 te Groningen

1. Opening

2. Mededelingen

3. Schade 2.0

a. Schadeprotocol

Bijgevoegd is het concept-schadeprotocol met een bespreeknotitie van de NCG.

b. Methodiek beoordeling schade

Bijgevoegd is voorstel voor schadebeoordelingsmethodiek van de TU Delft.

c. Beschrijving constructie Onafhankelijke Commissie Schadebeoordeling (OCS)

Bijgaand treft u aan een notitie ter bespreking.

d. Logboek bij het schadeprotocol

Ter informatie is bijgevoegd een logboek van de NCG. Het logboek behelst een overzicht van adviezen en uitvragen en gesprekken die gevoerd zijn bij de totstandkoming van het schadeprotocol.

4.

5.

6. Rondvraag en sluiting

Preamble

De effecten van de gaswinning, waaronder de aardbevingen en de dreiging daarvan in het gebied van het Groningen gasveld zijn van grote invloed op het dagelijks leven van de mensen die hier wonen. Ongevraagd en zonder dat zij er invloed op hebben, worden ze geconfronteerd met schade aan hun woningen en andere gebouwen. Uit onderzoek van onder meer de Onderzoeksraad voor Veiligheid en de Rijksuniversiteit Groningen blijkt dat inwoners zich steeds minder veilig voelen. De afhandeling van schade, met name als dat vaker gebeurt, brengt stress met zich mee.

Dit schadeprotocol heeft als doel ervoor te zorgen dat er oplossingen worden gevonden voor de vervelende situatie waarin bewoners zich bevinden. Er wordt hierbij gehandeld vanuit vertrouwen in de bewoner. NAM speelt geen rol meer in het beoordelen van de schade en beslist niet meer over haar eigen aansprakelijkheid. Die rol wordt overgenomen door de Onafhankelijke Commissie Schade (OCS).

Dit nieuwe schadeprotocol is vastgesteld door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Het oude schadeprotocol is op 31 maart 2017 om 12 uur stopgezet. NCG heeft voor de totstandkoming van het nieuwe schadeprotocol veelvuldig gesproken met de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep en deskundigen op allerlei gebieden. Hun inbreng is verwerkt in dit schadeprotocol. Meer informatie over wie dat zijn geweest kunt u vinden in het logboek dat is te vinden op de site van de NCG (www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/..).

De regionale bestuurlijke en maatschappelijke partijen hebben de NCG uitgangspunten meegegeven voor het nieuwe schadeprotocol. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Verantwoordelijke Staat
- Rechtvaardige schadebepaling
- Menselijke maat
- Onafhankelijkheid

Het volledige document dat de regio (maatschappelijk en bestuurlijk) daarover opstelde, is te vinden op de website van NCG (www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/..).

De uitgangspunten vormen de pijlers waarop het protocol is gebaseerd. Verderop in deze paragraaf lichten we toe hoe deze pijlers zijn toegepast in het nieuwe schadeprotocol. Naast de inbreng van de stuurgroepen en de deskundigen hebben we ook de inbreng van bewoners en andere partijen zo goed mogelijk in het protocol verwerkt. Niet alles is te vatten in een schadeprotocol. De manier waarop het protocol wordt uitgevoerd, is essentieel voor een goede schadeafhandeling. Daarom gaan we na een half jaar evalueren wat schademelders vinden van het protocol.

1. Belangrijkste veranderingen

Het nieuwe protocol brengt een aantal veranderingen met zich mee. Hieronder worden de belangrijkste veranderingen beschreven.

Onafhankelijke Commissie Schade

De belangrijkste verandering is de instelling van een onafhankelijke commissie die oordeelt over de schade en de vergoeding (OCS). De OCS is deskundig en onafhankelijk van alle partijen. De OCS is verantwoordelijk voor het proces van schadeafhandeling vanaf de melding van de schade tot het herstel. Daarbij staat veiligheid voorop en werkt de commissie met zorg voor de bewoners. De OCS zorgt ervoor dat zowel het oordeel over de oorzaak van de schade en de hoogte van de schade als de afhandeling van de schade onafhankelijk loopt. De NCG stelt een secretaris-directeur beschikbaar aan de OCS om de OCS te ondersteunen en leiding te geven aan de uitvoering.

Protocol met draagvlak

De OCS doet dit op basis van een schadeprotocol dat is vastgesteld door de NCG en tot stand is gekomen in goed overleg met de stuurgroepen. Samen hebben we geprobeerd een protocol op te stellen dat een zo goed mogelijk antwoord biedt op het maatschappelijke probleem dat wordt veroorzaakt door schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld. Daarbij is de NCG zich ervan bewust dat het protocol nooit het gehele antwoord kan vormen.

Burgerlijk Wetboek

De basis van dit protocol is het Burgerlijk Wetboek (BW) en het BW zal ook door de OCS worden toegepast. Zowel bij het oordeel over de schade als bij de afhandeling van de schade speelt dit een rol. Het bewijsvermoeden is hierbij een belangrijk element. Verderop leggen we dit beter uit, maar dit is de kern: bij melding van fysieke schade aan gebouwen die naar aard redelijkerwijs kan zijn ontstaan als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld wordt vermoed dat de schade is veroorzaakt door gaswinning.

Immateriële schade

De OCS kan ook uitspraken gaan doen over de vergoeding van immateriële schade die ontstaat als gevolg van de gemelde fysieke schade. Om preciezer te bepalen hoe het geheel van immateriële schade en waardedaling kan worden vastgesteld, moeten de lopende rechtszaken worden afgewacht. In dit protocol wordt immateriële schade vormgegeven op basis van de huidige jurisprudentie. Dit betekent dat als met een verklaring van een deskundige kan worden aangetoond dat er sprake is van immateriële schade, de OCS deze schade kan toewijzen.

Schadefonds

Er wordt een schadefonds ingericht. Hoe dit schadefonds er precies uit zal gaan zien, is nog niet duidelijk. In ieder geval zal het schadefonds de financiële afwikkeling van schades regelen. Het schadefonds wordt volgestort door de staat. Uit dit schadefonds worden de door de OCS toegekende schadebedragen uitgekeerd. De staat en de exploitant zullen onderling regelen wie welk deel van de schade betaalt. De schademelder heeft op geen enkele manier meer iets te maken met NAM.

Herstel van schade

Herstel van schade is het uitgangspunt. Dit draagt bij aan de veiligheid van panden. De OCS bepaalt het bedrag dat nodig is om de schade te herstellen. Dit doet de OCS op basis van een advies van technisch deskundigen over de wijze van herstel. Als het kan, wordt de schade zo hersteld dat de constructie weer goed functioneert en de kans op herhaalschade zo klein mogelijk is.

Versnelde afwikkeling

Alle schades worden opgenomen en er vindt een beperkt onderzoek plaats. Bij schades die voldoen aan bepaalde criteria, doet de OCS geen uitgebreid technisch onderzoek naar de oorzaak. De schademelders krijgen een versneld aanbod tot afwikkeling. Het afhandelingsproces verloopt hierdoor eenvoudig en efficiënt.

Handboek en kwaliteitseisen

NCG heeft een Handboek Schade en kwaliteitseisen voor schade-inspecteurs en technisch deskundigen laten opstellen en vastgesteld en meegegeven aan de OCS.

2. De vier pijlers van het schadeprotocol

Het protocol is uitgewerkt op vier pijlers. Deze pijlers worden hier toegelicht.

Verantwoordelijke staat

Nagenoeg alle partijen hebben aangegeven dat de staat haar verantwoordelijkheid moet nemen. Een manier om dit te regelen is het opzetten van een schadefonds. De exploitant is en blijft aansprakelijk, maar de staat regelt met de exploitant hoe het fonds gevuld wordt. Het doel hiervan is onder andere dat de bewoner nooit het slachtoffer is van (financiële) discussies, maar ook dat de bewoner zo min mogelijk met de exploitant te maken heeft.

De mogelijkheid een schadefonds in te richten wordt op dit moment onderzocht door de staat. NCG zal zich ervoor inzetten dat er daadwerkelijk een fonds komt. Beslissingen hierover worden echter door de staat genomen.

Zolang het schadefonds nog niet bestaat, werkt het schadeprotocol wel al op de gewenste manier, maar vergoedt NAM de schade zonder tussenkomst van een fonds.

Rechtvaardige schadebepaling

Dit protocol wil oplossingen bieden voor de situatie waarin bewoners zich bevinden als er schade optreedt aan hun woning of andere gebouwen. Het is belangrijk dat er begrip is voor deze situatie, dat er duidelijk wordt uitgelegd hoe de schadeafhandeling verloopt, dat bewoners hier goed bij worden begeleid en dat ze goed op de hoogte worden gehouden over alle stappen in het proces. Het zoeken naar oplossingen staat centraal in dit protocol. Dat valt niet goed te beschrijven in een protocol maar is de uitdrukkelijke opdracht aan de OCS.

Het Burgerlijk Wetboek (BW) is het uitgangspunt voor de schadeafhandeling. In het BW is opgenomen dat de mijnbouwexploitant aansprakelijk is voor de schade die hij door zijn mijnbouwactiviteiten veroorzaakt (risicoaansprakelijkheid). Het BW kent daarnaast het bewijsvermoeden waarmee de rechtspositie van de bewoner wordt versterkt.

Rechtvaardige schadebepaling ziet ook op het op dezelfde wijze behandelen van dezelfde soort schadegevallen. De OCS zal bij de beoordeling van de schade ook zorgdragen voor gelijke behandeling van gelijksoortige gevallen.

Menselijke maat

De bewoner wordt geconfronteerd met een situatie waar hij/zij niet om heeft gevraagd. Bij de afhandeling van de schademelding en de schade zelf staat de bewoner dan ook centraal. Dat betekent onder meer het volgende:

- ✓ De bewoner krijgt de gelegenheid zijn verhaal te doen en daar wordt serieus naar geluisterd.
- ✓ De bewoner geeft aan waar de schade zich bevindt en de schade-inspecteur neemt deze schade op. De schade-inspecteur kijkt ook of er nog meer schade is.
- ✓ De bewoner is degene die de beslissingen neemt die te maken hebben met zijn huis.
- ✓ Bij de afhandeling van de schademelding wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de persoonlijke situatie en wensen van de bewoner (ruimte voor maatwerk).
- ✓ De schade aan de woning wordt door een onafhankelijke partij afgehandeld en beoordeeld. Dat gebeurt zo snel mogelijk en met minimale inspanning van de bewoner.

Doordat een onafhankelijke en deskundige commissie, de OCS, oordeelt over de schade en met de invoering van het bewijsvermoeden, is de positie van de bewoner versterkt. De OCS werkt vanuit vertrouwen in de bewoner, zorgt voor de begeleiding die nodig is (maatwerk) en betreft de bewoner in het proces. Het komen tot of bijdragen aan een oplossing voor de bewoner is een belangrijk doel van het protocol.

Het kan zijn dat het protocol leidt tot onbedoelde of onvoorziene effecten. Daarom heeft de NCG de Onafhankelijk Raadsman gevraagd om in de gaten te houden of we met het protocol het gewenste doel bereiken zoals beschreven in de vier pijlers. Hij kan ook aangeven waar nog verbeteringen of veranderingen kunnen worden doorgevoerd.

Onafhankelijkheid

De NCG wilde een schadeprotocol maken dat kan rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Er is veel informatie ingewonnen bij deskundigen, bewoners en andere betrokkenen. Deze informatie is zo goed mogelijk verwerkt in het protocol. Het nieuwe schadeprotocol is na advisering door de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep van de NCG vastgesteld door de NCG. De NAM heeft hier geen invloed op gehad. Wel zijn met de NAM afspraken gemaakt

over wanneer schades versneld kunnen worden afgewikkeld en is afgesproken dat de NAM zich committeert aan de uitspraken van de OCS.

De OCS is opgezet om te zorgen voor een onafhankelijke beoordeling van schade. De OCS is onafhankelijk van alle partijen. Binnen de kaders van het protocol kan de OCS nadere invulling geven aan onderdelen.

3. Juridische uitgangspunten bij de afwikkeling van schade

Dit schadeprotocol is gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek en de OCS past de regels van het BW toe. De volgende uitgangspunten zijn daarbij van belang:

- risicoaansprakelijkheid
- bewijsvermoeden
- toerekening van de schade

De OCS past het Burgerlijk Wetboek en dus ook deze uitgangspunten toe.

Risicoaansprakelijkheid

Door de gaswinning uit het Groningenveld ontstaat bodembeweging. Door de bodembeweging kan schade ontstaan. De exploitant is volgens artikel 6:177 BW aansprakelijk voor alle schade als gevolg van de bodembeweging door gaswinning. Dit is een risicoaansprakelijkheid. Dit betekent dat de exploitant aansprakelijk is zodra de schade als gevolg van bodembeweging door de gaswinning optreedt. Een eventuele fout van de exploitant bij de gaswinning is voor het ontstaan van zijn aansprakelijkheid niet vereist.

Bewijsvermoeden

Volgens de gewone bewijsregels moet degene die (fysieke) schade heeft geleden door bodembeweging en een mijnbouwexploitant daarvoor aansprakelijk houdt, bewijzen dat:

- er een verband is tussen de bodembeweging en de mijnbouwactiviteiten van de exploitant
- er een verband is tussen de schade en de bodembeweging

Het verband tussen de mijnbouwactiviteiten en de bodembeweging is door de risicoaansprakelijkheid onbetwist. Hiervan hoeft geen bewijs te worden geleverd. Het verband tussen de schade en de bodembeweging moest nog wel bewezen worden. Hiervoor heeft de wetgever voor de gaswinning uit het Groningenveld een bijzondere regel ingevoerd die de benadeelde helpt. Dit is het zogenaamd bewijsvermoeden. De wetgever wil hiermee de positie van de benadeelden versterken, omdat zij -anders dan de exploitant - niet beschikken over specifieke juridische of technische kennis.

De regel, opgenomen in artikel 6:177a BW, houdt in dat degene die stelt dat hij aan zijn gebouw fysieke schade heeft opgelopen als gevolg van bodembeweging door gaswinning uit het

Groningenveld, dit in principe niet hoeft te bewijzen als de gestelde schade naar zijn aard, redelijkerwijs, zulke schade *zou kunnen zijn*. Dan wordt namelijk op voorhand aangenomen dat de schade is veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van de gaswinning.

Artikel 6:177a BW:

1. Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk te behoeve van het wonen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

2. De benadeelde kan zich slechts beroepen op het vermoeden, bedoeld in het eerste lid, indien hij de exploitant, bedoeld in artikel 177, op diens verzoek de relevante bescheiden betreffende het gebouw of werk ter inzage geeft indien hij daarover beschikt, en de exploitant genoegzaam gelegenheid geeft de schade te onderzoeken.

Met andere woorden: blijkt uit de aard van de fysieke schade dat die redelijkerwijs het gevolg zou kunnen zijn van bodembeweging als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld? Dan wordt in beginsel aangenomen dat de fysieke schade komt door bodembeweging als gevolg van gaswinning.

Is de exploitant het hier niet mee eens, dan moet hij aannemelijk maken dat de schade niet wordt veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning. De bewoner moet dan eerst wel

- ervoor zorgen dat de exploitant de benodigde stukken (rapporten, taxaties) krijgt die hiervoor nodig zijn en
- de exploitant de gelegenheid bieden om de schade te onderzoeken.

Slaagt de exploitant erin aannemelijk te maken dat de schade een andere oorzaak heeft dan gaswinning, dan gelden de hiervoor genoemde normale bewijsregels. De bewoner moet dan bewijzen dat de schade toch het gevolg is van bodembeweging door gaswinning.

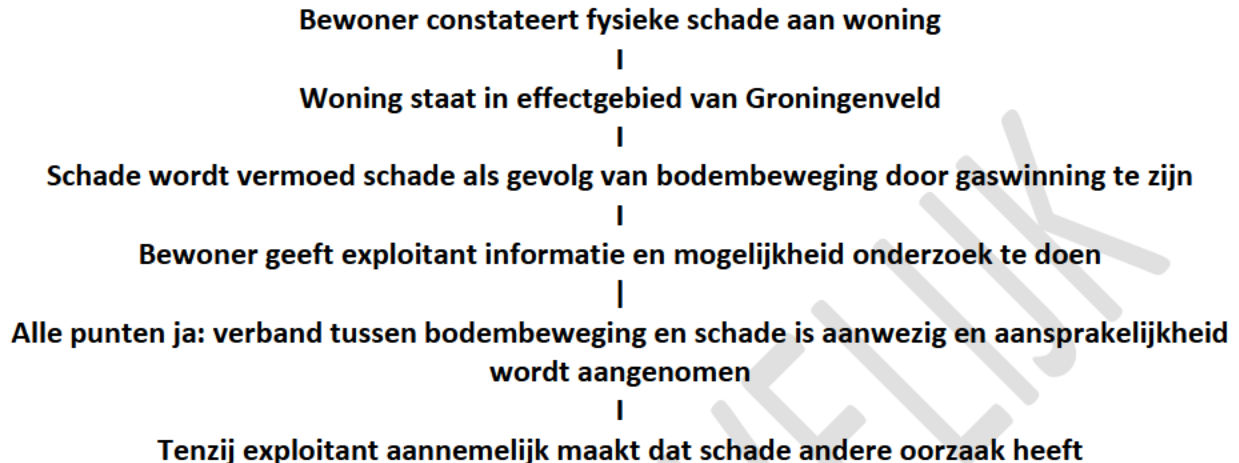
In het protocol is ervoor gekozen dat de OCS en niet de exploitant afwegingen maakt, zodat de bewoner zo min mogelijk met de exploitant wordt geconfronteerd.

Let op! Het bewijsvermoeden is alleen van toepassing op fysieke schade aan gebouwen in het effectgebied van het Groningenveld. Als uw schade daar niet onder valt, bijvoorbeeld omdat er geen sprake is van fysieke schade of de schade veroorzaakt wordt door winning uit een ander gasveld, dan geldt het wettelijke bewijsvermoeden niet. De procedure voor afwikkeling van de schade is hetzelfde, maar het verband tussen de schade en bodembeweging door gaswinning moet worden vastgesteld door de OCS. De rechter kan wel altijd een rechterlijk bewijsvermoeden toepassen.

De OCS zal het bewijsvermoeden toepassen en in dit kader de uitspraken van de Arbitrer Bodembeweging mee kunnen wegen in de wijze waarop het bewijsvermoeden kan worden toegepast. De arbiters stellen bij het ontzenuwen aan de exploitant hoge eisen. Zij achten

daarnaast het noemen van meerdere andere mogelijke oorzaken onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Korte uitleg van de werking van het bewijsvermoeden:

Toerekening van de schade

Het bewijsvermoeden geeft antwoord op de vraag of er verband is tussen de schade en de bodembeweging door gaswinning. Vervolgens komt de vraag aan de orde of en in hoeverre de schade aan de bodembeweging door gaswinning kan worden toegerekend. Dit is de toerekening. De OCS kan bij het oordelen ook de toerekening meewegen. De term wordt hieronder verder uitgelegd.

Toerekening ziet op het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade. Het gaat niet over het vaststellen van dit verband maar over de vergelijking tussen de situatie waarin de benadeelde daadwerkelijk verkeert na de schadeveroorzakende gebeurtenis (huidige situatie) en de situatie waarin de benadeelde zou hebben verkeerd als de schadeveroorzakende gebeurtenis niet zou hebben plaatsgevonden (hypothetische situatie). Moet de exploitant ook rekening houden met de persoonlijke situatie van bewoner en dus de gehele schade vergoeden of hoeft alleen de daadwerkelijk veroorzaakte schade vergoed te worden? De jurisprudentie geeft aan dat bij overtreding van veiligheidsnormen vergaand moet worden toegerekend.

Let op! De toerekening ziet op het causaal verband tussen de schadeveroorzakende gebeurtenis en de schade. De toerekening ziet niet op het vaststellen van de hoogte van de schade. Bij het vaststellen van de hoogte van de schade kan nog steeds rekening worden gehouden met overige omstandigheden.

In de praktijk kan dit betekenen dat het uitgangspunt is dat er, omdat er sprake is van een overtreding van een veiligheidsnorm, een vergaande toerekening moet worden gehanteerd. Schade toegebracht aan zwakke kwetsbare gebouwen kan dan aan de exploitant worden toegerekend. Als de bewoner invloed heeft gehad op de schade, en dat kan bijvoorbeeld zijn doordat hij onderhoud heeft nagelaten, kan dit bij de bepaling van de hoogte van de schade meegewogen worden.

**Protocol afhandeling schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning
1 juli 2017**

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding
Hoofdstuk 2	Algemeen
Hoofdstuk 3	Schade melden en procedure
Hoofdstuk 4	Complexe schade
Hoofdstuk 5	Erfgoed
Hoofdstuk 6	Bedrijven en agro
Hoofdstuk 7	Overige instanties
Hoofdstuk 8	Klachten

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit nieuwe schadeprotocol is op 1 juli 2017 vastgesteld door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Hiervoor is input van deskundigen en advies van de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep gevraagd.

Het schadeprotocol is van toepassing op schades die na 31 maart 2017 om 12:00 uur zijn gemeld. Deze schades worden via de nieuwe schadeprocedure afgewikkeld. Schades die voor 31 maart 2017 om 12:00 uur zijn gemeld, worden via de oude schadeprocedure afgewikkeld. Als een schade in de oude schadeprocedure afgewikkeld wordt en de bewoner meldt ook een nieuwe schade, dan worden de twee schades afzonderlijk van elkaar afgewikkeld. Dit betekent dat dus zowel de oude als de nieuwe schadeprocedure gevolgd worden. Als de nieuwe schade een verergering is van een oude schade, kan de bewoner kiezen voor afwikkeling onder de oude of de nieuwe schadeprocedure.

Hoofdstuk 2 Algemeen

Wie kan een beroep doen op het protocol?

Dit schadeprotocol is bedoeld voor eigenaren van gebouwen, te weten:

- woningen
- erfgoed
- gebouwen van ondernemers
- boerderijen en/of mestkelders
- kleine(re) gebouwen met een publieke functie, zoals een dorps huis of gemeentehuis

Huurders kunnen voor fysieke schade aan hun gebouw geen beroep doen op het protocol. Zij moeten zich tot hun verhuurder wenden. Voor gevolgschade (schade die indirect het gevolg is van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning (zie verderop in dit hoofdstuk) kunnen ze wel een beroep doen op het protocol.

Voor industrie en infrastructuur gelden voornamelijk aparte protocollen. Zij vallen daarom niet onder dit schadeprotocol. Kunt u voor uw gebouw nog geen beroep doen op het protocol, dan kunt u zich (voorlopig) bij NAM melden via bedrijvenloket@nam.nl.

Voor welk gebied geldt het protocol?

Dit schadeprotocol is van toepassing op schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning in het Groningenveld. Het gebied waar de schade optreedt, is het effectgebied. Dit gebied is niet exact af te bakenen en kan steeds veranderen. Als u vermoedt dat uw schade een gevolg is van de gaswinning uit het Groningenveld, dan kunt u dat melden. De OCS bepaalt op basis van de meest recente gegevens of uw melding onder het protocol valt of niet. Bij twijfel vindt onderzoek plaats. Op de site van de OCS is aangegeven waar schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld op basis van de meest recente gegevens in ieder geval onwaarschijnlijk is.

Landelijk Loket Mijnbouwschade

Is uw schade niet aan te merken als schade als gevolg van winning uit het Groningenveld, dan kunt u zich melden bij het Landelijk Loket Mijnbouwschade. Zij kunnen u op weg helpen. Er zijn geen kosten verbonden aan hulp door het Landelijk Loket Mijnbouwschade.

Meer informatie vindt u op de website van RVO (www.rvo.nl/subsidies-regelingen/mijnbouwschade).

Welke schade valt onder dit protocol?

Dit protocol is bedoeld voor:

- fysieke schade aan eigendommen, waaronder gebouwen
- gevolgschade, zoals in de volgende paragraaf nader uitgewerkt
- wettelijke rente
- kosten van (juridisch) advies

De OCS doet over enige tijd ook uitspraken over immateriële schade en gederfd woongenot (materieel en immaterieel), op basis van beschikbare jurisprudentie. Dit betekent op dit moment dat als met een verklaring van een deskundige kan worden aangetoond dat er sprake is van immateriële schade, de OCS deze schade kan toewijzen. Dit moet nog verder worden uitgewerkt, voordat de OCS daadwerkelijk uitspraken kan gaan doen.

Over waardevermindering van het gebouw worden in afwachting van het hoger beroep voorlopig nog geen uitspraken gedaan. Dat kan in een later stadium nog volgen.

Waardevermeerderingsregeling

Bent u woningeigenaar en woont u in het aardbevingsgebied? Dan komt u mogelijk in aanmerking voor subsidie om uw woning energiezuinig te maken. U kunt een aanvraag indienen voor de Waardevermeerderingsregeling 2017 (WVM).

De subsidie is bedoeld als compensatie voor overlast door aardbevingen. U kunt de subsidie aanvragen voor verschillende energiebesparende en energieopwekkende maatregelen. Per adres kan de subsidie oplopen tot maximaal € 4.000,-.

Meer informatie vindt u op de website van Samenwerkingsverband Noord-Nederland (www.snn.eu).

Uitwerking (gevolg) schade

Gevolgschade is onder meer de tijd en moeite die u het u kost om de schade af te handelen en de kosten die u daarvoor moet maken. Deze kosten worden vergoed. Om willekeur en ongelijkheid te voorkomen, hanteert de OCS hierbij zoveel mogelijk vaste bedragen. Deze bedragen zijn in bijlage 1 opgenomen. Het kan zijn dat u de hoogte van de vergoeding niet redelijk vindt. Als u aannemelijk kunt maken waarom u vindt dat het in uw geval anders moet, is het mogelijk om van de standaardbedragen af te wijken. Eens per twee jaar zal worden beoordeeld of de bedragen moeten worden bijgesteld.

Heeft u andere gevolgschade geleden, dan kunt u dit aangeven bij uw bewonersbegeleider of de schadeopnemer. De OCS bekijkt dan of deze schade voor vergoeding in aanmerking komt. Soms is het lastig om een vergoeding toe te wijzen, bijvoorbeeld omdat nog niet duidelijk is

hoeveel nachten u ergens anders moet overnachten. In dat geval kan de vergoeding worden toegekend maar zullen de kosten later worden vergoed.

De volgende gevolgschade komt voor vergoeding in aanmerking:

Thuis blijven tijdens inspectie en/of schadeherstel

Soms moet u tijdens de inspectie en/of het schadeherstel thuis blijven. In dit geval krijgt u een onkostenvergoeding per dagdeel als compensatie. De OCS schat in hoeveel dagen nodig zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Schoonmaakkosten

Als u kiest voor herstel door aannemer via de OCS, dan wordt de schoonmaak voor u gedaan. Kiest u voor herstel door een eigen aannemer of uitbetaling van de schadevergoeding? Dan krijgt u een bedrag voor gemaakte schoonmaakkosten.

Overnachten

Moet u tijdens de herstelwerkzaamheden elders overnachten, dan wordt in opdracht van de OCS vervangende woonruimte voor u geregeld. Als dit niet nodig is, krijgt u een vergoeding. Dient uw vervangende woonruimte in verband met een ziekte of handicap passend te zijn, geeft u dit dan aan. In overleg met u zal voor een passende oplossing worden gezorgd.

Wettelijke rente

Wordt de schade aan uw woning door de OCS toegewezen, dan heeft u recht op uitkering van de wettelijke rente. Om eenduidigheid te creëren, wordt de rente berekend over de periode van het melden van de schade tot het uitkeren van de schade. Laat u uw schade herstellen? Dan krijgt u de rente vergoed over de periode tot de kosten van herstel aan u worden vergoed (bij herstel in eigen opdracht) of het moment dat de schade hersteld is (bij herstel in opdracht van).

Advieskosten

Als u kosten maakt om juridisch of technisch advies in te winnen, kunnen deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Daarbij gelden de volgende voorwaarden:

- er is sprake is van een complex schadegeval
- u krijgt maximaal 20 uren vergoed
- u krijgt de kosten niet al elders vergoed
- u heeft vooraf toestemming aan de OCS gevraagd voor het inwinnen van dit advies.

Omzetsderving als gevolg van inspectie en/of schadeherstel

Als inspectie of herstel leidt tot tijdelijke staking van uw bedrijfsactiviteit, zijn er twee mogelijkheden om hiervoor vergoeding te verkrijgen:

1. U levert een onderbouwde inschatting van de gedeerde omzet (op basis van jaar- of weekomzetten zoals blijkt uit de boekhouding van het bedrijf);

2. U levert een onderbouwde inschatting van de gedeerde inkomsten op urenbasis. Daarbij dient redelijkheid en billijkheid in acht te worden genomen.

Verhuiskosten

Als u in verband met herstelwerkzaamheden tijdelijk elders moet verblijven, dan geeft de OCS opdracht voor de verhuizing van uw goederen. Kiest u ervoor de verhuizing zelf te regelen, dan ontvangt u hiervoor een vergoeding.

Vervangende kantoor- of bedrijfsruimte

Soms kunt u tijdens de inspectie en/of schadeherstel uw kantoor- of bedrijfsruimte niet gebruiken. In opdracht van de OCS wordt vervangende kantoor- of bedrijfsruimte voor u geregeld. Regelt u dit zelf, dan krijgt u de redelijke kosten vergoed.

Transportkosten

Het kan voorkomen dat u in verband met verblijf elders meer reisafstand heeft tussen uw woning en werk of naar de school van uw kinderen. Is dit het geval, dan ontvangt u hiervoor een vergoeding per week.

Opslag

Het is mogelijk dat uw goederen tijdens uw verblijf elders opgeslagen moeten worden. De OCS zal opdracht geven om de opslag van uw goederen te laten verzorgen. Kiest u ervoor de goederen zelf op te slaan, dan ontvangt u een vergoeding per week.

Beveiliging

Als u tijdens het uitvoeren van de herstelwerkzaamheden elders verblijft, is uw woning onbewoond. Uw gemeente is wettelijk verplicht de benodigde veiligheidsmaatregelen te nemen.

Inboedel- en tuinschade

Tijdens de inspectie of het schadeherstel moeten inspecteurs en aannemers in uw woning aan het werk. Zij zullen uiteraard zorgvuldig te werk gaan en proberen geen schade aan te richten aan uw tuin of inboedel. De in opdracht van de OCS ingeschakelde aannemer zal proberen de tuin en inboedel netjes achter te laten. Toch zal dit soms toch nodig zijn of gebeuren. Is er toch schade aangericht, dan zal deze schade worden vergoed.

Hoofdstuk 3 Schade melden en procedure

Deze paragraaf beschrijft stapsgewijs de procedure voor de afhandeling van fysieke schade aan uw huis en andere gebouwen als gevolg van bodembeweging door gaswinning uit het Groningenveld.

In het kort

In de nieuwe procedure is de OCS verantwoordelijk voor de afhandeling van de schademeldingen en oordeelt ze over de schade. Een gekwalificeerde schade-inspecteur doet de eerste opname. Aan de hand van een eenvoudige beoordeling beslist de OCS of de schade versneld afgewikkeld wordt. De OCS zal dan de kosten van herstel vaststellen. U beslist of de schade wordt hersteld of het schadebedrag naar u wordt overgemaakt. Leent de schade zich niet voor versnelde afwikkeling, doordat bijvoorbeeld twijfel is over de oorzaak of als de schade niet eenvoudig is, dan volgt nader onderzoek. Uiteindelijk komt de OCS tot een oordeel dat gebaseerd is op:

- het verslag van een gekwalificeerde schade-inspecteur
- de ingevulde vragenlijst van de bewoner
- het technisch onderzoek en oordeel
- de mening van de bewoner over het technisch oordeel

Onafhankelijke Commissie Schade

De Onafhankelijke Commissie Schade is verantwoordelijk voor de afhandeling van de schademeldingen. Daarbij heeft zij oog voor veiligheid en zorg voor de bewoner en probeert zij herstel te bevorderen. De commissie beoordeelt schade, oordeelt over de aansprakelijkheid van de exploitant en stelt het bedrag vast dat daarmee is gemoeid.

Beschrijving van de procedure in 10 stappen

Stap 1: U constateert schade aan uw huis

Stap 2: U meldt de schade bij OCS

Dit kan op de volgende manieren:

1. Via het online schadeformulier op website van de OCS
2. Via de app
3. Per brief, gericht aan de OCS,

4. Telefonisch bij OCS via het gratis telefoonnummer (elke dag, ook in het weekeinde, van 08.00 tot 20.00 uur)
5. Op het kantoor van de OCS

Uitgangspunt is dat de schade aan uw woning altijd opgenomen wordt door een deskundige schade-inspecteur. U kunt er ook voor kiezen om tegelijk met de schademelding foto's van de schade en een offerte van een aannemer mee te sturen. Dan kan de OCS na een lichte beoordeling van de foto's en de offerte van de aannemer meteen bekijken of de schade op eenvoudige wijze afgehandeld kan worden en zal hiertoe overgegaan worden. Indien nodig volgt alsnog een opname door een schade-inspecteur.

Termijnen

Op het moment dat de schade is gemeld bij OCS, begint de schadeafhandelingsprocedure. Hieraan zijn vaste termijnen voor u en voor OCS verbonden. Van de OCS en van u wordt verwacht deze termijnen zoveel mogelijk te respecteren. Afwijken van deze termijnen is mogelijk als er sprake is van aanvullend onderzoek en/of overmacht, bijvoorbeeld door ziekte of familieomstandigheden. Is dit het geval, dan geeft u of OCS dit zo spoedig mogelijk aan elkaar door.

Acuut onveilige situatie

Als u het gevoel heeft dat er sprake is van een acuut onveilige situatie, dan kunt u een beroep doen op de 'rode knop procedure'. U kunt dit aangeven op de website van CVW (www.cvw.nl/....). Op dat moment wordt het protocol voor acuut onveilige situaties gevolgd.

Stap 3: Eerste contact met OCS

Nadat de schade is gemeld, neemt de OCS zo snel mogelijk (**uiterlijk binnen**) contact met u op om een afspraak te maken voor een bezoek van de bewonersbegeleider en de schade-inspecteur. De bewonersbegeleider is uw vaste contactpersoon. Hij/zij kan u bij alle stappen van de procedure ondersteunen. U kunt zelf aangeven hoe u het liefst contact heeft met de bewonersbegeleider: telefonisch, via email of via de post. De OCS reageert binnen **x uur** (tijdens werkdagen) op een terugbelverzoek en binnen **x uur** (tijdens werkdagen) op een email.

Hoe het gaat met de afhandeling van uw melding, kunt u volgen via het online schadedossier: www.cvw.nl/login. Na de melding krijgt u een persoonlijke toegangscode voor het online schadedossier (tegelijk met de gegevens over uw bewonersbegeleider).

Stap 4: De schade-inspecteur komt bij u langs

De schade-inspecteur inventariseert de schade en legt details vast op foto's en in een verslag, ongeacht waar de schade aan het pand zich bevindt.

De schade-inspecteurs zijn aangewezen door de OCS. Zij hebben ervaring met schade aan gebouwen, bouwkundige expertise en inzicht in kosten die met herstel verbonden zijn. De schade-inspecteurs voldoen aan kwaliteitseisen die in overleg met TU Delft zijn opgesteld. De kwaliteitseisen kunt u vinden op de website van de Nationaal Coördinator Groningen.

De schade-inspecteur geeft u ook een vragenlijst die u als schademelder in kunt vullen (dat kan ook online). Op deze lijst kunt u extra informatie geven die van belang is voor de schademelding, bijvoorbeeld over de historie van uw woning, wanneer u de schade heeft ontdekt of over uw persoonlijke omstandigheden. De bewonersbegeleider kan u helpen bij het invullen van de lijst.

Tijdsduur: ...

Stap 5: U controleert het verslag, verslag en vragenlijst gaan terug naar OCS

De schade-inspecteur maakt een verslag met daarin een beschrijving – geen beoordeling! – van alle geconstateerde schades. Dit verslag wordt aan u toegestuurd (per post of per e-mail) zodat u het kunt controleren. Het verslag van de schade-inspecteur en de door u ingevulde vragenlijst gaan terug naar de OCS samen met informatie over opgetreden trillingen. Dan zijn er twee mogelijkheden: de schade wordt versneld afgewikkeld of er volgt nader technisch onderzoek. Dit beslist de OCS. Nader onderzoek kan ook een onderzoek aan de fundering zijn. U kunt op een lijst uw voorkeur aangeven voor een partij die de technische beoordeling uitvoert.

Tijdsduur: ...

Stap 6a: Versnelde afwikkeling

De OCS beoordeelt op basis van de schadeopname, de toelichting van de bewoner en een eenvoudige technische beoordeling van de schadeopname of het nodig is om nader onderzoek te doen of dat er tot een versnelde afwikkeling kan worden overgegaan. Of de schade naar aard veroorzaakt kan zijn door gaswinning is daarbij belangrijk. In de volgende gevallen wordt geen nader onderzoek gedaan en wordt tot versnelde afwikkeling overgegaan:

- Schades tot een bedrag van € X000,-
- Eerdere uitspraken in soortgelijke gevallen
- Overschrijding van kritische grenswaarden

De OCS stelt de hoogte van de schade (inclusief gevolgschade) vast op basis van de berekening van de schade-inspecteur of de foto's van de bewoner, de informatie die u heeft gegeven en de

bijbehorende offerte van een aannemer. U krijgt een voorstel van de OCS waar dit in staat. Of u al dan niet instemt met het voorstel, maakt u kenbaar aan de OCS (stap 7).

U beslist vervolgens of de schade hersteld wordt of dat het schadebedrag aan u wordt uitgekeerd wordt (zie opties onder stap 9). Daarmee is uw dossier afgerond.

Tijdsduur: ...

Stap 6b. Technisch onderzoek en oordeel

Als meer technisch onderzoek nodig is om tot een goede beoordeling te komen en afwikkeling volgens 6a niet mogelijk is, wordt uitvoeriger onderzoek gedaan. Op basis van het verslag van de schade-inspecteur, aanvullende gegevens over bijvoorbeeld de ondergrond, waterhuishouding, geschiedenis van de woning, de omgeving en de vragenlijst uw schade wordt dan de schade technisch beoordeeld.

Redenen voor het doen van uitvoeriger onderzoek zijn:

- Onzekerheid over de aard van de schade in relatie tot gaswinning
- Onzekerheid over de invloed die trillingen kunnen hebben gehad
- Complexiteit van de schade
- Onduidelijkheid over de toerekenbaarheid

Ook worden bijkomende kosten berekend en het bedrag dat gemoeid is met het herstel van de schade.

Tijdsduur: ...

Stap 7: Mening bewoner

Als bewoner geeft u uw mening over de technische beoordeling. U kunt bijvoorbeeld aangeven dat u vindt dat iets over het hoofd is gezien. U kunt ook aangeven dat u een nieuwe beoordeling wilt, zoals dat voorheen door een contra-expert werd gedaan. Als u het lastig vindt uw mening te verwoorden, kan uw bewonersbegeleider u hierbij helpen. Uw mening wordt bij het dossier gevoegd. Het hele dossier wordt vervolgens voor definitieve beoordeling naar de OCS gestuurd. Die beslist ook of een aanvullend onderzoek of nieuwe beoordeling moet worden uitgevoerd.

Tijdsduur: ...

Stap 8: Beoordeling door de OCS

De OCS gaat de schademelding definitief beoordelen. Deze beoordeling is gebaseerd op:

- het verslag van de schade-inspecteur

- de door u ingevulde vragenlijst
- de technische beoordeling
- uw mening (zienswijze) hierover

De OCS geeft een definitieve beoordeling. Zij kan de schade (gedeeltelijk) toekennen of (gedeeltelijk) afwijzen. Het kan ook zijn dat de OCS concludeert dat het technische rapport onvolledig is of dat u heeft gevraagd om een nieuwe beoordeling of ander onderzoek. In dat geval kan vervolgonderzoek volgen. U gaat dan weer naar stap 6b. Dan volgt daarna de definitieve beoordeling, nadat u ook opnieuw uw mening heeft kunnen geven.

Tijdsduur: ...

Stap 9: Schadeherstel of uitbetaling

U heeft drie keuzes:

1. u kiest voor herstel in opdracht van de OCS
2. u kiest een erkende aannemer en stuurt de factuur van het herstel naar de OCS
3. u laat het schadebedrag uitbetalen

Zodra u uw keuze aan de OCS kenbaar heeft gemaakt, gaat de OCS over tot schadeherstel of uitbetaling.

Tijdsduur: Als u kiest voor herstel via de OCS, beginnen de herstelwerkzaamheden zo snel mogelijk, afhankelijk van (onder meer) de complexiteit van de schade, uw beschikbaarheid en de beschikbaarheid van de aannemer.

Stap 10: Arbiter bodembeweging of rechter

Als u het niet eens bent met de beslissing van de OCS, kunt u uw zaak voorleggen aan de Arbiter Bodembeweging of de rechter. U dient hierin een keuze te maken.

Arbiter

Als u uw zaak wilt voorleggen aan de Arbiter, dan dient u dit binnen zes weken na de definitieve beoordeling door de OCS te doen. De exploitant heeft twee weken om aan te geven of zij de zaak voor wil leggen aan de arbiter.

De Arbiter kan een oordeel geven over het geheel van alle zaken zoals beschreven in het reglement Arbiter Bodembeweging. De Arbiter kan hierbij enkel een oordeel geven over de aansprakelijkheid van partijen die zich hebben aangesloten bij de Arbiter.

Een uitspraak van de Arbiter kan voor een marginale (procedurele) toetsing aan de rechter worden voorgelegd.

Rechter

U kunt ook beslissen de uitspraak van de OCS voor te leggen aan de civiele rechter. De Rechtbank Noord-Nederland heeft hiervoor een speciale aardbevingskamer ingericht. De rechter zal dan een inhoudelijke toetsing kunnen uitvoeren. Een rechter kan oordelen over het geheel. Er is geen beperking voor aangesloten partijen. Wel brengt een gang naar de rechter kosten met zich. Deze kosten zult u zelf moeten dragen. Wordt u in het gelijk gesteld, dan krijgt u (een deel van) de kosten vergoed. Overigens kunt u op ieder door u gewenst moment uw zaak aan de rechter voorleggen. Als de arbiter al een uitspraak heeft gedaan, toetst de rechter slechts marginaal (procedureel).

Arbiter Bodembeweging

De Arbiter Bodembeweging is in mei 2016 benoemd. De onafhankelijke Arbiters (allen oud-rechters) beslissen over geschillen die betrekking hebben op schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning in de provincie Groningen.

Voor wie is Arbiter Bodembeweging?

Als u het niet eens bent met het definitieve oordeel van de OCS, kunt u uw zaak voorleggen aan de Arbiter. U beschrijft het geschil en legt dit met de bijbehorende documentatie voor aan de arbiter. Dit kan ook als er sprake is van een complexe schadezaak.

Wat doet Arbiter Bodembeweging?

De Arbiter bepaalt volgens het reglement of uw zaak voor behandeling in aanmerking komt. Zo ja, dan beoordeelt de arbiter indien nodig de zaak ter plaatse. De arbiter kan ook oordelen dat het niet nodig is ter plaatse te gaan. Of juist dat aanvullend onderzoek nodig is. De arbiter doet op grond van het geheel een uitspraak. De uitspraak van de Arbiter is in beginsel bindend voor de exploitant.

Rechtsbijstand

Bewoners kunnen de schadeafhandelingsprocedure en het traject bij de Arbiter eenvoudig zelf doorlopen. Uiteraard staat het u vrij om alsnog rechtsbijstand in te schakelen.

Meer informatie over de Arbiters Bodembeweging vindt u op www.arbiterbodembeweging.nl.

Hoofdstuk 4 Complexe schade

Soms is er veel meer aan de hand dan 'alleen' schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Er kan sprake zijn van een samenloop van verschillende soorten schade of van een combinatie van materiele en immateriële schade. Ook komt het voor dat gaandeweg de afhandeling van de schade steeds meer factoren mee gaan spelen, waardoor het dossier alsnog complex wordt. Bij complexe schade schiet de reguliere procedure tekort en bemiddelt NCG.

Wat is complexe schade?

Het gaat om complexe schade als een schademelding aan een of meerdere van onderstaande criteria voldoet:

- Er zijn meerdere oorzaken van schade (buiten bodembeweging door gaswinning), zoals bouwkundige problemen en/of zettingsschades
- Persoonlijke omstandigheden van de bewoner zijn van invloed op de schadeafhandeling (sociale, medische, psychische en/of economische problemen)
- Er zijn meerdere partijen nodig om tot een oplossing te komen
- Er is onvoldoende financiële draagkracht of bereidheid bij een van de betrokken partijen (exclusief de aansprakelijke instantie) om de schade of problemen aan te pakken
- Het gaat om monumenten waarvan de herstelwijze vergunningplichtig is
- Er zit asbest in het gebouw en dat heeft effect op de schade afwikkeling
- Er is een redelijk vermoeden dat het gaat om zowel schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning als schade door bodemdaling
- Het gebouw bevat gevaarlijke gebouwelementen (HRBE's) die tot risicovolle situaties kunnen leiden
- Voor het gebouw zijn in het verleden al eens inspecties uitgevoerd naar bouwkundig versterken

Hoe komt een complexe schade bij NCG terecht?

Een complexe schade-dossier kan op verschillende manieren bij NCG terecht komen:

- Op verzoek van een bewoner
- Op verzoek van een schade-inspecteur
- Via het OCS
- Via de Onafhankelijke Raadsman of de gemeente

Werkwijze complexe schade

Voor het afhandelen van de complexe schade wordt dezelfde procedure gevolgd als bij alle andere schades. Wel kijkt Een casemanager van NCG mee bij de afhandeling. De casemanager bepaalt welke acties of onderzoeken nodig zijn om tot een oplossing te komen. Als naast het oordeel van de OCS nog meer nodig is om tot een oplossing te komen, bijvoorbeeld van andere partijen, dan bemiddelt NCG.

Dat betekent dat NCG op basis van gesprekken met partijen een voorstel doet voor een oplossing die acceptabel is voor alle betrokken partijen. Het oordeel van de OCS vormt hierbij

de basis. Dit bemiddelingsvoorstel van NCG wordt aan alle partijen voorgelegd. Vervolgens komt NCG met een definitief bemiddelingsvoorstel.

Arbiter Bodembeweging

Het kan zijn dat u het niet eens bent met de definitieve beoordeling van de OCS of dat het tijdens de bemiddeling door NCG niet lukt om tot een voor alle partijen acceptabele oplossing te komen. In dat geval kunt zich wenden tot de Arbiter Bodembeweging. Tijdens deze procedure luistert de Arbiter zowel naar uw verhaal als naar het verhaal van de casemanager NCG. Ook de zienswijze van de exploitant wordt meegewogen. De Arbiter geeft een oordeel over de bijdrage die alle betrokken partijen moeten leveren op basis van hun juridische verplichtingen. Voorwaarde is dat deze partijen zijn aangesloten bij geschillenregeling van de Nationaal Coördinator Groningen. De Arbiter geeft een oordeel, maar kan andere partijen niet verplichten schade te vergoeden.

Meer informatie over de afhandeling van complexe schade vindt u op www.nationaalcoordinatorgroningen.nl.

Hoofdstuk 5 Erfgoed

Erfgoed – en dat is meer dan de officieel geregistreerde monumenten – is belangrijk voor de herkenning van het landschap en draagt bij aan het ‘thuisgevoel’ in uw woonomgeving. Bij schadeherstel van erfgoed moet rekening worden gehouden met vergunningverlening en met speciale herstelmethoden om het monumentale karakter te behouden. In de provincie zijn er de volgende categorieën erfgoed.

Categorieën erfgoed

1. Rijksmonumenten (Erfgoedwet)

Dit zijn gebouwen of andere objecten die om hun nationale cultuurhistorische waarde door de rijksoverheid zijn aangewezen als beschermd monument. Ze zijn te vinden in het monumentenregister. Kleine en reguliere onderhoudswerkzaamheden waarbij de materiaalsoort, kleur, vorm, detaillering en profilering niet anders worden, kunnen zonder vergoeding uitgevoerd worden. Voor de meeste andere werkzaamheden (noodmaatregelen, herstel, sloop) aan een rijksmonument is een vergunning vereist. In dat geval is een advies van de gemeentelijke monumentencommissie en soms zelf van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed nodig.

2. Gemeentelijke monumenten (gemeentelijke verordening)

Een gemeente kan een pand met plaatselijke of regionale cultuurhistorische waarde op de gemeentelijke monumentenlijst zetten. Voor bepaalde werkzaamheden (noodmaatregelen, herstel, sloop) aan gemeentelijke monument is een vergunning vereist. In dat geval is een advies van de gemeentelijke monumentencommissie nodig.

3. Beschermd stads- en dorpsgezicht (Monumentenwet en bestemmingsplan)

Dit is een gebied in een stad of dorp met een bijzonder cultuurhistorisch karakter dat door rijksoverheid of gemeente is aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht. Deze bijzondere waarden zijn geborgd in het bestemmingsplan.

Voor bepaalde werkzaamheden is een vergunning nodig, maar de regels zijn minder strikt dan die voor Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten. De gemeente kan u hier meer over vertellen.

4. Karakteristieke panden (bestemmingsplan)

Dit zijn gebouwen die worden beschouwd als een onderdeel van het cultureel erfgoed. Ze spelen een belangrijke rol in het historische straat-, dorps- of stadsbeeld, bijvoorbeeld vanwege hun cultuurhistorische of architectonische waarde, herkenbaarheid of zeldzaamheid. Werkzaamheden aan karakteristieke panden moeten getoetst worden aan de beschermende voorschriften volgens de Provinciale Omgevingsverordening en/of het bestemmingsplan.

5. Beeldbepalende gebouwen (bestemmingsplan)

Een beeldbepalend gebouw of object heeft kenmerken die een straat, dorp, stad of landschap een eigen gezicht geven. De gemeente wijst dit aan. Vaak zijn in

bestemmingsplannen en welstandsnota beschermende maatregelen opgenomen. De gemeente kan u hier meer over vertellen.

Werkwijze erfgoed

Als u zelf niet weet of het bij u om erfgoed gaat, kan de OCS dit navragen bij de gemeente. Ook verzamelt de OCS alle informatie die nodig is voor een goede schadeafhandeling, zoals inspectierapporten van Monumentenwacht, informatie over de archeologische waarden van de ondergrond en overheidsregels en vergunningseisen (die per gemeente en per soort monument kunnen verschillen). In de vragenlijst die u krijgt (stap 4) wordt ook aan u gevraagd of u weet of uw woning in één van de genoemde categorieën valt en of u de bijbehorende documentatie wilt meegeven voor de beoordeling.

Deskundigheid opname

- De schade aan een rijksmonument, gemeentelijk monument of een pand in een beschermd dorps- of stadsgezicht, wordt opgenomen door een deskundig schade-inspecteur die gespecialiseerd is op het gebied van monumenten. Als onderzoek naar de fundering of archeologisch onderzoek nodig is, hoort dat ook bij de opname.
- Schade aan een karakteristiek of beeldbepalend pand wordt opgenomen door een schade-inspecteur met bouwkundige kennis van erfgoed.

Herstel bij Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

De OCS beoordeelt aan de hand van het rapport van de schade-inspecteur of er sprake is van schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. Als dat zo is, dan wordt een herstelplan opgesteld en beoordeeld door de OCS. Daarbij wordt een monumentenarchitect geraadpleegd en vindt overleg plaats tussen de gemeente en adviserende instanties, zoals de monumentenwacht en Rijksdienst Cultureel Erfgoed (in geval van rijksmonumenten). De herstelmethode houdt rekening met de bijzondere status van het pand.

Blijkt tijdens de beoordeling dat een vergunning nodig is voor de werkzaamheden, dan gaat het om complexe schade en neemt NCG de behandeling van het dossier op zich. Is er geen vergunning nodig, dan volgt het normale proces.

Herstel overig erfgoed

Bij het bepalen van de vergoeding die gemoeid is met herstel, wordt door de OCS rekening gehouden met de eisen die aan de panden worden gesteld.

Ook bedrijven en agrarische ondernemingen hebben te maken met schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning. In principe volgt dan het normale proces van schadeafhandeling, maar soms is dit niet voldoende. Dat is bijvoorbeeld het geval als specifiek nader onderzoek noodzakelijk is of specifieke herstelmethoden gevraagd zijn. Andere voorbeelden zijn situaties waarin schade wordt geleden door noodzakelijke inspecties of herstelwerkzaamheden of als er maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat een bedrijf of agrarische onderneming moet sluiten. In dat soort gevallen voldoet het standaardproces niet en zorgt de OCS voor een maatwerkoplossing. Als het nodig is, schakelt de OCS hiervoor (financiële) experts in met kennis van bedrijven of agrarische ondernemingen.

Specifieke regelingen voor agrarische ondernemingen:

Programma Groninger Schuren en Stallen

Het programma Groninger Schuren en Stallen is er op gericht de agrariër in staat te stellen om af te wegen of de schuur of stal waar het om gaat hersteld zou moeten worden, of dat hij/zij de vergoeding liever zou gebruiken voor herbouw.. Als er een nieuw pand gebouwd wordt, is de verwachting dat minder snel weer schade zal ontstaan. De vergoeding kan daarom hoger liggen dan bij herstel van schade. Deze vergoeding, in combinatie met eventuele andere uitkeringen of subsidies en een substantiële eigen bijdrage van de agrariër kunnen nieuwbouw van een schuur of stal mogelijk maken. Dit protocol wordt op basis van een pilot uitgewerkt en komt beschikbaar op de site.

Mestkelders

Ook aan mestkelders kan schade worden geconstateerd. Dit leidt ertoe dat water de mestkelder instroomt en de agrariër de mestkelder vaker moet legen. Het protocol mestkelders berekent op basis van een vastgestelde hoeveelheid extra instroom een compensatie voor het extra uitrijden. [Zie voor meer informatie www.... nl](http://www....nl)

Steunpunt 'Stut-en-Steun' voor burgers

De onafhankelijke stichting Steunpunt Stut en Steun kwam in mei 2016 tot stand op initiatief van de GBB en het Gasberaad. Het steunpunt wordt beheerd door deze maatschappelijke organisaties.

Wat doet het Steunpunt Stut en Steun?

De ondersteuning van het steunpunt bestaat onder andere uit het informeren, begeleiden en doorverwijzen van burgers met vragen over bijvoorbeeld schademeldingen, schadeafhandeling, bouwkundig versterken en regelingen.

Voor wie is het Steunpunt Stut en Steun?

Voor iedere burger met vragen over de schadelijke gevolgen van mijnbouwactiviteiten in Groningen.

Hoe kunt u zich melden bij het Steunpunt Stut en Steun?

U kunt het steunpunt bellen, mailen of bezoeken (maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur):

Steunpunt Stut-en-Steun

Spoorbaan 1

9901 DD Appingedam.

Telefoon: 050 - 2112044

E-mail: welkom@stutensteun.nl

Meer informatie vindt u op www.stutensteun.nl.

Commissie Bijzondere Situaties

De onafhankelijke Commissie Bijzondere Situaties is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling Bijzondere Situaties. Deze regeling is bedoeld voor bijzondere, individuele situaties waar mensen zelf niet uit komen. Vier onafhankelijke deskundigen vormen de commissie.

Wat doet de Commissie Bijzondere Situaties?

De commissie biedt een vangnet voor bijzondere individuele situaties waarin de bestaande regelingen geen of onvoldoende oplossingen bieden. De commissie beoordeelt de aanvragen en besluit welke extra hulp kan worden geboden. Dit kan variëren van het inschakelen van praktische hulp tot het toekennen van een financiële vergoeding. De aansprakelijke instantie volgt de adviezen van de CBS in principe op.

Voor wie is de Commissie Bijzondere Situaties?

Het vangnet van de commissie is bedoeld voor mensen die te maken hebben met een opeenstapeling van problemen. Naast schade als gevolg van bodembeweging door gaswinning, zijn er bijvoorbeeld ook nog aantoonbare sociale, medische, psychische of financiële moeilijkheden, waardoor mensen niet in staat zijn om (dringende) problemen zelf op te lossen.

In deze bijzondere individuele situaties is niet alleen herstel van de schade nodig, maar ook andere dringende hulp, bijvoorbeeld bij het snel vinden van andere huisvesting of het voorkomen van ernstige financiële problemen.

Hoe kunt u de Commissie Bijzondere Situaties inschakelen?

U kunt de commissie inschakelen via de burgemeester van uw woonplaats (na een afspraak op het gemeentehuis) of via het meldpunt van de Onafhankelijke Raadsman.

Wie heeft de Commissie Bijzondere Situaties ingesteld?

De Commissie is ingesteld door de minister van EZ en functioneert onafhankelijk van de NCG. Het secretariaat van de Commissie Bijzondere Situaties is ondergebracht bij NCG.

Meer informatie vindt u op www.vangnetbijzondere situaties.nl

Technische Commissie Bodembeweging (Tcbb)

De instelling van de onafhankelijke Technische commissie bodembeweging (Tcbb) is voorgeschreven in de Mijnbouwwet. Leden zijn deskundig op vakgebieden als delfstofwinning, geologie, seismologie, grondmechanica, hydrologie, constructieleer en juridische aangelegenheden.

Wat doet de Tcbb?

De commissie adviseert over het verband tussen opsporing/winning van delfstoffen en bodembeweging. Onder bepaalde voorwaarden adviseert de commissie ook over schade en schadevergoeding. De Tcbb kan dan een technisch onderzoek instellen naar de vraag of , en zo ja in hoeverre, de schade is veroorzaakt door bodembeweging als gevolg van gaswinning in het Groninger veld.

Voor wie is de Tcbb?

U kunt zich melden bij de Tcbb als het CVW uw schadeclaim heeft afgewezen.

Hoe meldt u zich bij de Tcbb?

U kunt uw zaak schriftelijk aan de Tcbb melden binnen een maand nadat u de afwijzing van het CVW heeft ontvangen. Als uw zaak wordt behandeld door de casemanager complexe schade van de NCG, kan de casemanager dit voor u doen.

Meer informatie vindt u op www.tcbb.nl.

Commissie Bodemdaling

Door gaswinning daalt de bodem in een groot deel van de provincie Groningen. Als u vermoedt dat schade aan uw woning het gevolg is van bodemdaling door gaswinning, kunt u advies vragen bij de Commissie Bodemdaling.

De Commissie Bodemdaling is in 1984 ingesteld op grond van de bodemdalingsovereenkomst tussen NAM en de provincie Groningen en NAM en het Rijk. De Commissie bestaat uit zes deskundigen. De provincie en het Rijk benoemen drie leden en NAM benoemt drie leden.

Wat doet de Commissie Bodemdaling?

De Commissie Bodemdaling stelt vast welke maatregelen nodig zijn om schade als gevolg van bodemdaling door gaswinning te voorkomen of te compenseren. Ook stelt de commissie vast welke kosten NAM volgens de bodemdalingsovereenkomst zou moeten betalen.

De Commissie Bodemdaling geeft op haar website aan dat schade aan gebouwen door bodemdaling niet te verwachten is. Dit komt doordat de bodem in een groot gebied langzaam en geleidelijk daalt en de waterpeilen worden aangepast aan de bodemdaling.

Voor wie is de Commissie Bodemdaling?

Voor inwoners die vermoeden dat schade aan hun gebouw veroorzaakt wordt door bodemdaling als gevolg van gaswinning.

Hoe kunt u uw klacht melden bij de Commissie Bodemdaling?

- U kunt zich telefonisch of per e-mail melden bij de Commissie Bodemdaling. Een medewerker van het secretariaat van de Commissie inspecteert de situatie ter plaatse. Als uw zaak wordt behandeld door de casemanager complexe schade van de NCG, kan de casemanager dit voor u doen.
- Daarna kunt u een schriftelijke klacht indienen bij de Commissie. De Commissie doet op grond van de schriftelijke klacht en na een onderzoek ter plaatse een *voorlopige* uitspraak.
- Wijst de Commissie Bodemdaling uw klacht af, dan kunt u uw klacht voorleggen aan de Technische Commissie Bodembeweging of de rechter.
- Wilt u na een voorlopige uitspraak een *definitieve* uitspraak van de Commissie, dan moet u tot de Bodemdalingsovereenkomst toetreden. Let op! Toetreding betekent dat u afstand doet van de mogelijkheid om op een andere manier een vergoeding van NAM te verlangen.

Meer informatie vindt u op www.commissiebodemdaling.nl.

OCS

Als u niet tevreden bent over de dienstverlening van de OCS, kunt u een klacht indienen via het klachtenformulier van de OCS. Binnen twee dagen nadat de OCS uw formulier heeft ontvangen, krijgt u een reactie.

Hoe meldt u uw klacht?

U meldt uw klacht door het invullen van het klachtenformulier. Dat kan op verschillende manieren.

- Het klachtenformulier kunt u via de website (www.ocs.nl) invullen en opsturen.
- Heeft u geen internet of vindt u dit lastig, dan kunt u het klachtenformulier aanvragen via het gratis telefoonnummer.
- Een andere mogelijkheid is dat u het afhaalt bij de balie van het (op werkdagen van 08.00 - 17.00 uur).

Niet tevreden?

Heeft u ons klachtenproces doorlopen en bent u niet tevreden over de afhandeling van uw klacht? Dan kunt u zich wenden tot de Onafhankelijke Raadsman of de Nationale Ombudsman.

Onafhankelijke Raadsman

www.onafhankelijkeraadsman.nl

Het Centraal Meldpunt Onafhankelijke Raadsman houdt zich uitsluitend bezig met claims die gaan om schade door bodembeweging als gevolg van gaswinning in Groningen. De Onafhankelijke Raadsman bekijkt individuele klachten en probeert waar mogelijk te bemiddelen.

U kunt u bij de Onafhankelijke Raadsman terecht:

- als u al een schadeclaim bij de OCS heeft ingediend (u heeft hiervan een registratienummer), maar niet tevreden bent over de afhandeling
- als u klachten heeft over bouwkundige versterking
- als u klachten heeft over de afwikkeling van complexe schade door NCG.

Hoe meldt u uw klacht?

U kunt uw klacht op verschillende manieren indienen bij de Onafhankelijke Raadsman:

1. via telefoonnummer 088 – 223 44 55 (lokaal tarief)
2. via het inloopsprek uur in het gemeentehuis in Loppersum, Molenweg 12
3. via e-mail info@onafhankelijkeraadsman.nl
4. door het contactformulier op de website www.onafhankelijkeraadsman.nl in te vullen. De Onafhankelijke Raadsman neemt dan zo snel mogelijk contact met u op.

Boven de partijen

Het Centraal Meldpunt Onafhankelijke Raadsman is een initiatief van de minister van Economische Zaken. De Onafhankelijke Raadsman is een onafhankelijke instantie die zich over uw klacht buigt en opkomt voor uw belangen. Hij staat nadrukkelijk boven de partijen en heeft allereerst een adviserende rol. Waar het kan, is hij vraagbaak en bemiddelaar voor iedereen die zich benadeeld voelt. De Raadsman kan (zwaarwegende) aanbevelingen doen.

XXX

Deze partij ziet toe op de kwaliteit van de experts die schade opnemen en beoordelen. Indien u een klacht heeft over een expert, dan kunt u deze indienen bij XXX.

Nationaal Coördinator Groningen

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

Als u niet tevreden bent over de dienstverlening van NCG, dan kunt u daarover mondeling of schriftelijk een klacht indienen. Klachten over andere organisaties in het aardbevingsgebied, zoals CVW of NAM, kunt u indienen bij de organisatie zelf.

Hoe meldt u uw klacht?

U kunt op drie manieren een klacht over NCG melden:

- Telefonisch via gratis telefoonnummer 088 - 041 44 44.
- Per e-mail via het contactformulier op de website www.nationaalcoordinatorgroningen.nl.
- Schriftelijk via een zogeheten klaagschrift. In deze brief vermeldt u:
 - wat de klacht is
 - uw naam en adres
 - plaats en datum (dagtekening)
 - handtekening van degene die de klacht indient

U kunt uw brief sturen naar: Nationaal Coördinator Groningen, Antwoordnummer 700 (postzegel is niet nodig), 9700 WB Groningen.

Bij een schriftelijke klacht per mail of brief vragen wij u om uw telefoonnummer te vermelden. Dit is niet verplicht, maar dan kunnen we eventueel nadere informatie bij u inwinnen of onduidelijkheden wegnemen.

Wanneer kunt u niet bij de NCG terecht?

U kunt geen klachten over schadeafhandeling bij NCG indienen als u al de mogelijkheid heeft gehad om bezwaar of beroep aan te tekenen of als de oorzaak van de klacht langer dan één jaar geleden is ontstaan. Ook als u een klacht heeft over een zaak die bij de burgerlijke rechter in behandeling is, kunt u hiermee niet bij de NCG terecht.

Behandeling van uw klacht: informele en formele procedure

Als de NCG de klacht naar uw tevredenheid telefonisch of schriftelijk heeft afgehandeld, dan is geen formele procedure nodig. Is dit niet het geval of is uw klaagschrift niet geschikt voor zo'n informele afhandeling? Dan volgt de formele procedure van de Rijksoverheid. Meer informatie

hierover vindt u op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kwaliteit-en-integriteit-overheidsinstanties/inhoud/klacht-over-de-overheid.

Niet tevreden?

Bent u niet tevreden met de manier waarop de NCG uw klacht heeft behandeld is, dan kunt u de Nationale ombudsman vragen uw klacht te onderzoeken. U moet dan wel eerst de formele NCG-klachtenprocedure hebben doorlopen.

Nationale ombudsman

www.nationaleombudsman.nl

De Nationale ombudsman is onafhankelijk en onpartijdig en staat voor u klaar als het misgaat tussen u en de overheid. De Nationale ombudsman werkt volgens een vaste procedure. U kunt bij de Nationale ombudsman terecht als u een klacht heeft over overheidsinstantie en u er via de klachtenregeling van die instantie niet uit komt (dat moet u wel eerst geprobeerd hebben). Bij problemen of klachten kan de Nationale ombudsman een onderzoek starten.

De Nationale ombudsman behandelt klachten over gedragingen, dus over de manier waarop instanties hun overheidstaken uitvoeren. U kunt niet terecht bij de Nationale ombudsman met klachten over het beleid van de regering of over de inhoud van wetten.

Hoe meldt u uw klacht?

Dat kan op verschillende manieren:

- telefonisch via (gratis) 0800 - 33 55 555
- via het digitale klachtenformulier op de website www.nationaleombudsman.nl
- per post naar Nationale ombudsman, Antwoordnummer 10870, 2501 WB Den Haag (postzegel is niet nodig).

U hoort binnen drie weken of de Nationale Ombudsman uw klacht in behandeling neemt en op welke manier. Dat kan bijvoorbeeld zijn door (als het nodig is) snel in te grijpen, door een bemiddelingsgesprek of door een onderzoek, gevolgd door een brief of rapportage.

Het oordeel van de Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman doet zorgvuldig onderzoek naar de feiten en levert een goed onderbouwde rapportage. Dit oordeel is echter niet bindend, de Nationale Ombudsman is geen rechter. De overheidsinstantie waarover de klacht gaat, bepaalt zelf wat er gebeurt met het oordeel van de Nationale ombudsman.

Bijlage 1 Vastgestelde bedragen (gevolg)schade

Thuis blijven tijdens inspectie en/of schadeherstel	€ 95,- per dagdeel
Schoonmaakkosten	€ 150,- per schademelding
Overnachten	€ 100,- per nacht voor één of twee personen € 200,- per nacht voor meer dan twee personen
Advieskosten	€ 95,- per uur voor maximaal 20 uren
Verhuiskosten	€ 500,- per verhuizing
Transportkosten	€ 20,- per week
Opslag	€ 40,- per week

Voorstel voor Beoordelingsmethodiek Schadeprotocol NCG 2.0

TU Delft – 23 juni 2017 (versie 5) / [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

DRAFT

INHOUDSOPGAVE

A	Inleiding	2
B	Uitgangspunten	2
C	Overwegingen	5
D	Voorstel	7
	Deel I Beperkte procedure	9
	Deel II Volledige procedure	13
	Deel III Kwaliteitsborging	22
	Deel IV Veiligheidsissues	23
E	Overige aspecten en overwegingen	24
F	Referenties	25

A. INLEIDING

In Groningen wordt sinds 31 maart 2017 de schadeafhandeling aangestuurd door de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Op 1 juli 2017 zal een nieuw schadeprotocol van de NCG in werking treden. Ten einde de uitvoeringsorganisatie vanaf die datum een duidelijke basis voor die activiteiten te bieden, heeft NCG aan TU Delft gevraagd in de vorm van een notitie een voorstel tot het opstellen van een nieuwe NCG schadebeoordelingsmethodiek versie 2.0, die beschikbaar moet zijn uiterlijk 1 juli 2017. De methodiek zal onderdeel uitmaken van het nieuwe protocol. Deze rapportage bevat het inhoudelijk voorstel voor de methodiek, alsmede de overwegingen daarbij.

B. UITGANGSPUNTEN

De hierna gepresenteerde beoordelingsmethodiek omvat:

1. het opnemen en vastleggen van de schade;
2. het verzamelen van aanvullende gegevens van schade en context (gebouw, omgeving);
3. de beoordeling van de schade in termen van de oorzaak of oorzaken.

Ter toelichting op deze aandachtspunten

1. De **schade opname methodiek** besteedt aandacht aan de (met het oog) waarneembare schade; Uitgangspunt is dat er altijd een gedocumenteerde schade opname plaatsvindt door een deskundige. Het nieuwe schade protocol moet hiervoor minimale vereisten bevatten. Een goede opname is niet alleen van belang voor een eerste beoordeling, maar ook voor een second opinion of nieuwe beoordeling.
Een uitzondering kan gemaakt worden bij schades en in objecten op heel korte afstand tot een epicentrum van een (voldoende zware) beving, waar al snel in de procedure kan worden vastgesteld dat een beving de meest waarschijnlijke oorzaak is. Snelheid van afhandelen en het beperken van de kosten die verbonden zijn aan een uitgebreidere opname en beoordeling kunnen in zo'n geval de doorslag geven. In dit geval zal een opname van de schade alleen nodig zijn voor een hersteladvies en voor het bepalen van de herstelkosten.
2. Een methodiek voor (verzamelen en hanteren van) aanvullende informatie over **de context van de schade**, met name over het gebouw en de omgeving. Deze informatie is van belang bij de beoordeling van de schade. Aspecten die hiertoe behoren zijn onder meer een feitenrelaas van schademelder, achtergronden over gebruik en wijzigingen in of het pand, achtergrondgegevens omtrent constructiewijze van het pand, omgevingsomstandigheden inclusief gegevens over de beving(en), funderings- en bodemomstandigheden, grondwaterstanden, kwantitatieve vaststelling van stand, scheefstand en/of zettingen etc. De beoordelingsmethodiek bevat een overzicht van relevante aanvullende informatie in relatie tot aard en mate van de met het oog waarneembare schade. Afhankelijk van aard van de schade en omstandigheden, zullen niet alle onderdelen van de aanvullende informatie bij de beoordeling van de schade noodzakelijk zijn, zeker niet in eerste instantie.
3. In de methodiek voor **de beoordeling van de (meest waarschijnlijke) oorzaak of oorzaken** worden bovenstaande elementen in samenhang beoordeeld. Een belangrijk onderdeel van de beoordelingsmethodiek vormen scenario's en de criteria op basis waarvan bepaalde scenario's met oorzaken kunnen worden uitgesloten of juist aannemelijk worden gemaakt. De beoordelingsmethodiek moet leiden tot uitspraken over de waarschijnlijkheid dat bepaalde scenario's voor het ontstaan van de schade aan de orde zijn. De methodiek moet ook duidelijkheid geven over de betrouwbaarheid van het technisch inhoudelijk oordeel.

De schade beoordelingsmethodiek zal van bovengenoemde drie onderdelen in samenhang gebruik maken, waardoor in de beoordeling de *mate van toerekening* en de *waarschijnlijkheid* van een causale relatie tussen schade en bodembewegingen door mijnbouwactiviteiten kan worden gelegd. De methodiek biedt ruimte om de opname van schade, het inwinnen van aanvullende gegevens over de context en de beoordeling van oorzakelijk verband en toerekenbaarheid gescheiden te laten plaatsvinden en dit te laten doen door personen met verschillende, doch per onderdeel meest passende competenties. De methodiek is in principe breder toepasbaar dan alleen voor geïnduceerde bevingen. Het advies over deze methodiek zoekt aansluiting bij het nieuwe schadeprotocol in wording, inclusief het daarbij behorende juridische kader.

De voorgestelde methodiek moet **toekomstbestendig** zijn. Dat houdt in dat de methodiek robuust en aanpasbaar moet zijn. De aanpasbaarheid is noodzakelijk om ervaring met het hanteren van de methodiek op termijn te kunnen opnemen in een verbeterde versie alsmede van inzichten uit lopend of toekomstig onderzoek. Ook is van belang dat de kosten en inspanningen van het hanteren van de methodiek in redelijke verhouding staan tot de omvang van de schade en de kosten van herstel. Beperkte schades met beperkte herstelkosten, zullen bij voorkeur een beperktere beoordeling krijgen en een snellere afhandeling.

Tenslotte moet de methodiek **valide uitspraken** doen en moet deze **betrouwbaar** zijn. Validiteit betekent dat er daadwerkelijk wordt bepaald wat was bedoeld. Hieraan zal worden voldaan door een inhoudelijk systematische opzet (dit maakt de toepassing verifieerbaar), door een toetsbare compleetheit van de verzamelde schadegegevens, de aanvullende informatie over de context en de opgestelde scenario's, en door een correcte en navolgbare doorloop van het onderzoek- en beoordelingsproces. Een betrouwbaar onderzoek betekent dat wanneer dit onderzoek wordt herhaald onder dezelfde omstandigheden, dat dit tot vergelijkbare uitkomsten leidt. Hiertoe zullen suggesties worden gedaan over de kwaliteitsborging in de essentiële elementen van het opname- en beoordelingsproces.

Specifieke aandacht voor de oorzaak 'geïnduceerde bevingen'.

Om de noodzakelijke inspanning in en diepgang in het beoordelingsproces te kunnen afstemmen op de omvang van de schade en de aannemelijkheid van de oorzaak 'geïnduceerde beving' zal de potentiële invloed van geïnduceerde bevingen als eerste stap in het verkrijgen en beoordelen van aanvullende gegevens worden opgenomen.

De beoordelingsmethodiek wordt voor wat betreft de aanvullende gegevens gebaseerd op kwantitatieve interpretatie van de gemeten trillingen door het sensornetwerk van zowel TNO als KNMI. Gelet op de status van de interpretatie van deze gegevens en het onderzoek hiernaar, zullen dit vooralsnog grenswaarden *aan de voorzichtige kant* moeten zijn als het gaat om de *uitsluiting* van een oorzakelijke relatie met trillingen door een 'geïnduceerde beving'. Voor het accepteren van een oorzakelijke relatie tussen deze trillingen en de schade zullen grenswaarden moeten worden gehanteerd die recht doen aan een 'redelijke mate van waarschijnlijkheid'. Hierbij kan aangesloten worden op de inmiddels bekende inzichten, waaronder praktijkervaring met het hanteren van de criteria van de SBR Richtlijn A bij bevingen. De kwaliteit van de gegevens en de inzichten hierin zullen in de komende periode verbeteren. Dat betekent dat aan te houden grenswaarden in de toekomst gewijzigd of genuanceerd kunnen worden.

Deze eerste stap in de beoordelingsmethodiek maakt het mogelijk om in de volgende gevallen snel duidelijkheid te kunnen bieden:

- 1) **Uitsluiting van een oorzakelijke relatie**, indien de trillingen zo ver onder veilige grenzen liggen, dat vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen en bevingen in redelijkheid kan worden uitgesloten. Het gaat dan over een zeer kleine waarschijnlijkheid op overschrijden van een veilige (lage) ondergrens. De methodiek bevat hiervoor voorstellen. Deze situatie doet zich bijvoorbeeld voor indien een schade object op zeer grote afstand van de bevingen is gelegen.
- 2) **Voldoende waarschijnlijkheid van een oorzakelijke relatie**, indien vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen (eenvoudige) schades (omvang nader te bepalen) kan worden aangenomen wegens een grote waarschijnlijkheid dat een kritische (hoge) bovengrens is overschreden. De methodiek bevat hiervoor ook voorstellen. De omvang en aard van de schade en de sterkte van de trilling zal zodanig moeten zijn dat duiding van andere mogelijke oorzaken vanuit technisch perspectief geen/weinig toegevoegde waarde heeft in de relatie tot de kosten van die nadere duiding.

Voor schades die niet aan deze criteria voldoen zal de uitgebreidere versie van de methodiek moeten worden gevolgd om tot een oordeel te komen. De beoordelingsmethodiek is ook toepasbaar op ingewikkelde schades en afhankelijk van aard en ernst van de schade zullen ook resultaten van specialistisch aanvullend onderzoek in het oordeel kunnen worden betrokken (denk aan lintvoegwaterpassingen, funderingsinspectie, grondwaterstanden, stand- en zettingsmetingen, etc.). Daarmee kan de methodiek ook inzicht bieden in andere mogelijke oorzaken van de schade.

C. OVERWEGINGEN

Om voldoende invulling te kunnen geven aan de hierboven genoemde uitgangspunten en aandachtspunten, is bij het opstellen van een voorstel voor een beoordelingsmethodiek is nagegaan op welke aspecten het huidige schadeprotocol [1] verbeterd zou kunnen worden. Daarbij is ook gezien welke elementen uit het handboek Aardbevingsschade [2] moeten worden meegenomen. Voorts is rekening gehouden met de ervaringen van eerder toegepaste onderzoeksmethoden en reviews, genoemd in referenties [3-9].

In onze optiek betreffen de belangrijkste punten van verbetering of aanpassing:

- 1) Het expliciet gebruiken van gegevens uit meetnetwerken van KNMI en/of TNO voor het vaststellen van de sterkte van bevingen en een relatie te leggen met de beoordeling van de schade. Deze gegevens kunnen bruikbaar zijn voor het *bevestigen* van een oorzakelijke relatie maar ook voor *het uitsluiten* van een oorzakelijke relatie. Het is in principe mogelijk om op basis van concrete registraties uit het meetnetwerk van het KNMI of op basis van een statistische verwerking van de data uit het sensornetwerk van TNO de waarschijnlijkheid van een oorzakelijke relatie *te ondersteunen*. Dit kan het opname, beoordelings- en afhandelingsproces aanzienlijk bespoedigen. In het geval van uitsluiten van een oorzakelijke relatie moet wel rekening gehouden worden met de invloed van meerdere (en ook eerdere) bevingen op een schade of met de omstandigheid dat de schade pas later wordt opgemerkt. Dit maakt een uitsluiting per beving dus minder geschikt, de uitsluiting zal gebaseerd moeten zijn op het totaal van de opgetreden bevingen inclusief de eventuele effecten van de gezamenlijke werking van die bevingen. De onderbouwing van de KNMI-shakemaps die nu per beving beschikbaar zijn, is echter op dit moment nog onvoldoende om de waarschijnlijkheid van schade op een zekere locatie met een voldoende betrouwbaarheid uit te sluiten. De (bewerkte) data van het TNO sensornetwerk [23] zijn daarvoor beter bruikbaar, maar deze zijn echter niet van alle bevingen beschikbaar. Wij verwachten dat de sensordata in de toekomst beter gevalideerd, ruimer en sneller beschikbaar zullen komen. Mogelijk leidt

dat tot aanpassingen van de beoordelingsmethodiek of van gehanteerde onder- en bovengrenswaarden in de toekomst.

- 2) Het expliciet maken van de gegevens die in de beoordeling moeten worden betrokken. Dit betreft zowel gegevens over de schade zelf, als over de context van gebouw en omgeving, inclusief de wijze van vastlegging daarvan. Het voldoen aan eisen van compleetheit van deze gegevens en aan de wijze van vastlegging, is een belangrijk element in de noodzakelijke kwaliteitsborging.
- 3) Het expliciet maken van de systematiek waarmee een oorzakelijke relatie wordt vastgesteld tussen een waargenomen schade en een beving, in de vorm van het opstellen mogelijke scenario's en afwegen van de waarschijnlijkheid dat die scenario's, die tot de waargenomen schade aanleiding zouden kunnen geven. Het zichtbaar en toetsbaar maken van de gehanteerde scenario's en de beoordeling van de waarschijnlijkheid maakt de oordeelsvorming transparanter en biedt een beter aanknopingspunt in geval van beoordeling door derden of bij een second opinion. Het traceerbaar hanteren van de systematiek is eveneens een belangrijk element in de kwaliteitsborging.
- 4) Het expliciet duiden van de aard van de schade, in termen van constructieve of niet constructieve schade en classificatie in termen van de invloed op esthetica, gebruikswaarde en levensduur. Dit zal van belang zijn indien de wens is het afhandelingsproces of herstelproces te versnellen voor specifieke soorten 'lichte' schade of voor schade met beperkte herstelkosten.
- 5) Het expliciet maken van de betrouwbaarheid van het oordeel, met andere woorden in welke mate wijzen alle bevindingen en aanvullende gegevens in dezelfde richting of is er op aspecten toch onduidelijkheid? Onder meer het hanteren van het principe van vermoeden van bewijs is er bij gebaat onduidelijkheden (voor zover die er zijn en relevant zijn) zichtbaar te maken.
- 6) Het splitsen van het oordeel over de oorzakelijke relatie tussen de schade en bevingen en van het oordeel over de toerekenbaarheid. In het huidige protocol wordt voor de toerekening en de causaliteit van de schade één classificatie (A, B of C-schade) gehanteerd. A-schade is volledig toerekenbaar, B-schade gedeeltelijk en C-schade niet, omdat in dat laatste geval geen oorzakelijke relatie is vastgesteld. Indien eerst een oorzakelijke relatie is vastgesteld, zijn er vervolgens slechts twee mogelijkheden: de schade is volledig toerekenbaar of gedeeltelijk toerekenbaar. De mate waarin schade toerekenbaar is, moet wijze volgen uit de aard en omvang van de schade en de aard van het scenario, dat de oorzakelijke relatie tussen schade en de beving (en mogelijk andere oorzaken) beschrijft.

Opmerkingen

Dit voorstel bevat geen suggesties om de procesgang van het protocol aan te passen. Indien nodig zal bezien worden op welke wijze het voorstel bij de inhoud van het nieuwe protocol van NCG passend gemaakt kan worden. Het nieuwe protocol was ten tijde van het opstellen van dit voorstel voor de beoordelingsmethodiek nog niet in definitieve vorm beschikbaar.

Dit voorstel beperkt zich tot een methodiek om tot een **technisch oordeel** te komen over schade, in termen van oorzakelijkheid en toerekenbaarheid. Dit technisch oordeel vormt de input bij de afweging en beslissing over vergoeding van schade; het nieuwe protocol ziet dit als taak van een onafhankelijke schadecommissie.

D. HET VOORSTEL

Algemeen

Keuzes met betrekking tot de scope en toepassingsgebied

De voorgestelde methodiek is breed en algemeen toepasbaar. Met betrekking tot de scope en het toepassingsgebied moeten in het protocol keuzes worden gemaakt.

De begrippen schade en bouwwerken

In het Burgerlijk Wetboek (art. 6:177 BW) wordt gesproken over schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk. Dit omvat zowel schade door aardbevingen als gevolg van gaswinning als schade door bodemdaling of andere aspecten als gevolg van gaswinning.

Met betrekking tot schade aan onroerende goederen (gebouwen, bouwwerken) heeft dit voorstel een focus op schade aan bouwwerken, waarbij schade kan optreden in zowel de bouwconstructie als in de afwerking. Met bouwwerk is onder andere een gebouw bedoeld, maar onder het begrip vallen ook bouwwerken geen gebouw zijnde, zoals kademuren, tuinafscheidingen, wegverhardingen, open kelderconstructies etc. Specifiek bij gebouwen kan schade zowel aan de binnenzijde als aan de buitenzijde worden waargenomen.

Het voorstel heeft betrekking op alle (combinaties van) met het blote oog waarneembare schade aan bouwwerken [12, 13, 14].

1. Scheuren (duidend op een blijvend verlies aan samenhang)
2. Blijvende vervormingen (zonder verlies aan samenhang)
3. Blijvende positie veranderingen (zoals scheefstand of (ongelijkmatige) zetting)

Er zijn waarneembare vormen van schade, zoals verkleuringen of waterdoorslag die doorgaans geen relatie hebben met bodembewegingen. Alleen indien er concrete aanwijzingen zijn dat dit wordt veroorzaakt door scheuren, blijvende vervormingen of blijvende positieveranderingen behoren ook deze (afgeleide) vormen van schade tot het begrip schade in dit voorstel.

Classificatie van schade

Schade aan een bouwwerk kan zowel constructieve als niet-constructieve schade zijn. Onder *constructieve schade* wordt verstaan een schade die invloed heeft op de dragende functie, waardoor de constructieve veiligheid en daarmee de veiligheid van personen in het geding kan komen. Constructieve schade heeft uitsluitend betrekking op de onderdelen van een bouwwerk met een dragende functie, dus alleen op de bouwconstructie.

Opmerking 1: Behalve bij zeer zware schade, is het beoordelen of er sprake is van constructieve schade niet mogelijk op basis van uitsluitend de schadekenmerken, zoals scheurwijdtes. Een scheur van geringe breedte kan toch een onveilige situatie inhouden en een brede scheur hoeft niet onveilig te zijn. In de regel vergt het vaststellen van constructieve schade ook een constructieve veiligheidsanalyse.

Opmerking 2: Waarneembare schade in de bouwconstructie hoeft niet noodzakelijk een tekort aan veiligheid te impliceren. Wanneer er een scheur in muur bestaande uit metselwerk zit, is lokaal de treksterkte van het metselwerk overschreden. Dit laat onverlet dat de muur en het totale bouwwerk mogelijk nog ruimschoots kan voldoen aan

veiligheidsnormen, bijvoorbeeld door herverdeling van krachten. Als het risico op bezwijken van het totale, beschadigde bouwwerk binnen een acceptabel niveau blijft kan het bouwwerk als veilig worden beschouwd. De kwalificatie 'veilig' staat hierbij overigens los van de toerekenbaarheid van de schade aan een bepaalde oorzaak.

Niet-constructieve schade betreft schade die (alleen) gepaard gaat met een invloed op de esthetische waarde, een vermindering van de gebruikswaarde of een verlies van een andere functie, dus zonder dat de veiligheid van personen in het geding komt. Niet-constructieve schade kan onderverdeeld worden in schade met consequentie voor esthetica, voor de gebruikswaarde en voor de levensduur. Voorbeelden zijn:

- **Esthetisch:** de schade is met het blote oog zichtbaar en geeft een verstoring van het aanzicht van het desbetreffende onderdeel van een bouwwerk, zoals scheurvorming in een natuurstenen vloer in een woonkamer.
- **Gebruikswaarde:** de schade resulteert in functieverlies van het desbetreffende onderdeel, zoals bijvoorbeeld de scheurvorming in een kelderwand, waardoor de kelder niet meer waterdicht is of het vochtig worden van spouwmuurisolatie, waardoor de isolerende functie achteruitgaat.
- **Levensduur:** de schade resulteert in een (versnelde) aantasting van onderdelen van een bouwwerk, zoals bijvoorbeeld scheurvorming in een gevel waardoor achterliggende onderdelen nat kunnen worden en bijvoorbeeld corrosie van ankers of wapening kan optreden.

Basis van de beoordelingsmethodiek

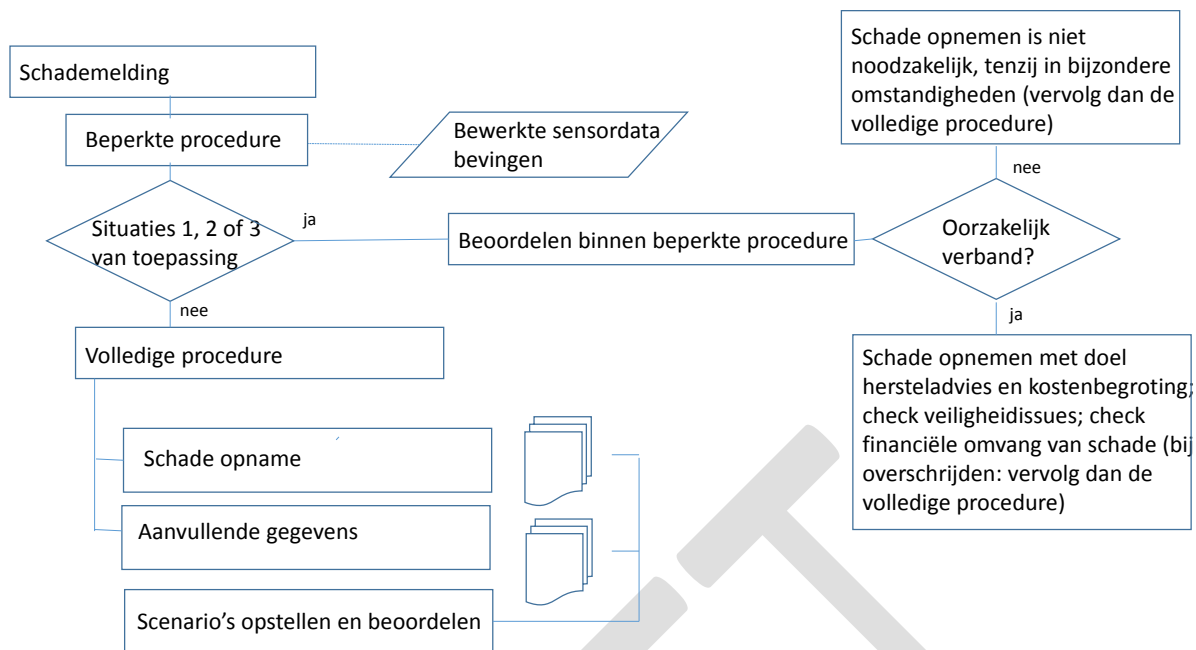
De methodiek is gebaseerd op [24]:

- A. het verzamelen van gegevens over de schade, het gebouw en de omgeving
- B. een analyse van scenario's die tot de waargenomen schade kunnen leiden
- C. de beoordeling van de waarschijnlijkheid van die scenario's

In verband met het primaire doel van het schadeprotocol en de relatie met de mijnbouwactiviteiten moeten oorzaken die relatie hebben met de mijnbouwactiviteiten in de scenario's worden meegenomen. Dit zijn altijd:

- a. Overbelasting door trillingen als gevolg van geïnduceerde bevingen
- b. Ongelijkmatige zettingen in de fundering en/of ondergrond door veranderingen in de ondergrond. Hierbij komen aspecten als diepe bodembeweging en ondiepe bodembeweging aan de orde, welke laatste ook kunnen zijn gerelateerd aan wijzigingen van oppervlaktepeilen en grondwaterpeilen als gevolg van de diepe bodembeweging.

De methodiek bestaat uit een beperkte procedure, die in deel I is omschreven. Indien deze niet van toepassing is, moet de volledige procedure uit deel II worden toegepast, waarbij aan de vereisten van kwaliteitsborging zoals omschreven in deel III moet worden voldaan. Indien bij de beperkte of volledige procedure onveilige situaties worden geconstateerd, is deel IV van toepassing.

Figuur 1 – Schematische weergave van de beoordelingsmethodiek; situatie 1, 2 en 3 zijn toetsbaar op basis van de locatie van het schade object en aan de voor die locatie bepaalde trillingsterkte.

Deel I – Beperkte procedure voor beoordeling van schade met geïnduceerde bevingen als vermoedelijke oorzaak

Indien *geïnduceerde bevingen* een vermoedelijke oorzaak van schade zijn, start de beoordelingsmethodiek bij de beperkte procedure, die in dit deel wordt beschreven.

Het is van belang in een vroeg stadium van het onderzoek na te kunnen gaan welke grootte van de trillingen met welke waarschijnlijkheid zich op de locatie van de schademelding heeft voorgedaan. In combinatie met een verwachte/geschatte omvang van de schade kan met dit gegeven relatief snel worden beslist of dit scenario zeer onwaarschijnlijk is of juist (zeer) waarschijnlijk is. Figuur 1 geeft in de vorm van een stroomschema de elementen van de beperkte procedure aan.

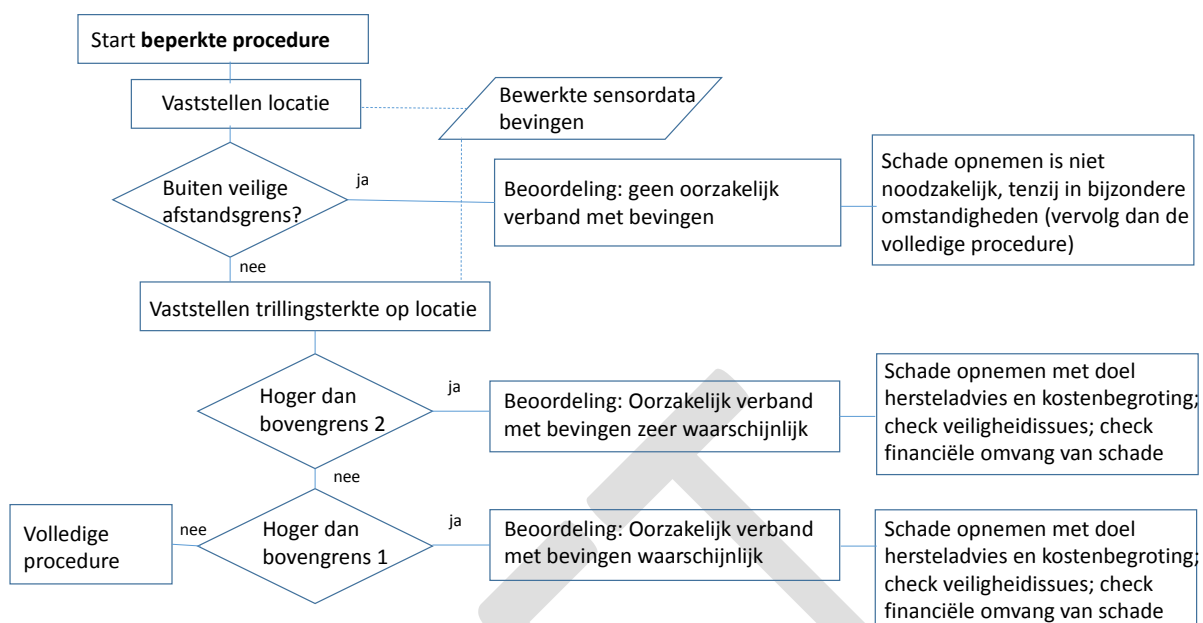
Mocht deze beperkte procedure geen uitsluitsel bieden, dan is de volledige procedure van toepassing, die in deel II wordt beschreven.

De Gegevensverzameling

Vaststellen van de kenmerken van de beving(en)

Na een melding van schade zal worden nagegaan welke trillingsterkte als gevolg van (recente) beving(en) op de locatie van de schademelding met welke waarschijnlijkheid is opgetreden. Dit gebeurt op basis van de beschikbare registraties van de sensornetwerken van KNMI en/of TNO. Dit is het startpunt van de beperkte procedure. Op basis hiervan onderscheiden we verschillende situaties, die bij de beoordeling zijn beschreven.

Opmerking 3: mochten de data uit de sensornetwerken van KNMI en TNO met betrekking tot de data die gebruikt worden in de beoordeling van de situaties een wezenlijk verschillende uitkomst bieden, dan is het raadzaam de voor de schademelder gunstigste uitkomst van toepassing te laten zijn.

Figuur 2 – Schematische weergave van de beperkte procedure

De beoordeling

Situatie 1 – Locatie ligt buiten veilige afstandsgrens - een oorzakelijke relatie met bevingen is onmogelijk en/of zeer onwaarschijnlijk

Bij voldoende lage trillingswaarden kan vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen een beving en een schade in redelijkheid worden uitgesloten. Hiervoor moet een veilige ondergrens voor de trillingen en een veilige afstandsgrens tot de epicentra worden vastgesteld (zie kader). Duiding van andere mogelijke oorzaken heeft vanuit technisch perspectief geen/weinig toegevoegde waarde in de relatie tot de onwaarschijnlijkheid van de oorzaak, de waarschijnlijkheid van andere oorzaken en de hoogte van de kosten van die nadere duiding.

De oorzakelijke relatie wordt in dit geval als onmogelijk en ten minste zeer onwaarschijnlijk gekwalificeerd en het technische advies uit deze beoordelingsmethodiek is om de oorzakelijke relatie tussen de schade en de trillingen door de beving af te wijzen. Tenzij er andere zwaarwegende omstandigheden een rol spelen, is het technisch advies hier af te zien van opname van de schade. Het is ter beoordeling van de onafhankelijke schadecommissie hoe hier in elk concreet geval mee om te gaan.

Voorstel voor de veilige ondergrens voor trillingen

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als onmogelijke en/of zeer onwaarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van grootste component van de trillingsnelheid als gevolg van de beving gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 0,5 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 25 % overschrijdt en de waarde 1,0 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als onmogelijke of zeer onwaarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de

topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 16 mm/s^2 met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 25 % overschrijdt en de waarde 32 mm/s^2 met een waarschijnlijkheid van ten hoogste 1 % overschrijdt.

Deze waarden voor de veilige ondergrens zijn gebaseerd op de overweging dat kortdurende trillingen met een sterkte kleiner dan $0,5 \text{ à } 1 \text{ mm/s}$ relatief vaak in gebouwen voorkomen als gevolg van normaal gebruik. De grenzen in termen van kansen zijn gesteld om te voorkomen dat de kans op hogere waarden (als gevolg van onzekerheid en spreiding in de gebruikte data) toch voldoende klein blijft. De kans op het ontstaan van schade (in DS 1 of hoger) is volgens de huidige inzichten zeer veel kleiner dan 1 %.

Voorstel voor veilige afstandsgrenzen

De veilige afstandsgrenzen kunnen op basis van de sensordata van de historische bevingen elk afzonderlijk worden bepaald. Daarin moeten alle bekende bronnen van spreiding en onzekerheid in de trillingen (gebouweigenschappen, bodemeigenschappen) zo goed mogelijk worden verdisconteerd.

Omdat niet uitgesloten is dat schade door eerdere bevingen is ontstaan en/of pas later wordt opgemerkt en/of omdat evenmin kan worden uitgesloten dat de invloed van meerdere bevingen van belang is bij het ontstaan van schade, kan deze veilige afstandsgrens alleen worden aangehouden indien deze grens voor alle (historische) bevingen en met voldoende veiligheidsmarge wordt bepaald. De noodzakelijke basisgegevens hiervoor zijn beschikbaar en technisch is het mogelijk zo'n veilige afstandsgrens voor bevingen in het Groningenveld vast te stellen. Door het combineren van veilige afstandsgrenzen van alle historische bevingen afzonderlijk, kan een veilige afstandsgrens worden bepaald die geldig is voor de nu bekende bevingen (tot magnitude 3,6) en de nu bekende epicentra. Ook andere overwegingen kunnen meespelen bij het vaststellen van een veilige afstandsgrens. Het vaststellen van een veilige afstandsgrens is een bestuurlijke keuze.

Situatie 2 – De eerste bovengrens is overschreden, maar de tweede bovengrens niet - een oorzakelijke relatie met bevingen waarschijnlijk

Bij voldoende hoge trillingswaarden kan vanuit technisch perspectief een oorzakelijke relatie tussen eenvoudige schades (geringe financiële schade omvang – omvang nader vast te stellen) worden aangenomen wegens een voldoende grote waarschijnlijkheid op het overschrijden van de eerste bovengrens.

Aanvullende voorwaarden:

- De oorzakelijke relatie heeft slechts betrekking op schade waarvan niet kan worden uitgesloten dat deze (mede) als gevolg van bevingen is ontstaan.
- Indien een grens voor de omvang van de herstelkosten wordt gehanteerd, moeten de verwachte herstelkosten onder die grens liggen.
- De trillingen zijn niet zodanig sterk geweest, dat situatie 3 van toepassing is.

Aandachtspunten:

- De schade zal in deze situatie naar verwachting beperkt zijn tot esthetische schade en/of schade die invloed heeft op de gebruikswaarde en/of de levensduur.
- In bijzondere gevallen kunnen veiligheidsissues aan de orde zijn, hiervoor moet altijd aandacht zijn.

De oorzakelijke relatie wordt in dit geval als waarschijnlijk gekwalificeerd en het technische advies uit deze beoordelingsmethodiek is om de oorzakelijke relatie tussen de schade en de trillingen door de beving als waarschijnlijk aan te nemen. De opname van de schade heeft tot doel om de schade vast te stellen en een kader te bieden voor de herstel- en reparatiewerkzaamheden en voor een kostenschatting hiervan.

Voorstel voor de eerste bovengrens

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een bouwwerk de waarde 5 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde van 10 mm/s een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Deze combinatie van trillingsterkte en overschrijdingskans vormt de eerste bovengrens.

Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan indien de bedoelde topwaarde:

- het niveau 5 mm/s heeft overschreden in een zodanig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km tot het schade-object, of;
- de criteria uit SBR Richtlijn A voor de toepasselijke bouwwerkcategorie, bij kortdurende trillingen bij een indicatieve meting heeft overschreden.

Opmerking 4: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 250 mm/s^2 (0,025 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde 500 mm/s^2 (0,05 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan, indien de bedoelde topwaarde het niveau 250 mm/s^2 (0,025 g) heeft overschreden in enig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km.

Noot 1: Deze waarden leiden tot een veel grotere kans op schade, dan bij aanhouden van de criteria van SBR Richtlijn A [15]. De waarschijnlijkheid van optreden van schade bedraagt dus volgens de huidige inzichten aanzienlijk meer dan 1 % per geval [17, 18, 22]. Deze schade valt doorgaans in DS1 (Damage State 1). Afhankelijk van de ervaring die met de toepassing van deze eerste bovengrens in deze methodiek wordt opgedaan, kan deze eerste bovengrens worden bijgesteld.

Situatie 3 – De tweede hoge bovengrens is overschreden - een oorzakelijke relatie met bevingen zeer waarschijnlijk

Bij zeer hoge waarden van de trillingen zal vanuit technisch perspectief met grote waarschijnlijkheid een oorzakelijke relatie tussen de schade en de trillingen door beving kunnen worden aangenomen. Die hoge waarden zijn dan zodanig, dat naar algemeen geaccepteerde inzichten schade zou kunnen ontstaan. Eventueel kan hier ook een grens aan de omvang van de herstelkosten van de schade worden gehanteerd (nader vast te stellen).

Aanvullende voorwaarden:

- De oorzakelijke relatie heeft slechts betrekking op schade waarvan niet kan worden uitgesloten dat deze (mede) als gevolg van bevingen is ontstaan.
- Indien een grens voor de omvang van de herstelkosten wordt gehanteerd, moeten de verwachte herstelkosten onder die grens liggen.

Aandachtspunten:

- De schade kan betrekking hebben op esthetische schade en/of schade die invloed heeft op de gebruikswaarde en/of de levensduur en/of de veiligheid.
- Gelet op de mogelijk opgetreden sterke trillingen wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het signaleren van mogelijke veiligheidsissues.

De oorzakelijke relatie wordt in dit geval als zeer waarschijnlijk gekwalificeerd en het technische advies uit deze beoordelingsmethodiek is om de oorzakelijke relatie tussen schade en de trillingen door de beving als zeer waarschijnlijk aan te nemen. De opname van de schade kan zich dan richten om een kader te bieden voor de herstel- en reparatiewerkzaamheden en voor een kostenschatting hiervan.

Voorstel voor de tweede bovengrens

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als zeer waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een gebouw of bouwwerk de waarde 10 mm/s met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde van 20 mm/s een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Deze combinatie van trillingsterkte en overschrijdingskans vormt de tweede bovengrens.

Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan indien de bedoelde topwaarde:

- het niveau 10 mm/s heeft overschreden in enig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km.
- de criteria uit SBR Richtlijn A in termen van trillingsnelheid voor de toepasselijke bouwwerkcategorie, bij kortdurende trillingen bij een indicatieve meting met een factor meer dan twee heeft overschreden.

Opmerking 5: Indien alleen gegevens beschikbaar zijn in versnellingen, worden trillingen door bevingen als zeer waarschijnlijke oorzaak (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de versnelling gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van een bouwwerk de waarde $0,5 \text{ m/s}^2$ (0,05 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 50 % overschrijdt of de waarde $1,0 \text{ m/s}^2$ (0,1 g) met een waarschijnlijkheid van ten minste 25 % overschrijdt. Aan dit criterium wordt ook geacht te zijn voldaan, indien de bedoelde topwaarde het niveau 500 mm/s^2 (0,05 g) heeft overschreden in een zodanig meetpunt op een afstand van minder dan 1 km.

Noot 2: Deze waarden leiden tot een zeer veel grotere kans op schade, dan bij aanhouden van de criteria van SBR Richtlijn A [15]. Schade binnen klasse DS1 (Damage State 1) is derhalve aannemelijk. De waarschijnlijkheid dat deze schade tot DS2 behoort, bedraagt volgens de huidige inzichten aanzienlijk meer dan 1 % per geval [17, 18, 22]. Afhankelijk van de ervaring die met de toepassing van de tweede bovengrens in deze methodiek wordt opgedaan, kan deze tweede bovengrens worden bijgesteld.

Situatie 4 – Een oorzakelijke relatie met bevingen is onduidelijk

Indien de situaties 1 tot en met 3 niet op de situatie van de schademelding van toepassing zijn is de oorzakelijke relatie tussen schade en de beving(en) vooralsnog onduidelijk. In dit geval zal de volledige procedure doorlopen moeten worden, die in deel II is beschreven.

Opname de schade

Indien situaties 2 of 3 van toepassing zijn, zal een deskundige de gemelde schade opnemen en documenteren, voor zover niet kan worden uitgesloten dat de schade (mede) door bevingen is ontstaan. In geval van zo'n uitsluiting dient dit gemotiveerd in het schaderapport te worden aangegeven. De schade opname geldt als basis voor een technisch herstel- of reparatieadvies. Voor de elementen en aspecten van de schade opname wordt verwezen naar onderdeel 1a van de volledige procedure.

Deel II – Volledige procedure voor beoordeling van schade

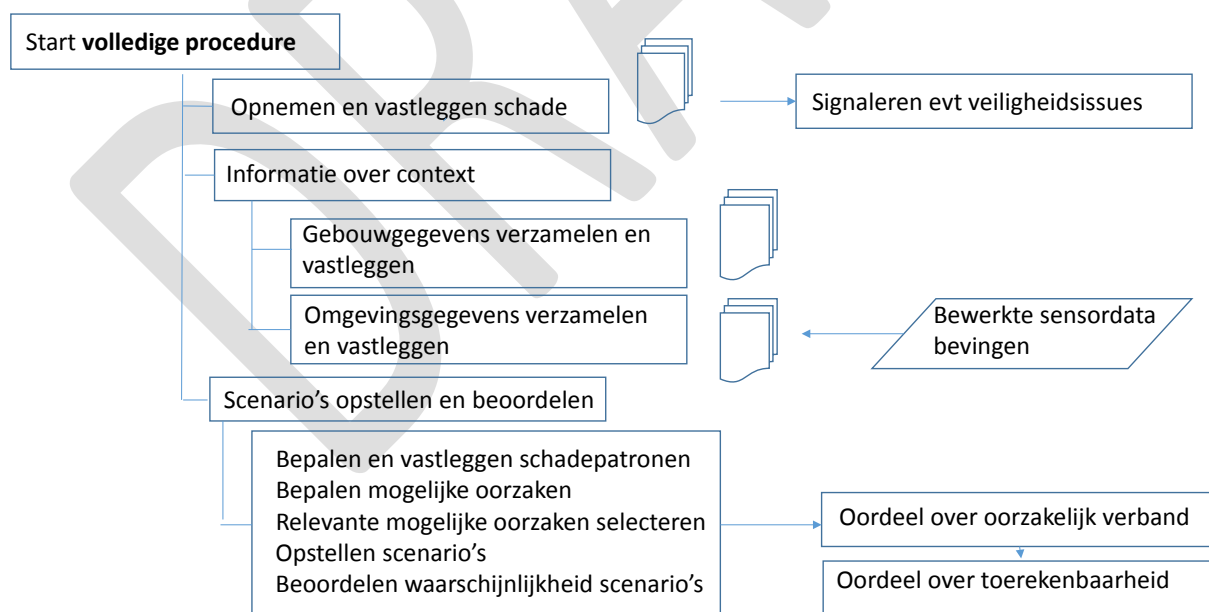
In dit deel is de volledige procedure voor de beoordeling van schade beschreven. Deze is van toepassing op de beoordeling alle gemelde schades, tenzij de omstandigheden voldoen aan de voorwaarden die zijn beschreven in situatie 1, 2 of 3 van deel I.

Dit betekent dat de volledige procedure onder meer moet worden toegepast op beoordeling van schades die in de beperkte procedure een (eventueel gestelde) financiële grens overschrijden en in het algemeen voor alle schadeobjecten op locaties die binnen een veilige afstandsgrens liggen maar waar de trillingen niet zodanig sterk zijn geweest dat zij aan de eerste bovengrens voldoen.

De procedure omvat de volgende onderdelen:

1. Gegevensverzameling
 - 1a. Schade en schadekenmerken
 - 1b. Gebouw en gebouwkenmerken
 - 1c. Omgevingskenmerken
2. Opstellen, analyse en beoordeling van scenario's
 - 2a. Schadepatronen
 - 2b. Mogelijke oorzaken
 - 2c. Relevante mogelijke oorzaken
 - 2d. Opstellen scenario's
 - 2e. Beoordelen waarschijnlijkheid scenario's
3. Eindoordeel

Deze onderdelen zijn hieronder toegelicht. Figuur 3 geeft een schematisch beeld van de volledige procedure.

Figuur 3: schematische weergave van de volledige procedure

1. De Gegevensverzameling

Indien de beperkte procedure (zie deel I) na een melding van schade niet tot duidelijkheid leidt over de oorzakelijke relatie tussen schade en de beving(en), zal een deskundige altijd de gemelde schade

opmaken en documenteren. Een goede documentatie van de schade is niet alleen van belang voor een eerste beoordeling, maar ook voor een latere eventuele second opinion of contra-expertise. Ook zullen een aantal algemene kenmerken van het gebouw of bouwwerk en een aantal algemene kenmerken van de omgeving moeten worden opgenomen.

In onderstaande opname van schade/schadekenmerken en gebouw/gebouwkenmerken zijn de volgende middelen van vastlegging met een lettercode aangeduid:

A – kwalitatieve beschrijving van waarnemingen of relevante achtergrondinformatie van eigenaar/bewoner/beheerder.

F - vastleggen door middel van foto

K – vastleggen door middel van kwalitatieve beschrijving

M – vastleggen op basis van meting

T – vastleggen op plattegrond of tekening of in schets van bijv. gevelaanzichten

1a Opname en vastlegging van schade en schadekenmerken

- Feitenrelaas van de eigenaar, bewoner of beheerder met betrekking tot het ontstaan en/of de eerste waarneming van de schade – A
- Herleidbare en identificeerbare positie van de schade (plaats in gebouw, bouwdeel, bouwelement, positie in bouwelement, in afwerking of door en door, scheur in voeg of steen) – F, T
- Bij scheuren:
 - verplaatsing in de scheur (in of uit het vlak) – K, M
 - Symmetrisch of niet - K
 - Lengte, breedte en diepte van de scheur - M
 - Scheurwijdte over de lengte: constant of verbredend naar een of beide uiteinden, etc) - M
 - Het scheurpatroon - F, K
 - Vervuiling in de scheur – K, F
 - Erosie van scheurranden – K, F
 - Kleur van het scheurvlak – K, F
 - Verschillen over de lengte die verschillen in ouderdom indiceren – K, F
 - Aangebrachte afwerking over de scheuren – K, F
 - Uitgevoerde reparaties – K, F
- Met het blote oog waarneembare vervorming in het vlak (afwijking van horizontaal of verticaal) – K, eventueel M
- Met het blote oog waarneembare vervorming uit het vlak (boven/midden/onderin gebouw), naar binnen of naar buiten – K, eventueel M
- Met het blote oog waarneembare verschilzakkingen in het gebouw of over de lengte van het gebouw (scheefstand vloer) – K, eventueel M
- Met het blote oog waarneembare scheefstand van een bouwwerk of verschillen in scheefstand – K, eventueel M

Vastlegging moet gebeuren in de vorm van een schade opname rapport.

Opmerking 6: Het verdient aanbeveling voor de vastlegging van bovenstaande elementen van de schade-opname een format op te stellen, zodat de compleetheid van de opname kan worden gecontroleerd en de kans wordt beperkt dat tijdens de opname zaken over het hoofd worden gezien of niet worden vastgelegd.

Aandachtspunten bij opname en vastlegging van schade

A) Identificatie van schade door trillingen [1]

Schade en schadepatronen door trillingen als gevolg van bevingen laat zich in de regel moeilijk onderscheiden van schade en schadepatronen die ook door andere oorzaken zouden kunnen zijn ontstaan. De belangrijkste kenmerken van schade in de vorm van scheuren in steenachtige materialen, die duiden op de oorzaak trillingen als gevolg van bevingen in de Groningse context zijn:

- 1) Scheuren zijn recent, dit blijkt uit de omstandigheid dat er zijn geen vuil-/ ouderdomskenmerken waarneembaar zijn en het breukvlak van de verse scheur schoon is en scherpe randen heeft;
- 2) Vaak zijn de scheurwijdtes gering (orde 1-5 mm)

Reeds aanwezige schade in de vorm van scheuren in steenachtige materialen kunnen ook sporen vertonen van verergering en/of toename. Dit kan zich uiten in een met het blote oog waarneembare toename van scheurwijdte, scheurlengte, aanwezige vervorming of toename van loszittende delen.

Of er sprake is van een toename van de schade kan worden afgeleid uit:

- a. Scheuren hebben sporen van recente toename zoals:
 - Schone en scherpe breuklijnen van de uitbreiding van de scheur
 - Steen- /mortelgruis in het breukvlak of in de nabijheid (bijv. op de grond)
 - Schone, recent blootliggende vlakken bij vervormingen
- b. Informatie / feiten van de schademelder

B) Identificatie van schade door (ongelijkmatige) zettingen

Schade en schadepatronen door ongelijkmatige zettingen laten zich in de regel niet eenduidig onderscheiden van schade en schadepatronen die ook door andere oorzaken zouden kunnen zijn ontstaan. Ondersteunende/aanvullende gegevens zijn dus nodig. De belangrijkste kenmerken van deze schade zijn scheefstanden van wanden en/of vloeren, zichtbaar ongelijkmatig verloop van oorspronkelijk horizontaal verlopende voeglijnen, scheuren in steenachtige materialen met een verticaal of diagonaal verloop, openstand van scheuren of een verloop van scheurwijdte. Het verdient derhalve aanbeveling bij visuele waarneming van dergelijke schadekenmerken de scheefstanden, het zettingsverloop en de scheurwijdtes door meting vast te stellen.

1b Verzamelen en vastlegging van gebouw en gebouwkenmerken

Voor de gebouwkenmerken wordt het volgende geïnventariseerd:

- Feitenrelaas van de eigenaar, bewoner of beheerder met betrekking tot het gebruik, inrichting van het gebouw of bouwwerk en eventuele fysieke wijzigingen in of aan het gebouw of bouwwerk - A
- Bouwjaar - K
- Functies - K
- algemeen overzicht van het gebouw (afmetingen, type gevel, type dak, aanwezigheid kelder, etc.) – K, F
- materialen (fundering, dragende muren, balken, spantconstructie, afwerking en kleur hiervan, etc.) K, F
- beschrijving van de constructie (incl. aanwezigheid van dilataties) – K, F
- staat van onderhoud (metselwerk, spanten, verbindingen, etc.) – K, F
- mogelijkheden voor accumulatie sneeuw/regenwater – K, F

- zichtbare aanwijzingen voor lekkages hemelwaterafvoer/goot (verkleuring/vochtig metselwerk, uitgespoelde grond) – K, F
- veranderingen/verbouwingen – K, F
- overige specifieke kenmerken die mogelijk relevant kunnen zijn – K

Vastlegging moet gebeuren in de vorm van een dossier met aanvullende informatie, dat als bijlage aan het schade opname rapport kan worden toegevoegd

Opmerking 7: Het verdient aanbeveling voor de vastlegging van bovenstaande elementen van de gebouwgegevens een format op te stellen, zodat de een goed overzicht ontstaat welke gegevens wel en (nog) niet bekend zijn.

1c *Omgeving en omgevingskenmerken*

Voor de omgevingskenmerken wordt het volgende geïnventariseerd:

- Feitenrelaas van de eigenaar, bewoner of beheerder met betrekking tot de omgevingsomstandigheden nabij het gebouw of bouwwerk en eventuele wijzigingen daarin.
- Bodemopbouw
- Fluctuaties en aanpassingen grondwaterstand (historisch overzicht, voor zover beschikbaar)
- Aanwezigheid bomen en wortelgroei (afstand bouwwerk en type)
- Opgetreden autonome zettingen / (diepe) bodemdaling
- Aanwezigheid wegverkeer (afstand/snelheid/type wegdek, aanwezigheid verkeersdrempels)
- Aanwezigheid treinverkeer binnen 100 m
- Aanwezigheid bouwactiviteiten (0, 20, 100m), ook in het verleden (ophoging wegdek, dijklichaam, graafwerkzaamheden, riolering, enz.)
- Aanwezigheid industriële activiteiten (binnen 100 m)
- Opgetreden calamiteiten (zoals aanrijding, explosie, bliksem, brand)
- Opgetreden trillingen veroorzaakt door bevingen

Vastlegging moet gebeuren in de vorm van een dossier met aanvullende informatie, dat als bijlage aan het schade opname rapport kan worden toegevoegd

Opmerking 8: Het verdient aanbeveling voor de vastlegging van bovenstaande elementen van de omgeving een format op te stellen, zodat de een goed overzicht ontstaat welke gegevens wel en (nog) niet bekend zijn.

Toelichting bij omgevingskenmerken - het gebruik van ondersteunende data over bevingen uit sensornetwerken of shakemaps

Op basis van een analyse van de registraties van de sensornetwerken van KNMI en/of TNO kan worden nagegaan welke grootte van de trillingen met welke waarschijnlijkheid zich op de locatie van de schademelding heeft voorgedaan. In combinatie met kenmerken van de schade kan met dit gegeven bijdragen aan de beoordeling van dit scenario. Met name uit referenties [5-9] blijkt dat de interpretatie van opgetreden trillingen de zwakke schakel is in de oordeelsvorming. Om die reden zijn in dit kader nadere interpretatievoorstellen gegeven, waarbij ook aansluiting is gezocht bij de beoordeling volgens SBR Richtlijn A.

Opmerking 9: De data uit de KNMI- en/of TNO sensornetwerken vereisen op dit moment nog aanvullende bewerking en interpretatie. Mochten de data uit de sensornetwerken van KNMI en TNO met betrekking tot de data die gebruikt worden in de beoordeling van de situaties een wezenlijk verschillende uitkomst bieden, dan is het raadzaam de voor de schademelder gunstigste

uitkomst te hanteren.

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als **onmogelijke of zeer onwaarschijnlijke oorzaak** indien de locatie van de schademelding buiten de veilige afstandsgrens is gelegen. De veilige afstandsgrens is toegelicht in deel I (beperkte procedure).

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als **waarschijnlijke oorzaak** (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van bouwwerk:

- de waarde eerste bovengrens heeft overschreden, maar de tweede bovengrens niet heeft overschreden. De eerste en tweede bovengrens zijn toegelicht in deel I (beperkte procedure), of:
- de criteria uit SBR Richtlijn A voor de toepasselijke bouwwerkcategorie, bij kortdurende trillingen bij een indicatieve meting heeft overschreden.

Op basis van de huidige inzichten worden trillingen door bevingen als **zeer waarschijnlijke oorzaak** (zowel hoofdoorzaak als bijkomende oorzaak) beschouwd, indien de topwaarde van de grootste component van de trillingsnelheid gemeten op bodemoppervlak of op begane grondniveau van bouwwerk:

- de tweede bovengrens heeft overschreden, of:
- de criteria uit SBR Richtlijn A voor de toepasselijke bouwwerkcategorie, bij kortdurende trillingen bij een indicatieve meting met een factor meer dan twee heeft overschreden.

Op basis van de huidige inzichten worden de waarschijnlijkheid dat trillingen door bevingen een (mede) oorzaak zijn als **niet duidelijk** gekwalificeerd, indien de bovenstaande kwalificaties niet van toepassing zijn.

2. Analyse van scenario's

Een scenario is een omschrijving van gebeurtenissen gedurende de tijd die een verklaring geven voor het optreden van de waargenomen schade. In de volgende paragrafen wordt aangegeven hoe de mogelijke scenario's worden bepaald nadat eerst mogelijke individuele oorzaken in kaart worden gebracht [24].

2a Schadepatronen

Een schadepatroon is een combinatie van verschillende schadekenmerken zoals positie, oriëntatie en afmeting van een scheur of van meerdere scheuren en van een vervormingspatroon. Het is belangrijk te beseffen dat door het definiëren van een schadepatroon aan de hand van schadekenmerken bepaalde oorzaken in beeld zullen komen en bepaalde oorzaken kunnen worden uitgesloten. Mogelijk kunnen verschillende schadekenmerken (bijv. een aantal verschillende scheuren en een vervormingspatroon) ook gegroepeerd worden in andere schadepatronen; deze verschillende schadepatronen dienen dan in ogenschouw te worden genomen. Als voorbeeld: een woning vertoont op meerdere plaatsen vergelijkbare verticale scheuren bij de uiteinden van lateien boven raamopeningen. Dit kan door de beoordelaar als één schadepatroon worden gegroepeerd en behandeld. Diagonale scheuren die bij andere ramen zitten, zouden in zo'n geval als een tweede schadepatroon kunnen worden gegroepeerd en behandeld.

2b Mogelijke oorzaken

Voor mogelijke oorzaken wordt de volgende categorisering aangehouden:

- ontstaan door externe belastingen op het bouwwerk
 - onvoldoende sterkte of stijfheid
 - overbelasting vanuit gebruik,
 - overbelasting door trillingen,

- incidentele overbelasting door bijzondere belastingen
- ontstaan door opgelegde of verhinderde vervormingen in het bouwwerk
 - verhinderde vervormingen (= 'constructie wil vervormen maar kan het niet', bijv. uitzetting en verkorting door temperatuurwisselingen)
 - opgelegde vervormingen (= 'constructie moet vervormen, maar wil het niet'; bijv. door corrosie)
- ontstaan door (ongelijkmatige) zettingen in de fundering en/of ondergrond
 - autonome zettingen (bijv. door onvoldoende draagvermogen fundering of bodemdaling)
 - verandering van de belastingen op de ondergrond
 - verandering in de ondergrond
 - wortelgroei bomen
- overig

2c *Relevante mogelijke oorzaken*

Het analyseren van de waargenomen schadepatronen in combinatie met de gebouw en omgevingskenmerken geeft essentiële informatie over waarschijnlijke en niet-waarschijnlijke oorzaken.

Opmerking 10: Er moet gestructureerd gewerkt worden om geen relevante mogelijke schadeoorzaken over het hoofd te zien. Aanbevolen wordt hiervoor een checklist van mogelijke oorzaken en bijbehorende schadepatronen te hanteren.

Een aantal potentiële oorzaken zijn niet relevant omdat ze niet passen bij het schadepatroon of bij gebouw/omgevingskenmerken. Daarmee kunnen die scenario's worden gefalsificeerd en dus buiten de verdere beoordeling blijven. Niet relevante oorzaken zijn bijvoorbeeld oorzaken die geen enkele relatie met het schadepatroon hebben of oorzaken die op basis van toetsing aan de geïnterviewde gebouwkenmerken en de omgevingskenmerken niet aan de orde (kunnen) zijn.

Voor de overgebleven individuele mogelijke oorzaken wordt per schadepatroon beoordeeld in hoeverre deze een bijdrage kunnen hebben geleverd aan de schade. Op basis van analyse, eventueel gebruik makend van eenvoudige berekeningen, moet worden nagegaan of de oorzaak een verklaring kan zijn voor de waargenomen schade (bepalen causaliteit). Hierbij wordt onderscheid gemaakt in 3 categorieën:

1. Hoogstwaarschijnlijk een veroorzaker
2. Mogelijk een veroorzaker, mogelijk niet. Het is hier ook mogelijk dat de oorzaak in zich zelf niet voldoende is om de schade te veroorzaken, maar dat het wel een bijdrage kan leveren aan verergering van schade
3. Hoogstwaarschijnlijk geen veroorzaker

2d *Opstellen scenario's*

Van de overgebleven mogelijke en hoogstwaarschijnlijk oorzaken moeten scenario's worden opgesteld. Een scenario kan bestaan uit één of meerdere mogelijke oorzaken.

Eerst worden scenario's opgesteld met maar één oorzaak. Vervolgens worden de verschillende mogelijke oorzaken samengesteld in scenario's. Bij meerdere mogelijke oorzaken kan dit leiden tot een grote hoeveelheid combinaties en dus tot grote aantallen scenario's. Ingeschat moet worden of

al deze combinaties een logische verklaring geven voor de opgetreden schade, zodat er al in een vroeg stadium scenario's kunnen worden geschrapt.

Daarnaast moet ook nog worden bepaald of er naast de combinaties van mogelijke oorzaken toch ook nog scenario's kunnen bestaan waarbij eerder afgewezen mogelijke oorzaken een (kleine) bijdrage hebben geleverd. Er wordt bijvoorbeeld vanuit gegaan dat trillingen van lage intensiteit niet zelfstandig de oorzaak kunnen zijn van een schade, maar wel kunnen meewerken aan het verergeren van met name schade in de vorm van uitbreiding van scheuren.

Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek is het van belang dat er meerdere scenario's worden opgesteld die tegen elkaar afgewogen kunnen worden.

2e Het beoordelen van de waarschijnlijkheid van scenario's

De scenario's per schadepatroon worden vervolgens getoetst. Dit dient eerst kwalitatief, met behulp van redenering, te gebeuren (in hoeverre sluit het aan bij het opgetreden schadepatroon, is de volgorde van mogelijke bijdragende oorzaken in overeenstemming met de waarnemingen, zou bij het afwezig zijn van de specifieke oorzaak de schade niet optreden, is het scenario voldoende om de schade te kunnen verklaren?). Voor het toetsen van scenario's is kennis over de ouderdom van de scheur zeer gewenst (op basis van uiterlijk scheur en informatie door bewoner).

Indien nodig moet kwantitatief worden bepaald of de scenario's een verklaring kunnen zijn voor de opgetreden schade (bijvoorbeeld door middel van piekspanningsberekeningen, zettingsberekeningen of temperatuur berekeningen). Hierbij dient de betrouwbaarheid van de modellen in acht te worden genomen. Bij scenario's met meerdere oorzaken, die mogelijk in een verschillende volgorde hun inwerking hebben gehad, moeten wellicht sequentiële berekeningen te worden uitgevoerd. Hiermee kan een inschatting van toerekenbaarheid van diverse oorzaken worden gedaan.

Wanneer er meerdere scenario's een verklaring zijn voor de opgetreden schade, dient na te worden gegaan of er nog aanvullende informatie kan worden verkregen om deze scenario's nader te toetsen. Indien dit niet meer mogelijk is, is het van belang om de waarschijnlijkheid van de diverse scenario's vast te stellen. Om hierbij zo veel mogelijk inzichten samen te brengen heeft een multidisciplinair team van deskundigen met verschillende vakdisciplines (geotechniek, funderingstechniek, bouwtechniek) de voorkeur.

De waarschijnlijkheid van een scenario wordt bepaald door de mate waarin een scenario met één of meerdere oorzaken een adequate verklaring biedt voor de waargenomen schadepatronen, gegeven de context van de gebouw- en omgevingskenmerken.

Tabel 3: Toe te passen waarschijnlijkheidsschalen bij de beoordeling van scenario's [24]

0	Onmogelijk	Het is op basis van de gegevens nagenoeg uitgesloten dat een scenario op is getreden
1	Ze er onwaarschijnlijk	Vrijwel alle gegevens passen niet bij het scenario
2	Onwaarschijnlijk	Een groot deel van de gegevens past niet bij het scenario
3	Niet duidelijk	Op basis van de gegevens is het niet duidelijk of het scenario waarschijnlijk is
4	Waarschijnlijk	Een groot deel van de gegevens past bij het scenario
5	Ze er waarschijnlijk	Vrijwel alle gegevens passen bij het scenario

Tenslotte moet voor de eindconclusie worden bepaald in hoeverre de uitspraak betrouwbaar is. Een methode kan betrouwbaar worden geacht, wanneer deze geschikt is voor zijn doel en wanneer er consistente resultaten optreden bij herhaald gebruik. Vertaald naar dit voorstel betekent het dat de uitspraken betrouwbaar zijn, als er bij herhaald onderzoek zelfde resultaten uit zouden komen. De betrouwbaarheid wordt bepaald door volledigheid en correctheid van de gegevens, volledigheid van de beschouwde mogelijke scenario's en correctheid van de toetsing van de scenario's. Tabel 3 geeft de te hanteren schaal aan. Per scenario moet in de beoordeling een classificatie van de betrouwbaarheid en een motivatie hiervan worden aangegeven.

Tabel 4: Toe te passen betrouwbaarheidsschalen bij de beoordeling van scenario's [24]

1	Ze er onbetrouwbaar	Er mist een groot deel van de gegevens of de gegevens lijken niet te kloppen
2	Onbetrouwbaar	Er mist een deel van de gegevens en een deel van de gegevens vertoont duidelijke inconsistenties
3	Neutraal	Het is onduidelijk of de gegevens volledig en betrouwbaar zijn
4	Betrouwbaar	Een groot deel van de benodigde gegevens is verzameld en de gegevens vertonen vrijwel geen inconsistenties
5	Ze er betrouwbaar	Vrijwel alle benodigde gegevens zijn verzameld en de gegevens vertonen geen inconsistenties

3 Eindoordeel over het oorzakelijk verband tussen schade en beving

Het eindoordeel van de beoordelingsmethodiek bestaat uit de volgende drie mogelijkheden op basis van de beoordeling van de scenario's:

- Er is geen oorzakelijk verband
- Er is een oorzakelijk verband, met redelijke waarschijnlijkheid, grote of zeer grote waarschijnlijkheid
- Er is twijfel of er is geen oordeel mogelijk, aanvullende gegevens zijn noodzakelijk

Het eindoordeel volgt uit de waarschijnlijkheid van het scenario in combinatie met de betrouwbaarheid daarvan, zoals aangegeven in tabel 5.

Tabel 5: Eindoordeel op basis van waarschijnlijkheid van het scenario en de betrouwbaarheid van de beoordeling.

Scenario	betrouwbaarheidsoordeel				
kwali ficatie	zeer onbetrouwbaar	onbetrouwbaar	neutraal	betrouwbaar	zeer betrouwbaar
onmogelijk	geen oordeel mogelijk		Geen oorzakelijk verband		
zeer onwaarschijnlijk					
onwaarschijnlijk			Twijfel		
niet duidelijk			oorzakelijk verband		
waarschijnlijk					
zeer waarschijnlijk					

Eindoordeel over toerekenbaarheid van de schade

In gevallen waar een oorzakelijk verband is vastgesteld, of met redelijke waarschijnlijkheid een oorzakelijk verband is vastgesteld, moet ook een oordeel volgen over de toerekenbaarheid van de schade. De mate waarin schade toerekenbaar is, moet op logische en verklaarbare wijze volgen uit de aard en omvang van de schade en de aard van het scenario, dat de oorzakelijke relatie tussen schade en de beving (en mogelijk andere oorzaken) beschrijft.

Opmerking 11: in de toerekening van de schade mag niet de mate van waarschijnlijkheid van het oorzakelijk verband (alsnog) worden verwerkt.

Het kan hier gaan over een scenario waarin de beving als enige oorzaak of als belangrijkste oorzaak een rol speelt. In dat geval zal de schade volledig toerekenbaar zijn. Maar het kan ook gaan over scenario's waarin de beving als mede oorzaak een rol speelt. Dit laatste kan het geval zijn indien reeds aanwezig schade (ontstaan door andere oorzaken) is vergroot of verergerd. In dit laatste geval is er sprake van gedeeltelijke toerekenbaarheid van de schade aan de beving en zal ook de mate van toerekenbaarheid moeten worden vastgesteld.

Indien een oorzakelijke relatie (met redelijke waarschijnlijkheid) is vastgesteld, zijn er dus twee mogelijkheden:

Schade is volledig toerekenbaar

Er is een oorzakelijke relatie vastgesteld. De aardbeving heeft geleid tot het ontstaan van de schade. Het kan ook gebeuren dat door andere oorzaken spanning in een constructie aanwezig was en dat de aardbeving net het zetje is geweest om de schade (vaak scheurvorming) te laten ontstaan. Ook in dat geval is ook sprake van volledige toerekenbaarheid.

Schade is gedeeltelijk toerekenbaar

De aangetroffen schade was ten dele al aanwezig voor de beving én is door een aardbeving verergerd. De aangetroffen schade heeft primair een andere oorzaak dan aardbevingen en is bijvoorbeeld in de eerste plaats het gevolg van veroudering van het gebouw, verbouwingswerkzaamheden, bouwactiviteiten in de omgeving, wijzigingen in de grondwaterstand of verkeerstrillingen.

Deel III – Kwaliteitsborging

De kwaliteitsborging van deze beoordelingsmethodiek voor schade is gebaseerd op de uitgangspunten dat de methodiek **valide** en **betrouwbaar** moet. Een betrouwbaar onderzoek betekent dat wanneer dit onderzoek wordt herhaald onder dezelfde omstandigheden, dat dit tot vergelijkbare uitkomsten leidt. Validiteit betekent dat er daadwerkelijk wordt bepaald wat was bedoeld.

Hieraan zal worden voldaan indien aan de volgende eisen wordt voldaan

- De methodiek leidt tot traceerbare en verifieerbare resultaten
- De methodiek wordt toegepast met een complete set aan gegevens en gebruikt een complete set scenario's
- De methodiek wordt correct toegepast

Deze aspecten vormen daarmee ook de *centrale ankers* in de kwaliteitsborging en toetsing. Onderstaand is een toelichting gegeven.

Traceerbaar en verifieerbaar

Door het systematisch en volledig toepassen van de gepresenteerde methodiek en het systematisch en volledig vastleggen van handelingen, overwegingen en afwegingen worden deze verifieerbaar en traceerbaar.

Voorts is de systematische toepassing van het beginsel van het opstellen en afwegen (verifiëren en falsificeren) van scenario's, alsmede voor een kritische en goed gemotiveerde (eigen) beoordeling

van de waarschijnlijkheid van de scenario's en van de (eigen) beoordeling van de betrouwbaarheid van het oordeel. De motivatie dient zodanig omschreven te zijn, dat externe toetsing van dit oordeel mogelijk is.

Compleetheid

Dit betreft met name de compleetheid van de documentatie (informatie met betrekking tot de schade opname en vastlegging daarvan, het vastleggen van relevante informatie over de context van gebouw en omgeving).

In de gepresenteerde beoordelingsmethodiek zijn de afzonderlijke onderdelen die verzameld en vastgelegd moeten worden, al uitgebreid weergegeven. Indien deze informatie in een rapportage volgens een (nog op te stellen) format wordt vastgelegd, is een toets op de compleetheid en de kwaliteit van de verzamelde informatie mogelijk.

Het is van belang een complete set scenario's te gebruiken, waarbij bijvoorbeeld gebruik gemaakt kan worden van een checklist met mogelijke oorzaken en bijbehorende schadepatronen.

Correctheid

De correcte toepassing van de methodiek is met name afhankelijk van de competentie en ervaring van de deskundige(n). Zoals gemeld mag die competentie en ervaring verschillen afhankelijk van de onderdelen van de methodiek. Onderstaand zijn de naar onze mening belangrijkste basisvereisten vermeld. Voor het onderdeel Verzamelen en vastleggen gegevens over context (gebouw, gebouwenkenmerken, omgeving, omgevingskenmerken) hebben wij geen specifieke competenties vermeld.

Onderdeel Schade opname en vastlegging

- Opleidingsachtergrond: bouwkundig of civieltechnisch op ten minste MBO niveau of inhoudelijk vergelijkbaar
- Ervaring: minimaal 5 jaar recente ervaring in opname van gebouwen, opname van schades, opstellen en beoordelen van herstel en reparatieadviezen
- Specifieke vereisten:
 - in staat om constructieve veiligheidsissues te signaleren en ter beoordeling over te dragen.
 - Inzicht in bouwkostencomponenten en kosten van bouwkundig herstel- en reparatiemaatregelen.

Opstellen en beoordelen van scenario's

- Opleidingsachtergrond: bouwkundig of civieltechnisch op tenminste HBO of niveau of inhoudelijk vergelijkbaar inclusief relevante kennis op dit niveau van de aspecten funderingen en funderingstechniek.

Opmerking 12: hierin kan ook worden voorzien door een team van beoordelaars met verschillende specialisaties samen te stellen.

- Ervaring: minimaal 5 jaar recente ervaring in ontwerp van bouwwerken of gebouwen, ontwerpbeoordeling van nieuwe bouwconstructies, ofwel van bestaande bouwwerken of bouwconstructies, ofwel van beschadigde bouwconstructies.
- Specifieke vereisten: in staat om constructieve veiligheidsissues te beoordelen.

Opmerking 13: Overwogen kan worden opleidingsvereisten, ervaringsvereisten en/of relevante minimale beroepskwalificaties nader te specificeren. Eventueel kan aan een erkenningsregeling worden gedacht.

Deel IV - Veiligheidsrisico's

Onder een veiligheidsrisico wordt verstaan:

Een onacceptabel risico voor mens en/of dier op instorten van een reeds beschadigd gebouwdeel door toedoen van een beving (magnitude groter dan 3,6) of een zware storm.

Of sprake is van een acuut veiligheidsrisico moet door een ter zake deskundige (bijv. constructeur) worden vastgesteld. Ongeacht van de beoordeling van de oorzaak van de schade, kan een schade leiden tot acuut gevaar voor mens en/of dier. In dat geval zal direct ingegrepen moeten worden om de onveilige situatie zo spoedig mogelijk veilig te stellen. Het nemen van maatregelen gebeurt altijd in overleg met de NCG contactpersoon.

E Slotopmerkingen

De hiervoor gepresenteerde methodiek is ambitieus voor wat betreft de gegevensverzameling (zowel de schade opname, de aanvullende gegevens van gebouw en omgeving, specialistische gegevens zoals de sensordata) en voor wat betreft het opstellen van de scenario's en het beoordelen daarvan.

De methodiek vraagt ook om een groot aantal zaken expliciet te maken, indien van de volledige procedure gebruik gemaakt wordt. De volledige methodiek lijkt zwaarder dan de voorheen gehanteerde methodieken. Zij biedt echter wel een betere en meer navolgbare oordeelsvorming gebaseerd op uitgebreidere gegevens. Dit zal van belang zijn bij het beoordelen van schadekwesties waar meer dan één oorzaak een rol speelt en bij de communicatie van de bevindingen.

Er zijn voldoende deskundige bureaus en bouwschade deskundigen, die aan de gewenste kwalificaties voldoen en volgens de methodiek kunnen werken. Het is van belang (zoals in de tekst opgemerkt) de werkwijze met de methodiek verder te ondersteunen door het opstellen en aanreiken van formats voor de vastlegging van opname gegevens en achtergrondinformatie.

Het is essentieel de ervaringen met het technisch inhoudelijk oordeel dat het resultaat is van de voorgestelde methodiek gericht te verzamelen, te evalueren en binnen korte tijd (half jaar/jaar) te besluiten over aanpassing en verbetering van de methodiek. Ook zullen er met betrekking tot de invloed van bevingen op gebouwen de komende jaren nog nieuwe inzichten ontstaan, die ook in de methodiek moeten worden verwerkt. Een revisie van de methodiek om het jaar of om de twee jaar lijkt ons voor de hand te liggen.

De methodiek biedt de mogelijkheid een groot aantal gevallen van schade door bevingen via de beperkte procedure te beoordelen. Het beslag op mensen en middelen zal waarschijnlijk niet groter zijn dan bij de afhandeling van schade zoals die voorheen binnen de contour en dicht bij de epicentra werd gedaan. Het toepassingsdomein met de beperkte procedure kan mogelijk met de opgedane praktijkervaring verder worden vergroot.

Een belangrijk voorwaarde om van de beperkte procedure gebruik te kunnen maken, is dat de bevingsdata op een toegankelijke en interpreteerbare vorm beschikbaar komen. Gelet op de noodzakelijke (voor)bewerking en interpretatie van de data, die hiervoor nodig is, zal het – ook indien daartoe snel beslissingen genomen worden - nog een aantal maanden duren voordat deze informatie op de gewenste manier beschikbaar zal zijn.

Ter afsluiting wordt vermeld dat de voorgestelde methodiek uitsluitend een aanpak is om tot een technisch oordeel over de schade te komen. De methodiek biedt daarmee input voor de afwegingen en besluiten die door een onafhankelijke schade commissie gemaakt moeten worden over de vergoeding van de schade.

F REFERENCES

Bronnen

A stylized illustration of a spiral-bound notebook. The notebook has a light gray cover and a white page. The page is filled with horizontal lines, some of which are highlighted in a darker gray. The spiral binding is visible on the left side. The overall style is minimalist and modern.

DRAFT

Aan de leden van de stuurgroep

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T

[Redacted]@nationaalcoordinatorgroningen.nl

Datum

23 juni 2017

Kenmerk

NCG / 17102534

Kopie aan

Bijlage(n)

memo

Bespreekpunten

TU Delft heeft op verzoek van de NCG een methodiek opgesteld die ingezet kan worden voor beoordeling van schades. Het betreft een concept. NCG stelt voor deze als basis te gebruiken voor verdere uitwerking door TU Delft.

Aanleiding

Op maandag 19 juni heeft de NCG een eerste concept van de beoordelingsmethodiek schade 2.0 ontvangen van de TU Delft. Op basis van een review en een toelichting door middel van een presentatie door de TU Delft in de werksessie met een afvaardiging van de MS en BS op 22 juni heeft de TU Delft bijgaande versie opgesteld. In deze memo worden de hoofdpunten van het advies kort beschreven en staan vervolgens de algemene appreciatie/reviewopmerkingen van dit voorstel beschreven. De door TU Delft beschreven methodiek betreft de technische invulling van het schadeprotocol 2.0 en moet dan ook in samenhang met het schadeprotocol gezien worden. Dit houdt in dat de OCS oordeelt over de procedure die moet worden gevolgd, dat de bewoner op diverse momenten zijn mening kenbaar kan maken, dat de begeleiding goed en actief moet zijn en gebaseerd op vertrouwen en dat het geheel (in redelijkheid) moet leiden tot een oplossing voor de bewoner. De OCS neemt in haar oordeel het technisch oordeel mee, maar overige (juridische) aspecten wegen ook. Dit is niet in de methodiek opgenomen, maar wel van toepassing.

Inhoud advies

De hoofdpunten van het advies van de TU Delft ten aanzien van de beoordelingsmethodiek:

- De methodiek bestaat uit een vereenvoudigde procedure en een uitgebreidere procedure die van toepassing is als de vereenvoudigde procedure niet van toepassing is.
- Na een melding wordt nagegaan welke sterkte van een beving op de locatie van de schademelding met welke waarschijnlijkheid heeft plaatsgevonden. Hieruit kunnen 4 situaties voortvloeien:
 - o Een oorzakelijke relatie met bevingen is waarschijnlijk, omdat de trillingssnelheid hoger is dan 5 mm/s: De opname van de schade

heeft tot doel te bepalen of de schade naar aard door gaswinning veroorzaakt kan zijn en om een kader te bieden voor de herstel- en reparatiewerkzaamheden en voor een kosteninschatting hiervan. Bij de opname kan worden gesignaleerd of (nader) onderzoek toch verstandig is.

- o Een oorzakelijke relatie met bevingen is zeer waarschijnlijk, omdat de trillingssnelheid hoger is dan 10 mm/s: De opname van de schade heeft tot doel te bepalen of de schade naar aard door gaswinning veroorzaakt kan zijn en om een kader te bieden voor de herstel- en reparatiewerkzaamheden en voor een kosteninschatting hiervan. Daarnaast wordt er aandacht gevraagd voor mogelijke veiligheidsissues. Deze moeten tijdens de opname worden gesignaleerd.
- o Een oorzakelijke relatie met bevingen is zeer onwaarschijnlijk, omdat de trillingssnelheid lager is dan 0,5 mm/s: De melding wordt geregistreerd, maar leidt niet tot een opname van de schade; de claim wordt afgewezen.
- o Een oorzakelijke relatie met bevingen is onduidelijk. In deze situatie zijn de bovenstaande situaties niet van toepassing en zal de gehele onderzoeksmethodiek doorlopen worden om de schade te beoordelen. De uitgebreide methodiek omvat de volgende onderdelen:
 - Gegevensverzameling (Schade en schadekenmerken, Gebouw en gebouwkenmerken, omgevingskenmerken);
 - Analyse van scenario's (schadepatronen, mogelijke oorzaken, opstellen scenario's, beoordelen waarschijnlijkheid scenario's);
 - Technisch eindoordeel.

Review

Diverse deskundigen hebben naar het vorige concept gekeken. De algemene reactie ten aanzien van het vorige concept was:

- De scheiding van opname en beoordeling wordt als positief beoordeeld.
- Dat onderscheid wordt gemaakt tussen een verkorte en uitgebreide procedure is ook prima, de 'triage' moet sterker naar voren komen.
- De genoemde gegevensverzameling in de uitgebreide methodiek (inclusief het verhaal van de bewoner) wordt als compleet ervaren.
- De onderbouwing van de gehanteerde waarden kan scherper.
- Er zijn twijfels of het met de huidige beschikbaarheid van gegevens wel mogelijk is om bij de uitgebreide procedure te werken met de scenario's. Wellicht kan dit pas na enige tijd.
- Op basis van het advies is er onvoldoende beeld van de duur en doorlooptijd van de procedures (met name de uitgebreide variant)
- Ook zouden wij graag een advies willen aan wat voor eisen de schade-inspecteurs en schadebeoordelaars moeten voldoen om deze

werkzaamheden uit te kunnen voeren (opleidingsniveau, kennisgebieden, competenties, etc.).

- Het onderdeel kwaliteitsborging kan verdiept worden.

Daarnaast is het advies toegelicht aan de werksessie van de MS/BS op donderdag 22 juni. De TU Delft heeft bovenstaande punten verwerkt in de versie die op vrijdag 23 juni is opgeleverd aan de NCG. Deze ligt hierbij voor. Het betreft nog niet het definitieve rapport.

Aandachtspunt

Effectgebied en werkingsgebied protocol

De TU Delft heeft kritische waarden benoemd waaronder schades door gaswinning niet waarschijnlijk en minder waarschijnlijk zijn. De vraag waar het protocol werking zou moeten hebben is niet slechts technisch te beantwoorden. Het betreft uiteindelijk een bestuurlijke afweging. Hierover moet nog een besluit worden genomen.

Ter advisering

De NCG stelt voor om de beoordelingsmethodiek zoals beschreven verder uit te laten werken en te hanteren als de technische invulling van het schadeprotocol 2.0.

Leden van de stuurgroepen

Nationaal Coördinator
Groningen

Behandeld door

[Redacted]

T

[Redacted]@nationaalcoordinator
groningen.nl

Datum

22 juni 2017

Kenmerk

NGC / 17101105

Kopie aan

Bijlage(n)

memo

Onafhankelijk Commissie Schade (OCS, werktitel)

De (Onafhankelijke Commissie Schadeafhandeling) OCS vervult een centrale rol in de afhandeling van de schademeldingen in Groningen. De instelling van de OCS vloeit rechtstreeks voort uit het door de NCG vastgestelde schadeprotocol. Dit memo is een bijlage bij dit schadeprotocol en bevat een beschrijving van de taken en inrichting van de OCS.

1. Taken onafhankelijke Commissie schadeafhandeling

Het doel van de OCS is om onafhankelijk een oordeel te vellen over de oorzaken van schade en de vraag of de NAM aansprakelijk is voor de schade, en het vaststellen van de hoogte van de schadevergoeding. Om invulling te geven aan deze doelstelling voert de OCS de volgende taken uit:

- De OCS beoordeelt per melding of een uitgebreide procedure (incl. onderzoek naar de oorzaak van alle schades aan een object) nodig is of dat een korte procedure volstaat;
- De OCS beoordeelt de oorzaken van de geconstateerde schades aan objecten;
- De OCS beoordeelt op basis van de financiële uitwerking door de uitvoeringsorganisatie welke schadevergoeding moet worden geboden incl. direct bijkomende kosten voor herstel van schade;
- De OCS toetst of rapporten waar zij haar oordeel op baseert zijn opgesteld in lijn met wat hierover in het schadeprotocol en bijbehorende documenten is opgesteld;
- De OCS kan aanvullend of hernieuwd onderzoek aanvragen t.b.v. oordeelsvorming, al dan niet op verzoek van de schademelder;
- De OCS beantwoordt vragen over de oordelen van de commissie;
- De OCS komt tot een oordeel over de schade en stelt de schadevergoeding vast;
- De OCS informeert periodiek de NCG over eventuele afwijkingen van het schadeprotocol.

De commissie wordt geacht haar werkzaamheden in de geest van het schadeprotocol en de preambule uit te voeren.

De OCS werkt met een eigen secretariaat. Dit secretariaat wordt aangestuurd door een secretaris. De medewerkers van het secretariaat voeren namens de OCS de volgende taken:

- Bewonerscontact bij melding, tijdens procedure en bij/na afronding
 - o Eerste contact met bewoner naar aanleiding van een beving
 - o Vraagbaak voor binnenkomende vragen van bewoners
 - o Begeleiding bewoners door schadeafhandelingsprocedure (invullen formulieren, proactieve periodieke opvolging van dossiers, maatwerk in de begeleiding)
 - o Communicatie met bewoners over tussenproduct opnamerapport
 - o Communicatie met bewoners over tussenproduct schaderapport en eventuele wensen t.a.v. aanvullende onderzoeken aan OCS, indien nodig daarbij ondersteunen
 - o Communicatie met bewoners over oordeel OCS en keuze voor uitbetaling/herstel
 - o Tijdige signalering van hulpbehoefte en onveiligheid en complexiteit
- Coördinatie van de inzet van schadeopnemers
 - o Toewijzing aan melding
 - o (check op) schrijven van opnamerapporten
- Coördinatie van de inzet van schadebeoordelaars (experts)
 - o Toewijzing aan melding
 - o (check op) schrijven van schaderapporten
- Coördinatie inzet van calculatoren
 - o Toewijzing aan melding
 - o Opnemen van schadebedragen in schaderapporten
- Juridische functie
 - o Toepassen wettelijk kader
 - o Meenemen juridisch blik in de eindafweging van rapporten
 - o Juridische check op rapporten
- Coördinatie van inzet van aanvullend onderzoek
 - o Op aanvraag van de Commissievergadering onderzoek inzetten
 - o Communicatie over de voortgang van het onderzoeksaanvragen en verloop onderzoek aan de Commissievergadering
- Coördinatie van inzet van aannemers tbv schadeherstel
 - o In overleg met bewoner kiezen van aannemer
 - o Aannemer koppelen aan melding
 - o Financiële afhandeling verwerken
- Zorgdragen voor uitbetaling van schadebedragen.
- Adequaat bijhouden en aan bewoner beschikbaar stellen schadedossier
- Terugkoppeling en Verantwoording
 - o Registreren data
 - o Periodiek rapporteren aan NCG ten behoeve van kwartaalrapportages
 - o Rapportages opstellen over de kosten van de uitvoering (NIET over de kosten van de toegekende schades)

- o Periodiek meten klanttevredenheid
- o Uitvoeren steekproeven kwaliteit

De NCG stelt het schadeprotocol en bijbehorende documenten vast. De OCS werkt volgens het schadeprotocol en bijbehorende documentatie, maar kan daarbinnen nadere uitwerking doen en haar eigen werkwijze en oordeelswijze bepalen. Vervolgens oefent de OCS zonder last of ruggespraak haar taak uit.

2. Inrichting van de OCS

In deze structuur worden de volgende rollen onderscheiden:

- Commissievoorzitter (Vz.): Deze heer/mevrouw is het boegbeeld van de OCS en is (meewerkend) voorzitter van de Commissievergaderingen (samengesteld uit Voorzitter en Commissieleden), bepaalt, samen met de secretaris en de vergadering, de koers van de OCS, is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de interne procedures en de periodieke rapportages aan derden.
- Commissieleden (CL): Deze personen zijn technisch voorzitter van de zittingscommissies waarin de beoordeling van de opname- en schaderapporten en beoordeling van de schadebedragen plaatsvindt. De Commissieleden kijken steekproefsgewijs naar de beoordelingen uit andere zittingsvergaderingen als intercollegiale toets en check op uniformiteit.
- Secretaris: De secretaris ondersteunt de Commissievoorzitter bij zijn/haar taken, is opdrachtgever van de uitvoeringsorganisatie (opname, uitgebreid onderzoek, uitvoering, administratie, etc).
- Ondersteuning: De OCS wordt ondersteund door een secretariaat.

De uitwerking van de beoordelingen per melding (na bespreking in de zittingsvergaderingen) wordt gedaan op basis van het verslag van de zittingsvergaderingen. Het secretariaat verstuurt de beoordelingen naar bewoners. Vragen van bewoners over de beoordelingen door de OCS, worden door de OCS gedaan.

Commissievergadering

- Deze bestaat uit de Commissievoorzitter en Commissieleden, secretaris en een notulist voor de verslaglegging.
- In commissievergaderingen wordt de werkwijze en oordeelswijze van de OCS opgesteld en vastgesteld. De werkwijze en oordeelswijze van de OCS zijn openbare documenten die op de site van de OCS worden gepubliceerd.
- Daarnaast is de commissievergadering verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging. Dit wordt o.a. gedaan door steekproeven op het werk van zittingsvergaderingen te nemen (bij wijze van steekproef dossiers trekken die in zittingscommissies zijn behandeld). Hier wordt getoetst op: uniformiteit van beoordeling en volledigheid en kwaliteit van dossiers aangeleverd door de uitvoeringsorganisatie.

De uitwerking van de beoordelingen per melding wordt gedaan op basis van het verslag van de commissievergaderingen. De OCS verstuurt de beoordelingen naar bewoners. Vragen van bewoners over oordelen van de OCS en klachten over het functioneren van de OCS worden door de OCS behandeld.

Omdat de commissie grote hoeveelheden schades moet kunnen beoordelen is sprake van zittingsleden waarmee de commissie kan uitbreiden. Deze zittingsleden fungeren altijd onder een van de drie commissieleden.

3. Functieprofielen

Ten behoeve van de personele invulling van de commissie zijn functieprofielen opgesteld. De functieprofielen van commissievoorzitter, commissielid en secretaris zijn in de bijlage opgenomen.

Bijlages

Bijlage 1. Profiel commissievoorzitter

Bijlage 2. Profiel Commissielid

Bijlage 3. Secretaris

Bijlage 1. Profiel commissievoorzitter OCS

Functie-eisen

- U hebt academisch niveau;
- U bent (bij voorkeur) werkzaam in de rechtspraak of hieraan gelieerde vakgebieden.
- U hebt ruime ervaring als voorzitter;
- U bent gezaghebbend en vormt uw oordeel onafhankelijk;
- U hebt gevoel voor maatschappelijke, bestuurlijke en politieke ontwikkelingen.
- U bent in staat theorie (onderzoek), emotie en praktijk met elkaar te verbinden.
- U bent besluitvaardig.
- U bent communicatief vaardig en analytisch sterk.
- U bent als netwerker uitstekend in staat om verbindingen te leggen en hebt gevoel voor interdisciplinariteit.
- U beschikt over een uitstekende politiek-bestuurlijke sensitiviteit en hebt gevoel voor de maatschappelijke vraagstukken die er op dit gebied spelen.
- U bent in staat om met diplomatie en autonomie te opereren.

Bijlage 2. Profiel Commissielid

Functie-eisen

- U heeft academisch niveau.
- U bent:
 - o werkzaam (geweest) in het vakgebied van de rechtspraak of hieraan gelieerde vakgebieden
 - o werkzaam (geweest) in het vakgebied van bouwkunde, seismiciteit of hieraan gelieerde vakgebieden
 - o (lange tijd) maatschappelijk actief (geweest) in bestuurlijke functies

De Commissie wordt samengesteld uit personen met juridisch expertise en technische expertise.

- U bent gezaghebbend en vormt uw oordeel onafhankelijk.
- U heeft gevoel voor maatschappelijke, bestuurlijke en politieke ontwikkelingen.
- U bent in staat theorie (onderzoek), emotie en praktijk met elkaar te verbinden.
- U bent besluitvaardig.
- U bent communicatief vaardig en analytisch sterk.

- U bent als netwerker uitstekend in staat om verbindingen te leggen en hebt gevoel voor interdisciplinariteit.
- U beschikt over een uitstekende politiek-bestuurlijke sensitiviteit en hebt gevoel voor de maatschappelijke vraagstukken die er op dit gebied spelen.
- U bent in staat om met diplomatie en autonomie te opereren.

Overig

- Kennis van het gebied strekt tot de aanbeveling

Bijlage 3. Secretaris

Functie-eisen

- U heeft academisch niveau
- U heeft ruime leidinggevende ervaring
- U hebt ervaring met het opzetten en tot uitvoer brengen van (ondersteunende) diensten.
- U bent communicatief vaardig en analytisch sterk.
- U bent in staat om snel en effectief te schakelen tussen beleidsmatige ontwikkelingen en praktische uitvoering daarvan en vice versa.
- U heeft gevoel voor maatschappelijke, bestuurlijke en politieke ontwikkelingen.
- U beschikt over een uitstekende politiek-bestuurlijke sensitiviteit en hebt gevoel voor de maatschappelijke vraagstukken die er op dit gebied spelen.